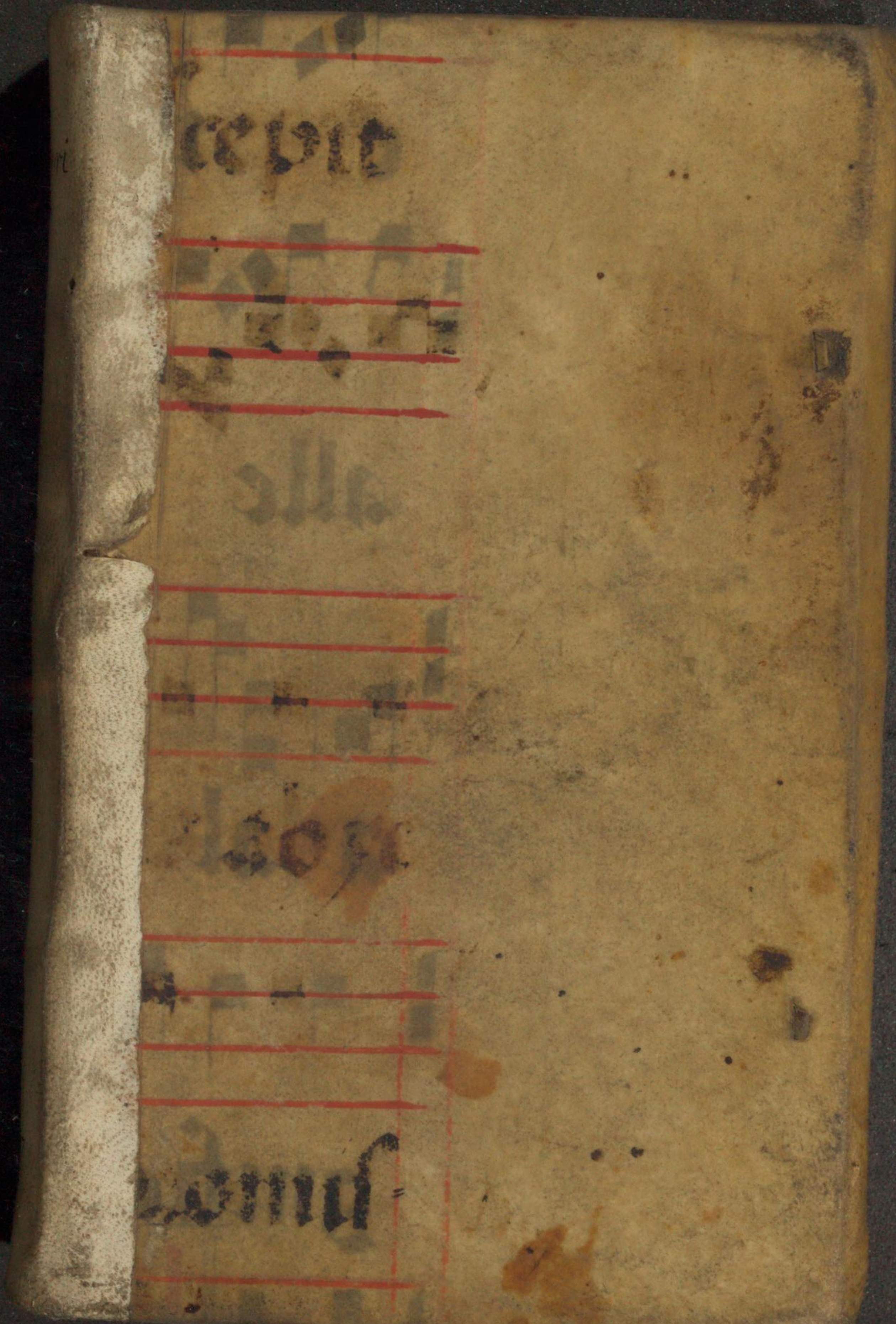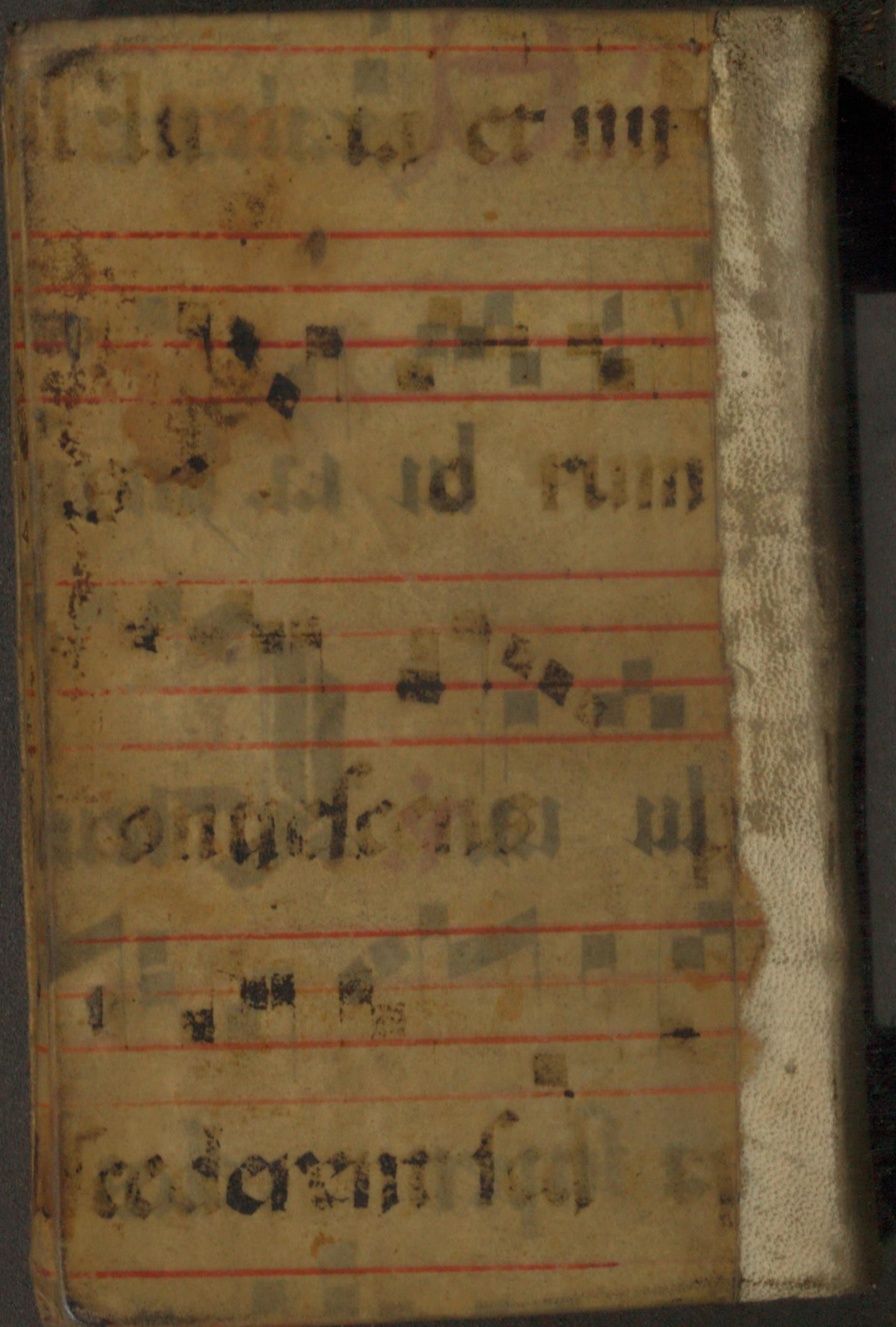

cepit
alle

Plateri
1597

C. A. V. 11.
BIBLIOTHECA
STRAHOV
REGIÆ
CANONIÆ
PRAGÆ
BOHEMIÆ

FELICIS PLATERI BASIL. ARCHIATRI DE FEBRIBVS Liber:

Genera, causas, & curationes febrium tribus Capitibus proponens.

Præfixis Tabulis tribus: ordinem & methodum singulorum capitum demonstrantibus.

Adiunctis insuper Historiis viginti: curationes febrium præcipuorum generum, morborumq; quorundam febres comitari subsequiq; solitorum, describentibus.

FRANCOFVRTI,
Apud heredes Andreæ Wecheli, Claudium Marnium, & Ioannem Aubrium,
M. D. XCVII.
Cum Priuil. S. Cæs. Maiest. ad sexennium.

Viro celeberrimo,

FELICI PLATERO,

Basiliensi Archiatro,

Doctissimo Felicissimo,

IACOBVS ZVINGERVS Medicus gr.

EST quodam prodire tenus. Sic magna locutos
Percepisse Senes: scitaq; dicta Virum.
Sed plus exanimes vmbras liquisse, sed ipsas
RES, veras veris elicuisse modis.
In te cuncta. Simul tu nota ignota reuelas,
Resq; nouas variis elicis Arte modis.
Ingenio superas Artem: Arte PLATERE vicissim
Ingenium. Vincis. Vinceris. Omne tuum est.
Te RES felices. FELIX tu rebus. In vnum
Res Nomen coeunt. Fert hic amica LIBER.

Medico consummatissimo,

DN. FELICI PLATERO BASILIENSI,

Præceptori suo plurimum colendo.

QVin, PLATERE, prodit fœtus de febribus?
Annon hic partionis est legitimus
Dies? quid amabò cessas protinus edere,
Diu quod iam editum oportuit? Certò amplius
Durare nequeo; fœtum videre gestio:
Nam ita me Iuppiter amet, præ spe plurima
Sitim contraxi; totus ardere cœpit
Stomachus; nec est, quin mox me febris impetat.
Quamobrem, nate AEsculapi & Heros inclute,
Enim præstat venire tempori, illi ò
Medere sis siti, ô medere febribus.
Æquum peto: sinas me id impetrassere.

GVILL. BVDÆVS Saxo. D.

Lector meminerit:

Caput secundum illud esse, quod de febrium causis: tertium quod de febrium curatione inscribitur, quod illic, vbi hæc incipiunt, addendum erat.

Errata si quæ occurrunt, in fine libri more solito non esse annotata, cum librum excusum non reuidere, quia procul à nobis excudebatur, eaq; prius notare antequam publicaretur, licuerit.

ILLVSTRISSIMO PRINCIPI AC DOMINO, DOMINO JANVSSIO RADZIWIL, Duci Birzarum & Dubinki, Palatinidæ Vilnensi, Capitaneo Boryſſouienſi, Domino ſuo clementiſſimo.

INTER *varios & pene infinitos morbos, Illuſtriſsime Princeps, qui hominis incolumitati & vitæ inſidiantur, nunc actiones illius impediendo, debilitando, deprauando; nunc doloribus eum affligendo, aliasue moleſtias illi exhibendo; nunc corpus deformando defœdandoque, nulli frequentiores febribus appellatis inueniuntur, cum vix accidat, vt & inter paucos ægrotantes non aliquis febre correptus, ſiue ea per ſe inceperit, aut ab alijs morbis relicta ſit, aut eoſdem comitetur, occurrat. Sed & nullus eſt ex omnibus reliquis morbis, qui plura ſub ſe comprehendat genera; vnde tot febres tam diuerſimodè, calore aliâs acuto, aliâs exitioſo ægros infeſtant, differẽtibusq́ admodum intemperiebus, læſionibus & moleſtiis exercent. Nec dum eſt ferè morbus populariter regnans & in multos paſsim ſæuiens, cui non febris copulata*

sit. Neque alter affectus, qui omnes totius corporis partes, nullis demptis, vti febris afficit. Vel qui adeò statis temporibus suas mutationes habet, & per dies decretorios, indices, criticosque dictos obseruatur, diiudicaturque. Ob quam causam tam diffusa & lata, tam ardua & intricata febrium doctrina existit: in qua non solùm Veteres, sed & neoterici tantopere insudarunt.

Quam illius difficultatem, cùm ego qui à teneris Medicæ artis veram absolutamque cognitionem indagare studeo, eamque iam annis quadraginta indesinenter exerceo, publicéque in scholis iamdiu profiteor, obseruarem, sicuti & in cæteris morbis, ita & in febribus quo pacto diuersa ipsarum genera se habeant, & cognosci debeant, causæque veræ & genuinæ harum indagari, prædictioque aliqua certa & curatio idonea institui poßint, quicquid longa obseruatione, artisque vsu in ea re consequi potui, auditoribus meis primum explicare, mox ipsorum rogatu in lucem edere constitueram. Verum cū tota morborum, quorū & internorum & externorum, tantus est numerus, tractatio absoluta huc vsque ad finem à me perduci nequiuerit, vt saltem hi qui maioris momenti, atque

vti prius enarratum, frequentiores, difficilioresq́; existũt, febres scilicet, prodirent, hanc saltem doctrinam præmittere placuit, non solum vt diuersæ nonnihil à reliquorum placitis aliquot meæ opiniones æquo lectori, diiudicandæ, æstimandæque proponerentur, sed vt & ex hoc veluti specimine, quid de cæteris quæ sequẽtur, sentiendum sperandumq́; esset, cognosceretur. Cum in hisce describendis illud præsertim studuerim, vt quæ vera à maioribus vel antecessoribus nostris edita sunt, ego quoque confirmarem, quæ obscura, apertius declararem, quæ confusa, ordine decenti & methodo explicarem, quæ verò rationi experientiæque minus consentanea videbantur, non temerè, sed modestè interim refutarem, hisq́; ea, quæ de nouo à me inuenta obseruataq́; sunt adiicerem, eaq́; omnia in communem vsum proferrem. Quibus cum plurimum lucis vtilitatisq́; experientiam, artium omnium magistram, adferre posse scirem, historias febrium generum præcipuorum aliquot, quo pacto à me tractatæ, curatæque fuerint, hisce adnectere, ad rei veritatem comprobandam, & vt studiosi in febribus sanandis iudicandisque se exercerent; operæpretium esse duxi: mox Deo dante, vniuersam morborum

tractationem, variasq́ curationum & casuum historias, in lucem emissurus.

Verum etsi in præsenti hoc opere veritati vnicè studuerim, vt eam, quantum humana ratio assequi potest, sectarer, doceremq́, beneq́ ob id mihi sim conscius: ne tamen patrono destitutus in publicum prodiret hic liber, cuius tutelæ & patrocinio eum committerem, digniorem hoc ipso tempore, Tua Celsitudine, Illustrißime Princeps, commodè se mihi offerente, atque ex Galliis feliciter, magnaque cum laude & congratulatione omnium reduce, neminem inuenire potui, cum T. C. ab Illustrißimo Principe, Parente & Heroe maximo in exteras longinquas regiones missa, vt non tantum in disciplinis, artibusq́ variis ingenium excoleret, sed & linguarum peregrinarum præcipuarum cognitionem acquireret, quantum in illis profecerit satis dum nobiscum versata est, patefecerit. Imprimis uerò, cum vt in arte militari quoq́ (ad quam à natura T. C. inclinata est) se exerceret, Galliam bello perturbatam C. T. peteret, egregium specimen animi fortis & imperterriti ad oppugnationem Ambiani, Rege ipso adstipulante, edidit, cui etiam hoc nomine adeò cara facta est, vt eam præsentibus primariis viris

& no-

& nobilibus stipendia tum merentibus ob magnitudinem animi laudauerit, & discedentem (rebus ita tum postulantibus) ex castris ægrè à se dimiserit, vtq; iterum rediret admonuerit, datisq; ad parentem T.C. literis, regio suo elogio, ob virtutem heroicam ornauerit. Quæ sane virtus eò maturius in primis adhuc ætatis annis elucet, cum hæc sit auita & quasi hæreditaria, fortesque creentur fortibus & bonis: siquidem auos & proauos fortissimos & clarissimos belli duces habuerit, & Patre Magni Ducatus Lituaniæ Polemarcho nata sit, cuius Celsitudo etiam magnam nominis famam bellica laude, Stephano Rege cum Mosco bellum gerente sibi comparauit: cum Moscouiam longè lateque ferro & igni vastaret, ipsiq; Magno Moschorum Duci ita metum incuteret, vt consilij & auxilij inops, rebus suis diffisus, relicta Mosqua Metropoli, vbi tum erat, in remotiores imperij sui fines, vbi tutior esse posset trepidus se reciperet. Vnde non mirum cum hæc de T.C. fama quoq; innotuerit, gentem patriamq; illius tantam de T.C. Princeps Illustrissime, spem cõcepisse, eamque ab omnibus amari. Quod & mihi occasionem præbuit, vt T.C. hosce meos labores, quos illi gratos fore re ipsa declarabat, dedicarem,

illiusq; patrocinio committerem, submissè rogitans, vt cum non tantum rerum magnarum, sed & variarum scientiarum, artiumque lectione T. C. delectetur, Medicas quoq; hasce vtiles res interdum animi gratia intuendo voluptatem aliquam inde percipere dignetur, cui & fortè aliqua inde accedet vtilitas. Quod cũ intellexero, facile inde cognoscam, fauore, & beneuolentia, quibus me dum nobiscum T. C. erat, prosecuta est, etiam absentem adhuc prosequi, memoriamque meam apud Illustrissimum Principem nondum deletam, sed recentem adhuc extare, quem Deus Opt. Maximus quàm diutissimè orbi Christiano vtilem & necessarium conseruet. Basileæ Heluetiorum, Anno salutis 1597. Augusto mense.

Tuæ Celsitudini addictissimus.

FELIX PLATERVS.

TABV-

TABVLÆ TRES;

ORDINEM ET METHODVM SINGVLORVM CAPITVM LIBRI DE FEBRIBVS demonstrantes.

TABVLA I. FEBRIVM GENERVM.

FEBRIVM genera ab iis, quæ sub sensũ Medici & ægri cadunt, petita, varia occurrunt. Sunt enim ex illis febres aliæ
- Continuæ, quæ ad perfectam vsque solutionem nunquam integre cessant. Illæq; vel
  - Solitariæ vel incomitatæ: quæ febrium tantũ accidentia, non aliorũ morborũ producunt. Suntq; vel
    - Simplices seu vnius generis febres. E quibus aliæ sunt
      - BREVIORES.
      - LONGIORES.
      - DIVTVRNÆ.
    - COMPOSITÆ.
  - COMITATÆ.
- Intermittentes.

BREVIORES continuę febres sunt, quæ integram septimanam non complent. Suntq; vel
- Acutæ ob calorem, *Diariæ* dictæ, & Continuæ non putridæ. Quæ septimum diem minime attingunt, sensimq; desinunt. Et vel
  - Vnum diem non superant. *Ephemeræ* dictæ.
  - Plures dies: vt duos vel tres, durant. Diariæ plurium dierum, vel *Synochæ* simplices dictæ: & si calor illarum
    - Augeatur. Epacmasticæ.
    - Minuatur. Paracmasticæ.
    - Eundem tenorem seruet. Homotonæ.
- Malignæ, ob perniciosum calorem *Pestilentes* dictæ.

LONGIORES continuæ febres sunt, quæ ad septimanas vsq; producuntur, & motu subito per crisin mutationes subeunt. Ex his aliæ sunt
- Acutæ ob calorẽ acrem. *Continuæ putridæ conclusæ* dictæ: quas ob cephalalgiã *Hauptvvehe*; ob delirium, *Taubhauptvvehe*; & si inflammatio faucium, *Breune* Germ. si Syncope adsit, Syncopales vocant. Hæ autem aliàs
  - Exacerbantur certo tempore. *Synochæ* continuæ. Paroxysmis vel
    - Ordine redeuntibus, die vel
      - Tertio. *Tertianæ* continuæ.
      - Quarto rarius. *Quartanæ* continuæ.
      - Quotidie. *Quotidianæ* continuæ.
    - Nullo ordine redeuntibus: fere bis tertũe vno die: altero semel vel minime. *Inordinatæ* dictæ.
  - Non manifeste exacerbantur, sed eundem tenorem seruant, ex Continuis dictis reliquæ. Quæ vel
    - Calore cæteris continuis, quando non exacerbantur, persimili sunt. *Synochæ putridæ*, ad differentiam priorum simplicium, dictæ: quæ etsi paroxysmis non acuuntur, tamen prout ad crisin vsque calor illarum vel increscit, vel decrescit, vel similis manet, *Paracmasticæ, Epacmasticæ, Homotonæ* vocantur.
    - Ardenti & constanti calore præditæ sunt, & veluti perpetua exacerbatio. *Causones*: qui nunc
      - Vrunt æqualiter: vel interiora plus quam exteriora Et *Lipyriæ* tunc dicuntur.
      - Consumunt corpus. Et *colliquantes ardentes* vocantur febres.
- Malignæ simul, ob calorem acrem & malignum, & *Putridæ malignæ* appellantur: iisdemque nominibus, vti acutæ continuæ symptomatum præualentium causa vocantur. Vti & quando sudor adest exitialis, Sudoris Anglici nomen obtinuerunt.

DIVTVRNÆ continuæ febres sunt, quæ ad menses multos perseuerant. *Lentæ* à lento calore, & *Hecticæ* à diuturnitate dictæ. Et vel
- Incipientes, cum reliquæ febres in has degenerant.
- Auctæ, cum corpus consumi incipit.
- Confirmatæ, cum iam consumtum est: tuncque *Hectica marasmodes* vocantur.

COMPOSITÆ continuę solitariæ febres sunt, si diuersi generis febres simul in corpore coincidant. Vt si copulentur
- Hecticæ, cum illis putridis, è quibus hæ natæ sunt, vt
  - Continuis, illisq; nondum cessantibus, Hecticæ incipiant.
  - Intermittentibus, illorumque paroxysmo cessante, hecticæ tamen remaneant.
- Putridæ continuæ & intermittentes simul: in *Hemitritæis*. In quibus cum intermittentes fere tertianæ continuis permisceantur, *Semitertianæ* vocantur: & quia frigus cum calore continuæ intermittentis iungitur, *Epialæ*: & si caloribus vtriusque febris concurrentibus Syncope sequatur, *Syncopales* quoq; nominantur.

COMITATÆ continuæ febres sunt, quæ aliorum morborum comitum accidentia febrium accidentibus coniuncta habent. Quæ febres si à morbo comite excitentur, Secundariæ vel Symptomaticæ: si vero illum producant, Primariæ dicuntur. Et comitantur vel
- Tumores seu maculas externas: veluti
  - Inflammationes: febres vel *Diariæ*, vel *Venenatæ*.
  - Erysipelata: febres *Diariæ*. Carbunculi Germanorum.
  - Bubones: febres *Diariæ*. Carbunculi quoq; German. vel *Pestilentes*, vel *Venenatæ*.
  - Anthraces, Ecthymata, Exanthemata: febres vel *Diariæ*: vel *Continuæ putridæ solæ* vel *malignæ*: vel *Pestilentes*.
- Dolores Podagricos, Nephriticos, Colicos, Dysentericos, Dentium: febres *Diariæ*.
- Inflammationum internarum: vt Pleuritidis, Peripneumoniæ, Hepatidis, Splenetidis, Phrenitidis, Anginæ; dolores, ardores deliria, dyspnæas, cæteraq; symptomata: febres *Synochæ simplices* & *putridæ*.
- Phthisim cachexiam: febres *Lentæ* in hecticam quandoq; desinentes Retentorum quorundam putrescentium accidentia: febres *Lentæ*.

INTERMITTENTES febres sunt, quæ certis temporibus intermittunt, certisq; redeunt. Solitariæ tantum. Simplices, vel compositæ cum continuis, sicuti illic in Hemitritæo dictum est. Suntq; aliæ breues, aliæ longæ, aliæ diuturnæ admodum. Acutæ omnes: vix malignæ. Et quando cessarunt, redeunt iterum die (diem quo desiit febris pro primo supputando) vel
- Tertio: *Tertianæ* dictæ. Quæ rursum, si circuitus totius morbi temporis breues habeant, *Exquisitæ*: si longius, *Nothæ* seu *Spuriæ* vocantur.
- Quarto: *Quartanæ* appellatæ. Eæq; quoque vel *exquisitæ*, vel *nothæ*, eandem quam tertianæ febres ob causam. Hæ si diutius cunctentur, *Quintanas* vel *Sextanas* efficiunt.
- Secundo vel altero die: *Quotidianæ* appellatæ, cum quotidie redeant. Cum tamen *Duplices tertianæ*: vel *Triplices quartanæ*, vel *Duplices quartanæ*, in quibus postremis, duobus diebus febricitant, vno liberi sunt; sint febres: vel *Tertianæ* cum quartanis implicatæ: eæq; rursum vel *Exquisitæ*, vel *Nothæ*.
- Eodem: *Quotidianæ* quoque longiores, quas 18. horas durare putatunt, creditæ; cum tamen priores quoque *Duplices* & *Triplices* sint febres, adeo anticipantes, vt eo ipso die, quo vna cessauit, altera mox incipiat: nonnunquam & in paroxysmum adhuc durantem prior febris incidat. Et tunc, quia calor & frigus concurrunt, *Epialæ* quoque forte appellata erit.

TABVLA II. FEBRIVM CAVSARVM.

- **FEBRIVM** causa est calor præter naturam, vnà cum corde omnes totius corporis partes calidiores, quàm par est reddens. Est autem is calor, vel
  - Aduentitius & mutabilis, quem igneum vocant, cor, corporisq; partes omnes accendens. Isq; vel
    - PVRVS.
    - IMPVRVS.
    - MALIGNVS.
  - INSITVS.

- **PVRVS** & simplex calor aduentitius, seu solius caloris exsuperantia, febres continuas semper non-putridas *Diarias* vocatas parit. Quarum causa, Sanguis scil. in vasis, hoc est, venis & arteriis, inflammatus, si
  - Persistat in vasis ad solutioné vsque. Atque accensus sit à
    - Causa externa procatarctica, *Solitariæ* diariç fiunt febres. Et si causa
      - Non sit adeo vehemens: corpusque temperatum inuadat, *Ephemera* fiunt febres.
      - Vehementius agat, *Synochæ* fiunt febres. Eęq; si
        - Cadant in corporis constitutionem
          - Sanguineam. *Sanguineæ.*
          - Biliosam. *Biliosæ.*
          - Impuram. *Impuræ*: quæ facile in putridas degenerant.
        - Causa augetur, *Epacmasticas*: si minuitur, *Paracmasticas*: si in eodem manet, *Homotonas.*
    - Morbo: *Comitatæ* diariæ ephemeræ vel synochæ fiunt febres: morbos sequutæ vel
      - Sanguineos: veluti Inflammationes partium quarundam.
      - Biliosos, vt Choleram morbum vel Dysenteriam, interdum.
  - Effundatur extra vasa portione sui aliqua, Diariæ *comitatæ primariæ,* cum febris prius incipiat, fiunt febres. Et si effusio hæc sanguinis fiat in corporis
    - Viscera interiora: febres fiunt Synochæ, Pleuritidem, Peripneumoniam, Hepatidem, Splenetidem, Phrenitidem comitatæ.
    - Habitum & musculos: febres fiunt Synochæ, Anginas: vel Ephemeræ, Arthritin similesq; casus comitatæ, interdum.
    - Superficiem: Synochæ fiunt, quæ Inflammationes, Erysipelata, Bubones, Anthraces, Ecthymata, Exanthemata comitantur.

- **IMPVRVS** & putredine permixtus calor aduentitius, *Putridas* dictas febres accendit. Quarum causa si latet
  - In vasis cordi
    - Continuatis: vt
      - Venæ cauæ sanguine putri, *Continuæ putridæ conclusæ* dictæ fiunt febres. Eæque vel Solitariæ, si putris sanguis in vasis maneat: vel comitatæ iisdem, quibus Diariæ, si portio illius extra vasa effundatur. In quibus vtrisque si sanguis putris sit
        - Vicinus cordi, continuę fiunt febres, quæ nullos habent paroxysmos. Et si putredo incidat in sanguiné, qui antequã computruit
          - Temperatus erat Synochæ putridæ fiunt febres. Quæ si
            - Sanguis prius accensus putrescat, Synochas non putridas sequuntur: vel si putredo prius inuadat, per se incipiunt.
            - Causa, materia scil. putris, augeatur, *Epacmasticæ*: vel absumatur *Paracmasticæ*: vel aliquamdiu in eodem maneat statu, *Homotonæ* fiunt febres.
          - Intemperatus & calidior erat, *Causones* seu ardentes fiunt febres. In quibus si
            - In trunco magnæ venæ cauæ, iuxta spinam descendente, putris lateat materia, *Lipyriæ*, in quibus interiora vri videntur, fiunt febres.
            - Calor summus & diuturnus sit, *Colliquantes* ardentes fiunt febres.
        - Distans magis à corde, *Synochæ* cõtinuæ putridæ fiunt febres, quę paroxysmos habent. Eosq;, si materia putris
          - Copiosior, nec ita procul à corde dissita sit: indies, nunc bis, nunc semel tantum, nullo certo ordine redeuntes, in *Inordinatis* dictis febribus.
          - Paucior sit, magisque à corde distet; tertio die, rarius quarto alterove die: in *Tertianis, Quartanis, Quotidianis* continuis febribus.
      - Arteriæ magnæ, sanguine spirituoso putrescente, vix solo, sed vna cum sanguine, qui in vena caua est. Quod si fit, *Causones* erunt ardentissimi.
    - Non continuatis, vt in venæ portæ venarum mesaraicarum Sanguine biliosiore putrescente, *Intermittentes* putridæ fiunt febres. Et si putredo hęc
      - In solis sit venis mesaraicis hisce, *Simplices* sunt intermittẽtes. In quibus si putrescat sanguis
        - Vno solũ loco, *vnius generis* hæ sunt febres. Quæ cessant & redeũt rursum, si materia putrescens sit.
          - Tenuior vel paucior, tertio die, in *Tertianis.*
          - Crassior tenaciorve & copiosior, quarto die, in *Quartanis.*
        - Diuersis locis, *Duplices* vel etiam *Triplices*: & pro materiæ diuersitate, vel Tertianæ, vel Quartanæ. Quæ quia indies redeunt, Quotidianæ putantur febres.
        - Quæ, si materia putris mera fuerit, Exquisitæ sunt: si permixta, Nothæ existunt.
      - Non in solis venæ portæ, sed & cauæ ramis sit: *Composita* inde exurgit febris, ex intermittente & continua, *Hemitritæus* seu *Semitertiana.*
  - EXTRA VASA.

- **EXTRA** vasa, h. e. venas & arterias, si causa lateat putridarum febrium, *Lentæ continuæ symptomaticæ*, & morbo, à quo prodeunt, *Comitatæ* fiunt febres. E quibus aliquæ in Hecticas abeunt. Et si putrescens res sit
  - Humor, Sanguis vel Serum: tunc Retentorum horum accidentia lentas has febres comitantur.
  - Corpus
    - Naturale
      - Continens, vt Pulmo, Hepar, Lien: tunc Phthisi vel Atrophia comitatæ hæ lentæ erunt febres.
      - Contentum, Fœtus vel Secundina, & sæpe cum illis etiam Vterus. Et horum retentorum symptomata hæ lentæ febres comitantur.
    - Præternaturale, Vermes, & illorum accidentia adsunt.

- **MALIGNVS**, seu qualitate maligna permixtus calor aduentitius, *Malignas* febres procreat. In quibus si calor ille malignus procedit à
  - Putredine nõ simplici, sed cui perniciosa accessit qualitas, febres fiunt *Putridæ malignæ* contagiosæ. Et si
    - In vasis venæ
      - Cauæ sanguis ille putrescat, & simul malignus fiat, &
        - Persistat illic, febres fiunt continuæ putridæ malignæ *Solitariæ.*
        - Effundat partem illius extra vasa, continuæ putridæ malignæ *Comitatæ* Ecthimatibus, Exanthematibus, Anthrace, fiunt febres.
      - Portæ venis mesaraicis sanguis biliosus putrescat, & malignus insuper fiat, *Intermittentes* (quod rarius fit) *malignæ* erunt febres.
    - Extra vasa Humor vel Pars putrescens, malignitatem insuper adipiscatur, *Lentæ* continuæ, sed *perniciosæ* quoq; erunt febres.
  - Sola qualitate maligna, Veneno scilicet extrinsecus corpus subeunte.
    - Manifeste, ab ictu bestiæ, adeo cor inflammante vt febris fiat: *Venenatæ* continuæ, comitatæ Inflammatione nonnunquam & Maculis fiunt febres.
    - Occulte, à pestilenti veneno, *Pestilentes* contagiosæ continuæ fiunt febres. Quæ prout in corpus incidunt, nunc pestilentes tantum, nunc putridæ simul existunt. Et si in illis
      - Nihil erumpit, *Solitariæ* pestilentes sunt febres.
      - Erumpit aliquid, *Comitatæ*, vel Bubone, vel Anthrace, vel Exanthematibus, vel Ecthimatibus, febres pestilentes fiunt.

INSITVS & constans calor, seu temperamenti cordis, & per consequens omnium partium in calidius & siccius conuersio, febres efficit continuas lentas *Hecticas*. Illasq;, si febres diarias vel putridas sequantur, *Solitarias*: si vero adhuc remaneant, ex vtrisq; *Compositas*: vel si morbum alium sequantur, *Comitatas* Phthisi vel Cachexia, Symptomaticas dictas Hecticas febres.

TABVLA III. FEBRIVM CVRATIONVM.

FEBRIVM curatio seu tractatio perficitur

- Prædictione: quæ singulis febrium curationibus præmittitur; & euentum febris ad salutem mortemve tendentis præsagiendo perficitur.
- Operatione. Quæ consistit in
  - Præcautione illarum febrium, quæ facile solent
    - Degenerare in deteriores febres. Vt Diariarum, ne in putridas: Putridarum intermittentium, ne in continuas: atq; Ambarum, ne in Hecticas abeant. Quod recta cura in singulis explicata cauetur.
    - Redire: & quia dispositi ad has ægri existunt, consuetæ sunt. Vt synocharum Erysipelate comitatarum, *Carfunckel* dictarum. Quarum præcautio consistit in eo, vt ne sanguis redundet, ferueat, tenuior aut impurus fiat, caueamus. Quod fit
      - Euacuando per
        - Sanguinis detractionem; vena aperta; scarificatione.
        - Purgationes exhibitas.
        - Sudorum prouocationes.
      - Alterando. Assumtis, in victus ratione, & medicamentis.
    - Inuadere quosuis ob contagium: vt Pestilentium Quarũ præcautio consistit in
      - Causa externa: veneno sc. pestifero
        - Declinanda: Loca vbi pestis regnat deserendo.
        - Corrigenda
          - Res quas infectas esse putamus purgando, perflando.
          - Aerem, qui hæc semina transfert,
            - Purum seruando: ab inquinamentis repurgando.
            - Alterando: igne, suffitibus, odoramentis.
      - Corporum præparatione, ne facile ab eo afficiantur. Quod fit
        - Cauendo ne
          - Accendantur: Aere, aut assumtis calidis, Motu corporis vel animi.
          - Agitentur in eo humores: Motu corporis & animi.
        - Pura ea seruando: bona diæta, sanguinis detractione, purgationibus.
        - Alterando ea
          - Exhibitis variis antidotis, prophylacticis.
          - In ore retentis antidotis prophylacticis.
          - Admotis regione cordis & pulsibus, hepatis, emissariis, scroto; antidotis, cauteriis, amuletis.
  - Curatione febrium.
    - Solitariarum
      - Simplicium, & ratione caloris
        - Acutarum
          - Putarum.
          - Putridarum.
          - Pestilentium.
          - Venenatarum.
        - Lentarum Hecticarum.
      - Compositarum, tum
        - Hemetritæorum.
        - Hecticarum cum putridã.
    - Comitatarum.
      - Pestilentium.
      - Acutarum.
      - Lentarum.

PVRARVM seu non-putridarum diariatum febrium curatio perficitur.

- Morbi seu febris
  - Causa efficientem in vasis, & adiuuantem vbicunq; existentem euacuando. Veluti
    - Sanguinem accensum, per Phlebotomiam, in Synochis.
    - Humores & excrementa per
      - Transpirationem & sudores
        - Exhibendo mox in principio, quæ hæc promouent, in Ephemeris.
        - Admotis, Frictionibus, Balneis, in declinatione potissimum: in vtrisq;.
      - Alui lenitionem: iniectis & Assumtis.
      - Vomitum: si ab assumtis prodierit: eum mouendo.
  - Intemperiem calidam alterando, Refrigerantibus.
    - Exhibitis, in Potu præsertim: aliove modo.
    - Admotis, cordis, hepatis, tenum regionibus.
- Vires conseruando, si deficiant: Victus potissimum ratione & somno.
- Symptomata corrigendo, si inualescant: Dolorem capitis, Delirium, Vigilias, Sitim.

PVTRIDARVM Intermittentium & continuarum, conclusarũ & malignarum, febriũ curatio fit

- Morbi seu febris
  - Causam, quę eam facit putridam, siue tantum, vel siue malignam, in vasis venæ cauæ: vel mesaraicis. Vel, quæ eam fouet, euacuando, reuellendo, prouentumq; illius impediendo. Idq; vel in
    - Sanguine per
      - Sectiones: Phlebotomia, Scarificationes.
      - Suctiones: Sanguisugarum, cucurbitularum.
      - Hæmorrhoidum Mensium prouocationem.
    - Humoribus & excrementis reliquis, per
      - Inediam, parsimoniam: aut moderatum rerum ad sustentationem corporis necessariarum vsum.
      - Euacuationes factas & commotas: vt
        - Deiectiones per aluum
          - Immissis Suppositoriis, Clysteribus.
          - Exhibitis, Minoratiuis, Præparantibus, Purgantibus.
        - Vomitiones, Actu Potentiaq; conciliatas.
        - Vrinas, exhibitis Diureticis.
        - Sudores vel transpirationem,
          - Exhibitis Sudatoriis.
          - Adhibitis
            - Medicamentis, spinæ præsertim:
            - Frictionibus.
  - Intemperiem calidam putrē, malignam alterando, refrigerantibus, humectantibus, putredini & malignitati (si adsit) resistentibus. Illudq; vel
    - Exhibitis in Potu, Cibis, Medicamentis.
    - Iniectis Clysteribus.
    - Adhibitis regioni cordis & pulsuum, hepatis, tenum, testibus, extremitatibus; medicamentis externis.
- Vires conseruando, cum naturæ vis potissimum requiratur. Idq;
  - Viuendi ratione, ægros recte gubernandi, vsu sex rerum necessariarum.
  - Medicamentis: Exhibitis Admotisq; reficientibus, Cordialibus, & si maligna adsit causa, antidotis.

PESTILENTIVM febrium curatio perficitur

- Morbi
  - Causam efficientem, venenum scil. pestilens, & quæ febrem fouent excremēta euacuando: reuellendo in
    - Humorum expurgatione per
      - Transpirationem & sudores mox ab initio
        - Exhibitis variis Diaphoreticis, Expulsiuis.
        - Adhibitis Suffitibus, Frictionibus.
      - Vomitionem: Exhibitis vomitoriis.
      - Deiectionem factam Iniectis Clysteribus: Exhibitis purgantibus.
    - Sanguine
      - Eliciendo: Vena secta, Scarificatione, Sanguisugis.
      - Retrahendo: Cucurbitulis, Frictionibus.
  - Qualitatē pestiferam refringendo, & calorem febrilem simul refrigerantib' alterando, tum
    - Exhibitis vnà cum supradictis diaphoreticis; tum priuatim hoc nomine variis Alexipharmacis, Cordialibus, Refocillantibus, Refrigerantibus.
    - Adhibitis regioni cordis & pulsibus, hepati, cerebro, ventriculis, medicamentis.
    - Admisso aere alterato & præparato.
- Vires conseruando, quæ admodum prostratæ: Cibo, Potu, somno, Animo constanti, Medicamentis internis externisq; cordialibus & antidotis.
- Symptomata corrigendo quæ nocent: vt Syncopen, Delirium, Sitim, Diarrhœam, &c.

VENENATARVM febriũ cura fit

- Morbi
  - Causam: venenum à morsu bestiæ immissum; variis modis à corde retrahendo.
  - Intemperiem malignam antidotis infringendo: Calidam refrigerantibus alterando.
- Vires conseruando: Atque animi defectionem corrigendo.

HECTICARVM febrium cura fit

- Morbi
  - Causam, si quæ adsit, quæ eam fouere posset, auferendo, iis quæ corpus purum seruant.
  - Intemperiem calidam & siccam alterando, humectantibus leuiterque refrigerantibus.
    - Exhibitis
      - Alimentosis potius humectantibus & reficientibus.
      - Medicamentosis etiam quibusdam.
    - Admotis, corpori, pectori, spinæ, ventriculo, variis.
- Vires conseruando: Exhibitis nutrientibus Symptomata, Marcorem, Diarrhœam præsertim, corrigendo.

HEMITRITÆORVM febrium cura fit

- Morbi seu febris vtriusq; causam, in vtrisq; venis positam eadem ratione vt in reliquis putridis, euacuando. Et intemperiem calidam alterando.
- Vires inprimis conseruando. Et Syncopes causa, cordialibus & antidotis vtendo.

HECTICARVM cum putridis copulatarum febrium curatio fit morbi

- Causam, febris scil. putridæ, leuibus euacuando.
- Intemperiem calidam & siccam in vtrisq; exhibitis admotisq; emendando.

PESTILENTIVM febrium, comitatarum Bubone vel Anthrace (quæ frequentiores quam solitariæ sunt) curatio, fit non alia ratione, quam illarum curatio: nisi quod & horum tumorum ratio habetur.

ACVTARVM comitatarum

- Bubone, Erysipelate, Ecthimatibus, Exanthematibus, Anthrace non pestilenti Synocharum, putarum putridarum, malignarum febrium curatio perficitur,
  - Morbi
    - Febris
      - Causam euacuando per
        - Habitum corporis, transpiratione & sudoribus,
          - Exhibitis Expulsiuis dictis.
          - Admotis, Corpori, Spinæ, Anthraci.
          - Frictionibus & Imaginatione.
        - Sanguinis detractionem, per Phlebotomiam, Scarificationem.
        - Deiectiones; exhibitis iniectisq;.
      - Intemperiem calidam & malignam, si adsit, vt in reliquis solitariis, alterando.
    - Comitis; Tumoribus. Pustulis remedia adhibendo.
  - Virium & Accidentium, vt in cæteris, rationem habendo.
- Inflammationibus, externis internisve, Synocharum febrium, curatio accommodatur Morbo comiti potius quàm febri: sic tamen remedia illa adhibendo, quæ & febrem respiciant: per Euacuantia; sanguinis missionem, alui lenitionem; & Alterantia.

LENTARVM, comitantium Phthisin, Cachexiam, aut alios morbos, febrium curatio ad morbum comitem potius dirigitur: ita tamen vt & febri nonnihil accommodetur: Euacuando, Alterando. Et si in hecticam conuertatur, vt hecticam tractando.

DE FEBRIVM GENERIBVS,

CAPVT PRIMVM.

FEBRIS, πυρετὸς Græcis dicta, affectus est, in quo vniuersum corpus calore præternaturali perseuerante incalescit: plerumque à frigore cum aliquo horrore vel rigore incipiens: variasque molestias, diuersaque alia symptomata proferens. Genera autem duo prima & summa ipsarum statuuntur, variantia præsertim in eo, quod vel continuo perseuerant: vel cessant, rursumque redeunt: quarum illæ continuæ, hæ intermittentes dicuntur.

CONTINVÆ febres.

Continuæ febres sunt, quarum calor à prima inuasione ad extremam vsque solutionem nunquam integrè cessat. Harum varia occurrunt genera; quæ primum ratione caloris distinguimus in acutas & lentas. Acutasque vocamus, in quibus calorem manifestè ægri sentiunt, ab eoque molestiam percipiunt. Quæ rursum sunt duplices: aliæ Puræ, quarum calor purus tãgentis manum tantum calefacit, nec dum adeò sicuti impurarum ferit: Impuræ aliæ, quarum calor impurus tangentis manum non tantum calefacit, sed & pungit & veluti mordicat. Lentas verò appellamus, in quibus ægri calorem vix dum aut leuiter saltem, nec tamen semper, etsi continuæ sint,

perſentiunt: quæ quoque duplices ſunt. Hecti-
cæ, quaſi corpus eas tanquam habitum contra-
xerit, dictæ: quod cum nondum factum, ſimpli-
citer Lentæ vocantur. Hiſce omnibus, ſiue acu-
tæ, ſiue lentæ ſint, ſi malignitas accedat, Mali-
gnæ dicuntur: quæ ob cauſam diuerſam triplices
ſunt: Putridæ malignæ, ſi cauſa putris maligna:
Peſtilentes, ſi peſtilens venenum: Venenatæ,
ſi venenum aliud eas excitet. Vt ſic prima &
ſumma febrium genera, partim à calore, partim
à permanentia, partim à cauſa denominata ſe-
ptem ſint: Puræ, Impuræ, Hecticæ, Lentæ, Pu-
tridæ malignæ, Peſtilentes, & Venenatæ. Ve-
rum vt ea ſecundum apparentia accidentia, (vt
cognoſci poſſint) primum diuidamus: variant
hæ febres primum inter ſe: quod aliæ febris ſo-
lius: aliæ etiam aliorum morborum comitum
accidentia proferunt, illiſque ſe manifeſtant &
cognoſcuntur: illaſque ſolitarias, has comitatas
appellamus.

Solitariæ continuæ ſeu incomitatæ febres
ſunt, quæ febrium tantum, nec aliorum morbo-
rum accidentia, à calore ipſorum acuto vel len-
to, vel maligno prodeuntia, producunt. Qua-
lia ex pleriſque ſupradictis generibus inueniun-
tur: vel ſimpliciter occurrentia, vel inuicem con-
iuncta; è quibus febres illas ſimplices, has com-
poſitas vocamus.

SIMPLICES continuæ febres.

Simplices continuæ ſolitariæ febres ſunt, ſi v-
nius generis febris corpus occupet. Quæ denuo
ex eo potiſſimum, quod nunc breuiores, nunc
lon-

longiores, nunc diuturnæ ſunt, ſi modo curſum perficiunt, nec degenerent, diſcernuntur.

Breuiores continuæ ſolitariæ febres ſunt, quę ſeptimum diem vix attingunt, vel integram ſeptimanam non complent: Quales ex acutis, & malignis aliquæ exiſtunt.

Acuta breuis febris continua ſolitaria vna eſt ex illis, quas Puras vocauimus, & quæ continua non putrida, vt in cauſis dicetur, aliàs appellatur: &, quod paucis diebus finiatur, Diaria dicitur. Quæ à cauſis externis incipiens, nunc vnum ſaltem diem durat, & viginti quatuor horarum ſpatium vix complet, Ephemeraque tunc nominatur. Alias in duos, tres, vel quatuor dies prolongatur, & tunc Diaria-plurium-dierum, vel Synochos ſimplex pura, non putrida, ad differentiam impuræ ſeu putridæ, vocatur. Deſinunt autem non ſubita mutatione, quam criſim vocant, ſed ſenſim per occultam tranſpirationem, vel madorem, ſudoremuè manifeſtum: vel ſi exacto triduo quadriduouè non ceſſat ſynochus pura, in impuram ſynocham, quæ longior eſt, quod frequentius fit: vel hecticam, quæ diuturnior exiſtit, quod tamen rarum, commutatur: atq; in quam abierit, ſignis illis explicandis cognoſcitur.

Pura febris, continuarum febrium genus.

Ephemera febris, puræ continuę ſpecies.

Synochus febris, purę cõtinuę ſpecies.

Accidentia ſiue ſymptomata febrium diariarum hæc ſunt: Cum horrore leui interdum incipiunt, præſertim ſi non adeò puræ nonnihil degenerent: vel ſine eo, ſi exquiſitæ exiſtant; idque præſertim ſi iam prius antequam

Signa Ephemeræ

febris incepit, corpus à calore aliquo externo, febres hasce accendente incaluerit, & febre superueniente, calor tunc non primum incipere, sed augeri tantum videatur.

Calor febrilis horrorem subsequens, vel per se incipiens, à principio ad finem vsque nullis paroxysmis interuenientibus exacerbatur: sed vel in æquali gradu manet in ephemera, & in Synocho Acmastica, Homotono, Vniformi ob id dicta: vel augeri videtur in Epacmastica, Anabatica, Inualescente: vel decrescere in Paracmastica synochis, sic tunc appellatis: idque donec, vti dictum, sensim desinat. Variat autem calor in illis, quod vel mitior est & remissior, quò breuior est febris, vt in ephemera; quem blandum & halituosum, quòd tactu cutis mollis & vda magis sentiatur, vocant: vel vehemẽtior. si diutius perseueret in synocha sanguinea à causa appellata: accedente nonnunquam acrimonia quadam, in synocha quam biliosam vocabimus, eaque quæ iam impura fieri, & in putridam conuerti incipit.

Reliqua accidentia, quæ magis minusuè pro ratione caloris & corporis constitutionis vrgent, sunt, Dolor capitis cum pulsatione; Sitis magna vel exigua; Orisq́ue amaritudo in biliosâ; Inquietudò, Lassitudo, Vigiliæ vel Somnus profundus. Ad hæc accedunt, Respiratio concitata, Pulsus celer, frequẽs & validus, magnusque, non tamen inæqualis aut inordinatus, vel saltem non admodum, Facies rubra, tumida, Venæ turgidæ, Cutis mollis

mollis, aridauè in biliosa, Vrinæ, si hæ febres sint breues, à naturali non multum mutatæ; si longiores, rubræ & tinctæ. Sudores, qui sæpè citius quàm docent, erumpunt, nec graueolentes, nec molesti.

Pestilens febris continuarum febrium genus.

Maligna breuis continua febris, vna quoque ex Pestilentibus dictis inuenitur, quæ priori acutæ synochæ dictæ non admodum est absimilis, ita vt, nisi ex eo quod populariter grassetur, & vires tam subito deiiciat aliquo pacto cognoscere-tur, ab illa vix discerneretur: vti &, si bubone comite, sicuti ferè fit, prodeat: cum & hoc in synocho fieri possit, neque tunc ab illa hoc signo certò distingui potest: vt non sit mirum, eos qui peste primum correpti sunt, se febre synocha prehensos esse existimare: eoque se ab initio consolari. Procedit enim pestilens febris quoque ab externis causis, sed occultis: subitoque clandestinè corpus, & veluti in momento ferit, & paucis diebus, nisi mors præueniat, nulla quoque crisi, vti synocha desinit.

Quod accidentia illius attinet, Cum horrore quoque leui plerumque, inuadit; Calore mox subsequente, qui interdum adeò mitis est, vt de eo minimè conquerantur: vrinæque à sanorum vrinis nihil, vel non multùm differentes conspiciantur. Quorum tamen imbecillitatem pulsus arguit. Sed & interdum calor vehemens, vt in synocha, aliquando etiam acris, si nonnihil degeneret, existit: & tunc accidētia sicuti in synochis: qualia sunt, Dolor capitis; Delirium; Vigiliæ; Sitis

quoque, eam comitantur: quibus accedunt virium ſubitaneus lapſus. Sudoreſque qui in febribus peſtilẽtibus mox ab initio prodeunt, redeũtque, morbum tamen minimè finiunt.

Longiores continuæ ſolitariæ ſunt, quæ in ſeptimanam vnam vel alteram, aut plures producuntur. Quales ex acutis & malignis aliquæ deprehenduntur.

Putrida febris, continuatum febrium genus.

Acuta longior continua ſolitaria febris vna eſt, ex illis quas Impuras nominauimus, & quæ Continua putrida, vel concluſa, aut continens aliàs quoque appellatur, & ſeptimanaria ad differentiam diariæ vocari poſſet. Quæ per ſe, vel ex commutatione (vti dictum) ſynochæ febris puræ in hanc impuram, incipiens (quod ex eo, ſi quarto die ad ſummum ſynochus pura non ceſſet, & calor acrior appareat, præſertim ſi tunc nouus horror, vti ſæpè fit, ſuboriatur, cognoſcitur) poſtquam abſoluto principio in augmento aliquandiu hæſerit, eoque finito ad ſtatum vſque peruenerit, per ſubitaneam mutationem, quam criſim ſeu iudicium vocant, niſi moriantur, mox declinante febre ab ea liberantur: vel ſi criſis imperfecta fuerit, de nouo recidiens, ad ſalutem, mortemuè eum deducit. Aliquando quoque ſed raro admodum hæc febris, & inprimis illius ſpecies quæ ardens eſt, ſi non extinguatur, ſed altius imprimatur, in nouam veluti febrem degenerare videtur, quæ breui tempore corpus conſumit: proin & febris Colliquans ardens dicitur. quare hecticæ febris ſpeciem

ciem aliqui quoque fecerunt. Nonnunquam & in Hecticam veram, ſicuti diariæ, vti illic dictum, commutatur.

Accidentia autem harum febrium & plura & vehementiora quàm diariarum occurrunt, ita vt ob quorundam violentiam ab illis febris nouum nomen, ac ſi diuerſæ illius eſſent ſpecies, ſortiatur. Tum quæ moleſtiam ægro, horrore, calore, ſiti, linguæ ariditate, dolore capitis, pariunt; tum functiones ipſius lædentia mentem delirio perturbant, vires proſternunt: & quæ in corporis conſumptione, excrementiſque obſeruantur: quæ omnia ſe hoc modo proferunt.

Horror in prima tantum harum inuaſione corpus nonnihil concutit, maximè ſi per ſe incipiant, & non ex diariarum commutatione exordium ſumant, vbi vel nullus, vel leuis tantum ſentitur; quo mox ceſſante in reliquo febris decurſu, niſi interdum & præſertim inſtante criſi leuiter perhorreſcant, nullus amplius aliàs horror ſe offert, neque etiamſi hæc febris paroxyſmis exacerbetur, rurſum redit: aut ſi nouus ſuboriatur, non ille à continua hac febre, ſed intermittente, quæ tunc illi copulata erit, ſicuti mox in compoſitis febribus dicemus, proficiſcitur. Verum & per hunc horrorem, & exteriora & interiora interdum frigent, aliàs interiora ſolum hærent: Sed & frigus, nonnunquam calore iam inualeſcente, exteriora adhuc aliquouſque obſidet.

Calor qui horrorem mox ſequitur, ſecundum

quatuor harum febrium tempora, varias habet mutationes. Nam mox in principio vehemēs est & acris: statimque in augmento ad statum vsque augetur. Quo tempore interdum suas habet exacerbationes seu paroxysmos, quos accessiones seu reduplicationes quoque vocant, febresq; tūc Synechas continuas, O in E conuerso, ad differētiam synocharum putridarum, de quibus mox agetur, vocāt: In quibus, si paroxysmi die eodem semel atque iterum redeant, ita vt bis terue vno die excandescat febris, quod & frequentius fit, Inordinata continua nunc dicitur, præsertim si altero post die semel tantū vel minimè acuatur. Quod si verò altero die primùm paroxysmus redeat, eūq; ordinē deinceps seruet, quod raro fit, quotidiana vocatur cōtinua. Tertio vero die frequentius paroxysmi repetūt in illis febribus, quæ ordinem seruāt, Tertianaq; est continua. Quod quarto demum die vix accidit, vt tam diu paroxysmi protrahantur: vnde rara admodum est Quartana dicta continua. Verum & nullis interdum distinctis paroxysmis hæ febres exacerbantur, tuncque Synochus putrida ad differentiam prioris synochi non putridæ breuioris existentis appellatur: quæ quoque vti & alia quatenus ad statum vsque, vel augetur, vel minuitur, vel eundem tenorem seruat, Epacmastica, Paracmastica vel Homotonos dicitur. Quod si vero maximum in febre continua putrida sit incendium, atque ardor in eadem vehementia continuò persistat, & veluti vnus tantum ad statum

Syneches febris Inordinata. Quotidiana. Tertiana. Quartana: putridæ continuæ species.

Synochus febris putridæ continuæ species.

Causos febris putridæ continuæ species.

vſque perſeuerans paroxiſmus ſit, tunc ardens febris, Cauſos nominatur: in qua ſpecie ſi interiora vri videantur, extremis frigeſcentibus, Leipyrias vocatur febris. Poſtquam autem ad vigorem vſque hæ febres peruenerunt, cum calor ad ſummum vſque progreſſus diutius conſiſtere nequeat: tunc ſi per criſim in melius vergat, calore ſenſim remittente & diſſipato, declinatio ſequitur, fitque aliqua per ſudores, mictiones, aliasuè vias euacuatio: ſi verò criſis in deterius abeat, prægreſſo mortis agone, viribus deficientibus extinguuntur: vel ſi non ſit abſoluta criſis, calore nondum remittente per nouam criſim, quæ rurſum ſuperuenit, vel ad ſalutem, vel ad mortem fit adiudicatio.

Leipyrias febris cauſonis ſpecies.

Sitis admodum in hiſce febribus moleſta eſt, ad quam ſedandam, ea quæ frigida ſunt & madẽt, vehementer appetunt, acidiſque recreantur. Appetentia autem ciborum penitus proſtrata eſt; eſtque magna, præſertim eorum quæ dulcia, alimentoſa & nidoroſa exiſtunt, nauſea: ita vt & acida, grata alioquin ipſis, interdum faſtidiant.

Sitis

Linguæ ariditas, nigredo & inflammatio interdum ardentes comitatur febres: cuius quoq; occaſione, (& præſertim ſi accedẽte malignitate, vti mox dicetur, eiuſmodi febres epidemiæ paſſim graſſentur, ſi hoc ſymptoma ipſis cõſuetum habeant) totum affectum à puniceo linguæ colore, quem noſtrates *braunrot* vocant, *Breune* vulgus appellat, quaſi dicas inflammationem ad nigredinem tendentem. Labiorum item in-

Breune Ger. putridæ continuæ ſpecies.

flammatio, scissuræ, exulceratio cum crustis, interdum citius, aliàs tardius, in declinatione superueniunt.

Hauptvve Germ. putridę continuæ species.

Dolor capitis, nisi mente capti eum minimè sentiant, circa initiũ præsertim, magnã parit molestiam: propter quod euidens & frequens in febrib⁹ hisce putridis, symptoma, vulgus eas *hauptvve*, cephalalgias vocat: quæ cum temporũ pulsu, & rubore faciei ægros affligunt. Sed & cordis dolor, vt vocant, cardialgia dicta, vt in plerisque morbis, sic & hic, molestus est. Atq; contundens quidam ossium dolor in lumbis, dorso, & artubus sentitur.

Daubhauptvve Germ. putridę continuæ species.

Delirium plerumq; diebus aliquot elapsis superuenire solet: interdũ leuius, aliàs grauius: ita vt & furiant: ob cuius symptomatis enormitatẽ, & quod frequens sit in eiusmodi febribus, vulgus Germanorum insanas cephalalgias. *Daubhauptvve*, præsertim si maligna quoq; sit febris, & populariter grassetur: (vti postea dicetur) appellat. Conuulsio nonnunquã has quoq; febres sequitur. Sed & vigiliæ admodum illos detinent.

Syncopalis febris, putridæ continuæ species.

Vires admodum ob febris perseuerantiam prosternuntur, nonnunquam & penitus concidunt. Syncope quandoque in ipsa exacerbationis die superuenit, illisq; redeuntibus repetit: & tũc ob graue hoc & periculosum symptoma, febres hæ syncopales appellantur. Pulsus autẽ, pro virium ratione, paruus vel magnus existit.

Emaciatur corpus tandem ob febrium diuturnitatem, & colliquantem calorem, idq; maximè in

in ipsarum declinationibus, si copiosis sudoribus aut mictionibus corpus tunc quoque inaniatur. Sed & subita corporis consumptio aliquãdo has febres, causõnem præsertim, sequitur, vti superius in colliquante febre dicta, ostensum fuit.

Colliquãs ardens febris, causonis species.

Excretiones quod attinet: Vomitio quibusdá molesta est. Singultus aliquos affligit. Diarrhœa nonnunquam superuenit. Mictio copiosa post crisim in morbi declinatione sæpè adest. Sudores erumpunt, crisimque sequuntur. Sanguinis è naribus fluxus, vti & menstruus, criticè, aliàs extra crisim, prorumpunt. Excrementa quoque quæ redduntur, variè se offerunt, vti vrinæ diuersæ substantiæ & coloris. Sudoresque diuerso odore, vel nullo prædici. Quorum omnium mutationes, & quid presagiant, curationi harum febrium præmittemus.

Maligna longior continua febris, vna quoque solitaria ex Putridis malignis dictis, admodum frequenter occurrit: à priore acuta longiore putrida dicta non admodum differens: nisi quod populariter quoque pestis alicuius instar in plurimos, adultos potius, & præsertim in viros sæuiat: licet & priuatim nonnunquam aliquos inuadat, viresque subito prosternat. Quæ per se incipiens in septimanas quoque vti putrida prolongatur, & per crisim, sed non ita certam, vt in illis, euacuationesque aliquas soluitur.

Putrida maligna febris, cõtinuarum febrium genus.

Accidentia quoque eadem quæ in putrida, in illa adsunt, grauiora tamen magisque periculosa.

Calor tamen in ſuis mutationibus & exacerbationibus non eum ordinem quem in putrida ſeruat, ſed inæqualis, atque inordinatus exiſtit.

Capitis inprimis dolor & Delirium ſubſequẽs, hic tanquam magis conſpicua & frequentiora ſymptomata, vt tota febris ab illis denominetur, vti in putrida dictũ, occaſionem vulgo præbuit.

Vti & faucium illa linguæque inflammatio, ſi vt ſæpè fit, cæteris præualeat ſymptomatis, nomen febris quoque immutat.

Anno 1529. circa septembrem.

Sed & inuenta eſt malignarum febrium ſpecies ex Anglia primum per Europam diuagata. ſudore perpetuo ſuam perniciem manifeſtans, multoſque paſſim iugulans: quam Sudorem Anglicum ob id vocarunt.

Sudor Anglicus. putridæ malignæ continuæ ſpecies.

Diuturna continua ſolitaria febris, non ſolum ad ſeptimanas aliquot, ſed & menſes multos vſque ſe extendens, vna quoq; eſt ex illis quas Hecticas vocant. Quæ ex commutatione, febrium prædictarum in hanc deſinentium, naſcitur: vt diarię, ſi poſt elapſos tres vel quatuor dies non in putridã cõuerſæ, quod freqũtius tamen euenit, in hãc, quod rariſſimũ, promutetur. Vel putridæ diu perſeuerãtis; vel ſi ardens ſit, tandẽq; ceſſans, hanc hecticam poſt ſe relinquat. Quæ & ab intermittentibus, ſi diuturnæ & vehementes ſint, prodire poteſt. Quę poſtea quam diutiſſime permanens, ſenſim hominem conficit.

Hectica febris. continuarum febrium genus.

Quod accidentia illius attinet. Calorem non magnum in ea experiuntur ægri, vnde quoque ſe febricitare vix putãt: qui tamen poſt cibum ſumptum,

ptũ, vna duabusuè horis acuitur. ſed eo confecto, mox ad priſtinam æqualitatem redit. Sed & arteriæ calidiores circumpoſitis partibus eſſe tactu ſentiuntur, & dum pulſant, veluti tenſæ & duræ, celeri quoque & frequenti, vt in reliquis febribus motu eſſe videntur.

Marcor mox hanc febrem ſequitur: vel ſi iam prius ob febrem putridam præcedentem corpus emaciatum fuerit, magis augetur, atque tandem adeo, vt totum corpus contabeſcat, increſcit. Cuius causâ (prout hęc corporis conſumptio, vel incipit, vel augetur, & ad ſummũ peruenit) tres hecticæ gradus, nõ à calore ſed hoc marcore ſtatuũtur, incipiẽſq; vel adaucta, aut confirmata dicitur hectica, in cuius poſtremo gradu ad pellẽ & oſſa vſq; corpus abſumitur, hecticaque Maraſmodes dicitur. Verũ & per vrinas colliqueſcẽtis corporis pinguedines vel portiones aliquę, vti voluerunt, excretæ, eas pingues, mox furfuraceas, tãdẽ orobeas dictas reddere ſcribunt, quod tamen vix niſi renum & veſicæ affectuum cauſa accidere poſſe, alibi docuimus.

Maraſmodes hecticę ſpecies

Imbecillitatem magnam cum languore, viriumque tandem collapſum ob morbi diuturnitatem ſequi neceſſe eſt: vnde & Pulſus, etſi celer, paruus tamen eſt, & debilis.

Compoſitæ febres ſunt, ſi diuerſi generis febres, ſimul in corpore coincidant, illudque eodem tempore afficiant. Quod variis modis fieri poteſt: tum in continuarum permixtione inuicem: tum ſi cum intermittentibus copulentur.

COMPOSITÆ cõtinuæ febres.

Putrida cũ Hectica cõ posita febris.

Continuarum enarratarum genera diuersa inuicem permixta corpus afficiunt: si Putrida cum Hectica, quam excitauit, adhuc coniuncta sit.

In qua calor vehemens putridæ febris, huic copulatæ, lentum illius calorem obfuscat, ita vt ille tantum præualere sentiatur. Et ex marcore tantum extremo hecticam subesse tandem deprehenditur: præsertim si tunc putrida languidior fieri incipiat. Quæ etiã hectica citius ægrum conficit. Distinguiturque à colliquante illa post febres ardentes nata, de qua superius dictum: quòd in ea febris sit ardentissima, quæ corpus subitò, non sensim, conficit.

Sed & reliquæ omnes cõtinuarum dictæ species, hecticæ, cum diuturna sit, si prius hac æger laboret, atque illę de nouo superueniant, complicari possunt: quarũ causa, vti & aliorum morborum si accedant, æger citius conficitur. Quæ etiã commixtio facile ex nouo febrili calore inuadente, & quæ nam sit febris, ex prædictis illius indiciis cognosci potest.

Putrida cũ intermittente, composita febris, Hemitritęus.

Cum intermittentibus, mox explicandis, febribus, continuę frequenter permixtę febrem constituunt, continuo quoque perseuerantem (quo nomine hic inter continuas explicatur) sed quæ interueniẽte nouo horrore aut rigore, quãdo paroxysmi intermittẽtium redeunt, facilè ab illis mox discernitur & cognoscitur. Hæc autem permixtio ipsarum etsi variis modis fieri, & in omnibus continuarum speciebus, intermittens singulis

ſingulis iungi poſſit: præcipue tamen ea cõtinuarum febrium cum intermittẽtibus permiſtarum ſpecies frequentior eſt, adeoque intricata, vt vna, etſi ex duabus, intermittente nimirum & continua acuta putrida dicta cõſtet, eſſe videatur; quæ quia tertiana intermittens continuæ quotidianæ, vt volunt, copulatur frequentius, Hemitritæus ſiue Semitertiana, quaſi media totius febris pars tertiana ſit, dicitur: eaque Minor, ſi cum hac febre continua, vel Maior, ſi cum quartana continua copuletur. Non dubium tamẽ eſt, & quartanam intermittentem cum continua iungi quoque poſſe.

Incipit autem hæc primùm cum horrore, ſi continua prima ſit: ſi intermittens, cum rigore: moxque alia illi copulata, deinceps hunc proceſſum ſeruat, vt vna die binæ fiant: quarum vna cum rigore febris intermittentis fit, altera exacerbatio tantum eſt febris continuæ, ſine horrore, quæ ſecundo pòſt die rediens, vnam tantum acceſſionem parit: quem ordinem deinceps quoque, donec vel ſimul, vel ſucceſſiuè remittãt, ſeruat; niſi forte intermittens quartana continuę copulata, die quarto primum geminas acceſſiones proferat.

Symptomata quælibet febris ſuo generi conſentanea profert, maximè verò, quia frigus cum rigore in corpus iam accenſum continuæ febris calore coincidit, fit vt eo tempore quo acceſſio tertianæ febris incipit, & calorem & frigus ſimul æger perſentiat. Quæ fortaſſis

Semitertiana.

Epiala febris, hemitritæi species.

ea est febris Epiala, quam superius quoque hac ratione fieri posse diximus, & ad quotidianas cõtinuas à quibusdam referri, cum in ea quotidie accessiones fiant, licet altero tantum die frigus cum calore concurrant. Sed & calor eò in compositis hisce, quam simplicibus febribus maior erit. quòd calor tertianæ febris cum cõtinuæ calore alternis diebus concurrens, duplicem veluti æstum tunc adferat: Vnde & tunc symptomata quæ calor proferre solet, admodum erunt vehementia, corpusque & ipsius excrementa valde alterabunt, viresque prosternent, inter quæ syncope, cum ambę febres cõcurrunt, adeo ipsis familiaris; vt syncopalem febrem eãdem cum Hemitritæo fecerit Rondeletius.

Syncopalis febris. hemitritæi species.

Intermittens cum Hectica, composita febris.

Verum & intermittens hecticæ quam excitauit, ad huc copulata esse, corpusque simul afficere potest. Quod non solum ex summo corporis marcore, qui febrem intermittentem sequitur, sed & quod die quietis lenta hęc febris nihilominus adsit; pulsuque, aliisque illius indiciis deprehenditur. Vti & si iam prius hectica laborans æger intermittente corripiatur, facile eam superuenisse, illius signis cognoscitur.

COMITATÆ cõtinuæ febres.

Comitatæ febres continuæ sunt, quæ alium aliquem morbum qui ipsas vel excitauit, vel qui ab illis prodiit, comitem habent, aliaque præter ea quę febris solitaria adfert symptomata, à morbo comite prodeuntia, & cum febrium accidentibus complicata, febriumque naturam aliquando permutantia. Cuius generis, & puræ, & impu-

ræ

ræ, & malignæ, & pestilentes, & venenatæ, & hecticæ, & lentæ inueniũtur febres. Quę si morbum præcedant Primariæ: si sequantur Secundariæ, & Symptomaticę communiter nominantur febres. Variantque, quod morbi comites vel extrinsecus apparent: suntque vel inflammationes, vel erysipelata, vel bubones, vel anthraces, vel ecthymata, vel exanthemata. Vel in interioribus latent, & doloribus, tussi, cachexia, excretisque aliis se præcipue produnt & manifestant.

Inflammationes externas febris interdum sequitur, nunc Ephemeræ, nunc Synochæ puræ instar cursum perficiens, suaque accidentia promens.

Inflammationi externæ comes febris Ephemera, Synochus pura, Venenata.

Quod si ab ictu bestię venenatæ productę inflammationes febrem comitem habeant, Venenata à nobis appellata erit, Ephemeræ instar breuis, cum, etsi hominem nõ interimat, supra diem vnum durare longius vix possit. Accidentia grauia alia quoque, vt tremorem, conuulsionem, similiaque subito superuenientia, (quibus, vti ex prægresso ictu, cognoscitur) simul adiuncta habens.

Erysipelata externa febris synochus pura frequenter protrudit: quam & tũc erysipelas communiter vocãt. Germani verò nostri *Carfunckel*, id est, Carbunculum, quod gemmæ sic appellatæ, quæ aliàs hyacintus dicitur, ruborem flauescentem, erysipelas inde natum referat, appellãt. Hæc febris processum eundem vti solitaria synochus seruat, atque diebus aliquot elapsis finitur,

Erysipelati externo comes febris: Synochus pura. Carbunculus Germ.

vel commutatur. Accidentiaq; similia quoq; profert, & præter hæc die, vel eodem, vel altero aut tertio, rarius, tardius, erysipelas cum rubore & ardore; si simplex sit: aliàs accedēte simul tumore; si phlegmonodes, eoq; maximo; si œdematodes sit, in cruribus præsertim, interdum & in facie, rarius in aliis locis, protrudit: glandulis vicinis simul interdum intumescentibus. Quæ & febre soluta nonnunquam remanent, seq; sicuti in tumoribus hisce, suis in locis explicabitur, habent.

Buboni comes febris, Ephemera, Synochus pura, Pestilens, Venenata.

Bubones febris Ephemera vel Synochus pura, sæpenumero profert, à solitariis, aut synocha modo dicta quæ erysipelata producit, non differens: nisi quod hic primo statim die, vel mox eum sequentibus, vti in priore erysipelas, sic hic bubones in adenibus, paucioribus pluribusuè in locis, in collo, *Knuttel* vocant: in inguinibus, sub alis, cum dolore, ruboreque interdum in ambitu apparente, prorumpant. Quam febrem & ob similitudinem febrium inter se, vti & eam quæ erysipelas parit; Carbunculum nostri quoq; vocant: nomenque hoc etiam solitariæ ephemeræ & synochæ eandem ob causam accommodant.

Verum & Pestilens febris, bubonem nunc vnum, nunc plures, mox in prima illius inuasione, vel non diu post eam, frequentius in inguinibus, & sub axillis, nonnunquam & iuxta aures, cum dolore se in illis locis manifestante protrudit: qui nisi denuo euanescant, adaucti inflammatiq; in panum seu phygethlon abeuntes, tandem in abscessum versi, admodum ægrotantes molestant, nouam-

nouamque febrem ſynocham interdum accerſunt. Sed & abſconditi aliquando bubones, in pinguibus præſertim, dolore, ſoloque rubore illis in locis ſe produnt.

In Venenata dicta febre, aliquando in vtroque inguine dolores graues ſuboriri, in cauſis oſtendemus.

Anthrax in febribus quibuſdam, & inprimis in Peſtilenti in corporis aliqua ſede, frequenter in extremitatibus proſilit. Qui ab initio puſtulam paruam referẽs, pruritu & ardore moleſtat, mox verò in vlcus cruſtoſum conuertitur. A quo anthrace ab initio lineam rubram ad bubonem, qui plerunque illum comitari ſolet, longo etiam interdum ſpatio, porrigi, ſæpè obſeruauimus.

Anthraci comes febris, Pura, Putrida, Putrida maligna, Peſtilens.

Sed & anthracem nõ peſtilentem, febris quãdoq; Putrida continua, vel ſimplex, vel maligna ſimul, rarius Pura, præire, multoque minus, niſi maximus in eo ſit ardor, ſubſequi ſolet.

Ecthymata, febres aliquæ continuæ frequenter protrudũt: quæ rarius eſt Synochus ſimplex; frequentius Putrida; frequẽtiſſime Putrida maligna dicta. Quæ infantibus adeo conſuetæ ſunt, vt pauci inueniantur, qui non febres puſtulas illas proferentes in infantia paſſi ſint: quibus & plures eodem tempore iiſdem in ædibus vel locis ſæpè corripiuntur, & proin illis contagioſæ & populares exiſtunt. Sed & in adultis, rariſſimè tamen, & tantum malignæ putridæ febres eiuſmodi puſtulas proferunt, quæ proin & deteriores nihil boni portendunt. Sunt autem

Ecthymatibus comes febris, Synochus pura & Putrida, Putrida maligna, Peſtilens.

hæ febres pro ratione febris, nunc breuiores, in
quibus & citius erumpunt pustulæ: nunc longio-
res, & tunc tardius ferè prodeunt, febrisque in
septimanam, & vltrà quoque in adultis præser-
tim extendi potest: nulla tamen crisi certa, sed
sensim superueniente, nonnunquam fœda alui
proluuie, desinunt.

Accidentia eadem quæ synochus putrida, sed
mitiora in infantibus, in adultis grauiora affert:
interdum & deteriora, in maligna putrida, si non
rectè prodeant ecthymata, in ætate præsertim
prouectioribus. Erumpuntq; die tertio vel quar-
to, vel etiam tardius, nulla tamen crisi aut febris
solutione pustulæ, corporis vniuersam vel maio-
rem illius partem defædantes, tamq; diu, donec
vel denuo euanescant, vel pustulæ suppurentur,
sicuti suis locis explicabitur, perseuerantes.

Sed & febris inuenta est Pestilens aliqua, quæ
non aliis, quam pustularum eiusmodi eruptio-
num indiciis, multa millia infantium è medio su-
stulit, & quandoque in adultos, sed rarius iisdem
characteribus sæuiebat.

Exanthematibus comes febris, Synochus pura & putrida: Putrida maligna: Pestilens: Venenata.

Exanthemata in eadem febre, quæ ecthyma-
ta producebat, & vel Synochus simplex est, vel
putrida aut maligna, efflorescunt: & sicuti illic
pustulis, ita hic maculis rubris latis corporis su-
perficiem, prȩsertim in facie & pectore, consper-
git. Infantibus quoque, vti prior peculiaris, ita vt
plerique quoq; febres ambas, tum eam quæ ma-
culas, tum eam, quæ pustulas profert, sed diuersis
temporibus patiantur. Per cætera cursu atque ac-
ciden-

cidentibus, eodem modo vti & prior febris se habens.

Sed & in febribus putridis malignis, maculæ rubræ, quales post pulicum morsus aliàs apparere solent, vel subfuscæ aut nigræ, vel violaceæ, quas Itali *Petechias*, Germ. *Rechflecken* vocant, circa statum harum febrium erumpere interdum, & per cutem hinc inde dispersæ, illius malignitatis indices & mortis propinquæ prænuntiæ esse solent. Nonnunquam & latam eiusmodi maculam solitariam sub papilla apparentem, in febre maligna cuiusdam puellæ mortem ipsius anteire & præsagire vidi.

Verum & similes maculę subfuscę in febribus Pestilentibus, vti in putridis malignis, non solum febrem pestilentem detegunt, sed & mortem instare denuntiant.

In Venenatis febribus, maculæ diuersi generis, venenum latens quoque produnt.

Dolores aliquos summos, vt podagricos, nephriticos, colicos, dysentericos, & dentium quoque in dentitione infantium, aliosque vt in partus difficultatibus, febricula interdum comitatur Ephemera vel Synochus pura; quæ breuis est, nec per se grauia adfert symptomata.

Doloribus comes febris, Ephemera: Synochus pura.

Alios quoque dolores, aliaque accidentia ab inflammationibus internis producta, febris Synocha pura, degenerans tamen aliquando circa finem, comitatur. Quæ si eas sequatur & symptomatica sit, non adeò longa, aut vehemens esse potest, nec ita, nisi inflammationis causa hoc

Inflammationibus internis comes febris: Synochus pura & putrida.

fiat, periculoſa. Si verò febris primaria ſit, inflammatioque eam ſequatur, (quod plerunque tam ſubito fit, vt non ſolum vna hæc ſimul prodiiſſe, ſed & inflammationem febrem præceſſiſſe, febremque tunc quoque ſymptomaticã eſſe creditum ſit.) Tunc ſi cum tuſſi in qua cruenta purulentaque excreantur in peripneumonia, accedente ſimul dolore punctorio in pleuritide: vel cum ardoris dolore & tenſione in hepatitide. ſplenitide febris hæc iungatur, decurſus illius lõgior, quàm in ſynocha ſolitaria eſſe ſolet, & pro morbi comitis ratione, citius tardiusuè finiri, vel in putridam interdum permutari, nonnunquam etiam recrudeſcere, ſicuti in cauſis explicabitur. Accidentia tamen, quæ à febribus hiſce proficiſcuntur, leuiora plerunque quàm in ſynochis ſolitariis exiſtunt: vnde & capitis dolorem rarius experiuntur, etſi ea ſymptomata, quæ à morbo prodeunt, grauia & periculoſa ſint: quorum cauſâ affectus hi acuti, non febris nomine, dicuntur. Quod ſi quoque delirium graue in phrenitide vera, vel ſuffocationis periculum in angina, quæ has febres vti & linguæ inflammatio in affectu *Breune* dicto, interdum ſequitur, hiſce febribus accedat: febris comes tunc quoque non alio modo quam prior ſe habet: etſi accidẽtia alia à morbo prodeuntia ſummè periculoſa, quorum cauſa affectus hi peracuti nominantur, exiſtant.

Phthiſi comes febris Hectica.

Tuſſim cum exſcreatione purulẽta & tabe in phthiſi, Lenta primum ſymptomatica comitatur febris quę diuturnitate in Hecticam ſymptomaticam

ticam tunc quoque dictam conuertitur; à solitaria non admodum differentem; cum & hæc sensim longoque tempore ægrum conficiat. Calorque in ea mitis, nulla grauia adferat symptomata; quem tamen noctu aliquo modo increscere, magisque tunc ægrotantes sentire scribunt. Pulsus etiam frequens, celer atq; inæqualis, non tamen validus in perseuerante febre, ob imbecillitatem quæ sequitur, existit. Dein & vrinæ febris causa vix alteratæ apparent.

Cachexiam, nunc colore alieno, nunc vitioso corporis habitu tumente in leucophlegmatia, vel gracilescente in atrophia, se manifestantem, febris interdum comitatur, Lenta symptomatica appellata, ob calorem illius minimè acutum, sed adeò mitem & lẽtum, vt vix eum ægri deprehendant; Hecticæ febris calori non absimilem, vnde & vulgus eas hecticas quoque, vti & nostri Germani Ethicum comiter appellant, hasque febres, infãtibus & virginibus, inprimis antequam menses erumpant familiares, ex cita respiratione & cordis palpitatione, accedẽte marcore corporis, quem ex ossis xiphoeidis prominentia, & costarum scapularumque eminentiis colligunt, esse iudicant, & propter macilentiam alii eas *Rippsucht*, & à cordis palpitatione, quæ fere quoque adest, *Hertzgsperr*, circumforanei noua excogitantes nomina appellant. Quæ febres diuturnæ quoque admodum sunt, & nonnunquam in veras hecticas desinũt; aliàs verò morbo vnde prodeunt sanato, iterum abolentur.

Cachexiæ comes febris Lẽta.

Retentis quibusdã putrescentibus comes febris Lenta.

Retentę secundinę, fœtus mortui, aut vermiũ, aut sanguinis concreti accideutia. Calore præternaturali, illiusque indiciis, pulsuque concitato, non tamen vehementibus, nec diutius durantibus, cum causa diutius quoque (vt illic dicetur) minime subsistat, sese offerens, comitatur febris interdum, quæ nisi aliud accedat, Lenta quoque symptomatica existit. Sicuti de hac & aliis, morbos alios comitantibus febribus, vlterius in tractatione singulorum morborum, vti & tunc de morbis ipsis quo pacto se habeant, febribusque se accommodent, agemus.

INTERMITTENTES febres.

Intermittẽtes febres sunt, quæ certis temporibus intermittunt, certisque redeunt. Harum vnum tantum est genus, omnisque intermittens febris, cum calorem apparẽtem, molestumque, eumque impurum & pungentẽ diffundat, Acuta impura seu putrida, vt in causis demonstrabitur, existit. Cuius tamen diuersæ species, pro dierum, quibus redire consueuerunt, numero statuuntur.

Hæ autem solitariæ tantum, non vti continuæ comitatæ esse deprehenduntur: nam etsi morbum alium aliquem producant, hic tamen cum à febre diuersus sit, illiusque naturam minimè immutet, nec cum febris accidentibus implicatus, vti in continuis fit, sed seiunctus existat, nec tunc comitata eo modo, sicuti eas appellamus, dici potest. Dein & cum nullæ morbos sequantur, & morbi si febrem accendunt, ea semper continua sit, vt in causis declarabitur, nec symptomaticæ aliquæ

aliquæ ex illis rectè dici possunt, sed primariæ, cum per se incipiant, appellabuntur.

Verum simplices & vnius generis aliquando, vti & continuæ sunt intermittentes febres; in quibus tamen non vna solũ semper, sed frequenter duæ vel tres etiam species ipsarum, non vno paroxysmo concurrentes, sed diuersis paroxysmis, ægrum infestant, eoq; nomine vel simplex, vel duplex, vel triplex intermittens febris dicta occurrit. Quæ quocunque modo se habeant, si cum continua febre aliqua iungantur, Compositæ erunt febres, vel Hemitritæus dicta, vel aliæ febres; quæ in compositis continuis, cum si hoc fiat, continuo nihilominus æger febricitet, descriptæ fuerunt.

Cæterum acutæ huius impuræ seu putridæ febris intermittentis cuiuscunque speciei decursus totius illius morbi temporis, nunc vna septimana, nũc pluribus perficitur, interdum vix mensibus aliquot absoluitur: Quo tempore febris aliquoties inuadit, tempusque illud inuasionis Accessio dicitur: qua tamen reliquum quoq; febris tempus, quod horis nunc paucioribus, nunc pluribus completur, comprehendunt; quod Paroxysmum seu exacerbationem quoque vocant: licet magis propriè deterius febris tempus, vti in continuis, quæ statis temporibus exacerbantur, dictũ, sic appelletur. Tempus verò Quietis, quo febris cessat, Remissio anesis dicitur. Vtriusque verò temporis & febris accessionem, & remissionem comprehendentes per circulum veluti

decursum Periodum, circuitumuè nominât: qui non eadem latitudine in singulis febrium generibus perficitur, sed ab eo die, quo accessio facta est supputãdo, ab iisdẽ in eadẽ recurrit, die vel eodẽ, vel sequenti, vel tertio, vel quarto, vel quinto.

Tertiana febris intermittẽs.

Tertio die quę redeunt febres intermittẽtes, sunt frequentissimæ, Tertianæ dictæ; & nõnunquam in eandem horam, qua prior accessio inceperat, incidunt: frequentius horis aliquot anticipant: aliàs maximè cum declinare incipiunt, cũctantur: eumque ordinem vel aliquamdiu seruant, vel nullo certo ordine recurrunt. Harum accessio horarum interdũ est quatuor, frequentius septem, nonnunquam ad horas duodecim & quatuordecim vsque exporrigitur; totidemq; circuitibus quatuor scilicet, septem, duodecim, quatuordecim nonnunquam etiam pluribus factis cessat. Hæ omni tempore, æstati tamen magis consuetæ sunt, vti & iunioribus: quæ autumno accidunt, & in senibus, diuturnæ sunt, periculoque non vacant.

Quartana febris intermittẽs.

Quarto die, quæ rursum inuadunt, frequentes quoque sunt febres, Quartanæ dictæ. Idque vel eodem anticipationis, aut cunctationis ordine, vel inordinatè. Quarum accessiones totidem horis, vti tertianæ perficiuntur, plerumque tamẽ longiores sunt. Vti & totius febris decursus, longus admodum existit: cum rarius trium, frequentius sex mensium spatio primum conficiatur: vltra annum quoq; nonnunquam, sed errore prorogatus, & ad duos vsque aliquando productus.

ctus.

ctus. Hæ autumni tempore plerunq; incipientes, vix ante veris initium desinunt, & mediæ ætatis hominibus magis familiares existunt.

Altero die quæ mox redeunt febres, Quotidianæ, quia quotidie inuadunt, dicuntur. Harum priuatum genus veteres statuerunt, ipsarumque accessionē horis octodecim, intermissionem sex perfici scripserunt. Amphemerinam quoq; vocātes. Alii verò rarissimā eam, & ex sexcentis febribus, vix vnam talem inueniri testantur: alii penitus eam è febrium intermittentium classe excludunt: quibus & nos consentimus. Ergo quę quotidie inuadunt febres, non nouæ, sed ex priorum quoque generum sunt numero, tertianæ scilicet vel quartanæ, quarum alterutrum genus si corpus prehendat, & vel mox, vel in morbi progressu, vti ferè fit, illi altera accedat febris, vel sui generis vel alterius, tūc cum plures sint vna cessante vno die, altera mox alio die sequitur, sicq; quotidie accessiones, sed ob diuersitatē febrium nō pares, nec iisdē horis fiunt: idq; tādiu, donec priore terminata, alteraq; adhuc permanēte, ad pristinū ordinē diei, vel tertii, vel quarti, prout febris quæ remāserit, fuerit, redeat. Quod in Duplici tertiana, & Triplici quartana, quas Hemitritæos quoq; sed nō veros Fōt. vocauit, ordine tali ferè euenit. Sed & ordo hic interrupt⁹ est, duobusq; dieb⁹ febris exercet, vno intermittit, si Duplex quartana extiterit, vel tribus diebus accessio redit, vno desinit, si tertiana cum quartana febre coincidat.

Tertiana duplex. Quartana triplex. Quartana duplex.

Eodē die quo desiit febris, si repetat, nec tunc

nouum intermittentium febrium genus esse dicendum est: sed quãdo iam enarratæ febres quotidie redeuntes multum anticipant; hoc euenire potest, vt vna cessante, mox eodẽ die altera quoque inuadat. Quod si anticipatio succedentis febris adeò præcurrat, vt in accessionem prioris febris nondum finitam incidat, tunc paroxysmum, præterquam alias cõsuetum est, admodum prolongari necesse est; præsertim si quę secuta est febris, circa finem alterius inceperit. Quod si fiat, quod tamen rarum est, accessio ad horas decem & octo prorogari potest. Quod cum obseruassent veteres, forte hunc terminum longum quotidianis ab illis constitutis accommodarunt: cum tamen duæ potius sint accessiones, horrore nouo interueniente, tunc nimirum, cum altera incipit, desinente.

Quintana, Sextana fębres.

Quinto & sexto quoq; die, febres aliquas rediisse obseruatum est: quod tamen quoque si fit, nisi febris quæ penitus cessarat, per recidiuam quinto vel sexto die factam, suspicionem quintanæ vel sextanæ mouerit, cum tamen ex eo, quod hoc semel tantum vel iterum fieret, cognosceretur: non alia quam Quartana erit febris: cunctatione tantopere moram trahente, vt quinto vel sexto die primum redeat: quod tamen insolẽs est.

Accidentia febrium intermittentiũ varia sunt; quæ & ægro molestiam pariunt, vt frigus, calor, sitis, capitisque dolor; & functiones illius lædunt; excrementaque immutant; de quibus ordine agemus.

Cum

Cum frigore non tantum febres intermittentes incipiunt, vti & continuæ, sed & singuli ipsorum paroxysmi postquam redeunt, cum oscitatione, pandiculatione, & frigore extremitatum, manuum, pedum, nasi, aurium se primum manifestant: succedente postea plerumque Rigore; cui symptomati præcipue Germani intenti, tanquam illi quod primo se offert, febres has *Kaltvve* vel *Frierer*, frigidum morbum vocant. Hoc autem plus minusuè vrget, corpusq; diuersimode afficit, in variis illius speciebus. Vehementer friget interdum corpus, rigorq; vel derepente in tertiana, tardius paulo in quartana succedit, quo corpus omne concutitur, dentesque stridēt, & corpus veluti feriri, membraque contundi, & grauari sentit æger. Sed & frigore mitiore vtraq; nonnunquam, accedente horrore aliquo, vel etiam nullo incipit, diutius tamen tunc perseuerat. Vniuersum quoque corpus plerunque frigus occupat, & tam in exterioribus, quam interioribus sentitur: nonnunquam exteriora, aliàs interiora magis infestat. Sed & eodem tempore interdum quælibet corporis pars frigus & rigorem cum calore simul percipit, & tunc febrem Epialam vocant, & febris quotidianæ speciem, alii intermittentis, alii continuæ faciunt. Nos tamen hoc, tum cum intermittentes febres eodem die, vti dictum est, coincidūt, & frigus vnius, antequam calor alterius febris cessarit, incipit, accidere posse putamus. Vel etiam quando intermittentes cum continuis, sicuti in hemitriteo osten-

Kaltvve Germ. intermittēs febris.

Epiala febris, intermittentium febrium species.

ſum fuit, concurrunt: cũ in cõtinuis calor ſemper perſeueret, & intermittente febre accedẽte horror quidam & frigus in principio ſimul infeſtẽt.

Calor qui frigus & rigorem mox ſequitur, vel, vti dictum eſt, cum frigore mox ſe, vel in iiſdem partibus diuerſisuè intus forisuè profert, vehementiſſimus eſt in tertianis quibuſdam, mox accenſus, & in vniuerſum corpus effuſus, acer, & tangentis ſenſum quoq; feriens, mox ad vigorem tendẽs, ſed ſtatim miteſcẽs. In aliis remiſſior, nec adeò totum corpus occupat, atq; igni è viridibus lignis ſuccẽſo comparatus: ſicuti in tertianis diuturnioribus euenit. Vehemẽs quoq; in quartanis, non tamen toto corpore æquabilis, ſed cum quadam frigoris permixtione, & artuum, oſſiumque veluti dolore ſenſum mouet.

Sitis præ cæteris ſymptomatibus vehementer tum in tertianis, tum in quartanis ægros affligit, qua veluti enecti, continuo frigidam efflagitant, eaque hauſta mox aliam expetunt. Sed & nonnunquam durante adhuc frigore, tum præſertim cum foris eſt, interiora verò calent, potum quoque expetunt.

Dolor capitis interdum ſuperuenit: aliàs ab initio mox moleſtat, in proceſſu verò illius ceſſat.

Functionum mutationes ſpectantur potiſſimum in hiſce. Quod delirãt interdũ durante paroxyſmo. Inquieti quoq; ſunt, corpuſq; iactãt & denudant, dum calor in ſummo eſt; Vigiliæ interdum adſunt. Aliàs ſomnolentia quoque premit, præ-

præſertim in infantibus. Reſpiratione magna multum hauriunt ſpiritum. Pulſus initio paroxiſmi paruus, poſtea celer & creber, magnuſque fit: inæqualis plus minusuè. Debilitas, niſi vires quietis tempore recolligantur, ſequitur. Syncope quoque in quadam ſpecie, quam etiam Syncopalem vocant, interuenire ſolet. Vomitiones ſub finem rigoris amaræ frequenter accidunt. Sudores copioſi, vaporoſi, & calidi plerumque poſt ſingulos paroxyſmos ſequuntur; per quos febres hæ inclinant, & tandem eo perſeuerante iudicantur. Accedente quoque nonnunquã frequenti mictione. Hæmorrhoides quandoque, Vel menſes ſuperueniunt.

Syncopalis febris, intermittentium febrium ſpecies.

Excrementorum alterationes in Vrinis ſpectantur, quæ flauæ aut flãmeæ, ſubſtãtiæ mediocris, vel mox in tertianis, vel poſtmodũ in quartanis, in quibus primis ferè diebus albę ſeu aquoſæ exiſtunt, apparent: ſed & nigra in quartanis non ſemper mala, ſi materiæ per illam fiat expurgatio, cenſebitur. Deiectiones quoque bilioſæ flauæ admodum, interdum & atræ, tum ſumpto pharmaco, tum natura ſponte agente, videntur.

CAVSÆ.

CAPUT II.

Febrium omnium enarratarum generũ cauſa prima eſt morbus. Qui eſt intemperies calida, ſeu calor præternaturam, omnes totius corporis partes, calidiores quam par eſt reddens. Sic autem & febris ipſa tanquam morbus definitur,

Intemperies calida, vt morbus, cauſa omnium febrium.

licet calor ille febrilis, qui certis in locis tactu deprehenditur, & ab ægro persentitur, quatenus molestiam illi prębet, inter symptomata quoque fuerit recensitus. Huius autem caloris, seu morbi, seu febris, primum sedes, dein essentia consideranda veniunt.

Intemperiei calidæ subiecta sedes sunt omnes totius corporis partes in omnibus febribus.

Sedes huic morbo subiecta, & quæ afficitur, non tãtum aliqua est pars, sed omnes totius corporis partes: non solum carnosæ, quæ tamen facilius accenduntur, sed & membraneæ, osseæque calorem hunc præternaturalem concipiunt. Inter quas tamẽ cor ipsum prius, antequam reliquæ omnes partes incalescant, accendi necesse est: cui mox consentientes promptè celeriterque simul omnes, plus minusuè, prout natura sua plus minusuè calidiores sunt, accẽduntur: quæ alioquin, etsi corpus vndique ferè incaluerit & æstuet, spiritus sanguisque efferuescant, aut aliæ quoque partes principes, vt cerebrum, hepar, intemperie calida laborent; non tamen febrem, nisi cordi calorem prius communicent, aut illud antea calore affectum sit, efficient. Sed nec cordis calor leuis, aut, etsi vehemens, momẽtaneus tamen sit, qualem per motum & iram, non tantum vniuerso corpori, sed & cordi ipsi accidere, ex pulsu & respiratione tunc concitatis deprehendimus, sed impressus & permanens, febrem potest inducere.

Essentia huius caloris febrilis præternaturalis, non eadem in omnibus febribus inuenitur: pro cuius diuersitate, diuersa febrium superius explicata-

catarum exſurgunt genera. Eſt enim calor is vel aduentitius & mutabilis, quem igneum vocant. Iſque vel purus & ſimplex, corpus tantum accendens, puras ſeu non putridas dictas febres accendens. Vel impurus & putredine permixtus, corpus ſimul inquinans, impuras ſeu putridas febres creans. Vel malignus & putris ſimul: vel malignus tantum, corpus inſuper inficiens, malignas, putridas, peſtilentes, venenatas nominatas ſub ſe comprehendens. Aut eſt inſitus & conſtans calor hic febrilis, ſeu temperamenti in calidius conuerſio, vnde corpus calidius redditur, à quo hecticæ febres appellatæ prodeunt. Quæ omnia qua ratione fiant, tum à calore puro, tum putredine, vel qualitate maligna permixto, in his tribus cauſis iam oſtendemus.

CALOR PVRVS, cauſa febrium Purarum, ſeu nō putridarum.

Purus calor & ſimplex, qui ſolius caloris eſt exuperantia, prius ferè in ſpiritibus & ſanguine, in venis & arteriis accenſus, atque per has vias cordi continuatas, in hac materia quæ cordi continuo infunditur, illudque alluit, cordi altius impreſſus, atque inde per conſequens ſingulis partibus communicatus; febres efficit Puras quoque ſeu ſimplices vocatas, continuas omnes: calore ſemel accenſo non remittente, donec extinguatur: eaſque vel ſolitarias ſine alio affectu curſum ſuum abſoluentes: vel alio morbo, qui illas ſequitur, vel præcedit, comitatas. Quæ varietas inde primum procedit: quod cauſa morbifica harum febrium, vel in vaſis permanet, vel extra hæc quoque profunditur.

In vasis cordi continuatis, sanguinis & spirituum inflãmatio, causa febrium Putrarum cõtinuarum, & si in vasis maneat solitariarum. Causa procatarctica sanguiné & spiritus accendens causa febrium Putrarum solitariarum primariarum.

In vasis, venis scilicet & arteriis, si sanguis accensus seu inflammatus, cor accẽdens, & febrem sic inducens, ad solutionem vsque persistat, nec ex illis in alias partes effundatur; tunc prout vel non à morbo vel à morbo prodeunt, solitariæ vel comitatæ, quæ tunc symptomaticæ sunt, hæ fiunt febres.

Si nullus morbus has febres excitarit, sed à causa procatarctica initium sumpserint, sanguisque, vti dictum, accensus, in vasis permaneat; tũc solitariæ nullo alio morbo illiusuè accidentibus comitatæ aut impeditæ & primariæ dictæ, cum per se incipiant, erunt hæ febres; & pro ratione caloris plus minusuè acutæ; breuiores ferè, cum illarum calor die vno vel altero, nisi in putrem conuersus putridas febres excitet; vel altius impressus, hecticas patiat, mox iterum remittat, penitusque cesset. Quod illis non ea ratione, sicuti voluerunt, accidit; vt nimirum si spiritus tantum incalescant, eodem die calor rursum euanescat, ephemeræque rursum fiant febres: si sanguis vero accendatur, paulò longius calore perseuerante, synochæ: si cordis substantiam occupet, diuturnæ hecticæ febres existant: cum in omnibus hisce speciebus, & spiritus & sanguis, quæ vnà in vasis confusa, separatim accendi nequeunt, simul & vnà cum illis cordis quoque substantia inflammentur: omnisque febris, vti & morbi omnes pro subiecto in quo resideant, non spiritus & humores, sed partem solidã habere debuerint. Sed hæc febrium diuersitas cum ratione causæ, à qua exci-

excitantur; tum ſubiecti corporis quod occupant, accidit.

Cauſæ externæ, quæ has febres excitat, ratione, prout hæc in corpus agit, diutiusuè perſeuerat, hæ febres in tempore & magnitudine variãt. Quæ cauſæ, vel ex ambientibus, aut aſſumptis, vel motu corporis procedunt.

Ex ambientibus, corpus accendunt per ſe, Aër calidiſſimus, Aqua feruens, ſi diutius in iis præſertim in ſole vel balneo moram trahant. Ex accidenti quoque vehemens refrigeratio & ſubitanea, extrinſecus ab aëre vel aqua, potiſſimum dum corpus admodum calet, facta: quia calor ad interiora ſubito à frigore externo repercuſſus, ſpiritus, humores, viſceraque interna, & vnà cum illis cor inflammat, febres eiuſmodi nonnunquam excitat: quod hac ratione accidere probabilius eſt dicere, quam quod à frigore cute aſtricta, poriſque obturatis, quia tunc aëris via interclusa, ab eo ſanguis perflari (quod illi euentilationem vocant) non poſſit, is accendatur vel putreſcat, (ſicuti exiſtimarunt) hoc eueniat: cum nos ſicuti reſpirationis neceſſitatem non cordis refrigerii cauſa, quo cor, cum ſecũdum naturam ſe habet, non indigebat, inſtitutam fuiſſe alibi docuimus: ita quoque tranſpirationis vſum, non vt ſanguis refrigeretur, cùm tẽperatus exiſtens id non requirat; ſed excrementorum potius euacuãdorum cauſa, vti in putridis febribus, quæ ab hac intercepta proueniunt, explicabimus, ordinatum fuiſſe, aſſeramus.

Assumpta quæ actu vel potentia vehementer inflammant, præsertim si subito penetrent, idem præstare possunt. Qualia præsertim vinum meracissimum, & ab illo elicita aqua, ardẽs dicta, affatim bibita, possunt efficere. Sic & anacardinam confectionem sumptam, febrem suo calore excitare posse scribunt. Verum nec cruditatem, nec ciborum corruptionem, has febres, sicuti docuerunt, sed vel alios morbos, aut febres putridas potius quam puras excitare, suo loco ostendemus.

Motus corporis vehemens, celer præsertim, corpus nimium calefaciendo, febrium harum causa esse potest: sicuti in equis, si nimium impellantur, videmus accidere: quos tunc febricitare ex cita respiratione & calore extremitatum, & sudore, facile deprehendimus. Quod & validus motus corporis continuatus, vel repetitus potest efficere: cuius causa mulieres, si in partus difficultate diu laborant, febre quoque accenduntur: quam & dolor, si ille simul adsit, adauget. Sed & animi motus immodici per vigilias, inprimis subitanei, & præsertim per iram, nonnunquam & per terrorem & gaudium facti, si nõ tantum spiritus & sanguinem agitando, sed & cor simul admodum accendant, febres excitant. Mœrorem verò & metum, non nisi interueniente putredine, has febres efficere posse existimamus.

Subiecti corporis, quod febribus hisce corripitur, occasione hæ febres præcipue variant. Corporis autem quæuis constitutio hasce febres susci-

ſuſcipere poteſt, ſi cauſa eam euincat externa, à qua calor excitatus, prout vel in corpus quod temperatum, vel calidius, vel impurum etiam, incidit; febres hæ, pro diuerſitate conſtitutionum variant.

Sanguinis & ſpirituum, in temperato corpore, in vaſis, à cauſa externa inflammatio, cauſa febris Ephemeræ.

Temperatum enim corpus, ſi à cauſis aduentitiis accendatur, cum diutius in eo calor perſiſtere nequeat, ſed corpus mox iterum ad ſuam temperiem redeat, breues Ephemeræ, quæ primo die plerunque ceſſare ſolent, febres gignuntur. Quarum & calor ob eandem cauſam mitior exiſtens, nullas inſignes in corpore mutationes parit, & cum impurus minime ſit, ſine horrore incipit, & ſine criſi, ſenſim, per ſudores, quia in illis quoque aliqua fit propter calorem exhalatio, expirat.

Calidior corporis conſtitutio ea eſt, quæ ad calorem ſuſcipiendum magis apta exiſtit. Quæ ſi à cauſis externis accendatur, tunc vtrinque accedẽte calore, Synochæ ſimplices febres, quæ diutius perſeuerant, caloreque vehementiore vrgẽt, prodeunt. Talem autem cõſtitutionem, vel ſanguineam, vel bilioſam exiſtere neceſſe eſt.

Sanguinis & ſpirituum, in plethorico corpore, in vaſis, à cauſa externa, inflãmatio, cauſa Synochi ſanguinei.

Sanguinea diſpoſitio, eò citius à cauſis aduentitiis calorem concipit, quo maior eſt ſanguinis copia, vel is calidior exiſtit. Proin & iunioribus, & plethoricis, & natura calidioribus, & quibus conſuetæ ſanguinis hæmorrhagiæ per menſes, hæmorrhoides, narium fluores, ſuppreſſæ ſunt, febres hæ facilius accidunt, quæ & ob cauſæ efficientis cum adiuuante concurſum, ſupra vnum

diem,ad duos vel tres vſque extenduntur, Synochæque ſimplices ſanguineæ dici poſſunt: Maiore æſtu, aliiſque ſymptomatis ob enarratas cauſas quoque affligentes: alioquin, eodem modo, vt ephemeræ,incipientes & deſinentes.

Sanguinis & ſpirituum, in bilioſo corpore, in vaſis, à cauſa externa inflammatio, cauſa Synochi bilioſi.

Bilioſam cōſtitutionem promptè quoq;, cum calidior ſit,eædem cauſæ accendunt, febremque ſynochis ſimilem efficiunt, quā ſynocham ſimplicem bilioſam vocare poſſumus. Cū præter ea accidētia,quæ bilis proferre ſolet,quibus inſuper moleſtat, in reliquis, niſi in putridā cōmutetur, eundem proceſſum,quē ſanguinea febris,ſeruat.

Sanguinis & ſpirituum, in impuro corpore, in vaſis à cauſa externa inflammatio, cauſa Synochi degenerãtis.

Impurū corpus ſi à cauſis exterioribus febrem concipiat,tunc ſi ſanguis impurus ad putredinem aptus ſit, ſimplex & pura febris diutius minimè manet, ſed cum putredinem mox ſanguis concipiat,febres hæ in putridas, (ſicuti in illis explicabimus) ſynochas quoque,ſed putridas dictas, lōgioreſque permutãtur. Quod ſi verò ſanguis impurus nonnihil, nondum tamen putredini obnoxius ſit, tunc Synocha ſimplex & pura adhuc, nondum tamen putrida permanet, accidentiaq; quoque & plura,& vehementiora,quam priores ſynochæ,hæc adfert; Frequētius tamen de vitioſo hoc ſanguine natura portionem illius aliquam è venis propellente, ſynochus inde comitata, vti illic dicetur,naſcitur.

Morbus calidus ſanguinē & ſpiritus accendēs, cauſa fe-

Si à morbo aliquo eiuſmodi febres oriantur, ſanguiſque accenſus in vaſis adhuc perſiſtat, tum ſymptomaticæ, cū morbum ſequãtur, Simplices hæ febres appellantur. Quę quoque, niſi ratione

morbi

morbi permutati in putridas symptomaticas abeant, aliquo modo ad prędictarum à causa externa genitarum febrium, ephemerarum nimirum vel synocharum naturam, etsi causa morbi comitis decursus, symptomataque ipsarum nonnihil commutentur, accedunt.

brium Putrarũ symptomaticarum comitatarum.

Cæterùm morbos, qui hasce febres inflãmatas symptomaticas excitare possint, eos partis alicuius esse necesse est, qui calorem tantum effundant, vt vicinum primum sanguinem in parte cõtentum, & copiosius nonnunquam doloris causa, quem eiusmodi calidi morbi plerumque adferre solent, ad eam attractum, atque inde continuatione sanguineam massam reliquam, corq; ipsum intermedio huius accẽdant. Quales morbi calidi, qui febres excitare possunt ab humoribus calidis, sanguine scilicet & bile tantum, cum ex humoribus soli hi citra putredinem aut corruptionem febres accẽdere queãt, ferè nascuntur.

Sanguis, non è venis causâ febris præcedentis excidens (de quo postea agemus) sed aliam ob causam, veluti calore, doloreuè commotus in partem influens, illicque vel intemperiem solam, quæ in tenerioribus corporibus quoq; febrem excitare potest; vel inflammationes, erysipelata, diuersorum, pro sanguinis influxi varietate, generum, accendens, febres eiusmodi inflammationes sequentes procreat. In quibus febribus, sanguis accensus è venis quandoq; excidens, (sicuti postea ostendetur) inflammationes has, vt iterum recrudescant efficere, vel alias de nouo

Sãguineus morbus, causa febris Ephemeræ, vel Synochi, Symptomaticarũ.

excitare poteſt. Quæ ſimplices & puræ non putridæ (vti voluerunt) ab initio harum inflammationum, cùm adhuc nihil in illis ſit putridi, quoque exiſtunt, & pro ratione morbi caloris vel adaucti augentur, vel remittentis remittunt: atque antequam ille penitus ſoluatur, ferè ceſſant; niſi ſuppuratione facta, nouo ſuperueniente dolore, vel putredine tunc oborta, recrudeſcant. Tales autem febres ſymptomaticæ in variis morbis calidis (ſicuti in illis morbis explicabitur) occurrũt; tum viſcerum carnoſorum, membranoſorum; tum aliarum partium: Eò vehementiores longioresuè, ſi morbus cordi maioribusuè venis magis vicinus ſit, calorque in eo maior, corporaque calidioris naturæ exiſtunt, quæ & facilius febre incaleſcunt: ſicuti & infantes, ex ſola dentitione, gingiuis accenſis, febriculâ affici videmus. Alias verò mitiores, breuioreſque: ſi procul à fonte caloris abſint, & præſertim extrinſecus occurrant: in quibus vix calor, ſed horror duntaxat aliquis, vnde horripilationes vocant, deprehenditur. Interdum verò neque ille adeſt, ſuntque in quibuſdam inflammationibus omnino apyreti.

Bilioſus morbus cauſa febris. Ephemeræ, vel Synochi ſymptomaticarũ.

Bilioſus humor calidiſſimus & feruẽtiſſimus, ſed rarius, eiuſmodi febribus occaſionem præbet. Quando nimirum is non in proprio receptaculo contentus, quod minimè ſolet afficere: neque ſanguini adhuc confuſus, ſeroque dilutus, quibus ardor illius contemperatur, & nonnihil reſtinguitur (qua de cauſa nec ictericis febres inde prodire obſeruamus) ſed ſecretus ab iis in partes

tes sensiles, vētriculum & intestina infusus, substantię ipsorum se insinuans, erysipelataque procreans, qualia circa ventrem fieri, & febres Lipyrias, in quibus interiora vruntur, excitare solere docet Aëtius, ardorem & dolorem intolerabilem, circa ea loca excitans, sitimque inextinguibilem procreans, nisi à natura, vti fere fit, per excretiones continuo reiiciatur, retentus, vicina quæque, vna cum sanguine & spiritibus accendēs, eiusmodi febriculas quoque, interdum, eiusmodi morbos sequentes, profert. Quales in cholera morbo, bile supra infraque; & dysenteria, per sedem, meracissimâ reiecta; & colicis cruciatibus iis, quos à bile & erysipelate intestinorū accidere, suo loco explicabimus, comites aliquādo adesse, sæpenumero deprehendimus. Quæ tamen magnæ, cum causa illarum procul à corde, circa venas meseraicas lateat, esse minimè possunt.

Extra vasa iam enarrata maiora si sanguis accensus, à causis explicatis, cor inflāmans, febremque excitans, portionem illius aliquam in partem internam externamuè effuderit, (sicuti sępissimè fit, quando ob copiam illius, vel feruorem & tenuitatem, vel etiam impuritatem aliquam naturæ grauem, in venis subsistere nequit, & vel statim in prima febris inuasione, vel mox postea vi naturæ propulsus, è venis expellitur, veluti in crisi harum febrium aliquando per hæmorrhagias se natura exonerat:) tunc in partibus ad quas fertur, nouum morbum excitando febres comita-

E Vasis sanguinis inflammati, Synocha febrē excitantis portio in partes effusa, causa febrium Synocharum, primariarū, comitatarum.

tas dictas, quia tunc morbos comites nanciscuntur, non tamen symptomaticas, vti hactenus creditũ est, cum morbũ non sequantur, sed illũ præcedant, illiusq; sint causæ, sicuti declarabitur, procreabũt. Quæ proin iam non omnino reliquarũ solitariarum simplicium febriũ cursum aut naturam seruabũt, sed morbi superuenientis accidentibus vel auctę, vel impeditæ, pro diuersitate illorum, breuiores vel longiores, & plus minusuè acutæ euadent: & quando natura bonã quantitatem sanguinis accensi à venis effudit, non ita æstuant, sitim inferunt, aut capitis dolore, sicuti solitariæ, angunt. Quod maximè, prout in viscera interiora, vel corporis superficiem influens sanguis has illasuè afficit, contingit.

Sanguinis inflãmati, in febre Synocha, in viscera interna effusio, causa febrium Synocharũ, quas eiusmodi viscerũ inflammationes comitantur.

In viscera interiora aliqua ad suscipiendũ idonea, eiusmodi influxus in hisce febribus sępè fiũt. Eaq; præsertim quæ carnosa & sanguinea, venisque copiosis referta, illorumq; intermedio maioribus venis continuata, illisque vti & cordi vicina sunt: Potissimumque eo nomine in pulmones; quos dum inflammant, pleuritidem vel peripneumoniam (sicuti in illis affectibus ostendetur) procreãt: neq; enim vti hactenus persuasum, eiusmodi inflammationes febres istas præcedere & procreare, vti multis ostendere possemus, sic hoc satis declarat, quod hæ febres antequam punctorius dolor aut inflãmationis indicia se demonstrent, cum horrore & subsequente calore inuadãt, & quandoq; horis aliquot prius illa pręueniant, nec proin ab illis inflãmationibus, aliter quam

quam quod à febribus prius excitatæ, nouo calore in viſcere cordi vicino augeantur, accendãtur: quod tamen febrẽ non tunc primũ incepiſſe ſatis demõſtrat: multoq; minus putridã eam eſſe (ſicuti quoq; exiſtimarunt) cũ & ab inflãmatione calor ille ſuſcitatus, copia ſua potius quam putredine febrẽ augeat, nec dum aliquã, ab inflãmatione præſertim primũ facta, putredinẽ ſibi aſciſcat: niſi forte quãdo ſanguis in hiſce inflammationibus ſuppuratur, hoc fiat, vnde & tunc pure genito eas augeri docuit Hippoc. quod tamen forte quia propter dolorẽ, qui tunc quoq; augetur, febris exacerbatur, potius, quã quod ex putrida exhalatione noua putrida febris ſuperueniat, cum mox quoq; ceſſet, fieri credimus: niſi forte vlcere aut corruptione aliqua viſcerũ, haſce inflãmationes ſequẽte, vt cũ pleuritis vel peripneumonia in phthiſim cõuertuntur, febre hac tunc in putridã hecticã ſymptomaticã dictam cõuerſa, hoc accidat; & ſicuti mox in putridis dicemus febribus, ſanguine in illis putrido excuſſo è venis illud eueniat. Quæ omnia vti in pulmonibus frequẽtiſſimè, ob ſitum illorũ & conſtitutionẽ ad influxum hunc recipiẽdum apta, vti dictum, eueniunt. Sic & ſanguine in hiſce febribus ſynochis, in hepar lienemuè effuſo, cum viſcera quoq; ſint ſanguinea, vaſaq; magna admittant, eadem ratione inflammationes in illis, quæ febres haſce ſequuntur, eaſque augent, naſci poſſunt. Quæ febres in omnibus enarratis viſcerum inflammationibus, cæteris ſynochis ſolitariis longiores, pro ratione

morbi comitis, fiunt: & prout vel inflāmatio vera est, quarū febres Phlegmonodes vocantur: vel erysipelas potius, quarū febres tūc acutiores existunt, & Typhodes appellātur, etsi hoc nomē febri, quę hepatis erysipelati copulatur, proprie accōmodatū sit: vti & febres ab erysipelate pulmonum, priuatim Crymnodes vocarunt, variant. Sed & sanguine nonnunquam in eiusmodi febribus in cerebrū, quod sinubus amplis suis sanguine facile impleri potest, excusso, idem fieri potest: tuncque huic febri cerebri inflammatio, quæ subito cum delirio in phrenitide, aliàs tardius, dolore capitis prius præcedente, & vt ad cerebrum potius sanguis feratur, occasionem quoque præbente, copulatur, eamque acutam & periculosam facit. Quod & in ventriculum, intestina, vterum, vesicam, sanguine in febribus dictis expulso, vt hæ inflammationes eas comitentur, fieri potest. Verum cum alia via, quæ in viscera carnosa ducit, ad suscipiendum conuenientior sit, illaque viscera membranea venas meseraicas tātum admittant, vel alioquin procul à vasis maioribus & corde absint, cum hæ partes inflamimantur, ob dolorem qui partibus illis sensibilibus facilè accidit, vt hoc fiat, euenit, febresq; potius eas sequantur quam antecedant, & vt (vti superius dictū est) symptomaticæ existāt: sicuti quę partibus carnosis accidit inflāmatio, cū sine sensu existentes, dolore nō ita afficiātur, à febribus potius, vt dictū, procedat, illarumq; sit symptoma.

Sanguinis In alias partes internas febres dictæ, sanguinem

nem è venis interdum quoque profundunt. Vti in colli musculos & glandulas, illicq; inflammationes in ore, lingua, faucibus, & anginas, quæ eas sæpè sequuntur excitant. Sed & fit, vt licet nõ à febribus, sed aliis de causis incipiant, tum hæ, tum priores inflammationes, febre superueniente, nouaque materia affusa, vt in inflammationibus prius dictum, denuo repetant vel augeantur. Verũ & arthriticos tumores & dolores, eiusmodi febriculæ interdum præcedunt, natura per eas sanguinem in articulorum sedes propellẽte, quæ proinde nisi abstruso sint loco, rubore & tumore tunc fiunt conspicua: ita vt qui ad articulorum morbos dispositi sint, ex leui causa febre hac prehensi, natura ad extremitates corporis se exonerare consueta, vel in articulorum regionem, vel cutis superficiem, in podagra vel carbunculo dicto, vt mox ostendemus, quæ duo mutatis vicibus, aliquos affligere solent, affectus incidant. Cæterum licet & hæ febres, catarrhos nonnunquam præcedant, eosque promoueant, quia tamen hoc non materiam illis præbendo faciunt, sed calore suo fluxiones mouent, à solitariis non differunt: quæ & aliis morbis quoque copulari possunt.

Inflãmati in febre Synocha, in corporis habitũ alicubi effusio, causa febrium Synochorum, quas inflammationes, vel rubores & dolores comitantur.

In corporis superficiem, cutẽ præsertim, glandulas, interdum & membranas interiores simul, sanguinem in hisce febribus synochis natura sæpè exonerare solet, illicque rubores, ardores, tumores vel pustulas excitare: quæ aliàs citius, aliàs tardius prorumpunt: & prout sanguis vel purus,

Sanguinis inflãmati, in corporis superficiẽ, in febre Synocha effusio, causa febriũ Sy-

nocharũ, quas bubones, erysipelata, ecthymata, exanthemata, anthraces, comitantur.

iſque vel tenuis aut craſſus, vel flauus, vel ater, vel seroſus, aut aliàs impurus, nondum tamen putris (de quo poſtea) tumore, colore, dolore, diuerſimode ſe, cum hæc conſpicua fiunt, manifeſtant: ſicuti hæc prolixius alibi in illis morbis explicabuntur; cum hic tantum obiter, quatenus febres, quæ hæc producunt, inter ſe differant, ſit oſtendendum. Quæ potiſſimum ex eo, quatenus vel tumores, vel puſtulas procreant, oriuntur.

Tumores vel rubores frequẽter proferunt hæ febres, Synochæ, quas Carbunculũ (vti dictum) nominãt. Quæ adeò cõſuetæ ſunt multis naturis ad haſce inflãmationes, (ob ſanguinis caliditatẽ, tenuitatẽ, ſeroſitatẽ, vel impuritatẽ) diſpoſitis, vt vel leui aliqua ex cauſa, vel ſaltẽ ſanguine in venis efferueſcente accenſę, certo tẽpore illos inuadãt, nec ſenibus, & illis q etiã aliis morbis cõflictãtur, vt podagra, nõ parcãt. Hæ diariarũ inſtar ſe proferẽtes, vti iam explicatum: quas rarius eodẽ, frequentius altero primũ, vel tertio etiã die, tumor in glandulis venarũ maiorũ diuiſionibus aſtratis in inguinibus, in alis, in circuitu menti, ſi in illas ſanguis feratur, ſequitur, cũ moleſtia ſaltẽ aliqua interdũ in illis locis ſe offerẽte, nõnunquã & inflãmatione. Frequẽtiſſimè verò ſanguine, in crurum infimas ſedes deſcendente, pruritus illic primum & ardor, ſedẽ illã in ambitu malleolorũ diuexant, poſteaq; rubore pars illa, ſi eryſipelas ſit, flaueſcente, nonnihil interdum, vel fuſco, prout ſanguis tenuis qui affluit, exiſtit, ſuffunditur: aliquãdo & in tumorem attollitur & inflammatur, ſi ery-

ſi eryſipelas ſit phlegmonodes, ſanguine puriore eò defluxo; & ſi ſeroſus ſit, crure vniuerſo in eryſipelate oedematoſo intumeſcente. Quos tumores, bubones, in inguinibus ex ſanguine illos in defluxu alluente, nati, præcedere, & præſagire plerumque ſolent. Quibus omnibus citius, tardiusuè erumpentibus (vti dictum) febris remittere plerumque ſolet: tantum abeſt, vt (ſicuti hactenus crediderunt) hæ febres tunc primum incipiant, illorumque affectuum ſint ſymptomata, cum hi potius illorum exiſtant; & febres hæ, antequam vllum indicium harum inflammationum appareat, iampridem eas præceſſerint; & ſi glandulæ tantum intumeſcant, cum tunc ardor magnus minimè ſit, hæ febres illas accendere minimè potuerint.

Ecthymata in eiuſmodi febribus puris, etſi in putridis & præſertim malignis hoc frequentius fiat, vti & ex ſupradictis eruptionibus, aliquas quoque prodire poſſe illic oſtẽdemus, interdum erumpunt. Vti & exanthemata illa rubra frequentius; quæ infantibus in febribus hiſce ſynochis etiam nondum putridis, ſanguine ob copiam illius, vel diſpoſitionem eam, quæ facilè inflammatur, in infantibus accenſo, erumpere interdũ 3. vel 4. quoq; demum die ſolent, & hac via ſe expurgare. Quæ tamen tunc contagioſæ minimè ſunt, ſæpeq; ſponte euaneſcunt.

Quod & eadem ratione per anthracem nondum peſtilentem, vel ſolum alicubi erumpẽtem, vel cum bubone, natura interdum in febribus

istis synochis nondum putridis, si sanguis ater sit, nondum tamen putris aut malignus, adusti portionem aliquam sic expellens, moliri solet. Eodem ferè modo, vti in peste correptis, vnde quibus prius hæc non contigerunt, si vel supradictæ eruptiones, vel anthrax prodeant; se peste conceptos, sibi metuentes, persuadent.

CALOR PVTRIS causa febrium Putridarum.

Putredine permixtus calor in putrescentibus humoribus, vel corporis partibus primum excitatus, atque inde cum exhalatione putri, vel aliqua putredinis portione ad cor vsque delatus, illudque putri calore accendens, & à corde in singulas corporis partes effusus, febres facit Putridas dictas, tamdiu perseuerantes, vel toties redeuntes, quamdiu & quoties putris hic vapor, vel humor cor ferit. Quod tunc faciunt, quando illis in locis excitantur, à quibus ad cor vsque per certos veluti canales deferri queant, venas nimirum & arterias, cum enim hæ tantum sint viæ, quæ cordi continuatæ, in ipsius sinus se amplissimis orificiis aperiunt, in eosque & humores & spiritus continuo infundunt: non per aliam viam putrida hæc exhalatio, aut materia, cor accedere, illudque intrinsecus quoque, vti si febris fieri debuit, necesse erat, accendere potuit: nam si citra horum ductuum adminiculum, vapor putridus thoracis cauitatem penetrare, & capsulam cordis posset peruadere, eaque ratione cor accendere; perpetuò, ob putres exhalationes excrementorũ in ventre inferiore continuo congestas, febricitaremus: quarum tamen fœtidam euaporationem,

nem, licet adeò ſubtilis & calida ſit, vt per crepitum excuſſa, ac adhibitâ flammâ accendatur, ad ſuperiora vſq; pertingere minimè poſſe, aut partes aliquas illic inficere, niſi forte ob vitiũ, quod ſuo loco oſtendemus, anhelitum fœtidum faciat, ex eo, quod nullæ partes inde afficiantur, manifeſtè patet. Et licet venenata qualitas vbicunque ea fuerit, & per quaſcunq; vias feratur, cor ipſum petere poſſit, hoc tamen in putrida hac materia craſſiore, quæ certis locis comprehenſa coercetur, nec niſi per patentes vias corpus poteſt peruadere, minimè fieri poteſt: niſi ea manifeſtos hoſce ductus, vti dictum, ſequatur. Per quos, ſicuti calor ſimplex ad cor vſque in ſpiritibus & ſanguine delatus, febres ſimplices & puras dictas parit: ſic quoque per eadem vaſa putris exhalatio ſeu materia ad cor perueniẽs febres putridas excitat, diuerſorum generum, prout diuerſis in locis materia hæc putreſcit; atque illa quoque non eiuſdem eſt naturæ. Loci autem diuerſitas, vnde præcipua oritur ipſarum varietas, potiſſima hæc eſt: quòd materia quæ putreſcit, vel in venis & arteriis, hoc eſt, in vaſis, vel extra hæc vaſa in partis alicuius humore: vel ſubſtantia, vti explicabitur, continetur.

In vaſis, hoc eſt, venis & arteriis, humores qui febres putridas excitare debent, putreſcunt: vel cordi continuatis: vel iis quæ cordi nulla continuatione iuncta ſunt: nihilominus tamen per vaſa cordi cõtinuata putrem exhalationem ad cor, poſſunt tranſmittere. Hæcque eſt cauſa, quod

ex putridis febribus, aliæ continuæ ſint, aliæ intermittentes.

In vaſis cordi continuatis, ſanguinis putredo, cauſa febrium Putridarum continuatum.

Continuata cordis ſubſtantiæ vaſa ſunt, vti dictum, arteriæ & venæ quoque, ſi meſeraicas demas. In hiſce itaque & ampliſſimis, & copioſis quoque per vniuerſum corpus diſperſis, ſi humor putreſcat, cùm illi per hæc vaſa, in quibus latet, ad cor aperta ſemper pateat via, aſſiduò putres vapores, vel ipſius quoque putridi humoris portiones ad cor demandans, illudque continuo accendens, Continuas febres, quæ à principio ad integram vſque ſolutionem vſque non ceſſant, & concluſæ, quòd harum cauſa vaſis incluſa ſit, dicuntur, procreat. Quæ niſi ægrum prius ob cauſæ morbique vehementiam iugulent, aut corpus, vti dicetur, ſummo ardore colliquent; tardius ceſſant, & tamdiu perſeuerant, donec materia hæc putris, continuis exhalationibus, quas diffundit, calorque febrilis aſſiduò diſſipat, tandem conſumatur, & quod reliquum eſt naturæ efficaciâ, vbi concoctum elaboratumque fuerit, impetu quodam violento, per criſim perfectam, in qua natura morbo non oppreſſa ſuccumbat, expellatur. Cæterùm humor in vaſis putreſcens, qui febris cauſa eſt coniuncta, Cauſaque illius antecedens, putredinem in eo accerſens, rurſum conſideranda veniunt.

Humor in venis & arteriis putreſcens Sanguis eſt: cùm enim calidus & humidus ſit, facilè putreſcit: eâdem ratione, qua illum extra vaſa

effu-

effuſum corrumpi videmus & putreſcere. Verùm vniuerſus, niſi ad extremum vitium peruenerit, vix putreſcit, ſed quantitas quædam illius duntaxat, remanente ſemper ſanguinis aliqua portione meliore: etiamſi & propter morbum & inediam, quam patiuntur ægri, nullus nouus dum ægrotant, gignatur ſanguis: qui vel à putri ſanguine ſeparatus aliis in locis conſiſtit: vel etſi illi permixtus eſt, ab eoque incaluit, nondum tamen, quia minus aptus erat computruit, & diſſipata putri materia, mox ad priſtinam puritatem redit: ſicuti hæc ex ſanguine detracto conſideratóque, qui nũc purus, mox impurus, interdum, vti dictum, confuſus effluit, obſeruamus. Sed nec, etſi ex diuerſis partibus conſtet ſanguis, ſeparatim vna aliqua ex iſtis, reliquâ intactâ, poteſt putreſcere: ſed quocunque loco putredo illum inuaſerit, & tenuiorem, & craſſiorem, & mediæ conſiſtentiæ, & pinguiorem potius quam crudiorem (cum talis ſanguinem elaboratũ perfectumque minimè, ſicuti alibi oſtendetur, conſtituat) illius partes affici ſimul neceſſe eſt, cũ ex iis non diſtinctis ſeparatiſq; (quales tamen in ſanguine detracto frigoreq; concreto, aliquo modo diſſitas oſtendere nobis conantur) ſed penitus inuicem confuſis, ſanguinea maſſa, quamdiu in venis exiſtit, confletur: nullaque vel minima ſanguinis portio, quæ non ex illis partibus conſtet, exiſtat: & ſerum quoque putredinis hac labe infectum, manifeſta illius, tum per vrinas, tum per ſudores excretum, proferat indicia.

Ob quam causam febrium putridarum diuersa genera, nõ ex eo, quod diuersæ illius partes, quas humores, sanguinem, bilem flauam, & atram, pituitamque vocant, putrescãt, vti voluerunt, proficiscuntur; Sed pro loci in quo putrescit, & sanguinis qui putrescit, diuersitate exsurgunt.

Loci causa in quo sanguis putrescit, febres hæ admodum variant: primum quatenus in Venis vel Arteriis putrescit.

In venæ cauæ ramis, sanguinis hæc putredo, febres putridas gignens, perpetuo ferè latet: iisq; plerumque maioribus: in quibus & maiori copia coaceruari, & promptius inde cor potest afficere: quod verò si in minoribus duntaxat consisteret, fieri minimè posset: vel si plures impleret, in vicinas magnas venas mox quoq; penetraret. Itaque in trunco venæ cauæ sursum deorsumque à cordis regione iuxta spinam delato: vel ramis maioribus ab illo, circa iugulum & inguina propagatis, putredo hæc in sanguine contenta, cor continuo afficiens, putridas diuersas, prout cordi plus minusuè putredo vicina est, efficit.

In venæ cauæ sede cordi vicina, sanguinis putredo causa febriũ, Synochi putridæ, Causonis, Lipyriæ.

Vicina cordi putredo, cùm cor pari vehementia exerceat, ipsique tum portionem, tum exhalationes continuò demandans, febres quæ nullo ordine exacerbantur, quales Synochas esse diximus procreat: quæ tamen increscunt, decrescũtuè, vel in eodem persistunt, prout putris vel augetur, vel minuitur, vel aliquandiu æqualis persistit materia. Sed & in Causone, quia focus illius cordi propinquus, illud quoque æquali igne con-

tinuo

tinuò flagrat, nullæ mutationes manifestè apparent: præsertim cùm ad summum progressus calor, intendi vix vlteriùs citra ægrotantis interitum possit: nisi quod interdum circa thoracem, vel præcordia, circa spinæ ductum in dorso, vbi putris latet materia, non tantum cordi, sed & vicinis quoque partibus illic molesta, ardor intensus ab ægro percipitur: quæ & causa est, cur in ea Lipyria febre, quam aliqui causonis speciem faciunt, interiora vri videantur.

In venæ cauæ sede à corde magis distāte, sanguinis putredo, causa febrium Synocharum, quæ exacerbantur.

Distans nōnihil à corde putredo in venæ cauæ ramis, quia cor pari impetu, vti ea quæ cordi propinqua est, non pulsat; idcirco & febres, quarum calor non semper idem existit, sed suas exacerbationes seu paroxysmos habēt, gignit. Cùm enim exhalatio tunc putris, cuius focus procul abest, ob viarum ambages nonnihil impedita, nō possit eâdem mensurâ semper & ordine ad cor perferri, fit, vt tunc pręsertim cum maiori copia coaceruata est, ad cor potentiùs feratur, illudq́ue tunc validiùs pulsans, calore aucto, exacerbationes nouas causet; non tamen cum horrore, vti in prima febris inuasione fit, incipiētes redeuntesque, cum in corpus iam febre accensum, accessiones hæ non à febre liberum, vti prima, incidant. Quæ rursum, cum euaporatio hæc nonnihil discussa est, remittunt, non tamen febris cessat, sudoreuè aut alia excretione ad extremam morbi solutionem, sicuti febrium intermittentium paroxysmi, finiuntur, cùm calor semel accensus, etsi causa eam excitans nonnihil remittat, nondum tamen

cessēt, extingui ob eam causam minimè possit: sicuti nec simplicem calorem à causa externa excitatum, etsi causa remota sit, non tamen, donec sensim cor ad suam temperiem redierit, citiùs febres cessare, ostensum est. Estque hæc potissima veriorque causa, quare febres paroxysmis quibusdam interdum acuantur: qui frequentiùs Vno die bis, cùm exhalatio putris multa nec adeò procul dissita est: Altero verò semel tantùm, dissipata priore die insigni illius portione, redeunt, eumque ordinem pro causæ agentis ratione vel aliquoties seruant, vel immutant. Sed & fit, vt cum causa procul abest, pauciorue existit, Tertio primum die, ordine hoc aliquamdiu deinceps seruato, exacerbationes hæ redeant: rariùs Quarto, Alterouè tantum die: quorum omnium causa febres continuæ putridæ, vel ordinatæ, vel inordinatæ, quotidianæ, tertianæ, quartanæ dictæ sunt. In eiusmodi autem febribus continuis, quarum causa à corde procul remota in venis latet, iis in locis vbi ea consistit, grauedo, dolor & ardor in vicinis locis, iuxta ceruicem, lumbos, & ipsis quoque artubus ægrotantem affligunt: capitisque ferè dolor omnes, nonnunquam & delirium, ob euaporationem potius calidam eò vsque quoque pertingentem, quam quod in cerebro putris hæc materia lateat, infestant. Fieri etiam potest in hisce omnibus febribus putridis, siue materia cordi vicina, aut distans in venis lateat, vt portione illius aliqua è venis vi naturæ excussa, sicuti hoc in puris febribus

E vena caua, sanguinis putridi febrem putridam excitantis

bribus

bribus frequenter accidere diximus, vt eadem ratione ſe exonerans natura in interiores exterioresuè corporis partes, in illis vt in aliis, vitia, non iam puram inflammationem, ſed putredinis indicia proferentia, tumores nimirum, puſtulas, maculas excitet: ſicuti hoc frequenter in iunioribus euenit, illaque ecthymata & exanthemata tam copioſa, in febre ipſarum, ſynocham putridam tunc vt & Fernel. teſtatur referente, erumpunt: quæ tamen tunc contagioſa minimè erunt: qualia tamen vitia, non ſolum putredinis, ſed & malignitatis notas præ ſe ferentia, tuncq; contagioſa, in malignis febribus ſe manifeſtare, illic oſtendemus.

porrio in partes effuſa, cauſa febrium Putridarũ continuarum, morbo alio comitatarũ.

In arteriis ſanguinis hæc putredo an fieri poſſit, eademque ratione febres excitare dubium eſt: hic enim cum ſpirituoſus ſit & calidus, facilè quidem accendi poteſt, caloremque ſimplicem cordi communicando febres puras ſeu ſimplices, vti in illis dictum eſt, excitare: vix tamen ſolus aut ſeparatim à venæ cauæ ſanguine, cum puriſſimus ſit, poterit putreſcere: niſi vel ſimul cum illo ab eadem cauſa mox putreſcat, vel ob viciniam, ab eo ſemina quoque putredinis concipiat: præſertim cum exhalationes à putrido ſanguine profectæ, per has quoque vias, tum in hiſce febribus putridis, tum intermittentibus, vti dicetur, ad cor deferri queant. Quod ſi igitur in arteriis quoque, enarratis de cauſis, putredo naſcatur, febres ſine dubio prodibunt ardentiſſimæ: quales Cauſones eſſe diximus: id-

In arteria magna ſanguinis putredo cauſa Cauſonis.

que præſertim, ſi in arteriæ magnæ trunco cordi vicino hoc accidat.

Sanguinis diuerſitatis cauſa, hæ febres inter ſe quoque nonnihil differunt: prout is Temperatus, Intemperatusuè, antequam ipſius occaſione febris excitatur, ſeſe offert.

Sanguis temperati in vaſis putredo, cauſa Synochi putridæ.

Tẽperatus ſanguis, nullo vitio, niſi forte copia ſua peccans, & proin ex ſua natura minimè putreſcens, ſi putreſcat, febres efficit Synochas dictas putridas: quæ vel ex ſimplici ſynocho, ſanguine prius accẽſo, & poſtea demum putreſcente, putridæ fiunt: vel etiam tales mox à principio cauſarum externarum occaſione euadunt: vnde & harum principium ephemeras aliqui putres, cum à cauſis externis prodeant, vocant; nos tamẽ cum putris hic calor, vti ſimplex, non die vno, imo pluribus vix dum ceſſare poſſit, ephemeras appellare minimè poſſumus, ſed ſynochas putridas, cum in illis tum ratione ſanguinis moderati, calor mitior quam in cæteris continuis putridis, & æqualis magis, nullas exacerbationes habens (niſi quatenus is calor augeri minuiuè poteſt) tũ eiuſdem ſanguinis æqualitatis cauſa, tũ quia cordi vicinus in maioribus vaſis primum à cauſis externis afficitur, vnde pari impetu cor feriri diximus, deprehendatur.

Sanguinis calidioris in vaſis putredo, cauſa Cauſonis.

Intemperatus verò, ſi antequam putreſcat ſit ſanguis, Calidiorem eum, quam naturaliter aliàs exiſtit, eſſe neceſſe eſt: cum frigidior & crudior cachexiam potius, quam febres procreet. Talis autem ſi ante febris inuaſionem exiſtat, ſiue tenuior

nuior aut crassior sit, maius quoq; cũ cõputruit parit incendium: eoque maius adhuc, si, vti dictũ est, in arterias quoque eiusmodi putredo prorepat; vel aliàs cordi admodum vicino loco oriatur: quibus causis concurrentibus febres fiunt Causones, immenso æstu, in eodem statu aliquamdiu, vti dictum, perseuerantes, ægrumque fatigantes, adeoque sępè si plures accedant causæ inflammantes, vt (nisi æger cum febre prius extinguatur) cordis substantia per febrem colliquata, seu potius arefacta, totius corporis consumptio, qua breui spatio æger cõsumitur, sequatur, sicuti hoc in febre ardente Colliquante appellata, accidere diximus.

Sanguinis calidioris in venæ cauæ sede cordi vicina, & arteriis, simul putredo, causa Causonis colliquãtis.

Causa antecedens hanc putredinem sanguinis in venis, eamque accersens, est vel Calor præternaturalis, vel Vitium sanguinis.

Calore nimio si accendatur sanguis, febres inde prodire diarias ostensum est: quæ si in sanguineum & plethoricum corpus incidãt, vt in synocho simplici fieri diximus, nisi magnum hoc sanguinis incendium, vel sponte mox remittat, aut vehementer refrigerantibus remediis, quibus, vt in curatione dicemus, præcipuè hæ febres sanantur, restinguatur; tunc, sicuti in aliis partibus supercalefactis & inflammatis, nõ discussa inflammatione, suppurationem aliquam vel in sanguine, vel in partium quoq; substantia fieri videmus; ita & hic massa sanguinis labem aliquam & corruptionem ex diutius perseuerante calore concipiens, febrium, non iam à solo calore simplici,

vti ab initio, ſed cum putredine copulato productam, parit. Hæcque eſt cauſa, quare ſynochus febris altero tertioue die non ceſſans, in ſynocham putridam commutetur. Quam inde prodiiſſe ex prægreſſis ephemeræ & ſynochi ſimplicis indiciis, inter quæ illud quod ab externo calore accenſæ ſint, vel ab initio mox tales eſſe declarat, cognoſcimus. Et hac ratione potius quam alia, Plethora ſanguinis, quam plerique quoque putridarum febrium cauſam ſtatuunt, febres, ex commutatione ſimplicium in putridas, enatas procreat.

Vitioſus ſanguis vel cacochymicus, qui vel innata iam habet ſemina putredinis, vel ſaltem ad putredinem aptus & habilis eſt, ſi vel copia ſua, vel impuritate eo vſque progreſſus eſt, vt iam non amplius à natura regi, emendariuè vel repurgari queat, tunc putreſcens, febres putridas diuerſas, pro loci materiæque putreſcentis varietate, vti dictum, creat. Quas diu ſæpè antequam incipiant ob ſanguinis vitium intrinſecus latens, neutra quædam corporis conſtitutio nondum perfectè ægra, nec integrè ſana, præcedit, eaſque prænuntiat: in qua ſpontanea laſſitudo, capitis grauedo & dolor, inſomnia turbulenta, diſtentio hypochondriorum, cardialgia, cibi faſtidium, excrementorum conſuetorum mutationes & fœtores, & non conſuetorum per ſudores, expuitiones, vomitiones, eruptiones, frequenter ſe manifeſtant. Hoc autem vitium ſanguini vel ab Aſſumptis: aut Retẽtis excremen-

crementis: vel Ambientibus extrinsecus aduenit.

Assumpta cibus & potus cum materiam sanguini præbeant, si vel Cacochymica sint, aut corrumpantur, vitium eiusmodi sanguini possunt imprimere.

Cacochymici cibi, succo maligno ex sua natura referti, etsi postquam assumpti sunt, cōcoctione aliquas mutationes subeant, & in sanguinem conuertantur, in eo tamen pristinæ conditionis vitia cum remanserint, si continua congestione accumulentur, tandem putridas hasce febres producunt, easque sæpenumero populares, si vitium in alimentis, quibus omnes passim ex necessitate vtuntur, consistat. Qualia multa in herbarum leguminumque generibus inueniuntur, vitiaq; frugum præsertim existunt, quæ dum frumentis, vel necessitate ob annonæ caritatem à pauperioribus, vel casu cum nimium luxuriant, copiosè permixta à plerisq; esitantur, sanguinem inficiendo, febribus hisce epidemiis, in communitatibus ciuium, vel expeditionibus militum grassantibus, occasionem præbent.

Corrupta quoque alimenta & putredinis labe infecta, eandem quoque in sanguine noxam deponunt: vt quæ laudata alioquin nec per se vitiosa, Vel antequam assumantur, talia euadunt, Vel ingesta primum corrumpuntur.

Antequam ingerantur multa alimenta, vetustate, vel humiditate putrescentia, vti salsamenta carnis pisciumque semiputrida, caseus putris; fœtore & putredine sanguinis massam vsu assiduo

tandem inficientia, febres accerſunt. Et quæ cum multis ſint communia, veluti aqua, panis, caro, in longinquis nauigationibus, aut aliàs corrupta, vel frumentum madidum in horrea congeſtum, ex neceſſitate comeſta, febres, multis communes, generant.

Ingeſti cibi facilè corrumpuntur, qui humido excrementitio abundãt; Vt ſunt fructus præſertim horarii, quorum vſus continuus, æſtatis tempore, febribus, quæ vel mox in autumno, vel ſequenti vere inuadunt, anſam præbet. Quæ verò vel alimentoſa, vti lac, & oua; vel dulcia alioquin, in calidis ventriculis citò corrumpuntur, in bilem meraciſſimam conuerſa, bilioſos alios potius morbos, quam febres procreant. Sicuti & ſi ob ciborum duritiem, tenacitatem: vel potius ob ventriculi, iecoris & lienis affectus, aſſumpta alimenta, ægre cocta, crudiorem ſanguinẽ gignant, alii affectus citius tunc, vti obſtructiones, quam febres, niſi aliud quid accedat, ſequuntur.

Retentio excremẽtorum ſanguinis fuliginoſorum, vt vocant, ſeu potius ſeroſorum & ichorum, quæ continuo per inſenſilem tranſpirationem, interdum quoque per manifeſtos madores ſudoreſque expurgantur, quia ſanguinem impurum, & coaceruatis hiſce excrementis, vitioſum tandem reddit, putridas quoque haſce febres gignit. Hæc autem vti variis de cauſis ſupprimi poſſunt, præſertim ſi ob otium & naturæ inertiam hæc excrementa non diſcutiantur: ſic id aſtricta cute poriſque obſtructis, corporeq; extrinſecus à liberio-

liberiore aëre impedito, si hæc diutius perseuerent, maximè si aliæ insuper accedant causæ, accidere quoque potest. Non quod sanguinis per poros refrigeratione, aëre intercluso, impedita, sanguis accendatur primum, moxque putrescat: sicuti in causis febrium diariarum, hoc à subitaneo frigiditatis, dum corpus calet, occursu prouenire posse diximus: sed quia cute condensata, excrementa tenuiora per habitum corporis exspirare consueta subsistant: dein & cum tunc ab aëre liberiore corpus perflari nequeat seu euentilari, humiditates excrementitiæ sub cute non consumantur & difflentur: sicuti videmus in locis occlusis, quæ aër subire nequit, res muco situque tandem obductas corrumpi: ita & ex humiditatibus hisce retentisque excrementis sanguine infecto, febres putridas, non tamen, nisi diu hæc causa perseueret, quoque prodire.

Ambiens nos aër à putridis fœtidisque exhalationibus, vel exspirationibus corporum putrescentium corruptus, inspiratione continuo attractus, & transpiratione corpora subiens, labem suam tandem spiritibus, sanguini, cordi imprimens, febres putridas quoque excitare potest: easque, si multi in tali aëre versentur, accedatque dispositio ad suscipiendum apta, populares: nonnunquam &, si ab ægrotante talis per expirationem & sudores in aërem quem haurimus, vel corpora mox nostra deriuetur putredo, contagiosas. Quæ tamen frequentius à maligna qualitate vel venenata, qua potius corpus per conta-

gionem afficitur, quam ſimplici putredine, ſicuti illic demonſtrabitur accidunt.

In vaſis meſeraicis, ſanguinis putredo, cauſa febrium Putridarũ intermittentium.

Non continuata cordi vaſa, ex venarum & arteriarum genere, quæ ſic appellamus, ſunt venæ tantum Meſeraicæ dictæ, venæ portæ ab hepate prodeuntis propagines, ad viſcera naturalia in ventre inferiore diſperſæ, nullibi ad alias partes, nec è profundo ad cutem vllibi, niſi iuxta podicem, vbi hæmorrhoidales illic venas dictas conſtituunt, emergentes. Arteriæ enim, quæ has comitantur, eadem ratione, vti illæ quæ cauæ venæ ramos ſequuntur, omnes ab arteria magna progreſſæ, intermedio illius cum corde quoque continuantur. In venis itaque meſeraicis ſi humor putreſcat, etſi ductus ab iis ad cor pertinens, interueniente hepatis ſubſtantia, in quam venarum meſeraicarum rami omnes prius collecti; rurſumque per eam diſperſi ceſſant, ſit interruptus; quia tamen in eandem ſubſtantiam hepatis, venæ cauæ rami inſeruntur, & cum oſculis venæ portæ communionem quandam habent, fiatque ab illis in illa continuo ſanguinis tranſitus: dein & arteriæ à corde progreſſæ, in lienis præſertim ſubſtantia, nec non & alibi, in ventriculo, & inteſtinis, venis meſeraicis attendantur: huius communionis & vicinitatis cauſa accidit, vt quoties vapores putridi à venis meſeraicis excitati, venæ cauæ & arteriæ ramos proximos implent, per eandem viam, vti continuæ cor ipſum putri exhalatione petentes, putridas febres excitent: non tamen continuo ad finem

vſque

vſque perfectum, ſicuti continuæ dictæ febres perſeuerantes, ſed ſtatis temporibus intermittentes rurſumque redeuntes: Idque cum materia putris non ſaltem procul à corde ſit diſſita, quo nomine & continuas febres nonnihil remittere aliquo modo, non tamen ceſſare penitus, cum cor ſemel accenſum, antequam calor penitus remittat, noua in venis cordi continuatis euaporatione collecta, de nouo impulſum, caloris exacerbationes, ſicuti diximus, certo tempore redeuntes proferat: ſed & aliis de cauſis hoc euenit, vt in venis meſeraicis collecta putrida exhalatio, & ob loci diſtantiam, nõ aſſiduo cor pari impetu feriens, febres procreet, quæ non ſolum in eodem ſtatu ſimiles minimè permanent, ſed penitus quoque, ob viarum, per quas ad cor perferri debet, interclusionem aliquam, ceſſent: & tamdiu intermittãt, quãdiu materia putris in ſuo quaſi foco coercita, non prius ſuas exhalationes ad cor vſq; tranſmittere poteſt, donec veluti turgens, & excandeſcens, & multũ de ſe, & tetrum vaporem diffũdat: qui cũ ad copiam & aduerſam qualitatem ſubſiſtere nequeat, naturamque irritet, ab ea quoq; impulſis, per dictarum viarum tranſitum in venæ cauæ & arteriarum vicinos ramos irrumpens, & ad cor vſq; penetrans, febres accendit, tam diu perſeuerãtes, donec quicquid è foco excuſſum eſt, calore crematum diſſipetur, nonnunquã & in ſudores abiens diſcutiatur: quo pacto intermittit penitus febris, donec alio materiei motu ſuccedente & efferueſcentia, nouus

paroxyſmus, citius aut ſerius, necdũ eadem forma, ſicuti hæc mox explicabimus, recurrat. Cæterum quis nam Humor in venis meſeraicis putreſcat, qui cauſa cõiuncta febrium eſt intermittentium; dein Antecedens putredinem accerſens, cauſa conſideranda veniunt.

Humor in venis meſeraicis contentus, Sanguis eſt quoque, non tamen ideò purus & elaboratus, ſicuti cum in hepate denuo concoctus, & ab excrementis ſeroſis, bilioſiſque repurgatus, corpori nutriendo magis idoneus factus eſt: etſi quamdiu adhuc in venis eſt meſeraicis, portio ipſius purior, partibus illic membraneis alendis poſſit ſufficere: quæ ex diuerſis quoque partibus, tenuiore nimirum & craſſiore conſtat, ſeroque diluta eſt. Præter quas tamen portiones, excremẽtitiis inſuper humoribus ex cibi potuſq; portione continuo genitis, & cum chylo tranſeuntibus, plus minuſuè, prout excremẽta hæc redundant, permiſcetur: à quibus in ſecunda primum concoctione repurgatus ſenuoque elaboratus, in venam cauam transfertur. Eiuſmodi autem excremẽtitii humores, quatenus ſenſus quoque iudicat, ſeroſi & bilioſi exſtunt. Serum enim ex potu largo, & cibi humidoris vſu aſſiduo genitum, venaſque meſeraicas pertranſiens, ſecumq; alios humores, nunc crudos, nunc pituitoſos, aqueos potius quam mucoſos deferens, ad venas emulgentes maiori ſua quantitate, indeque ad renes & veſicam deriuatur. Bilioſa quoque materia ex aſſumptorum portione aliqua continuo

nata,

nata, ſanguini huic confuſa, in hepate primum ab ea in propriam illi veſiculam deſtinatam repurgatur. Præter quos humores excrementitios, nullos, alios in hiſce venis ſanguini commiſceri, quibus natura, ſicuti prædictis duobus certas veſicas aut receptacula condiderit, ſenſibus inuenire poſſumus: vti neque lienem hoc nomine conditum, nec ſenſu, nec ratione licet colligere. Putredo itaque in meſeraicis venis ſuſcitata, vix dum, vti neque in vena caua quoque fieri poſſe diximus, ſeparatim in aliqua parte huius ſanguinis, vel excrementis illi permixtis, cum hæc non diſtincta, ſed inuicem confuſa ſint, poterit conſiſtere, ſed vbicunque fuerit, totam illius quoque maſſam eo in loco inquinat: quæ ſi ad eam putredinem perueniat, à qua calidiſſimæ exhalationes & feruentiſſimæ expirent (cum niſi tales ſint, ad cor vſque penetrare, illudque accendere vix poſſint) tunc febres haſce procreabit. Proin neque à crudo, pituitoſoque aut ſeroſiore ſanguine, eiuſmodi febres, cum nec ea ratione putreſcere, & vehementem calorem concipere, aut exhalationes feruentes diffundere queant, gignuntur, ſed ab eo redundante, alii potius affectus proueniũt. Sicuti verò cum billioſa, quæ huic ſanguini ſemper permixta eſt materia, immoderatius collecta, nec in veſiculam, vti ſolita erat, aut non ſufficiẽter expurgata, ſanguinẽ bilioſiorem reddẽs, putreſcit; accidit, quod tunc efferueſcẽs, eiuſmodi euaporationes feruentes, ſubtileſq; ad cor vſq; facilè tranſeuntes, illudque inflammantes, & quę

moxiterum dissipantur, exspirans, febres intermittentes causet. Eamque ob causam hunc sanguinem bile, vel flaua, vel atra nimiũ perfusum, qualem per hæmorrhoides nonnunquã excretũ febres has soluisse comperimus, & ab infantibus modo naris copiosè per aluum excerni videmus, putrescentem febribus intermittentibus causam præbere, hoc modo, quo nũc explicabimus, asseueramus. Biliosus sanguis diu sæpè antequã febrẽ producat, in venis coaceruatus, tandẽ putrescens & circa præcordia turgens atq; efferuescens, exhalationesq; ardentes diffundens, sensiles primũ partes, neruosas præsertim vellicans, facultatemque expultricem stimulãs, frigus in principio paroxysmi (calore cum sanguine ad inferiora reuocato) excitat, moxque natura id quod molestat excutere nitente, oscitationes, pandiculationes, horrores, rigoresq;, seu corporis totius cõcussiones sequũtur: vti & aliis locis, si acris materia partes sẽsiles irritet, corpus quoq; horrere obseruatmus: sed & vomitio ob hanc facultatis expultricis cõmotionem in principio sępè molesta est. Quibus circa initia se offerẽtibus, mox vbi exhalatio hæc à pręcordiis, per dictas vias ad cor vsq; ascendens, illud accẽdit, calor succedit, remittẽtibus tũ eiusmodi frigoribus & rigoribus, nisi, sicuti aliquando accidit, tam subito vapores cor petant, vt calor, antequã frigus desinit, iam sua proferat indicia, & eodẽ tempore, & frigus, & calor simul, sicuti in febribus epialis euenire diximus, sese offerant. Calore itaq; eiusmodi accẽso, qui nõnun-

quam

quam à præcordiis veluti exſurgere videtur, vniuerſum corpus æſtuat, ſitiſque intolerabilis, aliaque à calore prodeuntia accidentia tamdiu perſeuerant, donec vaporibus hiſce per inſenſilẽ tranſpirationẽ ſudoresuè manifeſtos diſcuſſis, febris ſenſim deſinat ſeu intermittat: tãdiu, donec noua portio quietis tẽpore putreſcens denuo, exhalationum eam quantitatem, quæ nouum paroxyſmum inducere poſſit, diffundat. Duratq; hæc paroxyſmorũ per vices cõtinuatio, donec omnis ea quę putredini apta erat materia, è corpore educta fuerit, quod per varia euacuationũ genera natura, Medici opera interdum adiuta, præſtat: nam & ſucceſſiuè in ſingulis paroxyſmis pars bilioſæ illius materiæ putreſcentis, partim in vaporem conuerſa, caloreque diſcuſſa conſumitur: vel per corporis habitum occultè madoreuè manifeſto exhalat: partim verò ſero permixta per ſudores graueolentes & vrinas, quæ ob bilis permixtionẽ & calorem admodum flauæ & tanquam rubræ, acres & fœtidę poſt paroxyſmos reddũtur, excernitur: morbuſq; frequẽter totus ſudoribus ſoluitur: in quib⁹ ſi craſſior bilioſę huius materiei portio in cute ſubſiſtat, ſcabies morbo curato, ſæpè ſuccedit, nõnunquã & alia externa vitia: ſed & per vomitionẽ in quibuſdã, non tantũ vel pituita, vel bilis è veſicula effuſa in vẽtriculũ, ſed & de materia hac è venis excuſſa aliquid interdũ reiicitur. Quibus euacuationib⁹, paroxyſmorũ aliquot vicibus factis, tandẽ cauſa febrilis penitus tollitur, febreſq; deſinũt: ꝙ & interdũ maiori vi per vo-

mitiones vel diarrhoeas ars, naturauè prętat, materiã hanc febrium è venis meſeraicis à ſanguine ſecretam hac ratione euacuando: quo modo frequenter hæ febres ſanantur, vti rarius confuſam hãc cum ſanguine materiam, per eaſdem cruentas vomitiones deiectionesuè eiiciendo: quæ etſi fiant, periculo tamen, cum non ſit vſitata via, minimè carent: niſi venis meſeraicis, quæ ad podicem feruntur apertis, per hæmorrhoides hæc febrilis cauſa vna cum ſanguine permixta, excernatur: quo pacto diuturnas quoq; febres plerunque quartanas, hac hæmorrhagia ceſſare obſeruamus, cum vix per alias ſanguinis detractiones, quæ venæ ſectione fiunt, aut ſpontaneo natium ſanguinis fluore, cum hæ ſanguinem è venæ cauæ ramis duntaxat exhauriant, venęque meſeraicæ nullibi ad cutem ad exteriora, niſi circa anum, vt dictum eſt, deſinant, proin nec cauſa ſic tollatur, niſi fortè, inanitis venæ cauæ per haſce euacuationes ramis, è venis meſeraicis febrilis in has rapiatur materia, febres intermittentes deſinãt: ſed frequentius ſi talis fiat tranſitus, putriſq; ſanguis, ſanguini in venæ cauæ ramis commiſceatur, in continuas, vti ex intempeſtiua phlebotomia facta ſæpe accidere videmus, commutantur. Sed & fit, vt bilioſa hęc materia à ſanguine repurgata, ſeroque tandem confuſa, ab eoque contemperata, illiuſque beneficio in venæ cauæ ramos tranſlata, in corporis habitum & vrinas, quæ admodum tingit & colorat, infundatur: quod dum fit, febris comite ictero vel mox ceſſat, ſi tota illius

cauſa

causa eò excussa fuerit, vel si portio illius reman-serit, nihilominus adhuc persistit. Interdum verò & hæc materia in fibras intestinorum infusa, erysipelata, colicos cruciatus enormes proferentia, cessante vel remanēte febre, prout tota, parsuè illius duntaxat eò profusa fuerit, excitat: è quibus dein resolutiones & conuulsiones, vti in illis locis explicatum fuit, perniciosè sequuntur. Sed & biliosam hanc materiam pondo libræ, circa iecoris membranam coercitam, & portione aliqua spinæ neruis inhærentem, post mortem febricitantis cuiusdam sectione facta, Fernelius se deprehendisse testatur. Biliosus itaque sanguis nimium in venis meseraicis coaceruatus, si putrescat, causa proxima & vera est febrium omnium intermittētium, quæ tum ob interruptam viam, tū tenues vapores intermittere potest aliquamdiu & redire. Verum quod diuersimode hoc fiat, causa quoque illius ratione Materiæ huius diuersitatis: tum Loci accidit.

Materia hæc sanguinis biliosi putrescentis, nō eadem semper est, sed quemadmodum videmus bilem segregatam à sanguine, nunc flauam, nunc viridem, nunc atram inueniri: eamq; vel tenuiorem, vel crassiorē: sic & dum sanguini venarum meseraicarum adhuc cōfusa est, vel saltem in venis adhuc residet, variat: præcipueque in eo quod nunc Tenuior: nunc Crassior existit.

Sanguinis tenuioris, in vasis meseraicis putredo.

Tenuioris & fluidæ bilis, qualis ferè esse solet, quæ huic sanguini permiscetur, putredo, antequam eò deueniat, vt febrem excitare possit, ad

causa Tercianæ intermittētis, Exquisitæ, si purus: Nothæ, si impurus sit.

triduum vsque ex sua natura, ab eo tempore, quo iam prior illius putredo discussa est, supputando, ferè extenditur: vnde triduo tunc rursum inuadens Tertianam dictam febrem efficit: Quæ, si æqualis portio cum priore computruerit, eadem quoque hora rediens, iustum aliquem seruat ordinem: vel quod frequentius accidit, si maiorem illius copiam putredo inuaserit, horam vnam aut aliquot anticipat: vel cum minor iam restat humoris illius ad putredinem apti portio, fereque tota consumpta est, tunc & paroxysmi cunctantur, sensimque febres desinunt. Sed & prout hæc materia biliosa, Pura, Impurauè fuerit, totius febris, tum singulorum paroxysmorum decursus variant.

Pura & nisi quod sanguini permixta est, syncera aliàs bilis, cũ calidior sit, Exquisitã tertianã, ardentẽ admodũ efficit: cuius vapores cum citius discutiantur, paroxysmi quoq; breuiores sunt: febrisq; ipsa ob materiei citum motum nõ diuturna, vix septem circuitus excedens, existit.

Impura verò si fuerit hæc materia, crudo potius quam pituitoso, serosoq; humore, & sanguine permixta, vti ferè euenit, tertianam Notham (in qua paroxysmi longius perseuerant, magisq; inordinati existunt, febrisque totius tempus longius producitur, quia materia & copiosa & inæqualis est) excitat.

Sanguinis crassioris in vasis meseraicis

Crassior ac veluti adusta si sit bilis, quia tardius tunc putrescit, antequam eò deueniat: vt febrem excitare possit, longius tempus quoque requirit,

proin

proin & ad quartum diem vsq; paroxysmus protrahitur. Quartanamq; ob id dictam febrem efficit. Quæ eadem ratione, iisdemq; de causis, vt in tertiana dictum, vel anticipat: vel eodem modo inuadit: vel cunctatur, & vel exquisita, vel notha existens, circuitus breuiores longioresuè obtinet. Et calore quoq; aliisq; accidétibus nō adeo à tertiana discrepat: nisi quod, vti dictum, ob humoris crassitiem, diuturna & pertinax existit, donec multis vicibus materia tandem absumpta, paroxysmi mitius inuadant, cunctentur, sensimque febris penitus tandem desinat. Sed & si materia hæc ad eam tenacitatem perueniat, vt non nisi quinto vel sexto die putrescens, euaporationes eas, quæ febrem excitare queant, diffundat: tunc, quod tamen rarissimum est, si modo est, Quintanæ vel Sextanæ dictæ fiunt febres.

putredo, causa Quartanæ intermittentis. Exquisitæ, si purus: Nothæ, si impurus, vel Quintanæ aut Sextanæ.

Loci diuersitatis occasione, in quo materia putrescit, variant hæ febres, prout vel Eodem in loco, vel in Diuersis latet.

Eodem in loco si putrescat, Simplices fiunt febres, eæque vel tertianæ, vel quartanæ: legitimè vel spuriæ: pro materiei, vti dictum, varietate.

Diuersis in locis si putredo fit, in venis erit, vel meseraicis tantum, vel simul quoque in venæ cauæ ramis.

In solis meseraicis venis, si non vno aliquo in loco, sed duobus vel tribus, circa hepar, lienem, mesenterium, omentum, vel alibi bilis

In vasorū meseraicarum diuersis locis simul sāgui-

putrescat, febres fiunt duplices, vel etiam triplices: atque vna cessante, altera sequente mox die inuadit; vel nonnunquam etiam eodem die quo febris desiit. Hinc iam quotidianæ dictæ fiunt febres, non eæ quas Practici à pituita fieri scribunt, & qui veritati magis adstipulantur, tales se nunquam obseruasse, vel aperte fatentur, vel tacitè innuunt, sed quæ Tertianæ duplices, vel Quartanæ triplices dicuntur, quæ quotidie suas accessiones, rarò pares, habēt. Sed & huc Quartanæ duplices, quæ duobus diebus inuadūt, vnoque intermittunt, referendæ sunt. Et quemadmodum si eiusdem naturæ bilis diuersis in locis putrescat, hæc fiunt: sic & diuersæ naturæ, tenuis & crassa simul diuersis in locis si putrescāt, Confusas tertianas cum quartanis, diuersis diebus inuadentes febres faciunt: Quæ signis inter ipsorum symptomata commemoratis distinguuntur & cognoscuntur.

nis facta putredo, causa Tertianæ duplicis, vel Quartanæ triplicis, vel duplicis, vel inuicem cōfusarum si illic tenuis, alibi crassior putrescat.

Non in solis meseraicis venis, sed & in venæ cauæ ramis si putrescat sanguis, siue ea per se inceperit, aut per transitum, vti declaratum fuit, facta sit, tunc continua febris intermittenti copulatur, fitque Hemitritæus, seu semitertiana dicta febris. Vbi rursum pro diuersitate materiæ, vel tertianæ, vel quartanæ, simplices vel duplices: nothæ vel legitimæ, cum cōtinua, vel nullas exacerbationes, vel certis diebus habente, implicantur. Vnde fit, vt nunquam sint sine febre, sed vel exacerbatione certo tempore ex continuis succedente, vel paroxysmo febris intermittentis indies,

In vasis meseraicis & vasis cordi continuatis, eodem tēpore facta sanguinis putredo, causa Hemitritæi.

dies, vel altero, vel tertio die ſimul inuadente, varias mutationes in ſymptomatis, ſicuti enarratum fuit, perſentiant.

Cauſa antecedens putredinis illius, in humoribus venarum meſeraicarum, quæ febres haſce intermittentes facit. Alia eſt Efficiens, alia Adiuuans.

Efficiẽs, cibus & potus, è quibus calidus, acris, bilioſus & aduſtus ſuccus, tum in vẽtriculo, tum primis viis mox gignitur. Is enim diutius illic collectus, nec rectè à ſanguine ſeparatus, in venis meſeraicis, vel certo loco, vel diuerſis, vti dictum, coaceruatus, cum putredo illum inuadit, febres gignit, ſuo humori conſentaneas: breuiores, longioresuè, vel alio modo variantes. Talis autem ſuccus à cibo & potu, qui vel ſuccum talem in ſe habet, vel corruptione primùm acquirit, gignitur.

Succum acrem bilioſum in ſe habent, cæpę, allia, porri, caſeus putris, aliaque ſimilia, quæ ex ſua natura eo abundant.

Corruptione in ſuccum hunc abeunt, in calidis præſertim ventriculis, dulcia, quæ in bilem facilè commutãtur. Horarii item fructus, ob quorum eſum, autumni tempore, ſicuti dyſenteriæ à bile, ita & quartanæ eãdem ob cauſam, facilè generantur. Sed & humida alia, etſi euchyma per ſe ſint, vti lac & oua, corruptione, in meraciſſimam bilem frequenter degenerant. E quibus omnibus illuuies hæc nata, niſi per excrementa alui reiiciatur, tandem in venas rapta accumula-

taque febres gignit: quas tamen ab alia aliqua externa causa, quæ tunc primum, cum febris incipit, occurrebat, initium sumpsisse, vel quia frigidam biberunt, hoc illudvè comederunt, vulgus sibi persuadet.

Adiuuans causa, dispositio corporis est apta ad febres hasce suscipiendas: idq; vel ratione Constitutionis: vel Anni temporis.

Cõstitutione qui calidiores sunt & biliosi, facilius hisce febribus prehenduntur. Proin, qui mediæ ætatis sunt, cito hisce corripiuntur, & viri & adolescentes. Sed & infantes ob intemperantiam iis sunt obnoxii, & cum in vtero matris existentes adhuc talem materiam coaceruare soleant, atro sanguini similem & biliosam, nisi ab ea in partu rectè expurgentur, has febres secum nonnunquam in lucem adferunt. Verum & senes eas nonnunquam, rarius tamen patiuntur.

Anni tempus febribus gignendis idoneum illud est, quod calidius existit, & in quo victus ratione deteriore vti consueuerunt. Sic autumni tempore, ob præcedentem alimentorum illuuiem, & tertianæ & quartanæ accidunt. Veris & æstatis tempore, tertianæ plerumque vigere solent.

Extra vasa putredo facta, causa febrium Lentarum continuarum, sym-

Extra vasa, hoc est, venas & arterias putredo facta, febres excitare quoque potest, si ea vapores tetros vel putredinis portionem per vasa eadem ad cor vsque transmittendo, illud calore aliquo putri afficiat: vnde febres Symptomaticæ cum

cum affectum aliquem, qui hanc putredinem efficit, sequantur, prodeunt: Eæque Lentæ plerunque, atque inæquales, cum materia extra vasa posita, tantam copiam, sicuti cum in vasis consistit: eoque ordine ad cor nequeat transmittere: cessantes citius tardiusuè, vel ad extremum vsque perseuerantes, prout putredo ipsa persistit. Quæ vel in Humore aliquo naturali, vel prænaturali: aut Corpore pręternaturali, vel naturali: aut Parte corporis aliqua consistit.

ptomaticarum.

Humores contenti extra vasa putrescentes, citra partium eos continentium corruptioné, pauci febres putridas excitant: cùm tamen singulos humores putrescentes extra vasa febres putres excitare posse plurimi opinati sint: quod nos an & quomodo id fieri possit, in singulis tam calidis quam humidis humoribus, quotquot extra venas inueniuntur, cum hi tantũ ad putredinem apti sint, examinabimus. Calidi autem sunt: sanguis naturalis è venis nonnunquam excidens: & bilis excrementitia diuersorum generum. Humidi verò, serosus & pituitosus humor.

Humorũ quorundã extra vasa putredo, causa febrium Lẽtarũ symptomaticarum.

Sanguinem, si è venis in partem influat, inflammationemque illic excitet, febrem symptomaticam simplicem seu puram tantùm, necdum, etiamsi illic suppuretur, putridam, nisi vera illius putredo, & partis corruptio, vti postea dicetur, sequatur, excitare, supra ostensum est. Quod si verò è venis vel ruptis aut apertis effusus sanguis cõcrescat, diutiusq; retẽtus putrescat, magna præsertim copia, locisuè cordi proximis:

vti in thorace, pulmonibusuè; tunc febres quoq; putridæ sed lentæ nonnunquam, eiusmodi affe-ctus comitantur. Quod rarius tunc, quando in ventriculum, aut intestina, vterumuè illapsus, cũ diutius illic vix possit subsistere: aut cum in renibus vesicauè collectus, cum illic ab vrina continuo eluatur, accidit.

De bile.

Bilem tam eam quæ à sanguine venarum meseraicarum continuò in vesiculam illi propriam, vel lienem, vti quoque voluerunt, repurgatur; quàm illam quæ in ventriculo interdum ex assumptis nascitur, si harum aliqua vel in propriis receptaculis, aut in alia loca effusa putrescat, febres putridas intermittentes procreare plerique existimarũt, & à bile flaua tertianas, ab atra quartanas, easque exquisitas, si sincera, nothas si permixta existat: sicuti nos biliosæ illius materiei, quæ sanguini venarum meseraicarum permixta est, varietate accidere docuimus, fieri affirmant. Nos verò quod atram eam bilem attinet, qualem describunt, cùm in lienis substantia nullibi obseruemus, nec illic vesiculã atræ bili excipiendæ exstructam, vti verò in hepate pro flaua bile, deprehendamus, & lienis vsum longè excellentiorem, quàm vt bilis atræ esset receptaculum, sicuti alibi docuimus, esse sciamus: nec aliis quoque in locis bilem atram aliam quàm quæ ex flaua bile præternaturaliter in hanc degenerat, omniaque exedens, ab ea, quam frigidum humorem statuunt, plurimum differt, inueniamus: nulla ratione aut demonstratione conuinci possumus,

mus, vt talem aliquem humorem in liene positum febres quartanas, aut alias ſuſcitare credamus. Quòd ſi verò ſuccum melancholicum putreſcentem ſic appellent, & quartanæ febris cauſam, ſi putreſcat, ſtatuant: neque hunc in lienis ſubſtantia, aut alibi ſeparatim, à ſanguine, cuius fęx eſſe dicitur, conſiſtere, concedimus. Si verò craſſiorem ſanguinis partem intelligant, in eo ſententiam noſtram, qua in venis meſeraicis ſanguinis portionem aliquam putreſcentem febres intermittentes efficere diximus, cõfirmant: cùm fæculentus ſanguis in maioribus venarum meſeraicarum ramis potiùs, quàm in exiguis lienis vaſis ob arteriarum copiam, tenuiore potius ſanguine quàm craſſiore impletis, contineatur: in quibus meſeraicis venis, ſi putredo in fæce ſanguinis facta quartanas, vti admittunt, procreat: concedent & neceſſario, tertianarum febrium, quæ ex intermittentium quoque vti quartanæ ſunt genere, cauſam in eodem ſanguine, ſed diuerſa ſolum illius parte, vti teſtatum fecimus, latere. Sed nec bilem excrementitiam aliam extra venas alicubi collectam, ſiue flaua, ſiue viridis & æruginoſa, ſiue atra exiſtat, febrium intermittẽtium cauſam, ſi putreſcat, vti aliqui voluerunt, ſtatuimus: cum ea in parte aliqua ventris collecta, aut in eam effuſa, cum calidiſſimus & acris ex ſua natura ſit humor, præſertim ſi accedente putredine, vel alia cauſa calida, alium inſuper calorem ſuſcipiens efferueſcat, partes ſenſiles vellicando, adurendoq́;, colicos cruciatus, cardialgias

& vomitiones diarrhoeasque biliosas potius quã febres, nisi quatenus dolore & calore corpus interdũ inflãmando, febriculas aliquas, quæ tamen rarius, vti dictũ, hosce affectus comitantur, excitat: nec dũ si sic efferuescat, tamdiu in loco aliquo queat consistere, vt vaporibus inde tetris emissis, ad cor vsq; penetrando putridas febres possit inuehere: in quibus tamen ob calorẽ febrilem, hæc quoque nonnunquam loco-mota excandescensque, præsertim si in corpore redundet, accidentia bilis prouentum significantia, vti in febribus intermittentibus dictum est, profert: quorum potius ipsa febris causa, quam bilis ipsius febris, statuenda erit: cum & ipsa excrementis alui naturaliter permixta, atque vna cum ipsis putrescẽs, sicuti prius monuimus, vaporibus tetris & fœtidissimis expirans, superiora tamen minimè petat aut inficiat.

Ex pituita num febris accendi possit! Pituitã superuacaneã, tam eam, quæ in vẽtriculo, intestinis, mesenterio, aut circum viscera coaceruatur, putrescentẽ, febres intermittentes quotidianas generare scribunt: & si vitrea, acidaque fuerit, epialas inde prodire: sed & serosæ pituitæ in corpus effusæ putredinem, lentam aliquam febrem, leucophlegmaticis & cachecticis interdum peperisse, à quibusdam proditum est. Cæterum qua ratione pituita, cum sit humor frigidus, ex putredine tantum calorem possit concipere, vt putres exhalationes tam acres calidasque proferat, quales, vt ex illis febres gignantur, requiruntur, non video: cum quoque si diutius

tius retineatur, accedatque partis alicuius caliditas, mucositatem potius quàm putredinem adipiscatur, pituitæque putrescentis nullibi in generibus illius explicandis, vt aliarum specierum autores meminerint. Accedit & hoc, quod eiusmodi febres quotidianæ, quales fortè, vt singulis tribus humoribus excrementitiis, pituitæ, bili flauæ & atræ, suas febres accommodarent, excogitatæ fuerunt; nunquam sicuti hoc prius explicatum fuit, obseruatæ fuerint: aliaq; sit febrium epialarum, quod & calor & frigus simul tunc vrgeant, vti quoque dictum fuit, causa. Quod serosam verò pituitam febres inducentem attinet, id seri potius quàm pituitæ causa accidere, iam in sero demonstrabimus.

Serum sicuti in venis sanguinem diluit, illiusq; calorem humiditate sua contemperando, febres mitiores reddit, & quando bilis illi excrementitia permiscetur, in ictericis, illius feruorem compescendo, facit, vt febrem non accendat: ita & in venis meseraicis, biliosæ sanguinis materiæ putrescenti, maiori copia permixtum, facit, vt febres lentæ magis sed diuturniores, quales nothas esse descripsimus, prodeant. Cæterum à sanguine separatum, & in abdominis, thoracisque capacitatem maxima copia effusum, vel sub cute collectum, illisque locis quam diutissimè retentum, corruptumque, fœtorem & acrimoniam acquirens, quale in hydropicis subuiride & fœtidum sectione sæpius, illis in locis contineri obseruauimus, febriculas aliquas,

ſed lẽtas, præſertim ſi in cordi vicinis locis abundet, tum ab ipſius calore & tenuitate, tum accedente ferè partium, vti dicetur, corruptione, naſci comperimus: quales & in leucophlegmaticis virginibus eo nomine prouenire poſſe, vti Fernelius quoque docet, concedimus.

Corpora carnoſa & humida, quia facilè putreſcunt, & putreſcendo calorem præternaturalem acquirunt, febres putridas frequẽtiùs, quam humores extra vaſa poſiti, inducunt. Siue ſint naturalia: partes nimirum corporis corpus cõſtituentes: vel in eo contentæ certo tempore: vti fœtus ipſiuſq; ſecundina. Siue preternaturalia, Vermes.

Partium quarũdam putredo, cauſa febrium Lẽtarũ ſymptomaticarum.

Partium corporis quarundam corruptio, proprięque ſubſtantiæ putredo, febres lentas putridas, ſi per venas & arterias partibus inſertas, & vnà ſæpè cum parte putreſcentes, portio putredinis vel vapor ſaltem, ad cor vſque penetret, excitat: eaſque ſi nobile præſertim aliquod viſcus occupet putredo, cordique vicinum, pertinaces magis diuturnaſque: in quibus tum ob febrium iſtarum perſeuerantiam, tum viſcerum corruptionem, corpus ſenſim contabeſcit & abſumitur. Quæ putredo vel ab impacto humore putreſcente, partemque ſimul inficiente, aut erodente, incipit: vel ab abſceſſu & vlcere, poſt inflammationes, aut externas iniurias, aut venam ruptam in parte aliqua exoritur. Quod qua ratione in quibuſdam partibus accidens, febres has excitet, in aliis verò minime, explicandum erit.

φθων.

Pulmo omnium frequentiſſimè in phthiſicis vlcera-

vlceratus, tandemq; corruptus & in pus conuersus, maioriq; ex parte absumptus, vicinitatis causa cor indesinenter putredine lacessens, febrem eiusmodi Lentam symptomaticam vocatam comitem semper habet: quę tandem temperamentum illius destruens, in hecticam quoque symptomaticam dictam conuertitur: cuius occasione, & quia viscus nobile deperditur, corpus ad extremum marcorem redactum, tandem extinguitur.

Hepatis, Lienisq; putredines, quæ cùm non ita diuersa ipsorum sit substantia, vtrisque ab iisdem causis, certis ipsorum in locis frequenter accidunt, & post mortem perscrutatis visceribus magno cum fœtore sæpè occurrunt, febres quoque Lentas symptomaticas diuturnas proferunt, quas cum atrophia & cachexia (læsa sanguificatione, siue hepar aut lien corrumpatur) sequatur, priuatim id vulgus obseruans, has tãtum febres infantibus & virginibus magis consuetas hecticas, ethicum Germanice, cum tamen plures earum, vti dictum fuit, sint species, appellant.

Renum verò putredo, etsi horripilationes, vt vocant, aliquas pariat, perseuerantem tamen febrem minimè inducit; cum portio illius putrescens minimè subsistat, sed per vrinam continuo diffluat: vnde nec corpus adeò contabescit: præsertim cum rene vno affecto, penitusque sæpius absumpto, alter nihilominus sua munia obire, homoque diutius sic adhuc conseruari queat.

Cerebrum, vti & Cor ipsum, cum nobilissima

ſint viſcera, ad eam putredinem, quæ febrē eiuſmodi quoque gignat, viuente homine peruenire minimè poſſunt: etſi quandoque vlcera in cordis ſubſtantia deprehenſa ſunt, illa tamen mortem citius quam febrem pepererunt.

Sed & in Membranoſis partibus, circa ventriculum, inteſtina, veſicam, & vterum, Quin & in aliis membranis meſenterii, vel omenti, inſignis facta putredo, febres Lentas comites protulit. Sicuti & in habitu corporis alicubi extrinſecus intrinſecusuè genita partis alicuius magna corruptio, febriculas tales ſymptomaticas ſolet inducere: quarum cauſa tamen quo magis à corde abeſt, eò magis inæquales febres, alias veluti remittentes, nunc rurſum recrudeſcentes, efficit.

Fœtus quoque vna cum ſecundina ipſum inuoluente membrana, de nouo in corpore genita, vteroque vaſorum beneficio connexa, ſi putreſcant: præſertim ſi diutius retenta vterum eadem labe inficiant, viciniſque partibus, vti vidi, corruptionem quoq; adferant: febres ſimiliter enarratas, non eodem modo, ſed diuerſimodè corpus exagitantes, & niſi æger prius extinguatur, diuturnas, excitant.

Corporū præternaturalium quorundā putredo, cauſa febrium Lētarū ſymptomaticarum.

Pręternaturalia quoq; in corpore genita, Vermes, aliauè corpora carnoſa, membraneauè partibus adnexa, ſi corrumpantur, præſertim verò ſi putredinis labem partibus ſimul aſpergant, eaſdē febres Lentas, inordinatè corpora horrore concutientes conſumenteſq; proferunt. Quas tamē ante-

antequam hæc putreſcant, vix inducunt. Etſi infantes interdũ cum viuis adhuc ſcatent lumbricis febricitent: cum hæc illorum febris, tunc reliquarum ſynocharum inſtar, à cauſa aliqua externa progreſſa, acuta proin nec lenta, vti ſæpè cũ hiſce febribus alii affectus occurrere ſolent, ſic in infantibus vermes illis conſueti ſe offerunt.

Qualitate maligna permixtus calor, cor feriẽs, febres malignas creat, eaſq; continuas ferè, & ſi hæc vis maligna in vicina corpora à corpore ægri rurſum diffundatur, contagioſas. Differẽtes primum, quatenus exitioſus hic calor, vel à ſola maligna vi procedit, vel à putredine cum maligna qualitate copulata, naſcitur.

CALOR PVTRIS & MALIGNVS, cauſa febrium putridarum malignarum.

Putredo non ſimplex, ſed cui pernicioſa acceſſit qualitas, iam nõ putredine ſola, vti in reliquis putridis febribus explicatũ fuit, cor accendẽs, ſed maligna vi qua particeps ſimul eſt, cor fatigãs, febres malignas & contagioſas nondũ tamẽ peſtilentes, parit, infantibus cum ecthymata & exanthemata erũpere ſolẽt cõſuetas & populares; rariùs adultis accidentes. Dein & adultis potiùs cõmunes epidemias eas quę peſte minimè graſsãte, nullis apparẽtibus verę peſtilẽtiæ in bubone pręſertim vel anthrace indiciis, nihilominus in plurimos ſæuiunt, multoſq; interdũ ſine grauioribus, ſymptomatis accẽdentibus, aliàs verò capitis dolore & delirio præcipuè apparẽtibus, vnde hæ febres denominari quoq; ſolẽt, iugulãt. In quibus, In quo loco, & quomodo putredo facta malignitatem eam poſſit cõcipere, Et quæ illius ſit cauſa, exponendum.

Locum putred.

Locum autem in quo putredo hæc maligna gignitur, eundem, in quo & simplicem putredinem fieri diximus, esse oportet: Et in Vasis vel venæ cauæ, vel meseraicis, vel extra hæc quoq; consistere, atque in iisdem, sicuti ostensum fuit, quoque humoribus vel corporibus.

In vasis cordi continuatis, sanguinis putredo maligna, causa febriũ Putridarum malignarum continuarum, ob easdẽ quoque causas, vt in reliquis putridis diuersarũ specierũ.

In vasis enim maioribus venæ cauæ sanguis putrescens, si præter simplicem putredinem, venenatam quoq; vim adipiscatur, & per vasa quoque cordi copulata, vti in putridis febribus dictũ est, cor afficiat, illudque non solum calore putri, sed & maligno exagitet, febres continuas, easq; duplicem ob noxam perniciosas, excitat. In quibus si portionem illius sanguinis maligni, natura in cutis poros, membranasque aliquas excutiat, maculas vel pustulas enarratas profert: si vero minimè, nihil eiusmodi tunc erumpit: nisi forte iam prostrata natura, maculæ aliquæ veneni latentis indices se manifestent, mortemque præsagiant. Cæterum tum pro ratione Putredinis & Malignitatis, quæ simul hic concurrunt, hæ febres variant.

Putredinis sanguinis causâ, hę febres ad synocharum putridarum, vel reliquarũ continuarum naturam quoq; aliquo pacto accedunt: & prout in sanguinem temperatum, vel intemperatum putredo hæc inciderit, vel in loco cordi magis vicino, aut longius ab eo dissito facta fuerit, mitiora grauioraue in calore, & quæ illum sequuntur symptomata profert, totiusque morbi decursus variat. Vnde fit, quod harum febrium aliquæ in eodem

eodem ſtatu ſynocharum inſtar ferè permanẽt, nullaſq; inſignes exacerbationes adferunt: quales febres, cum in infantibus ecthymata efflorescunt, plerunque exiſtunt: quæ &, ſi natura putrem materiam ad exteriora vndique corporis mox propellat, tutiores ſimul mitioreſque exiſtunt. Sed & in adultorum febribus malignis ſi putredo vehemens minimè ſit, neque in vrinis aut ſanguine illius indicia magna deprehendantur, immitis calor, aut quæ eum ſequuntur, accidentia grauiora occurrunt. Sicuti verò putredine in illis inualeſcente, maximè ſi corpus intemperatum occupet, circaque cor proximè verſetur, aut alias partes principes poſſideat, accidit, tunc enim reliquarum continuarum inſtar cum horrore incipiunt, caloreque immiti, vti & illæ, interdum & cauſonum modo proferunt, vt dictum eſt, ſymptomata.

Qualitatis verò malignæ putredini iunctę occaſione, præſertim ſi ea præualeat, corque labefactãdo vires mox deiiciat, cùm natura tunc impedita, morbum ordine quodam ſeruato fortiter aggredi nequeat, accidit, vt hæ febres, ſiue mitiores, ſiue vehementiores, caloris cauſâ exiſtant, non certam rationem in motu, quo diiudicari queãt, obſeruent, nec ſtato tempore exacerbentur: licet per criſim aliquam quoque interdum ſoluantur: aliæ verò quæ ſynochas putridas referũt minimè, ſed per fœdas excretiones ſenſim, vt in ea quæ ecthymata profert fit, deſinant.

In meſeraicis venis bilioſa quam diximus ma-

teria, si pręter putredinem eam, quâ febres intermittentes gignit, malignam insuper naturam acquirat, fortè & intermittentes, pernicie non carentes, procreabit: verum cum eiusmodi materiam quandoq; in primis hisce viis natam, siue viridis, cærulea, atraue fuerit, si venenata insuper vis accesserit, natura ipsius pernicie offensa, mox tentet eiicere, & per lienterias, diarrhoeas, vomitiones peruersas excutere, rarius fit, vt febres intermittentes malignæ inueniantur, & si quandoq; ob retentam eam materiam diutius superueniant, excretiones eiusmodi lethales comites habeant.

Extra vasa verò humores putrescẽtes, cùm febres, vti docuimus, simplices excitare vix queãt, ita & si malignitas quædam accedat, febres putridas malignas minimè, sed syncopes, conuulsiones, aliaque potius accidentia procreabunt. Vel si venenata ea vis, quæ & suapte natura etiam sine putredinis opera febres gignere potest, accesserit, tunc febres, quas à sola maligna vi accendi posse mox explicabimus, non putridas malignas excitabit. Corpora verò putrescentia, lentasque febres continuas producentia hecticas, si perniciem simul consequantur, infestas quoque febres eas progignent.

Causa verò malignam hanc qualitatem in sanguine producens, & putredini iungens, vnde postea hæ febres putridæ malignæ oriuntur, ab Ambientibus, vel Assumptis, Retentisuè proficiscitur.

Ambi-

Ambientia nos, aër, aliaue corpora, si non solum putredinis, sed & malignitatis semina in se contineant: eaque vel per inspiratione attracta, aut per contactũ corporibus infusa, sanguine inficiant, febribus enarratis causam, præsertim si iam prius putredo in sanguine extiterit, frequenter præbent. Quod vitium ab ambientibus procedens, Vel à mutationibus magnis, Aut exhalationibus proficiscitur.

Mutationes temporum seu tempestates inordinatæ, magnæ subitæq;, quas meteora quædam præcedentia vel comitantia præsagiunt, vel indicant potius quam causant, eiusmodi in aëre vitia, febres hasce epidemias procreãtia malignas, quibus multi passim corripiuntur, & quæ in vulgus pestis instar sequiunt, efficiunt. Inter quas ver pluuiosum, austro diu flante, causa non infrequens statuitur.

Exhalationes, exspirationesque, non solũ putridæ, sed & perniciosæ, quas terra, aquæ, lacus proferunt: animaliumq; præsertim iam prius hac lue infectorum excrementa, sudores, exspirationes, cadauera, reddunt, aërem inquinantia, corporaq; inficiẽtia, febres eiusmodi, illis tamen qui in talibus locis, vnde semina contagii prodeunt, versantur, communiores, procreant.

Assumpti cibi vitiosi, non qui putredinem saltem in sanguine, vti supra ostẽsum est, accersunt, sed & qui vitiũ aliquod malignitatis illius, quam descripsimus, in se continent, si sanguini, quem gignunt, vtramque noxam inurant, febres iam

non ſimpliciter putridas continuas, ſed malignas inſuper, illiſque qui hoc viuendi genere vſi ſunt, infeſtas proferunt. Quales quoque poſt famem diuturnam in hominum ſocietatibus, & militum expeditionibus ſequi ſolere, dictum hoc vetus, μετ̀ λιμὸν λοιμός, poſt famem peſtis (ſic febres malignas quoque vocantes) oſtendit.

Retentus quoque diutius in corpore ſanguis putris, quemadmodum ſi alicubi è venis effuſus in corporis aliqua ſede hæreat, venenatamque naturam induat, ſymptomata, qualia in iis, qui à beſtiis virulentis icti proueniunt, excitat: ſic & in venis ſanguis alicubi putreſcens, certoque loco, vbi febrem excitare nondum poteſt, diutius ſubſiſtẽs, ſi vetuſtate adeò degeneret & corrumpatur, vt iam non ſolum putris, ſed & pernicioſus exiſtat: non tantum putridis exhalationibus febres putridas, ſed & maligna vi exitioſas, & characteribus quibuſdam interdũ notatas inducet. Quales in adultis præſertim, ſed certis duntaxat naturis impuris, etiam nulla graſſante febre epidemia, iis ſolent accidere, qui diu prius, antequam febre illa corripiuntur, in neutra veluti conſtitutione poſiti, affectionibus tamẽ quibuſdam præſagis grauati, tandem in febrem incidunt: Quam malignam eſſe, ſubita virium proſtratio & maculæ, aliaque latentis veneni indicia nonnunquam erumpentia coarguunt. Sed & in infantibus præcipuè febres eãdem ob cauſam, etſi ob robur naturæ mox virus propellentis, non ita pernicioſè ecthymatibus tamen & exanthematibus co-

pioſè

piosè erumpentibus, totumque corpus contaminantibus, horrendæ & contagiosæ, pleraq; ipsorum certò ætatis tempore inuadunt corpora. Per quas illuuiem illam impuri putridique ipsorum sanguinis, quam à primo ortu ad illud infantiæ tempus vsque quo hæc putredo iam inualescens febrem parit, coaceruarunt, excutiunt, & sic corpus prima hac ætate à putredine hac in sanguine nata, vti postea sequētibus ætatibus per scabiem, aliasque naturæ expurgationes, purificant & veluti renouant. Quæ excrementa per ecthymata primum erumpentia, non solum à materno sanguine, quem menstruum vocant, vti voluerunt, dependent: cum non impuro, sed laudato matris sanguine fœtus alatur, & quæ excrementa inde colliguntur, ad pariendi tempus vsque coaceruata, mox vbi fœtus in lucem prodit, per secessum, non solum biliosa & subuiridia, sed & atri sanguinis instar copiosè deiiciat: verum etiam postquã fœtus natus est, ex victus illa mutatione noua illuuies, vti postea, eâ rursum immutata, aliæ superfluitates congeruntur.

CALOR MALIGNVS tantum, causa febrium tantum Malignarum.

Maligna sola qualitas, non iam putredini copulata, sed per se febres accendit, eas quas Pestilentes & Venenatas nominauimus. Quæ qualitas in corpore rarius, nisi putredo eam præueniat, & proin cum putredine iuncta sit, suscitatur: sed à veneno extrinsecus corpori illato prodit: illo scilicet, quod eam vim habeat, vt statim postquã corpus subiit, primo insultu cordi venenatã suam vim imprimens, malignamq; hanc in illo quali-

tatem, excitans, vires illius totiusque corporis simul mox prosternat: illudq; & vna cum illo spiritus & humores, corporisque partes accendat: febresque sic pariat, ad ephemerarum vel synocharum naturam quoq; nonnihil accedentes, sed cum summa virium imbecillitate cõiunctas, easque, sicuti & illas, vel solitarias, vel affectu alio aliquo externo comitatas. Differentes tamẽ præcipuè pro ratione veneni, à quo hæ febres oriuntur. Cum enim venenorũ multa occurrant genera, quæ nõ solũ certis corporis partibus insidiantur (sicuti illorum sunt variæ noxæ) sed cor, vti dictum, afficientia, atq; inter ea quędã etiã illud inflammãtia febres accendant: & hanc in ipsis proprietatẽ, qualis sit, explicare minimè possimus: illud tamen præstare ex effectu cognoscamus: Ex effectuũ quos proferũt diuersitatibus præcipuis, omnia hæc venena febres inducentia in duo genera referemus. Vnũ venena à manifestis causis prodeuntia in genere comprehendens: quod venenum inflãmans vocabimus. Alterũ à causa occulta profectum: venenum pestilẽs appellatum.

Venenum inflãmãs, causa febriũ malignarum Venenatarum.

Inflãmans venenũ aliquod inueniri, quod ab ictu bestiæ venenatę, fortè & aliunde, corpus subiens, febres Venenatas ob id dictas accendere possit; ex accidentibus, inflãmatione nimirũ vehementi, calore summo totius corporis; siti immensa, horrore & rigore, superuenientibus colligere possumus, vti Nicãder & Diosc. hæc discribunt. Nicãderq; manifestè testetur dipsadis serpentis morsu cor prorsum accendi. Quæ febres

priua-

priuatæ tantum illis, qui hoc veneno tacti ſunt, ſæuiſſimis, iam dictis, aliiſque nonnunquam accidentibus comitatæ ſunt. In quibus ſi portio aliqua veneni, vi naturæ ad exteriora propellatur, characteres aliqui, per maculas aut liuores erumpentes, ſe in cute alicubi manifeſtāt. Sed & nonnunquā bubones, vt in peſte correptis, erūpere, Nicander in ceraſtę ſerpētis morſu, vnde in vtroque inguine inceſſantē dolorē oriri ſcribit, comprobat. Interdū & illic vbi morſus factus eſt, viruſq; hoc corpus ſubiit, puſtula vel inflammatio aliquando apparent, illamq; per quam venenum corpori infuſum ſit, viam manifeſtat.

Venenum peſtilens cauſa febrium malignarum Peſtilentium.

Peſtilens venenū omne cuiuſcunq; ſit generis corpus ſubiens, febrem accendit, Peſtilentem dictā: cum vix inueniatur peſtis, licet in quibuſdam calor vix aliunde quā ex ſolo pulſu deprehendatur, ſine febre exiſtens: quæ & ſicuti aliæ venenatæ, exitioſa eſt, & præterquam illæ, contagioſa quoque: & contagii cauſa, generalis multis & popularis. Hoc autem virus peſtilens, reliquorum venenorum inſtar, ab exterioribus corpora primum inuadere, ex eo, quod veluti in momento hominem feriat, ſatis patet. Verùm vbi extra corpus quod afficit adhuc poſitū lateat, cùm occultè, non cognito loco, à quo emergat, inuadat, (ſecus ac reliqua venena, quorū plerūq; ſedē, vnde ꝓdierint, cognoſcere poſſumus) hic verò, niſi à vicino corpore affecto illud prouenisse ſuſpicemur, vnde nā venerit incognitū nobis exiſtat, valde dubium eſt. Pleriq; in aëre venenū hoc latere,

atq; vna cum illo corpora nostra subire contendunt: vel è sublimi cælitus seminibus pestiferis in aërem immissis: vel, vt alii volunt, aëre magnis temporum mutationibus atque exhalationibus, adeo vitiato, vt non tantum malignitatem eam, qualem in putridis malignis febribus inde excitari posse diximus, concipiat, sed & pestiferam illam vim adipiscatur. Quæ tamen quo minus probare possimus, omissis multis aliis argumentis, hæc ostendere satis videntur, quod post magnas eiusmodi sæpè tempestates diuq; durantes, etsi alii morbi, nulla tamen pestis, illis præsertim in locis, vbi contagium corporum ægrorum vitatur, sequatur: & quod pestis sæpenumero, nullis eiusmodi temporum, siderum, astrorum mutationibus prægressis, aut præsentibus, aut illis saltem quæ nullius momēti sunt, nihilominus grassetur, interdumq; populariter; sicuti Anno 64. præsertim in peste illa magna, quæ apud nos fuit, nemoq; aëris inclementiam accusare potuit, diligenter obseruauimus. Inprimis verò, si ab aëre venenato, vt vocant, pestis suam originem sumeret, omnes quicunque in eo versantur, eumque hauriunt, hanc luem mox contraherent: cum venenorum ea sit natura, vt cum tota substātia nobis aduersa sint, qualiacunq; vel quomodocunq; disposita corpora petant, virus illi imprimant: quod cum hic minimè accidat, & pestis è vicinis, eodemque aëre fruentibus, vnum vel alterum, vel aliquos saltem apprehendat, in aëre causam pestis subsistere, atque inde in humanum genus propa-

propagati, affirmare minimè poſſumus.

Veriſimile magis eſſe videtur, peſtilens hocce venenum, quemadmodum & reliqua venena, in corporibus certis, ab origine mundi innata, inhærent; ſic & illud, non tantum hominum quibuſdam corporibus, qui iam peſte ægrotant, ſed & aliorum, nondum, vti iam dicetur, febricitantium, & veſtium quoque, aliisuè quibuſcunque clandeſtinè ineſſe, & illic ſubſiſtere poſſe, & de corpore in corpus, non ſolum mutuo contactu, ſed & intermedio aëris, corpora hæc interuenientis, & venenata illa ſemina ab vno ſuſcipientis, & in aliud deriuantis, transferri. Quod & virus peſtilens, vel inſpiratione attractum, cor mox afficit, febremque in momẽto accendit: vel alioquin corporis aliquam ſedem occupans, inde vel ad cor vſque inſpiratione, vel per cæcas vias, progreſſum, idem facit: vel illic aliquãdiu ſubſiſtens, nec vlterius propagatum; corpus infectum, nondum tamen peſtilẽti febre laborans reddit: à quo tamen vel proprium corpus, vel aliorum, nunc citius, nũc tardius, poteſt affici. Quæ & cauſa eſt, quod aliqui ab infectis locis in alia loca, vbi nulla eſt peſtis, fugientes, illicque aliquãdiu hęrentes, poſt multos ſæpè dies peſte primum corripiãtur, vel non correpti alios inficiant: ſicuti & ſcortum, quod cum eo qui lue Venerea inquinatus fuit, coierit, ab eo nondum ita infectum, vt eo morbo ægrotet, alios tamen dein qui cum illo congrediuntur, eadem lue inficere poſſe experientia docet, Ferneliuſque etiam teſtatur. Et proin af-

firmare hoc non veremur, ſeminaria hæc peſtis, vti & alia venena, in aliqua mundi plaga ſemper in quibuſdam corporibus reſidere, ab eaque in alia loca, eo modo, vti dictum eſt, propagari. Sicuti & luis Venereæ venenum, homini ſaltem, vti ferè & peſtilens hoc venenum contagioſum & noxium, ſimili modo, primum ab Indis, de corpore in corpus ſerpendo, ad nos vſque perueniſſe, atque nunc quoque nullibi quam in corporibus ſubſiſtere, & nunc in hos illosuè per contagium vagari ſcimus: quæ lues, ſicuti quandoque in quibuſdam regionibus nullibi ſe manifeſtans, aliis tamen in locis in certis corporibus reſidens, vnius alicuius cauſa rurſum in regionem eam transfertur: ſic & peſtis, etſi diu ſæpè quibuſdam in locis ceſſarit, nihilominus alicubi terrarum corporibus quibuſdam inſidens, inde ſuo tempore in alia corpora, vti dictum, deriuatur: vt non neceſſe ſit, eo nomine, quia interdum nihil de ea vbi vigeat audimus, quaſi penitus extincta & è mundo ſublata ſit, eam cum redit, in aëre, de nouo genitam, indeque delapſam ſtatuere: licet aërem quoque maligna qualitate imbui, & cum eo corpora ſubire poſſe, ſicuti in putridis malignis modo dictum fuit, minimè negemus: vti & peſtis contagio à corporibus affici infectis, ab eoque in vicina corpora, modo prius dicto, deduci, quoque concedimus: exordium verò illius ab aëre proficiſci, admittere ob cauſas enarratas minimè poſſumus. Quæ omnia in veneni huius peſtilentis ſede & origine inue-

inuenienda, vti probabilia ſunt: ita valde arduum eſt, qua ratione venenum hoc peſtilens per contagium de corpore in corpus migret, aut quare hæc illauè corpora potius inuadat, aliis in eadem vicinia exiſtentibus parcat: cum hoc non adeò apertè, vt in cæteris venenis, ſed occultè, vti dictum, fiat, explicare, vti verò facilius quare febres non eiuſdem naturæ exiſtentes, aut iiſdem accidentibus & characteribus comitatæ, inde naſcantur. Quæ omnia vel ratione veneni: vel ſubiecti corporis, quod hoc veneno perculſum eſt, diſpoſitionis, vel virium causâ accidit.

Venenum peſtilens eiuſdem naturæ minimè eſſe, ſed diuerſæ, effectus illius tantopere differentes, qui corporis affecti conſtitutionis ſolius cauſa, non ſic variare poſſent, oſtendunt; cum aliqua regnet peſtis, quæ ſine diſcrimine in omnes vel pleroſque ſæuiat: alia verò quæ paucos tantum inuadat: alia quæ quosquos tetigerit interficiat, magnamque ſtragem edat: alia, qua è correptis multi ſanantur. Verum quæ nam cauſa in veneno latens illud ſic immutet; atque vnde proficiſcatur, vti & in cæteris venenis, deſcribi minimè poteſt.

Diſpoſitionem corporis, vel cordis, vt vult Fernel. aptam eam quæ hoc venenũ facilè ſuſcipiat, inuenire, æquè impoſſibile, atque veneni huius naturam oſtẽdere videtur: cum cuiuſcunq; conſtitutionis & temperamenti ſint homines: atque

inter eos, non ſolum qui impuro corpore exiſtunt, ſed & qui puro & ſano præditi ſunt, facilius hac lue affici videamus: ita vt vel nullam aptitudinem hic requiri: vel ſi quæ eſt, qualis ea ſit, non ſolum cognitu difficillimam, vt ait Fernel. ſed incognitam penitus & abſtruſam eſſe, fateri cogamur: & proin in cauſa tam priore, quæ in veneno occulta; quam in hac, quæ in corporis aptitudine ignota latet, ad diuinam ſolum prouidentiam confugere; quæ peſtiferam hanc luem, vel pœnæ nomine, in certis regionibus, nunc hic, nunc illic ſæuientem, aut alicubi latentem excitat, atque in ea loca quæ vult, per ſe, vel per medium aliquod, in eos quos Deus ſignauit, tranſfert, atque per eam, quibuſdam è medio ſublatis, aliis ſaltem caſtigatis, rurſum prout diſpoſuit, illam vt aliò tranſmigret, procurat. Verum etſi diſpoſitionem illam, quæ vnumquemq; ad peſtem ſuſcipiendam aptum ineptumuè facit, non aliter explicare poſſimus: tamen quod febris peſtilens non vna eademque à veneno hoc peſtifero nata ſe offerat, ſubiecti corporis quod afficitur diuerſitatis cauſa accidere, demonſtrare poſſumus; cum, quemadmodum & ignis pro materiæ accẽſæ varietate vehementius leuiusuè vrit, ſic cum in quæuis corpora graſſari queat peſtis, febris inde nata alio alioque modo ſe habet.

Temperata corpora ſi inuadat (nec illis enim parcit, ſed & hæc præcipueque infantes, virgines, adoleſcentes, beneque habitos corripit) febrem tunc mitiorem, Diariæ ſimilem, facit; accenſis cum

tum corde tantum ferè ſpiritibus: proin & tunc calor, & quæ hunc ſequuntur accidentia mitiora apparent, nec vrinæ admodum mutantur.

Sanguineos & plethoricos ſi peſtis corripiat, tũc ſimul cum corde, ſpiritibus & ſanguine quoque inflammatis, febris hæc peſtilens Synochis affinis erit: in qua maior æſtus, & quæ ab eo prodeunt, capitis dolor, cum rubore faciei, aliaque ægrotantem vrgent ſymptomata.

Bilioſos verò ſi peſtis prehendat, tunc ob calorem cordis, ſpirituum & humorum, bile quoq; efferueſcente motaque præter caloris enarrata ſymptomata, vomitus, deiectiones, aliaque accidentia, à bile prodire ſolita, ægrum moleſtant.

Impura corpora, præſertim autem ea, quorum ſanguis putredine prius nonnihil infectus eſt, & quæ ad febres putridas iam erant diſpoſita, ſi peſtis occupet, tunc ad Putridas cõtinuas, malignas præſertim, febris hæc peſtilens accedens, & calore acri, aliiſq; grauioribus peſte correptum affligit ſymptomatibus: & impuritatis cauſa excretiones fœdas profert.

Virium quoque nec tantum veneni, vti prius dictum, causâ accidit, vt in maiori minoriuè periculo peſte laborantes verſentur: cum validę vires validius huic noxæ reſiſtant, debiliores citius ſuccumbant. Sed & eorum cauſa potiſſimũ euenit, vt characteres aliqui, latentis veneni indices, in exterioribus erumpentes, ſe manifeſtent, vel minimè appareant. Nam ſi ob naturæ debilitatem, venenum peſtiferum circa cor, corporisuè

interiora penitus subsistat, nullũ illius indicium foris profert. Quod si verò naturæ robore portio illius in partes extimas excutiatur, tũc quemcunque attigerit, vi sua quam in se habet ardente inflammans, vel causticâ etiam adurens, ruborem, dolorem, stigmata, sub axillis: vel bubones in adenibus, vel iuxta aures: vel anthracem alicubi, quorum causa, si magna sit inflammatio, febris incrementum quoque sumere potest, parit. Nonnunquam verò in poros cutis, si se exoneret, maculas, pustulas, illic, sicuti in generibus ostensum, prorrudit. Quos omnes characteres, venenum, eò à natura, vti dictum, protrusum potius profert, quam quod cum corpus subit, in ingressu suo, notam hanc, sicuti aliqui existimarunt, mox imprimat, cum natura, etsi ex his aliqua subito in prima febris inuasione appareant, vbi primum offensam sentit, statim eam repellere, & venenata hæc vis vti in momento cor petit, ita ilico quoque retrocedere possit: nisi fortè ex contactu corporum infectorum, tale quid nascatur; sicuti mihi in manibus, cum peste laborantem sudorem mortalem exsudantem tangerem, soceroque chirurgo in pedibus, pustula, hanc ob causam pestilentialis citra febrem & aliam noxam nata, mox tamen iterum euanuit. Sed & fit vt bubones in peste correptis, non semper à venenata illa vi in corporis emunctoria excussa, verum ob carbonis vicini ardorem, doloremque influxum hunc in adenes commouentis, vti in aliis quoque inflammationibus

nibus

nibus accidit, proueniant. Licet & quandoque ab vtriſque cauſis proficiſcantur, & tunc plures numero ferè vel iiſdem, vel diuerſis in locis proueniunt, qui dein inflammati ſuppuratique nouam interdum febrem priori veluti coniungunt. Quæ omnia diligenti & longa obſeruatione, qui iam ſexies peſtilentiæ apud nos regnanti interfuimus, & ad ſingulorum finem vſque perſeuerauimus, ipſiſque fideliter adſtitimus, manumque adhibuimus, inueſtigantes, in medium, ſicuti hæc vidimus & cognouimus, proferre, veritati potius quam vlli addictus magiſtro, non ſumus veriti.

CALOR INSITVS & impreſſus cauſa febrium Hecticarũ.

Inſitus & conſtans calor in corde, ſingulisque partibus impreſſus, non vti ille quem aduentitium & mutabilẽ eſſe diximus, Græciq; igneum vocant, qui citra temperaturæ ipſorum ſpeciei permutationem has partes accendere atque rurſum euaneſcere, partibus quæ incaluerant ad priſtinam conſtitutionem iterum redeuntibus poteſt: quod ita fieri poſſe Fernel. lib. de temperamentis cap. 9. quoq; eleganter oſtẽdit: ſed in quo temperamentũ ipſaq; elementorum proportio, vt verbis vtar Fernelii in calidius atque ſiccius ita conuerſa ſunt, vt ægrè calor ille amplius ex illis auferri, ſiue temperamentum hoc calidius & ſiccius permutari poſſit, febres tunc excitabit, quæ perſeuerantes & diuturnæ ſunt, & vix aut nunquam amplius è corpore exſtirpari poſſunt: vnde Hecticæ, quod in corporis habitu, quem ἕξιν appellant, firmiter conſiſtant, cum ἕξις à ſuo

ſubiecto ægrè ſeparetur, appellatæ ſunt. Et cum calor in ipſis non igneus, vt reliquarum febrium ſit, ſed vti dictum, temperamenti duntaxat quædam in calidius & ſiccius commutatio: idcirco calorem vix dum perſentiunt, licet & totius corporis partes ſimilares alteratæ, calidiores & ſicciores eſſe tactu, vti & cor ex pulſu cito & duro deprehendantur. Quorum tamen calor non ſimilis ſemper permanens, tunc cum corpus alioquin calidius redditur, quod non tantum cibo ſumpto, cuius tãtum meminerunt, ſed & ex motu vehementiore aliiſque de cauſis accidit, augetur atque exacerbatur, pulſuſque & cordis motus admodum intendũtur. Sed & corporis hæc, quæ febres haſce ſequitur, conſumptio & maraſmus, non illius eſt à calore vehementiore facta colliquatio, per quam & portiones aliquas corporis diſſolutas per vrinas excerni, falſi fortè iis, quæ à renibus impuris & veſica prodeũtia, vrinis nonnunquam innatant, cum aliàs nullo modo id fieri poſſit, vt nec in ardẽtiſſimo cauſone adeò partes aſſentur vel liqueſcant, temere excogitarunt: cum hic marcor ob partium ſimilarium temperamenti quoque in calidius & ſiccius, cordis cauſâ, permutationem, quo nomine non rectè muniuntur, ſed ſenſim emarceſcunt, eueniat.

Cauſa verò efficiens iſtarum hecticarum, eſt febris alia, haſce præueniens, illiſque occaſionem præbens, cum vix ab aliis cauſis cordis temperamentum adeò peruerti poſſit, niſi interueniente prius febris alterius igneo calore; qui vel ſua effi-

cacia

cacia aut diuturnitate, cor tādem ſic immutaret. Vnde & rarius à ſimplici & puro calore, in febribus diariis, quæ exacto tempore quo aliàs ceſſare ſolent, ſi non deſinant, nec in putridas commutantur, in has abeunt, excitantur. Sicuti verò frequentius à putridis tam ſolis quam malignis, cum diuturniores ſint, præſertimque ſi calidiſſimi cauſones cor diu flagrarint, tandemq; reſtincti hanc poſt ſe intemperiem relinquant, hecticaque tunc illa diuturna, in qua corpus ſenſim conſumitur, cauſone ceſſante, ſuccedat: non autem illa, in qua cauſone adhuc remanente, ob illius magnum incendium cor adeò torretur, vt totum corpus ſubito conſumatur, quam hecticam colliquantem quoque vocant, cum tamen nulla alia à cauſone ſit noua febris. Verum & ab intermittentibus diuturnis, caloreq; vehementi flagrantibus, hecticæ quoque eo modo produci poſſunt: Vti & ſi continuis copulatæ, in hæmitritæo diu perſeuerante, idē accidere poſſe, Fontan. quoque docet. Sed & ab aliis putridis etſi lento calore prēditæ ſint febres, ſi diuturnę admodum exiſtant, corque continuo ſuo calore longo tempore pulſent, tādem illud ita permutare poſſunt, vt febris hectica, lento calore quoque prædita, haſce lentas putridas febres ſequatur: ſicuti in cachecticis, & præſertim phthiſicis cum cauſa cor afficiens illi adeò vicina ſit, lentas haſce febres in hecticas conuerti videmus. Sed & putridis continuis & intermittentibus quæ haſce febres hecticas pariunt, febribus adhuc vigētibus, hecticæ

sæpè incipiunt, & cum ipsis complicantur: quod sicuti superius ostensum fuit, ex febrium prædictarum accidentibus adhuc perseuerantibus, & corporis maiore consumptione, quam alioquin in febribus putridis eueniat, deprehendimus, vt cùm hectica cum putrida acuta lentaque vel intermittente coniuncta est; adiuuante tamen adhæc omnia plurimum cordis dispositione, si illud natura temperamẽtum calidius adeptũ sit: quod facilius à febribus dictis, atque amplius incalescit atque exiccatur. Vti & cor tenerius adhuc, in quo calor ille extraneus facilè imprimitur, illiusq; natiuum temperamentũ destruit: ob quam causam infantibus iunioribus adhuc febres hecticæ tam sunt consuetæ, vt non solum prægressa diuturna febri, sed & diaria, in hecticas labantur, occasionem præbet. CAPVT III.

CVRATIO.

Curatio omnium febrium, à morbo indicatione desumpta, generalis est refrigerare & humectare: cum omnis sit calida & sicca. Verum cum non vnus idemque sit calor in omnibus illius speciebus, & causæ illius admodum diuersæ existant, vnde tot febrium oriũtur genera, prout hæc causis, vel conueniunt, vel discrepant: cura diuersis febrium generibus erit accommodanda. Quorum præcipua esse diximus: quod aliæ febres solitariæ seu solæ, nullo alio morbo comite se offerũt: quæ rursum vel simplices, vel compositæ sunt: aliæ verò alio morbo Comitatę existũt: quo-

quorum trium ſummorum ipſorum generum cauſâ, primum cura febrium variat.

Simplices ſolitarias febres eas appellauimus, ſi vnius generis ſit febris. Quæ tamen ob cauſam diuerſam varia rurſum ſub ſe comprehēdunt genera: quorum cauſa & cura ipſorum variat: cum vel à calore ſimplici prodeant. Puræ & ſimplices dictæ febres Ephemeræ & Synochæ: vel putrido, Putridæ continuæ & intermittentes: vel maligno, Malignæ putridæ, Peſtilentiales & Venenatæ: vel à calore fixo, Hecticæ. Quibus octo generibus, priuatim ſingulis curationem accommodabimus.

Ephemera febris pura ſeu ſimplex, ſolitaria, ſponte, primo die plerumq; ante viginti quatuor horarũ ſpatium elapſum ceſſat, nec periculũ affert. Quod ſi vlterius ob errorem cõmiſſum, aut cauſæ magnitudinẽ perſeueret, in ſynocham, rarius in hecticam, vti dictũ, commutata eſt. Quod ne fiat, ſic eas, per ea quæ euacuant atq; alterant, gubernare oportet.

Ephemeræ febris curatio.

Ad euacuationẽ materiei illius ſubtilis ſeu fulginoſæ, vt vocant, quæ ab accenſo nonnihil ſanguine in vaporem reſoluitur & expirat, per inſenſilem tranſpirationem, vel madores manifeſtos, naturam, quæ & ſponte illud, niſi impediatur, per eiuſmodi excretiones facit, iuuabimus.

Corpus ægri tectũ, ne repercuſſio fiat, ſeruãdo.

Cibũ nullũ antequã declinet febris, ne naturæ motum impediamus: vel ſi vires in corpore debili langueant, tenuem ſaltem exhibendo.

Propinandoq; ea interdum, quæ transpiratio- nem illam, vel etiam ſudores mouere poſſunt, Vti in ſynocha comitata mox explicabitur.

Aluus ſi laxa fuerit, minus de commutatione huius febris in ſynocham erit periculi. Quod ſuppoſitorio vel clyſmate, non per aſſumpta, hoc breui tempore rectius perficitur.

Vomitus ſi ab aſſumptis, & vino præſertim corpus adeò incaluerit, non erit inutilis.

Alteratio non magna, cum calor mitis ſit, inſtituitur. Niſi quod aërem, in quo recũbit æger, ſi calidior ſit, contemperamus potius quam admodum refrigeramus: ne calore ſubitò ad cor repreſſo, febrem augeamus, aut tranſpirationem ſudoresuè impediamus. Potu quoque moderato, ſi ſitiant, leuiter eos refrigeramus, ſeu potius refocillamus; quò & ſudoribus, vt meliùs prodeant, occaſionem præbemus.

Synochæ febris non putridæ curatio.

Synochus ſimplex ſeu pura, ſi ſolitaria manet, etſi vehemens in ea ſit calor, citra tamen noxam, ſi rectè tractetur, tertio vel ad ſummum quarto die, vel expirat, vel ſudore ſoluitur. Quod niſi fiat, in putridam vel hecticam abit. Frequentius verò, effuſa è venis portione ſanguinis, eryſipelata, bubones alioſque externos affectus, citius tardiusuè: vel internas inflammationes ſubito plerunq; producit, ſicuti mox in comitata ſynocha explicabitur.

Scopi curandi.

Quibus vt occurratur mature, dum ſolitaria adhuc eſt febris, & præſertim ne internæ inflammationes, quæ ſummè periculoſæ ſunt, ſequantur:

tur: morbi causa incendium hoc sanguinis subitò restinguere studebimus: sanguinemque ne è venis excidat retinere: & quicquid ab eo in vapores abiit discutere; accidentiaque insuper grauiora corrigere. Quæ nos obseruata interim corporis constitutione, an sanguinea, biliosauè sit, hisce remediis perficiemus.

Sanguinis detractio primum locum tenet, & ad sanguinem inflammatum euentilandum, vt vocant, eumque, ne è venis in partes nobiliores irrumpens, illic periculosas inflammationes procreet, reuellēdum, (quo nomine & Fontanonus eam maturandam censet, sicque meæ sententiæ has inflammationes synochas sequi, non anteire, subscribit) præcipuum est remedium. Quam ob causam in plethoricis subitò illa fieri debet: & si die primo, quia ephemera esse existimabatur, intermissa fuerit; altero, cum iam synochum esse, ex eo quod febris non remiserit, cōstat, mox erit instituēda, & per venę generalis aperturam molienda. Atq; insignis illius quantitas detrahenda: & in robustioribus & summè plethoricis, ad animi deliquium vsque, teste Galeno, facienda: vel saltem iteratis vicibus, quod & tutius est, repetenda. In biliosis tamen & iunioribus (quibus etiam decimum annum prætergressis, si periculum inflammationis immineret, venam aperire non vererer) parcius erit administranda.

Per aluum euacuatio, cum de causa nihil demat, & corpus tantum accendat, minimè competit. Ante venæ sectionē tamen, aluus si laxetur

Clyster. vtile erit: idque vt citius fiat, per Clysterem, qui simul etiã refrigeret, rectius perficitur, hoc modo. ℞. herb. Emollitiuarum quatuor an. m. i. Lactuçę m ß. Hordei p. i. fiat decoctio, in qua dissolue Cassiæ rec. extractæ ℥. i. vel succi Betæ & Lactucæ an. ℥. ß. Mellis, Butyri rec. an. ℥ i. Salis parũ, fiat Clyster. Sed & post venæ sectionem, reiterari potest, si aluus astricta sit.

Lenientia Vel illius loco syrupus Viol. vel Rof. sol. ad ℥. ij. cum aqua fontis dissoluti dantur: vel Diaprunis simplex, aliauè ex leuioribus: quibus & cacochymia, si illa adsit, minuitur.

Vomitus Vomitus in consuetis, maximè natura ad eum impellente conceditur. Præsertim verò cõuenit, si à vino, aut aliis assumptis, febris hæc nata sit. Et si bilis in synocho, in ventriculo efferuescat, molesteq; plurimum iuuabit.

Specifica Exhibentur quæ feruorem sanguinis restinguendo extingunt, vel mitigant: eumque ne facilè è venis excidat, incrassant. Quod actu potẽtiaq; frigida præstabunt. Et quæ putredinem, in quam sanguis inflammatus facilè cõuertitur, arcent, & sic, ne in putridam synochus abeat, præcauent: qualia acida sunt, quæ vtrumque refrigerando & putredinem inhibendo præstare possunt. Quæ & cum bilis feruorem compescant, in illius redundantia & efferuescentia eam egregie retundunt: oris amaritudinem & sitim potenter emendant, sic triplici nomine iuuant. Quæ omnia variis formis sic vsurpantur.

Aquæ frigidæ potus, præcipuum quod sanguinis

guinis feruorem compeſcere poteſt, eſt remedium: qui & ad ſatietatem vſque factus, vna cum ſanguinis ad animi defectum vſque eductione, ad curationem huius febris ſufficere, duoque hæc eſſe potiſſima illius remedia hactenus creditum eſt. In quo tamen conſtitutio corporis, & conſuetudo, huius remedii quantitatem, vel augere, vel minuere poſſunt.

Aqua cruda, vel cocta, addito interdum Hordeo, Aceti pauxillo, vel ſucco Granatorum, Limonum, aliorumuè, acidula facta, loco potus exhibita, plurimum quoque proderit.

Aquæ ſtillatitiæ etiam commendantur: vt Portulacæ, Acetoſę, affatim bibitæ: quibus decoctum Hordeì permiſcere poſſumus. Plerique Lèntium decoctum commendant, quod tamen ſi eryſipelas appareat, vt materia foras euocetur, potius locum habet, ſicuti illic explicabitur.

Iulepi quoque ex ſyrupis de Ribes, Granatorum, Limonum, Acetoſæ, Citri, vel Iuiubinus, ad ſanguinem incraſſandum, permiſcendo illis aquas conuenientes facti: atq; vſitati iulepi Roſarum, Viol. Capill. Ven. conueniunt.

Vel ſi aluus aſtricta ſit, hoc modo, ℞. ſyrupi, vel iulepi Viol. (differunt enim tantùm quod ille ex ſucco, hic ex aqua Violarum parātur) an. ℥.i.ß. ſyrupi Ribes ℥.i. decocti Hordei ℥.vj. aquæ ſtillat. Bugloſ. Acetoſæ an. ℥.ij. fiat iulepus: aromat. tantillo Cinamom. in dęlicatis, vel Galanga, ad gratiam.

Quod si aluus nimium fluat, ℞.iulep Alexandrini, vel illius loco iulep Rosacei (quod propter aquam ros. astringit, cum syrupus laxet) ℥.ij. decocti Hordei duplum: vtatur per vices.

Syrupi etiã supradicti per se, cochlearis vnius vel duorum mensura dantur.

Olei Vitreoli guttas aliqui permiscent Aquæ, acidamque sic redditam propinant.

Conseruæ & conditurae sic exhiberi possunt, ℞.cons. Ros. ℥.i. cons. Acetosæ, rob de Ribes an. ℥.ß. cort. Citri cond. ℥.ß. cum syrupo de Ribes.

Vel tale conditum, ℞.cons. Ros. Acetosæ, rob de Ribes sicci parum, & rob de Berberis, si aluus nimium fluat, an. ʒ.ij. Corallii ʒ.i. Santali rubri ʒ.ß. Sacchari ros. tab. q.s. fiat conditum.

Externis remediis alteramus, cordi, hepati & renibus frigida adhibendo: quorum consensu vniuersum corpus refrigerium sentit.

Cordi hoc epithema, ℞.aquæ Rosarũ ℥.iij. aq. Buglos. Borrag. an. ℥.ij. aceti Rosacei ℥.ß. succi Pomorum acidorum, vel Limonum an. ʒ.ij. Santali rub. ʒ.i. fiat Epithema.

Hepati verò tale, ℞.aquarum Endiuiæ, Acetosæ an. ℥.iij. aceti Rosacei ℥.ß. Spicæ ℈.i. misce.

Renes inungimus Cerato albo Gal. vel Santalino vnguento.

Balneum aquæ dulcis in declinatione, ad refectionem, & vt quod residuũ est discutiatur, prodest. Post quod Oleo humectante corpus, vel spina vnguntur.

Frictio in declinatione quoque, ad vapores à sangui-

ſanguine calido excitatos, reſoluēdos, lenis, pannis calidis, cōpetit. Poſt quam Oleo chamæmelino corpus inungendum.

Somnus, tum quia reficit, ſitim ſedat, ſudorem prouocat, commendatur.

Accidentium correctionem quod attinet, Vt vires ſuſtentent, Victus conceditur nutriens, ſed tenuis: vt Ptiſana ſeu cremor hordei: Lac Amygdalinum, Fructus cocti. Remediis aliis, præter ea, quę prius inter refrigerātia enarrata ſunt, cordialibus, ſi reſtaurare illos velimus, poſſumus.

Dolor capitis, Vigiliæ, Delirium, Sitis, Oris ſiccitas, Linguæ aſperitas, ſi grauius afficiant, vti ſuis locis dictum eſt, emēdantur: quæ tamen plerunque, prioribus recte adminiſtratis, ſponte ceſſant.

Continuarum putridarum febrium curatio.

Continua putrida ſolitaria febris, etſi varias ſpecies ſub ſe comprehendat, veluti continuam Tertianam, Quotidianam, Quartanam, & quæ illis frequentior eſt Inordinatam dictam: Synocham item putridam & cauſonem: cum tamen harum omnium cauſa ſit eadem, ſanguis in venis putreſcens, licet ob illius diuerſitatem locique varietatem, hę illius ſpecies pro exacerbationum ratione tantum differentes oriantur: nos tamen omnium curam ſimul, cū pleraque, ſi non omnino, ſaltem ex parte ſingulis accōmodari poſſint remedia, explicabimus.

Prædictionem verò quod attinet: cum vt inquit Hippoc. acutorum morborum (febres intelligens) incerta ſint iudicia, non temere ſalutem

aut mortem polliceri debemus: periculum tamen aut bonam ſpem, nec hæc tamen friuolè nimium, ſed ambiguè patefacere poſſumus, obſeruatis ſignis atque accidentibus, diebuſque in primis decretoriis, ſic quod aliquid decernant, appellatis; atque inter eos indicibus vocatis, vt prout in illis ſigna bona malauè ſe offerunt, an criſis bona, malauè aut dubia, in certos quoque dies cadere ſolita, futura ſit, prædicere queamus: ex quibus vti veteres iudicare ſoliti ſunt, ſic & nos ſingulis diligenter conſideratis, aliquid, circumſpecte tamen, pronuntiare poſſumus. Nam ſi in melius criſis vergere debet, quæ ad ſalutem ducit, in diem decretorium bonum cadere debet, qui Septimus eſt primæ ſeptimanæ, & Decimusquartus ſecundæ. Vigeſimus verò non vigeſimus primus, tertiæ: eodemque ordine deinceps Vigeſimus ſeptimus, Trigeſimus quartus & Quadrageſimus: quos Quartus, Vndecimus, Decimus ſeptimus, reliquique eos triduo ſemper præeuntes indicare ſolent, Indices ob id dies dicti. In deterius verò ſi criſis abire debet, quæ mortem adfert, tunc in diem malum decretorium incidere ſolet: qui eſt vel Sextus, vel Octauus, vel Decimus, vel Duodecimus. Incerta criſis ea eſt, in qua non omnino remittit febris, proin & imperfecta dicitur & dubia, in bonam aut malam partem poſtquam redierit tendens. Hæc autem die frequentius, Tertio, Quinto, vel Nono fieri ſolet. Cæterum ſigna prognoſtica, accidentiaq; quibus de euentu febrium

brium iudicamus, præcipua ſunt ſequentia.

Vrinæ, cum materia in venoſo ſit genere, atq; ob id maximè mutentur, inter hæc ſigna toto febris decurſus tempore maximè obſeruãtur. Quæ ſi colore fuerint intenſè croceo, aut ex aureo colore rubeſcẽtes, calorem oſtendunt: vel bilis per vrinas expurgationes. Nigreſcentes verò maius incendium cum denotent, pernicioſæ ſunt: niſi atrabiliarius humor per criticas euacuationes effuſus eas obfuſcet. Subſtãtia, ſi tenues ſint, quocunque colore præditæ, crudæ, proin & deteriores quàm craſſæ iudicantur. Perſpicuæ ſi ſint, ſiue tenues ſiue craſſæ, cum ad naturales accedant, bonæ. Turbulentæ: ſi ab aëre externo corruptæ ſint, quia hoc craſſis & coctis ſolet accidere, nihil mali portendunt: ſi confuſæ ſtatim turbidæ mingantur, niſi hoc in critica aliqua ex purgatione fiat, malum ſignificat. Hypoſtaſis in vrinis bona eſt, ſi in fundo ſubſideat: collecta ſit, non diſperſa aut diſcerpta, vbique æqualis, alba, craſſiuſcula: præſertim ſi diebus indicibus & decretoriis mox talis appareat: quæ ab enarratis notis recedit, minus bona eſt.

Pulſus maximè hic calorẽ & vires quo pacto ſe habeant, patefacit. Qui quo frequentior & celerior eſt, maximè in diaſtole, eo maiorem adeſſe calorem declarat. Et prout paruus, vel magnus eſſe deprehenditur, vires diiudicat. Inæqualis admodum, Intercedens, Meiuros & Vermicularis, nihil boni ſignificat.

Reſpiratio difficilis, parua, ſummè concitata, non bona.

Sudores quos æger facilè fert, & qui totum corpus madefaciunt, calidique sunt, boni existũt. Graueolentes si idoneo tempore prodeant, non sunt noxii. Frigidi verò mali, & in agone mortem præcedunt.

Mictio copiosa vtilis, & critico die bono superueniens, febrem tollit.

Sanguinis è naribus fluor, vti & menstruus, intempestiuè superuenientia non leuant; critice verò, febrem soluunt.

Diarrhoea subsequens nisi de causa morbi aliquid auferendo iuuet, cum debilitando plus obsit, periculosa. Vti & deiectiones nigræ perniciem morbi portendunt.

Exacerbatio febris si perpetua sit: & si corpus continuo aduri videatur, vt in ardente febre: vti & si quotidie illa fiat, & bis terue repetat in febribus quæ inordinatæ & quotidianæ dicuntur, periculosa existit.

Corporis vehemẽs iactatio & summa inquietudo, denudatioque, & ad pedes, vt inquit Hipp. deuolutio, febris magnitudinem & virium prostrationem denuntiant. Somnus si laborem facit, pro malo signo quoque ab Hipp. habetur. Collapsa tempora, nares acutæ, linguæ nigredo & siccitas, extremorum frigiditas, pro malignis signis habentur. Vti & subita totius corporis in causone colliquante dicta consumptio.

Syncope grauis & frequens, Singultus perseuerans, & Conuulsio, Caros, accidentia peruersa & nonnunquam lethalia existunt.

Cura-

Curatio febrium continuarum putridarum, etsi à natura perficiatur, quæ sola hunc morbum potest euincere, sicuti & sæpè hoc peragit, adiuta tamen Medici operâ; rectius & citius illud præstabit. Si de causa morbi, quæ illum facit, vel auget aliquid euacuetur; Morbique huius calida intemperies alteretur; Viresque, vt ad statum vsq; in quo crisis fieri debet, constent, conseruemus; Symptomata, si quæ grauius vrgeant, & iam dictis causam morbumque emendantibus, viresq; retinentibus non tollantur, sed ob violentiam ad se curationem trahant, corrigamus. Quod variis artibus & remediis perficitur.

Euacuantia autē causam quæ febres procreauit, fouet vel auget, sub se, sanguinis per sectiones; humorum & excrementorum, per aluum, vrinas, sudores, euacuationes comprehendunt.

Sanguinis detractio (nisi quid impediat, inter quæ virium subita prostratio, syncope, eaq; præsertim quæ in febre quam syncopalem vocant, ex diarrhoea vel bile commota prodit, sunt præcipua) quæ vena secta & scarificata cute perficitur, locum hic potissimum habet: tum vt causa morbi minuatur: tum vt accidentia mitigentur.

Causam minuet, si vena aliqua patens generalis in brachio aperiatur, sanguisque inde extrahatur: Quod certè primarium in hisce febribus (cùm causa in sanguine & in venæ cauæ ramis, à quibus sanguis extrahitur, lateat) est remedium, cum & vna cum sanguine putredinis portio euacuetur: sicuti manifestè talem ferè in principio

dum effluit, prodire videmus: natura ad extremitates portionē aliquā huius causæ febrilis in venas maiores cutaneas, quæ & eo nomine tumidæ sunt, iis in locis, vbi maior illius est copia, protrudente: quod & cum talem materiam mox primo ictu effluere solere viderem, occasionem mihi præbuit, talem potius venam, quæ hac materia turgeret eligere, quàm discrimen aliquod inter brachii venas, cum vno in loco omnes à caua vena iuxta iugulum prodeāt facere, & vulgi, & chirurgorum, non ita magni momenti, in hisce, vti & in signis cælestibus, obseruationes facere. Sed & per venæ sectionem si calor euentiletur, & refrigerii nomine conuenit, febrisque calorem minuit.

Tempus autem ad phlebotomiam faciendam idoneum, mox ipsius febris est principiū, in quo & statim fieri debet, vt sic incrementum morbi impediamus, & à causa morbi ilicò aliquid, dum vires constant, detrahamus. Sed & in augmento, si neglecta fuerit ab initio, fieri potest. In vigore tamen, qui alias citius, alias tardius superuenit, ab ea, ne naturæ motum impediamus, abstinēdum: in principio enim, teste Hippoc. si quid mouendum videtur, mouendum, cum vero consistit morbus, quiescere oportet. 2. aph. 29.

Quantitas verò sanguinis detrahendi, pro ratione causæ & morbi æstimanda est. Causæ occasione, sanguinem, si impurus & putris effluat, aliquamdiu vt fluat permittendo, sin minus, citius sistendo: etsi, quia dum adhuc fluebat sanguis & cale-

calebat, non ita vti postea cum refrigeratus congelatur, impuritas illius cognoscebatur, copiosius minime detractus sit, eam rursum quoque, quia morbus exigit, nonnunquam reiterando, & tertio quoque aliquando, si nulla adsint impedimenta, viresque ferant, administrando. Morbi quoque ratione, quantitas sanguinis detrahendi est metienda: Sic enim in synocho putri, vt in simplici, cum & hic in plethoricos soleat incidere, magna illius requiritur euacuatio. Quæ & in causone, ob summum incendium, larga fieri debet, etsi hoc, qui eum à bile pura nasci autumant, quod nos improbauimus, damnent. In reliquis, prout maius minusuè est incendium, largius parciusuè, obseruatis ad hæc corporis constitutione & viribus, vsurpanda.

Accidentia quæ sanguinis detractione mitigantur, præsertim cephalalgiæ & deliria, quæ hasce febres frequentius comitantur, vulgusque mox obseruare solet, existunt. In quibus cum materia ad cerebrũ feratur, generali venæ apertione præmissa, vena in pedibus secta, & scarificatione in extremitatibus facta, sanguinem inde reuellimus. Deriuationis quoq; causa, frontis venam in delirio pręsertim aperimus: vel sub lingua tutiùs venam tundimus: præsertim cum colli vel faucium, aut linguæ metuitur inflammatio. Sed & scarificationes in collo & scapulis plurimùm commendantur.

Humorũ & excremẽtorum reliquorũ purgationes, in cõtinuis putridis febribus nonnũquam

institauntur: tum vt causam, quæ febrem fouet vel auget, summoueamus: tum vt eã, quæ febrem facit, illique proximè iuncta est, imminuamus, præparemus & auferamus.

Causa quæ febrem fouere & augere potest, retentio excrementorum intestinorum, & ventriculi, existit.

Retentio excremẽtorum crassiorum seu fæcum in intestinis, duplici nomine in hisce febribus acutis obesse possunt. Tum quia, si copiosa adsint, venæ per sanguinis detractionem inanitæ, in se illuuiem ex venis meseraic s primum, illæque ab intestinis ea, vti voluerunt, rapiant: quo nomine plerunque venæ sectioni excrementorũ alui quædam elutio præmittitur. Tum quod si humores purgare volumus, & prius alui fæces non fuerint ablutæ, & corpus, vt inquit Hippoc. fluidum sit factum, medicamentum hisce fæcibus expurgandis impeditum, minus dè reliquis euacuat, quo nomine catharticis hæc ferè præmitti solent. Inprimis verò quod cum in fæcibus alui, varia excrementa putrida, biliosa continean-tur, si ea retineãtur diutius, vapore fœtido & putri quem exhalant, calorem, si non cordis (quo vt in causis diximus, penetrare minime possunt) saltem partium vicinarum, illatumque quo hic vapor potest pertingere, adaugent, & sic febrem illiusq; symptomata, sitim præsertim, capitis dolorem, reliquáque, grauiora & vehementia reddunt. Quo nomine ne aluus, vel ab initio, nec etiam toto morbi progressu cõstipata sit, & à principio,

cipio, & toto morbi decursu laxantibus exhibitis & iniectis cauebimus: Quæ naturam leuiter vi abstergente ad excretionem sollicitent, at nullo tamen pacto calefaciant, sed vel temperata & humida sint, vel, quod & alterationis causa iuuat, simul refrigerent. Quæ variis formis sequentibus per indita & assumpta administrãtur.

Clysmata, cùm citiùs operentur, maximè conueniunt: proinde & ante venæ sectionem, quam longius differre nolumus, plerunque iniiciuntur. Quæ & humiditate actuali, meliùs intestina eluunt, & non adeò, vti exhibita, irritant, nec calefaciunt: dein & aluum humectam diutius retinẽt, & ne tam facilè rursum sistatur, vti ferè post reliquas purgationes solet accidere, cauent. Vnde & per totum morbi decursum, cum pręsertim constipatio, ob calorem summum, adest, atque aliis naturam irritare non licet, vt in statu quoq; morbi, iniici possunt.

Paratu facilis, laxans, humectans, abstergens, refrigerans sic fiet, ℞. Hordei, Furfuris ana. p. i. herb. Maluæ, Violariæ an. m. ij. Semperuiui mai: squamas iij. vel iiij. fiat decoctio, & in lib. i. dissolue, Mellis cõmunis coch. ij. Butyri saliti coch. iij. succi Betæ ℥. i. fiat Clyster.

Eadem præstabit sequẽs, sed magis abstergendo stimulabit, ℞. iiij. herb. Emollitiuarum (loco brancæ vrsinæ, si nõ habetur, Atriplicem sumendo) Bliti, Spinachiæ, Betę, Caulium, Lactucæ an. m. i. rad. Altheæ ℥. i. herb. Parietariæ, Mercurialis an. m. ß. Prunorum n. x. s. lini ℥. ß. s. Cucub. con-

quassat, ℥ ß. (loco iiij. s. frig. mai. quę ferè rancida sunt) fiat decoctio, & in lib. i. dissolue, Sacchari rub. Mellis Viol. an. ℥. i. (quæ duo præter vim abstergendi etiam putredini resistunt) olei Violarũ ℥. iij. vitellos ouorum n. ij. Cassiæ, vel Diaprunis simp. ℥. i. Lariceæ, dissolutæ prius cum vitello oui s. an. ʒ. ij. (quæ præ cæteris stimulat) Salis parum, fiat Clyster.

3. Cũ amplius refrigerandũ est, vt in causone, sic parabitur, ♃. herb. Emollit. iiij. an. m. i. fol. Lactucæ, Portulacæ, Semperuiui, Endiuiæ, an. m. i. fl. Viol. Nymphææ, an. p. i. Hordei p. i. s. Cucurb. ℥. ß. s. Melonum ʒ. ij. Prunorum dulc. n. x. fiat decoctio, & in lib. i. dissolue Sacchari rub. ℥. i. Mellis viol. ℥. i. ß. Cassiæ ℥. ß. succi Lactucæ ℥. i. Salis parum, fiat Clyster.

In pituitosis senibus. Quod si verò æger pituitosus sit aut senex, febrisque minus sit ardens, qualẽ quotidianã continuam esse putarũt, tunc tẽperata magis eligenda, & leuiter calida reliquis permisceri possunt, atq; abstergẽtia, propter pituitam, augeri debent, hoc modo, ♃. Maluæ, Parietariæ, Mercurialis, Betæ, an. m. i. Hordei, Furfuris, an. p. i. Passul. Ficuum, an. paria xij. s. Fæniculi, Carui, an. ʒ. i. ß. fl. Cord. Chamæmeli an. p. i. fiat decoctio, & in lib. i. colaturæ dissolue Mellis ros. Sacchari rub. an. ℥. ij. succi Betę, vel Mercurialis ℥. i. olei Chamæmel. & Viol. an. ℥. i. ß. Salis parum, fiat Clyster.

Per suppositoria. Suppositoria, clysmatum loco, si incommoditas aliqua clysmatum vsum, aut ægri nimia modestia, impediant, vsurpari possunt: quæ tamen stimu-

ſtimulando tantum, vt natura fæces protrudat, illas prouocāt. Cōmune ſumi poteſt ex Melle & Sale coctū: vel aliud aliquod paratu facilè ex Ficubus: vel Vitello oui & Sale in infantibus.

Exhibita fæces educentia, minoratiua dicta, loco clyſmatis venæ ſectioni, vel purgationi præmittuntur, variis formis.

In forma boli ſic, ℞. Caſſiæ rec. extr. pulpæ Tamarind. an. ℥. ß. cum Saccharo, vel ſine eo fiat bolus.

Vel ſic, ℞. Catholici, Diaprunis ſimpl. an. ʒ. iij. cum Saccharo fiat bolus.

In forma potionis, ꝓ delicatioribus, ℞. Mānæ el. ℥. i. ß. diſſoluatur cū brodio Cicerum: & bibat.

Vel, ℞. Prunorum Damaſ. n. x. Paſſul. enucl. ℥. ß. Dactyl. n. iiij. florum trium Cordial. p. i. ſem. Cucurbitæ ℥. ß. ſ. Melonum conquaſſat. ʒ. ij. fiat decoctio, diſſolue Caſſiæ, ſyr. Roſ. lax. ſimp. an. ℥. ß. fiat hauſtus.

In bilioſis & calidioribus, ſic poteſt fieri, ℞. ſyr. Roſ. ſol. & Viol. ana. ℥. i. Caſ. rec. extr. ℥. i. fiat hauſtus.

Eadem repeti poſſunt per morbi progreſſum. ſi non Clyſteribus vtimur, & aluus eſt cōſtipata.

Vel hoc, quo ego aluum ſine noxa apertam ſeruare ſoleo, ℞. ſyr. Roſ. ſol. ſimpl. & Viol. rec. an. ℥. vtatur cum aqua cocta, inſtar iulepi loco potus: ſic enim aluus ſemper lubrica manet. A cuius tamen vſu, ſi rugitu & aliis ſignis fluorem alui metuamus, deſiſtendum eſt.

In Vētriculo ſi excremētitij aut crudi humores

Vomitus ventriculi. sint, eadem ratione, leuioribus illis expurgantur. Præsertim verò quia tunc vomitus vrget, & si bilis in illum feratur, sitis immensa affligit, orisque amaritudo molesta est, natura, vt per vomitum illud quod molestat, eiiciat, iuuãda erit. Idq; vel actu fauces irritando: vel exhibitis simul vomitoriis lenioribus, quę relaxando & abstergendo potius iuuent, & calorem simul contemperent.

Quale hoc est, ℞. Aquæ tepidæ, poculum vnum, Aceti albi, parum bibat.

Vel ℞. Aquæ tepidæ, vel Brodii pinguis, cyathum, addendo syr. Acetos. simp. vel oxymelitis ℥.i.ß. Olei communis loti à salsedine ℥.i. misce.

Vacuatio causæ coniunctæ. Coniunctam causam febris, in sanguine scilicet putredinem, etsi venæ sectio, vti dictum, potius educat: tamen purgantibus per aluum; vrinas, & sudores, de illa quoque aliquid euacuare possumus, cum ex venis quoque per has vias euacuatio fieri queat.

Purgantibus per secessum primum ferè vtimur, vt non tantum excrementa intestinorum & ventriculi, vti dictum fuit, eluantur, sed & illuuies in primis venis, quæ putredini in maioribus venis occasionem præbuit, educatur, & per consequens ex venis ipsis, cum natura medicamentis sollicitata, etiam ab intimis locis excremẽta præternaturalia, quibus grauatur, soleat ad sentinam illam excrementorum protrudere, de causa morbifica aliquid tollatur. Quo nomine statim, vbi intestina abluta, vel expurgata prius fuerint, post venæ

venæ ſectionem altero die, vel ſi ea locum non habeat, eodem, maximè cum morbus non dat inducias, vel materia iam turget, vbi præparatione longiore opus non eſt, illa exhibentur. Interdum verò cum febris diutius perſeuerat, pręmiſſa prius præparatione, dantur. Sed & in progreſſu morbi purgationes, vti & præparationes ante illas, interdum, ſicuti explicabitur, repetimus. A vehementioribus autem & calidioribus catharticis, vel abſtinebimus, vel illa ſic pręparata, ne corpus nimium exagitent, vel inflamment, exhibebimus. Et licet Practici in intermittentibus & continuis febribus, non admodum diuerſis remediis purgantibus vtãtur: cùm tamen in intermittentibus, quietis dici cauſa, cùm æger tunc à febre liber ſit, etiam fortioribus liceat vti remediis purgantibus; hic verò cùm febris nunquam deſinat, non ita commode facere queamus: purgãntia in continuis febribus moderanda, & pro febris natura ſequenti modo varianda ſunt.

In cauſone enim ſeu ſummè ardente febre, minus calidis laxantibus, illiſque quæ ſimul ardorem contemperent, vtemur. Vt ℞. Prunorum Damaſc. n.x. Paſſul. repug. ℥.i. Sebeſten n.xij. Tamarind. ℥.i. Dactylorum n.iiij. trium florũ Cord. an. p.i. ſeminũ iiij. frig. mai. rec. an. ʒ.i. ſ. iiij. frig. min. an. ʒ.ß. fiat decoctio, addendo, ſi voles, parũ aquæ Endiuiæ & Lactucæ, vt omnis vitetur caliditas, diſſolue Mannæ (quæ hiſce commixta non facile in bilem, vti aiunt, vertitur) ℥.ß. Caſſiæ ℥.ß. (quæ valde, cum aliquid etiam aciditatis Tama-

rindorum instar habeat, cõuenit) syr. Viol. ℥.i. vel s. Viol. & Ros. ex infus. s. an. ℥. ß. fiat haustus.

Vel sic, paulò efficacior ℞. Cassiæ recent. extr. pulpæ Tamarind. an. ℥. ß. el. de succo Ros. ʒ. ij. fiat bolus: vel dissoluatur cum decocto aliquo, vt Hordei, aut iure.

Vel, ℞. el. Diaprunis sol. & de succo Ros. an. ʒ. i. ß. syr. Viol. ℥. i. cum decocto Hordei, vel aqua Endiuiæ, fiat potio.

Qua sumpta, vti & post alia diagridiata, syr. Violarum ℥. i. ß. cum aqua Endiuiæ, ad scammoneæ ardorem reprimendum, superbibere possunt: vel post euacuationem factam, illud, ad restinguendum incendium, sumere, aut alia alterantia, vti mox dicetur.

Rhabarbarum propter astrictionem aliqui improbant: quæ tamẽ minimè in eo est metuenda, præsertim cum infusum hac ratione datur.

℞. syrupi Viol. ℥. i. ß. ros. sol. s. ℥. i. Rhabarb. infusi in aqua Endiuiæ, & expres. ʒ. ß. fiat potio.

Vel sic, ℞. Rhabarb. el. ℈. iiij. Spicæ ℈. i. infundantur in aqua Endiuiæ & sero Lactis, & expres. dissolue Mannæ gran. ℥. i. Cassiæ ʒ. vj. syr. Viol. ℥. i. fiat potio.

In synoche. In synoche putri, & in cõstitutione sanguinea, eadem vsurpari possunt, vti & hoc quod sequitur, ℞. Rhabarb. el. infusi in aqua Acetosæ & Endiuiæ ℈. iiij. Myrobal. citrin. inf. in sero Lactis ʒ. iij. fiat exp. dissol. syr. Ros. sol. s. ℥. ij. fiat haustus.

In biliosi. In tertiana & biliosis corporibus, à calidioribus & fortioribus, quia facilè diarrhoea sequitur, ca-

uendum

uendum quoque erit: vix itaq; ad ſcammoneata, niſi facilè ferant, remedia, deſcendendum: Proin & ſupradicta in cauſone deſcripta, & quæ bilem maximè reſpiciunt, hic conueniunt: Vt ℞. decoctionis florum & fructuum Laxantium, quant. ſuff. quæ ſic eleganter parari poteſt, ex Prunis n. x. Tamarind. ℥.i. Sebeſten. Iuiubar. an. n. x. Paſſul. ℥.i. Dactylis n. v. floribus Viol. Bugloſ. Borrag. an. p.i.ſ. Cucurb. ʒ.ß. In hoc decocto, infunde Rhabar. ℈.iiij. Myrobal. citrin. ʒ.ij. Spicæ ℈.i. fiat expreſſio, adde Caſſię ℥.ß. Mannæ ʒ.vi. fiat potio.

Vel ſic, ℞. ſyr. Roſ. ſol. cum inf. Rhabarb. ℥.i.ß. diſſolue cum aqua Bugloſſæ vel Endiuiæ.

Vel, ℞. ſyrupi Diaſereos (qui multa refrigerãtia & deoppilantia recipit) ℥.i.ß. diſſolue vt ſupra.

Vel ſic, cùm vrinæ quoq; promouendæ ſunt, ℞. rad. Cichoreæ, Graminis, Aſparagi an. ʒ.ij. infundantur in Vino acidulo, herbarum Endiuiæ, Borrag. Acetoſæ ana. m.i. Tamarind. ℥.i. florum trium Cord. an. p.i. fol. Senę ʒ.iij. fiat decoctio & in colatura diſſolue ſyr. Viol. Roſ. ſol. an. ℥.i. fiat hauſtus.

Aut ſic, ℞. Diaprunis lenit. Caſſiæ an. ℥.ß. el. de ſucco Roſ. ʒ.ij. diſſolue cum aqua Acetoſæ, Bugloſ. & Viol. fiat potus.

In quotidianis adiiciunt pituitæ educendæ catartica accommodata: ſed cum hæ febres ob frequentes exacerbationes, vires admodum deiiciant, cautè iis vtendum, vel ſupradictis leuioribus potius inſiſtendum. In pituitoſis tamen naturis, ℞. Agar. troch. ʒ.i. medullæ ſ.

Carthami ʒ.iij. macerentur in Oxymel. & aqua Endiuiæ, Viol. Capill. Ven. exprimātur, adde Catholici ℥.i. fiat potio.

Vel ſic, ℞. pilul. Agregat. ℈.ij. cum aqua Endiuiæ, fiant pil.

In quartanis continuis, quæ melancholicis cōpetūt, adiiciūtur, vt ℞. Rhabarb. ℈.iiij. Myrobal. ind. ʒ.ij. infundantur in ſero Lactis, & expreſſionem diſſolue cum decocto facto ex mercurialis m.i. Epithymi ʒ.ij. & fol. ſenæ ʒ.iij. addendo, ſyr. de Pomis redolentibus ad ℥.i.

In progreſſu morbi, febre perſeuerante, antequam ſtatus appropinquet; vel ſi imperfecta criſi facta, febris nondum ſoluta fuerit, rurſum aliquid euacuandum: diligenter tamen prius obſeruando, an per alias euacuationes, vt per ſanguinis fluorem, vel vrinas, aut ſudores, natura excretionem tentet: quod niſi ante ſeptimum fiat, aut harum euacuationum ſigna adſint, denuo euacuare, viaſque obſtructas aperire, tentabimus.

Idq; hoc modo, ℞. Rhabar. el. ℈.iiij. Myrobal. chebul. ind. an. ʒ.i.ß. infundantur in aquis Endiuiæ, Abſinthii & pauco Vino albo, fiat exp. diſ. ſyr. Bizantini ℥.i. Roſ. ſol. ſimp. ℥.i. vel cum inf. Senæ ℥.ß. fiat potio.

Vel ſic, ℞. Diaprunis len. ʒ.vi. el. de ſucco Roſ. ʒ.ij. ſyr. Roſ. ſol. ℥.i. cum aquis ſupradictis, vel decocto communi.

Aut hoc modo in robuſtioribus, ℞. pilul. Aggregat. de Rhabarb. an. ℈.i. Aurearum ℈.ß. cum aqua Viol. fiant pilulæ.

In

In declinatione morbi, si quid residui, sæpe iisdem purgantibus repititis educitur.

Præparatio humorum ante purgationem interdum statim in morbi principio, excrementis seu fæcibus prius expulsis, & in morbi progressu quoque, si febris perseueret, vti dictum fuit, instituitur. Quæ ex iis quæ humores calidos ferocientes frigiditate compescunt, tenues incrassant, illorumque putredinem reprimunt, atque adhærentes & impactos abstergunt, parantur: ea addendo, quæ simul vias obstructas expediūt, vt sic humores rectiùs per illas, per vrinas, sudores & aluum quoque, educi queant: quæ si simul alterando calorem febris reprimant, & partibus principibus cordi & hepati, quæ duo viscera maximè incaluerunt, appropriata sint, tanto magis iuuabunt. Hæc itaque secundum causam, & pro constitutionis ægri ratione, instituitur.

In causone, cum sit acutissimus morbus, vixq; longas concedat inducias, humorem educimus, & summe frigidis, vti dicetur, alteramus.

In synocha quæ in sanguineos incidit, sic humor præparabitur, ℞. syr. de Limonibus, vel de acetositate Citri, Acetos. simp. Violarum an. ℥.i. ß. aquæ Acetosæ, Endiuiæ, Portulacæ, Buglos. an. ℥.ij. misce. vtatur per triduum.

Vel sic, ℞. syrupi de Granatis, de Limonibus, de Acetosa an. ℥.i. de Nenuph. ℥.ß. aquarum Viol. Nenuph. Lactucæ an. ℥.ij. fiat vt prius.

Vel ex succis hoc modo, ℞. syrupi de succo Endiuiæ, de succo Plantag. de succo Portulacæ

ana.ʒ.ß. aquarum Endiuiæ, Plantag. Portulacæ an.ʒ.ij.ſyr.de Ribes ʒ.ß.vtatur vt prius.

In bilioſis. In tertiana & bilioſis corporibus, eadem conueniunt, quia acida bilem retundunt. Vel ſic, ℞. ſyrupi Acetoſ.ſimp.Oxyſacch.Viol.an.ʒ.i. aquarum Acetoſæ, Endiuiæ, Bugloſſæ an.ʒ.ij. bibat per biduum vel triduum.

In pituitoſ. In quotidianis febribus & pituitoſis naturis, vti & ſenibus: ℞. Mellis roſ.Oxymel. ſimp.ſyr. de Bizantiis ān.ʒ.i.aquarum Polytrichi, Cichorii, & Graminis an.ʒ.ij.miſce.

In quartanā. In quartanis febribus & melancholicis,℞.ſyr. Viol. Bugloſſi, Borrag. de Fumaria an.ʒ.i. aquarum Potulacæ, Fumariæ, Bugloſ.Borrag.an.ʒ.i. ß.fiat Iulep pro tribus doſibus. Qui, vti & cæteri,puluere Santali, aut aliis aromatizari poſſunt: vel illius loco poſt hauſtũ, ſemper tab.vna Triaſantali vel Diarrhod.exhiberi.

Vrinæ & ſudores (cum per hæc natura plerũq; cauſam morbificam iam concoctam & præparatam expellere ſoleat) promoueri, naturæq; in iis prouocandis ſuppetię ferri debent, remediis vias aperientibus,& vti vocant, deobſtruẽtibus: quæ & vtrumque præſtare poſſunt, & quatenus attenuant,etiam ſudores promouent.Hic autem potiſſimũ motum naturæ, an ad vrinas vel ſudores vergat, obſeruare, & quò vergit eò ducere conuenit. Quod ex vrinis, ſi illæ craſſeſcant,multam hypoſtaſim habeant, eam'q; copioſè & plus fere quam bibant,mingant,eò naturam tendere,& ſi contrariũ eueniat, & ſudores eruptionẽ aliquam

Signa quò natura vergat.

tentent,

tentent, ad sudores potius inclinare, cognoscemus.

Diuretica autem aperientia & attenuãtia, hic nõ calefacere, vel saltem minus quàm alia debẽt: aut saltem si illis vtamur, refrigerantibus additis, ne noceant, contemperari.

Diuretica.

Quod variis formis in potu exhibitis, quibus purgantia interdum permiscemus, si aluus constipata, hoc modo, per hoc decoctum perficitur, ℞. rad. Cichoreæ, Graminis an. ℥. i. Glycyrrhizæ, rad. Fæniculi, Petros. an. ℥. ß. herb. Capill. Ven. Endiuię an. m. i. rad. Polypodii ʒ. vj. fol. Senæ ℥. ß. s. Anisi ʒ. i. iiij. sem. frig. mai. & min. ana. ʒ. ß. fl. Cord. p. i. s. Petrosel. ʒ. ß. fiat decoctio dissolue in colatura syr. de duabus Rad. ℥. ij. s. ros. sol. ℥. i. fiat potio pro duabus vicibus, bibat vnum haustum, & repetat si necesse erit.

Quæ verò nõ purgãt, sed solum ad vrinas promouẽdas vsurpãtur, per morbi progressum, vna, duabus vel tribus vicibus exhibẽtur. Quibus absolutis, rursum quoq; interdũ iisdem purgãtibus in progressu morbi iã explicatis, euacuamus: vel, si natura per vrinam & sudores euacuare incipit, omissis purgantibus, ne ab officio eam reuocemus, potius, vti mox dicetur, eã refocillabimus.

Decoctum Asparagorum in iure exhibitum, admodum vrinas prouocat: Sicuti & Granatorum succus exhibitus.

Quod & iulepus hic præstat, ℞. syr. de Bizantiis de Endiuia an. ℥. i. aquarum Endiuiæ, Absinthii, Polytrichi an. ℥. i. bibat.

Vel si maiore apertione opus sit, ℞. Mellis ros. Oxymelitis symp. syr. Capill. Ven. an. ℥. vij. aquarum vel decocti Graminis, Asparagi, Cichoreæ an. ℥. i. misce.

Emulsio ad vrinas promouendas à multis cõmendata, rectius sic parabitur, ℞. seminum Cucurb. ʒ. ſ. Melonum ʒ. ij. ſ. Cucum. Citruli an. ʒ. j. seminum Endiuiæ, Portulacæ an. ʒ. i. contundantur, & cum aqua Endiuiæ extrahatur emulsio, adde syr. Acetos. simp. ℥. i. ß. fiat potus. Sed & simplici emulsione, iiij. sem. frig. mai. ad aquosos & serosos humores expurgandos, aliqui vti solent.

Pilulæ ad hæc præstanda accommodæ, hoc modo ex vrinas mouentibus & aperientibus, attenuantibus, parantur, ℞. Troch. de Rosis, de Eupatorio an. ℥. ß. de Capparibus (in melancholicis) ℈. i. fiat puluis, & cum aqua Apii, fiãt pilulę, capiat alternis diebus, superbibendo parum decocti Hordei & Fæniculi.

Aquam Adianti cum decocto Hordei, & rad. Fæniculi, per se exhibet Fontanonus.

Sudores, si natura eò potius vergat, vti ferè circa declinationem fit, mouendi: & si natura in illis propellendis deficere videatur, vel etiam antequam erumpant, si eò inclinet, adiuuanda. Ad eos autem mouendos diuretica prædicta remedia, aperiendo & attenuando quoque conducũt, Vti & potus alii, iulepi, aliaque quia sudori materiam præbent, vti in alterantibus dicetur, & in præparantibus iam dictum est, id præstant.

Aquæ solæ cum valde tenues sint, stillatitiæ,

affatim

affatim exhibitę in vſu frequenti ſunt: quales etiã in Synocha ſimplici explicatæ fuerunt. Quibus ſpiritus Vitreoli, vt vocãt Chymici, guttam vnam vel duas permiſcent.

Inunctio etiam ſpinæ dorſi & extremitatum, ſudores euocat. Qualis hæc eſt, ♃. oleor. Chamęmel. Anethini an. ℥. ß. ol. Viol. Amygdal. dulc. an. ℥. i. miſce: inungantur manibus prius Aqua vitæ madefactis.

Frictio huc referri poteſt, quæ materiam ad exteriora alliciendo, vt per ſudores exhauriatur, vel diſcutiatur, adiuuat.

Alterantia vſurpanda: quæ calorem febrilem refrigerando & humectando emendantia, morbo contraria ſunt: quæ ſimul & cauſæ putridæ calorem & euaporationem retundunt, & ſimul putredinem emendant; Cauſæ quoq; opponuntur, & per conſequens ſymptomata, quæ à febris calore emergunt, vt ſunt dolores capitis, vigiliæ, ſitis, inquietudo, &c. emendant. Refrigerantibus itaq; & humectantibus vtendum, quæ communis cum in omnibus febribus ſit regula; vt Hipp. in victu docet, maximè in hiſce acutis, tum quia magnus in illis eſt calor, & cauſa in ſanguine accenſo & putri latet, locum habet. Inter quæ acida, cum putredini ſimul reſiſtant, id maximè præſtant. Additis quæ obſtructiones quoque, ſi illę adſint, tollant. Hic tamen non vt in ſynocha ſimplici ſubito, & affatim eſt refrigerandum, ſed ſenſim: ne humorum impediatur concoctio, quę ſolis refrigerantibus perfici nequit, cum ipſorum

Alterantia frigida.

portionem corruptam maturescere oporteat. Hæc itaque & exhibitis, & iniectis, & admotis sequentibus perficiuntur.

In potu ordinario, Aqua, quia humectat, actuque refrigerat, & madefacit, eo nomine & sitim compescit, eamq; huius sedandæ causa ægri maximè appetunt, præcipue competit. Quæ vel cruda, vel cocta, vel præparata datur.

Cruda, nisi ventriculi imbecillitas, aliudue dissuadeat, concedi potest: quam tamen aliqui, antequam humores aliquo pacto saltem concocti sint, exhibere verentur: quod tamen alii non curant. Interdum verò etiam affatim, quantũ quis vno haustu capere potest, ebibita, in causone & synocha & tertiana, ad magnum illud incendium restinguendum confert: adeo vt aliqui hac ratione, quia sudores superuenire solent, mox à febre liberentur. Dein & ne à calore ventriculi mox emendetur, vel vti voluerunt, in bilem conuertatur, affatim bibenda permittitur: & ante cõcoctionem Auerroes quatuor librarum mensura se exhibuisse, & à morte se hoc modo multos liberasse, gloriatur. Cuius nocumentum, si sentiāt, vomitus emendat, & si eo facto, venter calidis integatur pannis. Sicq; vomitorii vsum quoq; si illud requiratur, præstabit.

Cocta aqua simplex, cum nihilominus humiditatem suam seruet & grata sit, in stomacho debiliore, quia flatulentiam & cruditatem deposuit, melior est.

Composita interdum datur, additis iis, quæ vel

vel ſimul nutriunt, vel putredini reſiſtunt, illiuſque penetrationem iuuant, vel potentia refrigerant, vel alioquin eam corrigunt.

Ex nutrientibus potius quam refrigerãtibus, vt vulgus putat, eſt Hordeũ. Quo nomine Hordei decoctum vſitatum eſt, quod cum paruã nutriendi materiam conferat, affatim quoq; bibere conceditur. Quæ & in exacerbatione, cum calor ad exteriora iam peruenit, datur.

Panis in aqua agitatus, ſuccumque deponens, eamque dealbans, nutritiuam aliquo pacto illam facit.

Amygdalarum in aqua cruda vel cocta contuſarum emulſio, Lac dictum, valde apud Germanos vſitata eſt: quæ tamen, cũ nimium alat, & victus tenuis hic requiratur, nõ ita vt ad ſatietatem illam bibant, ſicuti ferè faciunt, concedenda, & potius alimẽti loco quam ſitis extinguendæ gratia, vt in victus ratione dicetur, propinãda. Quòd ſi diluta admodum detur, paucas amygdalas ad menſuram vnam aquæ addendo, incommodum hoc minimè adferet.

Putredini reſiſtentia acida plerumque & dulcia ſunt.

Acida cùm ſimul refrigerent egregiè, iiſque ægri ſummopere delectentur, præ cæteris competunt. Quo nomine Aceti guttas aliquot, vt ſic ſe mutuo corrigant, aquę permiſcet Galenus. Sed & ſucci alii vt Granatorum, hoc modo addi poſſunt. Vinumq; granatorum, vinoſorum, muſorum dictorum, plurimum commendatur.

Syrupi aciduli id præstant, aquis permixti. Quales sunt Acetosus sim. Oxysacch.s. de Limonibus, de Acetos. citri. de Ribes, de succo Oxalidis, de Agresta, de Omphacio, Granatorum, Pomorum & Prunorum acidorum. Omittendo eos qui austeri simul sunt, qualis ille de Berberis existit: qui tamen, si fluxus adsit alui, non inutiles erunt.

Aquæ his permiscentur, fiuntq; Iulepi: vt aqua Endiuiæ, Lactucæ, (quæ & per se sola affatim quoque bibitur) Cichorii, Acetosæ, quibus & aqua Rosarum, si astrictio requiratur, addi potest.

Dulcia aliqua putredini quoq; resistunt. Atq; ex illis Saccharum potius quam mel, cum facile in bilem cõuertatur, in adultioribus si illis delectētur, interdum potionibus miscetur: sed quia dulcia plerunq; fastidiunt, potius acida dulcibus syrupis, vti dictum, permiscentur. Sed & Passulatum quoque decoctum in vsu & aliquibus gratum est.

Corrigētia cruditatem in ventriculis debilioribus, quædam addi possunt interdum: quorum caliditas, si quam habeant, copia aquæ euicta facilè deperditur. Inter quæ Cinamomi tantillum, vt odor tantùm suauis aquæ concilietur, in ea decoquere, vel potius eâ aquam aromatizare vulgatissimum est. Alii semen Coriādri incoquunt: quorū loco radix Galangæ aliæque vsurpari possunt, Santalum rubrum si sumatur, quod aquæ, vini rubri colorem addit, ad fallendos ægrotantes delirantes, & vinum expetentes, iuuat: præ-

ſertim ſi vino Granatorum, vinoſus aquæ odor quoque concilietur.

Inter medicamentoſa alterantia, potiones variæ & iulepi, quales in præparantibus dicti fuerunt, cum vtrumq; præſtent, humores nimirum & corporis inde natam intemperiem emendent, per totum morbi decurſum eo nomine vſurpari poſſunt.

Potiones et iulepi.

Quorum tamen formas ſi mutare velimus, hoc decoctum parari poteſt, ℞.rad. Cichorii, Aſparagi an.℥ i.herb.Endiuiæ, Lactucæ, Portulacæ, Hepaticæ, Lenticulæ aquæ an.m.i.fl.Violar.Bugloſ.Borrag.ana.p.i. Hordei p.i.ſ. Cucurb.℥.ß.ſ. Pſyllii (quod admodum refrigerare creditur) ʒ.i. fiat decoctio, adde Sacchari q.ſ. Aceti parum, decoquatur ad mediam conſiſtentiam. Capiat ℥.ij. vel iij.per ſe vel cum alio potu.

Vel ſic, ℞.herb.Endiuiæ, Acetoſæ, Cichorii, Hepat.an.m.i. Hordei mundi p.i. fiat decoctio, coletur: adde parum Aceti in pauperibus, in ditioribus ſyrupos.

Vel ſic, ℞.ſyr. Acetoſ.ſimpl.℥.ij.mucilag.ſ. Pſyllii ℥.ß. Capiat frequenter tria cochlearia.

Solidiora medicamentoſa admodum reſpuūt ægri febricitantes, eaque, quæ bibere poſſunt, illis ob ſitim gratiora ſunt. Ad variandas tamen remediorum formas, confectionibus ſiccis in forma tabularum, non tantum poſt iulepos præparātes, vti ſupra dictum, ſed & per reliquum morbi proceſſum, vti poſſunt. Vt tabulis vſitatis Triaſantali.

Formæ ſolidiores.

Tabulæ. Vel sequẽtibus, ℞. pul. Triasantali ʒ.i. Diarrh. ℈.i. troch. de Cãphora ℈.ß. Coralli rub. ʒ.ß. conſ. Roſ. Viol. Bugloſ. ana. ʒ.ß. Sacchari diſſoluti in aqua Roſ. & Endiuiæ q.ſ. fiant tabulæ: vtatur frequenter mane & veſperi: ſuperbibendo aquam Endiuiæ.

Electuaria. Electuaria mollia ex conſeruis facta, non ſolum altero die poſt purgationes ad roborandũ & corrigendum calorem à pharmaco conceptum, ſed & alio quoq; morbi tẽpore, hoc modo exhibẽtur, ℞. cõſeruæ Roſ. Bugloſ. Viol. an. ʒ. ß. cum Saccharo vel rob de Ribes, quo magis delectantur, fiat bolus, quem capiat.

Gratius ęgrotanti hoc erit, ℞. conſ. Roſ. Acetoſæ an. ℥.i. carnium Citri, Lactucarum, Cucurbitarum caulium cõdit. an. ℥.ß. cum ſyr. de Ribes fiat elect. capiat frequẽter, ſuperbibendo aquam Endiuiæ, Bugloſ. & Acetoſæ.

Clysteria. Clyſteria non ſolum cum conſtipatio adeſt, vt ea tollatur, & vt humores ad aluum deriuẽtur, ſed quoque alterationis cauſa, iniiciuntur. Quæ tamẽ minus id quàm aſſumpta præſtare poſſunt, cum non actu, vt illa ſumuntur, hæc frigida iniicere tutum ſit, nec adeo vti illa ventriculum afficiant: cuius conſenſu maximè corpus refrigeratur, & ſitis extinguitur, idcirco laxationis potius nomine quam refrigerationis vſurpantur. Quorum exempla iam in principio inter laxantia poſuimus.

Præcipuè tamen refrigerationis cauſa talis iniici poteſt, ℞. Lactucæ, Portulacæ, Violariæ,

Maluæ,

Maluæ, Semperuiui, an. m. i. Hordei p. i. ſs. Cord. p. i. ſ. Cucurb. ℥. ß. fiat decoctio, adde olei Viol. ℥. iij. Mellis Viol. ℥. ij. Diaprunis ſimp. vel Caſſiæ ℥. i. fiat Clyſter.

Cibis alterantia permixta, aut condimenti loco illis addita, vt illi non ſolum nutriant & reficiant, ſed & refrigerent, efficiunt: quod & vulgus hac ratione fieri, cum illis ſemper cibos velit obtrudere, magis probat, ægri autē in potu fieri potius expetūt. Quod hiſce modis rectiꝰ perficitur.

Iuſculis eo nomine, Lactuca, Acetoſa, Portulaca, Borrago, Endiuia, quæ gratiora præ cæteris ſunt, incoquantur: quæ & aluum laxant, præſertim ſi Spinachia, Melta, aliaq; emollientia ſeu laxantia addantur, ſeruant.

Formulas in iuſculis decoquere ſolent, quæ tamen gratiam iuſculo minime addunt. Veluti, ℞. ſeminum Acetoſæ, Lactucæ ana. ʒ. i. ſ. Melonum ʒ. ij. ſp. Triaſantali ʒ. ß. Coralli ʒ. i. ſp. Diamarg. frig. ʒ. i. ß. fiāt formulæ lupinares: coquantur in iuſculis.

Condimenta variis modis in hunc vſum ex Arantiorum, Limonum, Ceraſorum, Granatorum, Ribes, Vuæ criſpæ, Berberis, ſuccis & carne. Vel ex aridis fructibus Ceraſorum, Prunorum, parum decoctione emollitis, quę valde grata ſunt, parantur. Et poma Acida, vti Limonia in taleolas ſecta, additoq́ue Sacchari, interdum & aqua Roſ. condita, laudantur. Reliqua cucurbitacea & cucumeracea, quia facile corrumpuntur, ſatius eſt omittere.

Bellaria alia ex ſucco Acetoſæ, Aceto & Saccharo, vti & Portulaca aceto condita, vtilia quoque exiſtunt: aliaque multa ſimilia.

Extrinſecus occurrentia, alterationis cauſâ vſurpanda, ſunt aër quem attrahimus: remediaq; quæ adhibemus.

Aër frigidiſſimus à natura, vel ſic arte paratus, inſpiratus, plurimùm alterat, cum illius actualis & potentialis frigiditas pulmonibus communicata, vicinitatis cauſa, magnum cordi accenſo adferat leuamen. Interea tamen etſi ſic inſpiratione attractus conferat aër, non tamen ad occurſum illius corpus ſubito denudare & refrigerare ægri (quod tamen maximè, dum ob calorem inquieti ſunt, præcipuè dum exacerbationes fiunt, expetunt) debent: idque ne ex ſubita illa repercuſſione lædantur, & ſudores, præſertim ſi illi inſtent, impediantur. Interim tamen ne integumentis nimiis, & præſertim pluméis & pelliceis, corpus magis incaleſcat cauendum: quo nomine & lecti linteamina & induſia frequenter mutare: vti & lectum ipſum: plumaſque ex eo auferre, vel corio puluinar inſternere, valde iuuat. Vti & ſi radios ſolares à conclaui, hominumq; frequentiam, ne illis incaleſcat, auertamus: aëremque ſalubriorem intromittamus: meridianum impediamus. Cubiculum aqua cum Aceto conſpergamus. Floribuſq; & herbis frigidis, foliis Salicis, Vitis, Nenupharis, conſternamus.

Applicãtur extrinſecus alterationis cauſa quæ partes principaliores potiſſimum, quorum cauſa præci-

præcipuè adeò incaluit, vt cor, hepar, renes, refrigerant. Sed & cerebrum refrigerantia, idque doloris capitis & delirii causa, quæ ob illius calorem quoque accidunt, sicuti in symptomatibus dicemus, adhibentur. Vti & illis partibus: quorum magnus cum capite consensus, vt sunt, testes, extremitatesque corporis, existit.

Cor potissimùm, admotis, vel statim in principio, si ardens sit febris, in aliis verò in augmento & statu primũ, materia prius euacuata aliquo modo, refrigerandum erit: cum ab illius febrili calore concepto, cæteræ omnes partes similares calorem præternaturalem conceperint: additis semper, quæ nobilissimum hoc viscus proprietate reficere & roborare possint: & medicamenti vim penetrando ad cor deducere. Quæ in pectore cordis regioni, in forma epithematum, vel vnctionum: & pulsuum quoq; in carpo, aliisq; vbi sub cute arterię se offerunt, regionibus applicantur. Sicque parari possunt.

Epithema cordiale in causone & aliis speciebus, cùm magnum est incendium, subitò adhibendum. ℞. aquarum Rosſ. ℥. ij. aq. Viol. Buglossi vtriusque, Lactucæ an. ℥. i. Scabiosæ ℥. ß. Aceti rosac. vel de floribus Caryophyl. hortensium ℥. ß. succi Limonum, vel Pomorũ acidorum ʒ. ij. pul. Diamarg. frig. ʒ. i. misce fiat Epithema: applicetur pãno sericeo, qui succo chermes tinctus, & charmesinum dicitur, eo madefacto, actu, si magnus sit ardor, frigidè: in aliis tepidè.

Aliud epithema ad modum cordiale, ℞. aqua-

rum Rof.℥.ij.aq Acetofæ, Buglof.vtriufq; Viol. Nenupharis an.℥.i. Scabiofæ,Meliffę an.℥.ß. Aceti & Vini albi an.℥.ß.fucci Limonum, vel Citri, vel Arant. vel Pomorum odori acid.ʒ.ij. Santal. omnium ʒ.i. rafuræ Eboris, cornu Cerui an.ʒ.ß. Coralli rub.Lap.prætiof.ana.℈.ij. Margar.℈.ß. Cryftalli ʒ.ß. Croci ℈.ß. mifceantur, fiat epithema pro corde & pulfibus.

Sacculus. Vel facculus talis pulfibus in carpo & pedibus quoque alligetur, ℞.fl.Rof.Rub.Viol.Bugloffi vtriufque ana.ʒ.ß. fiat puluis, adde, pul.Caryophyl.ʒ.ß. Santal. omnium, ligni Aloes ana.℈.i. Croci gran.v.pul.Diamarg.frig.ʒ.ß. mifceantur omnia, ligentur in duobus paruis facculis: irrorentur Vino albo & Aceto, & fuccis dictis: ligentur fupra pulfus.

Vnguentum. Vnguentum pro cordis regione & pulfuum, ℞ olei Viol.Rof.an ℥.i.mucilag.f.pfyllii ℥.ß. Galliæ mof.ʒ.i. Camphoræ gran.vj. Croci ℈.ß. fucci Limonum ʒ.ij.mifceantur.

Hepatis epithemata. Hepati quoq; refrigeratiõis caufa, epithemata adhibẽtur, atq; vnctiones: additis quæ vifcus hoc nobile fimul corroborent, & quæ fimul obftructiones, fi adfint, aperiant. Hoc.n.vifcus in febribus admodum quoq; incalefcit, & ipfius cõfenfu cæterorum calor etiam augetur vel minuitur.

Epithema admodum refrigerans, ardentibus febribus accõmodum fic parabitur, ℞ aquarum Lactucæ, Nenuph. Solani an.℥.i.ß. aquæ Rof.℥.i. aq.Endiuiæ.Cichorii an.ʒ.ij. Aceti rof.℥.i. Camphoræ gran.vj.mifce, fiat epithema, applicetur vt moris.

Aliud hepati magis appropriatum,& cum obſtructiones adſunt, vtile, ℞. aquarum Endiuiæ, Hepaticæ, Cichorii, an.℥.ij. aq.Roſ.℥.i.ß.aq.Lactucæ,Semperuiui an.℥.i. aq. Abſinthii ʒ.vj.pul. Triaſant.Spicæ,Roſ.rub.an.ʒ.ß. Aceti ℥.i.troch. Camphoræ ℈.ß.fiat Epit.

Sacculus talis parari poteſt, idem præſtans, ℞.fl.Roſ.rub.Viol. & fl.Cichorii an.p.i. omniũ Santal.an.ʒ.ß.ſeminum Acetoſæ,Endiuiæ, Portulacæ ana.ʒ.i.ſ. Petroſel.ʒ.ß. Spicæ nardi ℈.i. contundantur: inſuantur in ſindone rubra, fiat ſacculus: maceretur in aqua Endiuiæ & Roſ.& pauco Aceto: adhibeatur regioni hepatis tepide.

Vnctio hepatis regionis, poſt epithematum vſum, ex vnguento Santalino commodè inſtituitur. Quod & vnguento ex oleo Roſ.& Viol. addita Spica nardi & Cera,præſtari poteſt.

Renibus cum & horum calor in febribus acutis magnus ſit, & reliquorũ calorem augeat, vnguenta talia etiam adhibentur, illiſque dorſum & lumbi inunguntur. Quale Vnguentum refrigerans renes, eſt Gal.

Vel quod ſic parabitur,℞. vnguenti Refriger. Gal.℥.ij.ol.Viol.Roſarum an.℥.i.Aceti ℥.ß.Camphoræ gran.v.agitentur ſimul,fiat vnctio.

Teſtes cum renibus atque vniuerſo corpore, propter vaſa multa ad ipſos deſcendentia, conſenſum habent maximum: ob quam cauſam illis refrigeratis, corporis magnum incendium ex parte quoque reſtinguitur.

Quod vt diuersimode, sic & hoc fotu potest fieri, ℞. aquarum Plantag. Nymphææ ana.℥.iiij. Aceti rof.℥.i. Vini rubri ℥.i.ß. misceantur, & intincti panni actu frigidi testibus applicentur.

Lotio extremitatum. Extremitatum lotiones frigidæ, ob eundem consensum magnum quem cum reliquo corpore habent, idque propter vasorum illic sub cute conuenientium congeriem, vti & neruorum, idem præstant: & somnum simul conciliant.

Quarum exemplar hoc sit, ℞. Lactucæ, Violariæ, Semperuiui, Portulacæ, fol. Vitis, Salicum ana.m.i. cap. Papau. n.xij. vel herbæ, si vigiliæ adsint, m.i. Aceti ℥.i. Vini albi mens.ß. aquæ Fontis q.s. coquantur, adde Lixiuii parum ad corroborationem articulorum: Hocque decocto manus, & brachia, & pedes, & tibiæ, bis in die, vel semel sub noctem, tepidè lauentur.

Iuuat & si manibus frigida vt Lapides, Poma, similiaque retineant.

Virium conseruatio. Virium conseruatio in febribus cōtinuis acutis summè necessaria, quas altero oculo, vt docēt, semper intueri oportet: nam illis deficientibus frustrà Medicus laborat, cùm naturæ opus sit, febrem euincere, qua succumbente, morboq; superante, crisis perfecta, fieri nequit: sed vel imperfecta fit, vel in ea lucta succumbit, ægerque extinguitur. Conseruantur autem & viuendi ratione, seu vsu decenti aëris, cibi & potus, aliorumque: dein & medicamentis.

Aër. Aër plurimùm eos reficit, si præter frigiditatem competentem, vti dictum, liber sit & purus: eaq;

eaque ratione vires refocillat, & simul alterat.

Cibus, vti sanis & ægris quamdiu viuunt ad restaurationem deperditi necessarius est: sic & hic, cum præsertim corpora vehementer calore exoluantur, requiritur. Sed quia is, vt nutriat, à natura nostra euinci & concoqui prius aliquoties debet, eoq; nomine naturam cibi exhibitione à morbi materia concoquenda reuocemus, maximè si illi cōpiosum, aut qui ægre euinceretur, exhiberemus: hanc ob causam ille cibus qui ægrum aliquo pacto sustentare queat, atque interim naturæ minimum negotii præbere possit, illi debet sufficere. Talis autem Tenuis esse debet: qualem Hippoc. in acutis morbis esse voluit. Qualis dicitur, qui parum nutrit, rariusque certoque duntaxat tempore exhibetur. Qui tamen secundum magis & minus differens, vel tenuis: vel tenuissimus: vel medio modo se habens, existit. Interim consuetudinem, quæ altera est natura, diligenter obseruantes, illique aliquid condonantes.

Tenuissimus victus, nunc extremè tenuissimus est, quo in vigore morbi vtendum esse docet Hipp. Quem & ægri ob breue hoc tempus, quo natura in morbo expugnando impedita est, facilius perferunt: qui aliàs si summè exquisitus diutius perseueraret, vt idem scribit Hipp. periculosus esset: ob quā causam tenuissimus quidem, non tamen extremè tunc esse debet. In quo tamen minus, sicuti in eo frequentius, quod pleniorem, quàm par erat, exhibent, sic morbum fa-

cilius ægrum superaturum vulgus æstimans, peccatur.

Rarius autem qui exhibetur, tenuissimus esse dicitur, vt semel in die: vel si bis detur, pauci tamen sit nutrimenti.

Parum nutriens cibus inprimis huc refertur. Vt si decoctum Hordei non potus, sed cibationis causâ, bis in die, in statu tantum morbi, illis propinetur.

Ptisana veteribus dicta, cũ paulò sit efficacior, vbi hoc decocto perseuerare nequeunt, illis conceditur. Quæ cremor, vt nunc vocant, seu succus est hordei, ex eo excorticato vel mũdo, vt vocãt, vnde ptisanæ nomẽ, decocto paratus. Qui nunc spissior, nunc dilutus magis, si minus eum nutrire volumus, exhibetur. Qui & simul bilis si illa efferuescat, vti in hisce febribus fieri solet, acrimoniam admodum retundit.

Cuius loco & succus Tritici, Amylum dictum, vel Oryza bene cocta, quæ facilius digeritur, minusque inflat, vsurpari potest.

Iusculo gallinæ, vel pulli, additis interdum alterantibus, vti prius dictũ, nostri vti solent: quod certè cum in eo conficiẽdo natura non adeò occupetur, adeò improbari non potest.

Lac vocatum seu emulsio Amygdalarum, non loco potus, quia tunc nimia copia ingeritur, sed cibi datum, huc quoque referri potest, cui emulsionem aliorum seminum Frigid. vt melonum, interdum permiscent.

Tenuis verò victus, qui hoc paulo plenior est, dicitur,

dicitur, quo à principio æger (vti quoque docet Hipp.) vti eoque tamdiu donec ſtatus immineat, (tunc enim ſenſim iterum detrahendum) perdurare debet, & diebus pluribus aut paucioribus, prout ſtatus morbi citius, vt in cauſone & tertiana, tardiusuè in reliquis, aduenit, perſeuerare. Sed & cum acerbatio febris adeſt, eo tempore & paulo antè, non cibandus erit æger, non tam ob naturæ motum non impediendum, quam ne calor, quod cibo ſumpto ſolet fieri, vt & in hecticis dicetur, augeatur.

Plenior autem victus, attamen tenuis is erit, tum qui frequẽtius vt bis, teruè in die exhibetur, tum is qui ſolidiorem cibum præbet.

Vti eſt contuſum carnis Pulli alicuius, prius bene decoctæ, & cum ſuo iure dilutæ. Vel brodium, in quo hæc diu multumque coxerint.

Qua cùm in bilioſis facilè corrumpantur, non temere exhibenda erunt. Vti & eandem ob cauſam Lac, quod Hipp. febricitantibus malum eſſe docet, minime conuenit. 5. aph. 64.

Panis lotus prius, cum iure, huc quoque refertur.

Pruna, Poma, Pyraque, non auſtera tamen, recentia, vel potius aliquamdiu aſſeruata, aut etiam ſiccata penitus (tunc enim in illis ſuccus eſt laudatiſſimus, vti noſtri omnis generis fructus eiuſmodi aſſeruare ſolent) cocta, cum ſuo iure, qui ab aridis inſtar ſyrupi ſpiſſus coquitur, vtiliter exhibentur.

Quæ reliqua à plantis, exceptis fructibus, sumuntur, alterationis causa potius quam nutritionis, vt & fructus acidi, vt dictum, vsurpantur.

Vinum præ cæteris omnibus illud est, quod magis reficit: sed nõ tam ob calorem, cum si dulce non sit, sed vinosum aut acidulum, tunc minimè corpus inflammet, quam ob capitis dolorem, quem in hoc affectu consuetum augeret, non, donec hæc remittãt, & in declinatione sit febris, conceditur: Tunc enim & ad vrinarum prouocationem & reficiendum ægrum, permittitur, vti & conualescentibus, Victus ratio quoq; plenior, quæ fit sæpè & paucis nutriendo, conceditur.

Somnus quoque admodum vires reficit. Qui tamen à multis toto febris tempore, quo calor ad exteriora vergit, ne per eum ad interiora repat, improbatur: verùm cum calorem per somnum ad externa potius quam interna rapi, quod somni tempore plus calere & sudare soleant, satis ostendat, eoque nomine, vti & quod sitim sedet, quoquo prosit, non necesse erat hoc quod potius iuuat metuere, & ob id à somno eos arcere, sicque magis debilitare: cum nec per somnum natura ab officio, quod tunc magis concoctioni ciborum intenta sit, cum minus tempore somni, vt alibi ostensum est, concoctio fiat, reuocetur, sed naturæ vis in morbi causa elaboranda minime cum dormiat, quiescat. Interim tamen in ipsa febris exacerbatione, satius est à somno abstinere: & reliquo tempore, habita ratione ætatis, consue-

tudi-

tudinis, & prout se post somnum bene maleuè habent, eum ita regere, ne immoderatus aut intempestiuus obsit. Et si quoq; omnino insomnis sit æger, eum interdum exhibitis admotisq; prouocare.

Frictiones loco exercitii, quod maius obire nequeunt, viribus aliquo modo excitandis quoque, sed maximè ad causam morbificam tollendam, vt dictum, adhibentur.

Animus fortis, nec nimium tristis: inprimis fiducia in Deum, ipsiusq; ministrum Medicum; spesque saluris, vel in præsenti, vel futura vita, magnum viribus adiumentum adfert.

Medicamenta quod attinet, restaurantia, partim in alterantibus iis quæ & simul vires conseruant, iam explicata sunt. Præter quæ multa alia in syncope, in praxi nostra descripta, præsertim in febribus hisce Syncopalibus dictis, locum habet.

Possumus tamen cum vires omninò deiectæ sunt, sequētem Iulepum exhibere, ℞. aquæ Ros. Buglos. Scabiosæ an ℥.i.ß. aquæ Cinamom. cum aqua elicitæ, vel etiam vino (nec enim in summa virium prostratione calor illius metuendus) ℥.ß. sp. Diamarg. frig. ʒ.ß. colētur, adde Manus Christi perlati ℥.i. succi Limonum ʒ.i. misce. capiat frequenter cochl.i.

Vel sic, ℞. confect. Alkermes ʒ.i. (modo non alui fluor, quem lapis Lazuli promouet, adsit) syr. de Papau. ℥.ß. (qui & ipse reficit) aquæ Cinamo. ʒ.ij. aquæ Buglos. q.s. sumat: addendo interdum parum Vini.

Externa quæ pulſibus applicantur & cordi, in alterantibus iam dicta ſunt.

Symptomata quod attinet, quorum præcipuè etiam ratio habetur, multa ex illis, iam enarratâ curâ, cauſæ morboque accommodatâ, quoque emendantur, alia etiam curam aliquando peculiarem requirunt, qualis in ſingulis ſymptomatis in praxi dicta explicabitur, & hic tãtum ſummatim, quomodo procedendum, docebitur.

Capitis dolor & quod mox ſequitur delirium, quæ potiſſimùm vrgent illis quæ cauſæ & morbo debentur remediis iam dictis, cum & vapores quoq; reprimant, & incendiũ illud in capite contemperent, etiam emendantur. Illorum tamen nomine cum inualeſcũt, Venam ſub lingua aperimus, & Scarificatione, Cucurbitulis, Frictionibus, reuulſionis cauſâ vtimur, Topicaque capiti ab initio repellentia, inde dolorem ſedantia, mox diſcutientia, vt in cephalalgiis oſtenſum, admouemus.

Vigilias nimias ſoporiferis & in ſumma neceſſitate narcoticis, vna cum cordialibus, vt ſupra dictum, & refrigerantibus, cum illa calefaciant potius, capitiſq; dolorem faciant, exhibitis, corrigimus. Vel ſi ſomnus profundus adſit, reuellentibus eum arcere ſtudebimus.

Sitis, quæ maximè vexat, & potu actu frigido, acidiſq;, vti explicatũ, emendatur. Quã & multis conditis, quę tamen propter dulcedinem eam potius promouent, ſedare conantur. Verum & ſomnus, vti dictum, ſitim ſedat.

Inquie-

Inquietudo frigidis, & potu inprimis mitigatur. Et si aëre externo liberiore & frigidiusculo refocillentur: frequenterque locum, quem continuo calefaciunt, mutent.

Linguæ, oris, fauciumuè inflammationes variæ: inter quas & angina occurrit, in febribus hisce, quas tunc *Breune* vocant, Ariditas item oris & glutinositas, linguæque nigredo, quomodo curentur, alibi docetur.

Cardialgiæ inunctione vẽtriculi tollitur. Syncopi, vt in viribus restaurandis iam dictum, prospicitur. Ardores in hypochondriis, extrinsecus hepati, renibus applicatis, supra expositis, mitigantur.

Dyspnoeæ nomine pectus inungimus.

Diarrhoea, ventri applicitis sistitur: & propinatis illis, quæ astringendo citra calorem, qualis est syrupus Cydon. prosint. Cõstipationem alui, laxantia dicta soluunt.

Marcor corporis si hecticam minetur, illiusuè metus & suspicio sit, non solum cordialia in cordis regione, sed & vniuerso pectori epithemata, & vnguenta humectantia applicamus, potionesque cordiales supradictas frequentius repetimus, sicuti hæc in hecticæ cura explicabuntur.

Intermittentes putridæ febres, sub se comprehendunt Tertianas, Quartanas: Tum simplices, quarũ illæ vnũ, aliæ duos dies dant inducias: Tũ duplices quæ mox altero die redeunt: Easque vel Exquisitas ab humore simplici, vel nothas

Intermittentiũ putridarum febriũ curatio.

à mixtis humoribus, vel diuersæ naturæ genitas. Plures enim species harum, vti in causis dictum est, minimè statuimus: cum reliquæ omnes quas alii adiiciunt, diuersimoda humorum mixtione ab enarratis variantes, & quotidianæ quoq; ipsorum, vel sub his comprehendantur, vel minimè in rerum natura inueniantur. De compositis ex intermittentibus & continuis priuatim agemus.

Harum autem omnium iudicium certius est quam continuarum. Cum, vti dictum, tertianæ breuiores sint, si sint exquisitæ, sintque æstiuales & vernales: Longiores verò nothæ & autumnales. Quartanæ verò omnium longissimæ, autumno incipientes, & per menses sex plerunque perseuerantes: interdum tribus mensibus cessantes, errore nonnunquam ad annum vsque productæ. Ex duplicatis febribus, singulæ suam naturam seruant.

Sunt autem febres hæ per se minimè lethales: etsi quæ exquisitæ sunt, admodum acutæ existāt, cum ipsarum causa procul à corde in ventre inferiore circa exctementorum sentinam, vti dictum est, lateat, à quo loco melius quoque expurgari potest. Nisi ea in maiores venas translata continuam excitet, quæ dein periculosa est. Fit tamen quoque si diutius febres intermittentes perseuerent, aut frequentius infestent, vt visceribus vicinis læsis, hepate, liene, ventriculo, & intestinis, noui inde morbi & grauiora periculosioraque sequantur symptomata, vt colicus dolor, icterus, hydrops, similiaque quæ ob errorem ægri non-

nun-

nunquam & Medici, possunt accidere.

Febrium autem istarum omnium tam tertianarum quam quartanarum cuiuscunque generis curationem, simul explicabimus, cum causa non adeò quod ipsius naturam attinet, quam in vtrisque nos biliosam statuimus: nec loco, quem in vtrisque venas meseraicas posuimus, discrepent. Etsi plerique pro diuersitate humorum tam naturalium quam præternaturalium, quotquot ferè in corpore inueniri possunt & excogitari, singulorum putredini suas accommodantes febres, singulis, vel saltem pluribus certa curationis capita assignarint: non tantum tertianis & quartanis, quatenus exquisitæ vel spuriæ, simplices vel duplices sunt (quo nomine & nos ipsarum curationem variare dicemus) separatim singulis curationes præfigentes: sed & tertianis nothis à bile citrina (sic eam, quæ pituita tenui & aquea diluta sit, vocantes) genitis: vel bile vitellina (sic eam cui crassa pituita permixta sit appellantes & vtramq; tertianam maioris famæ vocantes) priuatam rationem accommodãtes: vti & huic tertianæ quã minoris famæ notham vocant, eamque à bilis cũ melancholici succi, vel atræ bilis præternaturali permixtione oriri existimant: item huic quam à bile prassina vel æruginosa fieri dicunt. Quod & diuersis quartanis faciunt nothis, non tantum, vti volunt, à fæce sanguinis, sed & bile & pituita adustis ortis. Sed & quotidianæ, quam non tantũ à pituita simplici pronatã, sed & à dulci, acida, salsa, vitrea, epialas, lipyrias dictas: & ex illius

mistione cum melancholia vel bile, fieri credũt, omnibus quoq; hisce speciebus, priuatam in singulis curationem docent. Eas quoq; quæ ab hisce non alia ratione, quam quod graui syncope, vt & continuæ quædam, in paroxysmis ægrum exagitant, & syncopales ob id dicuntur, ac si diuersum esset febrium genus, peculiariter quoque quomodo curari debeant, explicant. Vnde factum, vt tam confusa & multiplex febrium curandarum descripta sit vndique tractatio, tamq; varii purgationũ pro humorum diuersitatibus, à quibus febres nasci crediderunt, modi sint propositi, illisq; scateant tota febrium curandarũ volumina: quæ si quis imitari vellet, ægro curam incertiorem redderet, quã si totum negotium naturæ committeret: quæ per se sola sæpè ad febres sanandas sufficit.

Scopi curationis.

Itaque curationem omnibus intermittentibus simul accommodantes: [1] Primum quid causæ summouendæ ratione euacuantibus moliendum; [2] Et morbi causa alterantibus efficiendum sit; [3] Viriumque restaurandarum causa, in viuendi ratione obseruandum sit; [4] Et symptomatum grauiorum occasione faciendum: curandi methodum ad singulas interim tertianarum, quartanarumque diuersitates respicientes, explicemus.

1. EVACVANTIA.

Euacuantia ratione causæ administrantur, vt ea tollatur vel minuatur: quam in venis meseraicis sanguinem putrem biliosum esse diximus: quę causa nisi tollatur, velint'que aliis, paroxysmorum

rum cursum & motum hunc naturæ, per quem portionem illius causæ excutit impediendo febres sanare, vti maior empyricorum vel indoctorum turba facit, quia causa tunc remanet, grauiores morbos, qui vel cessante febre, vel vna cum illa superueniunt, vt colicam, ícterum, cachexiam, cæterosque inducunt. Ergo primum per euacuantia causa morbi tollenda erit, vnde & morbi calor emendatur, & symptomata mitigantur. Fit autem hoc formis sequentibus.

Sanguinis detractio si fieri posset ex venarum meseraicarum ramis, vbi causam putrem harum febrium latere diximus, sine dubio, quia eam euacuaret, præstantissimum esset remedium: vti in febribus continuis, si rami venæ cauæ aperiantur. Verùm cùm venæ meseraicæ nullibi ad cutem pertingant, nulla ipsarum sectio, vti venæ cauæ ramorum cutaneas venas constituentium, illic fieri potest. Nec dum intrinsecus medicamentis exhibitis tutum esset hisce venis reseratis, sanguinem ex illis in ventriculum & intestina emissis per vomitum & aluum, vti tamen natura aliquando sponte facit, educere: cum talia medicamenta vehementiora & adurentia esse oporteret: quæ erodēdo non tantum venas aperirent, sed & exulcerando dysenterias facerent: vti ex colocynthidis vsu sinistro sæpè factum esse vidimus. Hæc etsi se ita habeant: nihilominus in febribus hisce sanguinem educimus interdum hac ratione.

Sang. detractio.

Hæmorrhoidum fluxus in hiſce febribus, non ſolùm quartanis, vti exiſtimarunt, ſed & tertianis reliquiſque omnibus ſpeciebus, plurimum competit, haſque febres interdum, etſi longiſſimæ ſint, nec alio artis præſidio ſanentur, per fluxum hunc ſanari ſubito interdum videmus. Nec mirum: cùm venæ hæ venarum meſeraicarum rami, cauſam morbi proximam, ſi ſanguinem effundant, euacuent. Ergo harum fluxus, ſi ſponte à natura, vt in conſuetis ferè fieri ſolet, concitetur, non eſt ſiſtendus, & ſi parcius fiat, promouendus. Sed & in diuturnioribus febribus quartanis præſertim, quibus ob ſanguinis craſſitiem, qui hac ratione melius euacuatur, priuatim competere exiſtimant: ſi naturam eò inclinare præſertim videmus, vel quod notæ aliquæ ſanguinis interdum apparent, vel pruritus in podice ſentitur, proritandæ ſunt. Quod fit incipiendo à fotibus leuioribus; Sanguiſugarũ applicatione, quod omnium eſt commodiſſimum: Vel frictionibus cum foliis ficus, caprifolii, ſicuti hæc in hæmorrhoidibus explicata fuerunt. Sunt qui eas ſecando aperiunt, quod tamẽ, niſi vena manifeſtò appareat, ne podex vulneretur, cauere oportet, vnde eos ſummos poſtea cruciatus paſſos obſeruaui.

Menſtrua quoque in fæmineo ſexu, ſi ſuppreſſa ſint, etſi hęc non vt hæmorrhoides à venis meſeraicis, ſed venæ cauæ ramis effluant, atque adeò à cauſa proxima febris nil videantur educere: Quia tamen naturalis hæc excretio certo tempore

pore fieri debet, & si impedita sit, collectionis illuuiei in vniuerso corpore, causam quoque præbet, vti & hisce febribus: ea est promouenda, vt sic corpus purum reddatur, & eosdem vsus, quos venæ sectionem præstare quoque dicemus, præstet. Præsertim cum per hanc viam in impuris corporibus natura suam illuuiem soleat deponere. Et fortè etiam ex venis meseraicis propter vicinitatem venarum hæmorrhoidalium, aliquis fiat ad hãc sedem transitus, quæ venulæ, etsi non ita ob exilitatem pateant, impletæ tamen distendi, vt in reliquis quoque videmus, possint. Ergo si non fluant, aut non decenter, promouere eas oportet: quod variis fit ingeniis. Inprimis verò vena secta, saphena dicta: quæ vel statim menses prouocat, vel illarum materiam exhaurit. Sed & licet prius ob generalem euacuationem vena secta sit, altero tamen mox die vel sequentibus, malleoli hæc vena nihilominus aperiri debet, vnde sæpè febris mox cessat, vel vt citius desinat, vna cum aliis remediis adhibita, facit. Sed & purgantia, de quibus postea, vti naturam sollicitando excretiones mouent, sic & menses prouocant, sicuti hæmorrhoides.

Phlebotomia in vena cutanea aliqua patente, aliquando conceditur, aliquando improbatur. Omittenda est enim in tertianis exquisitis, aliisque, quæ vehementi calore ob bilem magis adurentem, vnde hæ febres fiunt, excruciant. Quin & in pituitosis, & senibus, & in reliquis quoque non temere, vti tamen vulgus facit, potioremq;

curationis partem hanc esse iudicat, administranda: cum enim nihil de causa coniuncta febrium, vti dictum, detrahat, hac ratione iuuare minimè potest. Sed & sæpè sinistrè vel temerè instituta, raptâ materiâ intra venam cauam, ex intermittente continuã facit: vel puriore sanguine ob exhaustos venę cauæ ramos, ex venis meseraicis retracto, is qui remansit biliosus putrisq;, cuius frenum sanguis erat quo contemperabatur, magis ferocit. Vnde plus in febribus venam aperiendo, quàm eam negligẽdo (nisi grauius aliquod symptoma, vt ex sanguine accenso partiũ internarum inflãmatio metuitur fiat) peccari obseruaui. Cõceditur tamen interdũ in plethoricis & cacochymicis, hac ratione. Si summa plethora adsit: quam ex constitutione corporis cognoscimus, & vrinis admodũ rubicundis & crassis, quas potissimũ eo nomine obseruãt: & si quoq; permanens post febrẽ in corpore calor, non tamen febris adsit, tũc ad summouendã eam plenitudinem, cum sit naturæ grauis, vti & ad caloris euentilationem, vti in synochis ab accenso sanguine facti diximus, probatur, & in die quietis fieri debet. Licet enim nonnunquam in paroxysmi principio facta, calorem reprimendo, & vapores ascendentes reuellendo, paroxysmum vel impedit aut tardat: quia tamẽ sic naturæ motus impeditur, quo causæ morbificæ portio excutitur, conuenire minimè potest. Ergo tempore quietis, (diligenter illud pręsertim in duplicibus febribus obseruando & eligendo) nõ in morbi principio, sed augmẽto, vel

vel ſtatu quoq; in tertianis, vix ante tertiũ paroxyſmũ vel quartũ, qui grauiſſimus eſſe ſolet, mitti debet: prædicendo tamẽ paroxyſmi qui ſequetur malitiam, ne venæ ſectionis cauſa id accidiſſe putent. Eligendo venã cõmunem, latã brachii, vt tutius ſecari poſſit: cui magis quam vt iecoraria, medianauè eligatur, intendendũ. Quantitas autẽ illius ad ℥.5.6.7. vel 8. educenda. In quartanis tamẽ priuatim in ſiniſtro brachio facta, ſed tardius, cũ iam aliquãdiu perſeuerarint (ſunt.n. quartanę ab initio leuiter tractandæ, ne duplex vel triplex fiat, aut vires cõcidãt, quas ob morbi diuturnitatẽ cõſeruare oportet) prodeſſe creditur. Aut ſi ſiniſtræ manus vena minimo digito ꝓxima, ſaluatella dicta, ſecetur, quã ſingulari quodã modo quartanas ſanare credũt. In cachecticis, quia nõ tantũ ſanguis venarũ meſeraicarũ impurus eſt, ſed & ille qui in venæ cauæ ramis cõtinetur, vel antequã febris incepit (facile.n. impura corpora hiſce febribus corripiũtur) vel febre iam vigente, vt tunc quoq; aliqua illius portio educatur, venæ ſectio, ne febris augeatur, aut noua accedat, cõceditur. Et ſi emiſſus ſãguis putris quoq; appareat, lõgius fluere ſinitur, & ſi craſſus & niger in quartanis appareat, maior ipſius quoq; portio educitur: ſin minus, ſiſtitur. Et ſi neceſſitas exigat, ſæpè reiteratur. Verum ne bilis, ſanguine detracto, amplius ferociat, ſyrupum aliquem refrigerantem, vt de Limonibus, vel Viol. mox poſt venam ſectam exhibere conſultum eſt; vel, vti conſuetum, iuſculo mox exhibito illud cauemus.

Humorum reliquorum & excremẽtorum expurgationes in febribus intermittentibus, Craſſiorum, per deiectiones, vomitiones: Tenuiorum per vrinas & ſudores, inſtituuntur.

Fæces craſſiores expurgantia, & inteſtina eluentia primum locũ habent: tum ſtatim in morbi principio: tum in progreſſu illius.

In principio ante reliquorum vſum & venæ ſectionem, ſi illa facienda ſit, inteſtina ab excrementis quibus perpetuò ſcatẽt, elui debent, tum vt quæ ſequuntur remedia reliqua melius operentur, tum ne per venæ ſectionem venæ inanitæ excrementa, vti voluerunt, rapiant. Quod iniectis exhibitiſque perficitur.

Iniecta clyſmata citius id præſtant, & cum inteſtina tantum eluere cupimus, præſertim vſurpantur. Inter quæ ea quoque quæ in febribus cõtinuis deſcripta ſunt, conuenire poſſunt, ſi leuioribus vti velimus: cum plerunque hic & fortioribus vti liceat. Quæ ſecundum morbum & conſtitutionem ſic diſtingui poſſunt.

In tertianis & vehementer calidis febribus, ſic fiunt, ℞. rad. Altheæ ℥.i. herb. iiij. Emollitiuar. an. m. i. Hordei p. i. ſ. Cucurb. ℥.ß. fiat decoctio diſs. in lib. i. ß. Caſſiæ ℥.ß. Mellis Viol. ℥.i. ol. Viol. ℥.ij. fiat Clyſter, cum Sale.

In quartanis verò, ℞. herb. iiij. Emoll. Mercurialis, Betæ an. m. i. rad. Bugloſ. ℥.ij. Prunorum n. x. iiij. ſem. frig. mai. an. ʒ.ij. Epithymi ʒ.ij. ſ. Aniſi ʒ.ij. fiat decoctio diſ. Catholici ℥.i. Sacchari rub. ℥.i. ol. Viol. ℥.ij. ol. Cham. ℥.i. fiat Clyſter, cũ Sale.

In pi-

In pituitosis constitutionibus, & si copia phlegmatis in intestinis sit, ad potentius abstergendum hoc vtendum, ℞. rad. Liquiritiæ ℥. ij. herb. Maluæ, & Betæ cum radicibus, Parietariæ, Betonicæ an. m. i. Hord. inte. Furfuris an. p. i. fl. Cham. Meliloti, Buglossi an. p. i. Agarici ʒ. ij. Ficuum n. x. s. iiij. frig. mai. an. ʒ. ij. s. Fæniculi ʒ. iij. fiat decoctio dissolue, Diaphæn. Hieræ picræ an. ʒ. ij. Sacchari rub. Mellis ros. an. ℥. i. ol. Viol. Chamæm. an. ℥. i. ß. Salis parum fiat Clyster.

Suppositoria loco clysmatum vsurpari possũt, quibus iteratis eodem die bis aut ter, naturam potẽtius nonnunquam quam per clysmata operari vidimus.

Quod si verò mox in prima inuasione ventriculum cruditatibus & excrementis pituitosis, aut lentore, aut bile infestari videmus: sicuti ex cardialgia, quæ ferè semper comes est, nausea & desiderio vomendi, cognoscimus: tunc potius ante venæ sectionem, vel si illa minimè fieri debeat, mox à principio, minorans dictum damus: vel vomitum, maximè in consuetis, mouemus.

Minorantia dicta, & ventriculum, & intestina à cruditatibus, & excrementis crassis, & humoribus obuiis expurgant: quibus nos, vt inquit Hipp. corpora ante purgationem fluida facimus. Quæ cum in die quietis dentur, non tam curiose, vt in continuis, in quibus cum ea sumunt adhuc febricitant, sunt eligenda. Quæ tamen quoque in tres classes, vti clysmata, distinguimus.

In tertianis exquisitis, vel quando admodum

calore sæuit febris, ℞. Cassiæ rec. ext. ʒ. x. pul. s. Anisi vel Liquirit. ℈. i. cum Saccharo fiat bolus: capiat per se, vel dissoluendo cum aqua Endiuiæ vel Cichorii.

Vel, ℞. Cassiæ rec. ext. pulpæ Tamarind. an. ℥. ß. s. Anisi an. vt suprà.

Vel, ℞. Cassiæ rec. ex ℥. ß. syr. Ros. sol. (vel succi Ros.) & Violar. an. ℥. i. cum aqua Cichorii & Buglos. fiat potio.

Vel, ℞. Prunorum Damasc. n. x. Tamarind. n. xij. decoquātur in iusculo vel aqua, donec omnia dissoluantur, exprimatur ius & bibatur.

Paulò efficacius hoc est, ℞. Rhabar. ℈. iiij. Spicę ℈. i. infund. in aqua Endiuiæ & exp. diss. Cassiæ ℥. ß. syr. Ros. sol. ℥. i. fiat potio.

In quartanis, melancholicis & diuturnis febribus, ℞. Cassiæ ℥. i. pul. Epithymi ʒ. i. Sacchari q. s. fiat bolus, vel dis. cum aqua Buglossi.

Vel, ℞. Epithymi ʒ. ij. decoquatur in iure, adde Mannæ gran. ℥. ij. bibat.

Vel, ℞. Prunorum n. x. Dactyl. n. ij. Epithymi ʒ. ij. fl. Cord. an. p. i. fiat decoctio diss. Catholici ʒ. vj. syrup. de floribus Persicorum ℥. i. fiat potus.

Fortius hoc erit, ℞. confect. Hamech. ʒ. i. ß. Cathol. ℥. ß. dis. in aquis Buglos. & Fumariæ.

In pituitosis constitutionibus eadem dari possunt, & paulo quoque fortiora. Vt ℞. Catholici ℥. ß. Diaph. ʒ. ij. cum saccharo fiat bolus.

Vel, ℞. Dactylorum n. v. Prunorum n. x. Passul. paria. x. Ficuū n. iiij. rad. Liquirit. ℥. ß. fiat decoctio,

coctio, dissolue Diaphæn. tab. Diacarth.an.ʒ.i. bibat.

Si pilulas malint, ℞. pilul. de Agar. vel de Rhabarbaro, vel si leuiores, Mastichinarum ℈.ij. fiant pilulæ.

Validiores hæ sunt, ℞. pilul. Aggregat. ʒ.ß. cum syr. Ros. sol. fiant pilulæ.

Vomitus cum per superiora, & crudam materiam, vel lentam pituitosam, quæ in ventriculis febricitantiũ interdum, non tanquam causa coniuncta, sed tanquã redundantia excremẽtorum, hæret, & biliosam quoq;, si illa motu febris ad vẽtriculum concitetur, excutiat, plurimũ alleuat, & nonnunquam febrem mitigat, & proin minoratiui vices obit. Qui tamen, si constipatio adsit, nisi priùs aluus soluatur, promoueri minimè debet: vti hoc mox, quando eodem remedio febrilem causam cõiunctam quoq; euacuari posse explicabimus, ostendemus. Vbi & remedia vomitum conciliantia adiicientur: in quibus à leuioribus incipiendum est.

Purgatio humorũ per catharctica, quæ naturam iam validius vrgent & stimulãt, vt sic à venis meseraicis materia putris febrium educatur, instituitur. Per quã sensim semper aliquid demendo, vt sic febres mitigentur, & tandem penitus cessent, efficimus. Cæterum in hac rite facienda, prius crassioribus excrementis, vti dictum, eductis, humores ad purgationẽ præparari, posteaq; euacuari debent. Quę duo & statim in principio peragenda erunt: nisi materia morbi tam sit

copiosa, vel adeo turgeat, vt sponte iam exitum quærens, præparatione minime opus habeat. Tunc enim naturæ motus statim exhibito purgante medicamento iuuandus. Sed & nisi febris remittat, sed longius perseueret, per morbi quoque progressum ad pręparationes & purgationes rursum redeundum. Quod si nec sic cesset, tertio, & in summe pertinacibus & longis febribus, quarto quoque repetendum erit.

Præparo. In principio itaque hoc modo præparare & purgare conuenit. Præparatio humorum in febribus intermittentibus, æquè ac continuis necessaria: eoque magis, cum materia hic in venis meseraicis latens, putris, maiori præparatione concoctioneque opus habeat, & ne vlterius putrescat, putredo sit inhibenda, viæque aperiendæ; vt sic ex venis illis in intestina per cathartica rectius propellatur. Quæ vt melius operentur, hypochondria, dum his vtuntur ol. Chamæm. Vino albo permixto, aliqui inungere iubent. Hęc pro ratione febris & corporis constitutionis distinguenda quoque erunt.

In tertianis. In tertianis & acutioribus febribus, ad calorem contemperandum, putredinem arcēdam, bilis feruorem extinguendum, ♃. syr. Acetos. s. Oxysacch. s. an. ℥. vj. syr. Endiuiæ, Viol. an. ℥. ß. ~~aquarum Endiuiæ, Viol. an. ℥. ß.~~ aquarum Endiuiæ, Acetosæ an. ℥. iij. misce fiat iulep: capiat per triduum.

Vel sic, ♃. syr. de acetos. Citri, vel Limonibus ℥. i. syr. de Endiuiæ, Viol. an. ℥. ß. aquarum Endiuiæ,

uiæ, Lactucæ an.q.ſ. capiat ter. ℥ij

In pauperibus, ℞. Sacchari ℥ij. Aceti albi ℥.ß. decoctionis Hordei & Endiuiæ lib.i.ß. ſucci Ribes vel Pomorum admodum acidorum ℥.i. decoquantur deſpumentur, bibat tribus vel quatuor vicibus.

Vel fiat decoctum ſequens, ℞.rad. Cichoreæ, Dentis leonis cum toto an.m.ß. fiat decoctio, & in lib.i.ß. diſſolue herb. Endiuiæ, Lactucæ, Hepaticæ, Acetoſæ an.m.i. fl. Viol. Bugloſ.an.p.i.iiij. ſ.frig.mai.an.ʒ.i. ſyr. Acetoſ. ſ. Oxyſacch.ſ.an.℥.ij. vel vini Granat. acid. & vinoſorum ℥.iiij. miſce: capiat quatuor vel quinque vicibus.

In tertianis longis, nothis, & cum adſunt obſtructiones, ℞. Oxymel.ſ.℥.i.ſyr. de Endiuia, de Cich.ſ. an.℥.ß. aquarum Capill. Ven. Endiuiæ, Cichorii an.℥.i. fiat ſyrupus: reiterando per vices tres vel quatuor.

Vel, ℞. Oxymel. compoſ.ſyr. de Cich.compoſ.an.℥.i.ſyr. Capill. Ven.℥.ß. aquarum Endiuię, Capill. Ven.an.℥.ij. miſce: reiterando vt dictum.

Vel, ℞ rad. Cichoreæ, Graminis, Aſparagi, Plantag.an.℥.i.rad. Fæniculi, Petroſ.an.℥.ß. herb. Endiuiæ, Cichorii, Dentis leonis, Capill. Ven. Hepaticæ an.m.i. Betonicæ m.ß.iiij. ſ.frig.mai. an.ʒ.ij.ſ. Endiuię, Portul.an.ʒ.i.ſ. Fęniculi, Aniſi, Petroſ.an.ʒ.ß. Hordei p.i. Prunorũ acid.n.vj.fl. Cord. an. p.i. fiat decoctio, diſs.in lib.i.ß. Oxymel.ſ.℥.iij. fiat Iulepus aromatiſatus ʒ.i. Sant. pro tribus vel quatuor vicibus.

Pro pauperibus, ℞. aquę Mulſę menſ.ß. Aceti

albi q.s. vt acidulum fiat: bibant, vt dictum.

In 4tanis. In quartanis sic præparandum, in principio morbi, dum adhuc calor febris magnus est: nam si diu perseuerauerint, calor diuturnitate debilitatur, ℞. Oxymel. s. syr. de Bizantiis an. ℥.i.ß. de Fumaria ℥.i. aq. Buglos. Borrag. Lupul. an. ℥.iij. misce pro tribus vicibus.

Vel sic, ℞. syr. Acetos. compos. de Bizantiis, de Buglos. an. ℥.i.ß. aquarum Fumariæ, Buglos. Borrag. Endiuiæ an. ℥.iij. misce.

Vel hoc decocto, ℞. rad. Buglos. Rusci, Asparagi, Cichoreæ, macerat. in Vino albo an. ℥.i. rad. Fænic. Petros. an. ℥ ß. liquirit. ʒ vj. cort. Tamaricis ℥ ß. herb. Buglossi vtriusque, Capillarium, Chamędr. Chamæpith. Beton. an. m. i. fl. Cord. Genistæ an. p. i. Passul. purg. ab acinis ℥.ij. Prunorum n. x. s. quatuor Frig. mai. an. ʒ.ij. s. Cuscutæ, Petros. Endiuiæ an. ʒ.i. Cicerum rubr. p. i. fiat decoctio, dissolue syr. de Bizant. ℥.ij. Oxymel. s. ℥.iij. fiat apozema pro tribus vel quatuor dosib. aromat. ʒ.i. Cinamom.

Purgo. Purgatio deinde, vel statim non concocto humore, si turgeat: vel concocto prius, vti dictum, exhibenda: eaque sumpta, horis aliquot si necesse sit, Lauatiuum ex aqua seu decocto Hordei vel Iusculo cum saccharo Ros. dandum, Et sequenti post eam die confortatiuum, vt dicetur, exhibendum.

In 3is. In Tertianis exquisitis, & breuioribus, & ardentioribus, & duplicatis febribus, minus calida, vel mitiora vsurpanda sunt, hoc modo, ℞. Rhabarba-

barbari el. ℈.iiij. Spicæ gran.vj. Myrobal.citrin. confric. oleo Amygd. amar. ʒ.ij. infundantur in aqua Endiuiæ, prius parum irrorata Vino, & post horas duodecim exprimãtur, addendo syr. Ros.sol.simpl.℥.ij.s.Viol.℥.i.bibat.

Alia, ℞. Cassię rec.ex.℥.ß.el.de Succo Ros.ʒ.ij. syr.Ros.sol.sim.& de floribus Persicorum an.℥. i.cum aqua Endiuiæ vel Viol.misce.

Tertia, ℞. Hordei p.i. Prunorum n.vj.Iuiub. Sebesten an.n.x. Tamarind.℥. ß.fl.Cord.p.i. Senæ ʒ.ij.fiat decoctio, dissolue in colatura Mannæ gran.℥.i.syr.Diasereos vel Ros.sol.cũ infus.Rhabarbari ℥.i.fiat potio.

In tertianis & quartanis nothis, longis, & in pituitosiore cõstitutione, Potio, ℞.rad.Cichor. ℥.ß. Liquiritiæ ℥.i.fl. Cord.p.i. Prunorum n.x. rad.Polypod.ʒ.vj.s.Carthami ℥.ß.s.Anisi ʒ.i. Senæ ʒ.iij. fiat decoctio, dissolue Rhab.infusi in vino albo & aqua End.æquis partibus ʒ.i. syr. Diasereos ℥.i. fiat potio.

Alia, ℞.Rhabarb.ʒ.i. Spicæ ℈.ß. infusa in Vino albo & aqua End. Agarici ʒ.i. cũ zingib.gran. vj.infusi in Oxymel.exprimantur: adde Mannæ el.℥.ij.fiat potio.

Tertia, ℞. Cathol.℥.ß.Diaph.el.de succo Ros. an.ʒ.ij.cum aqua End.& Beton.fiat potio.

Pilulæ, ℞.pilul.Aggregat.ʒ.i. cum Vino albo odorato fiant pilulæ.

Puluis, ℞.Rhabarb.el.ʒ.i. Cinamo.℈.ß. Turpeti el.℈.ij. zing.℈.i. fol.Senæ ʒ.i.ß. fiat puluis: detur cum iure Cicerum.

In quartanis ab initio non ſunt fortiora vſurpanda, cum adhuc vehementer æſtuent, Potio, ♃. Rhabarb.ʒ.i. Myrob.Ind.confricat.ʒ.ij. Spicæ, Cinam.an.gran.vj. Epithymi ʒ.ij. infundantur in ſero Lactis fiat expreſſio: diſſolue, ſyrupi de floribus Perſicorum ℥.i. vel de Pomis redolēt. compoſ. Rond. qui helleborum recipit ℥.i. fiat potio.

Alia, ♃. fl. Borrag. Bugloſ. Viol.an.p.i. Ceterach veri m.i. ſum. Thymi & Epithymi an.ʒ.ij. rad. Liquirit.℥.i. Paſſul. Sebeſt.an.n.x.ſ. Aniſi ʒ.ij. ſ. Cuſcutæ ʒ.i. rad. Polypod.ʒ.vj. Senæ ℥.ß. Tamar.℥.ß. cort. Myrob.Ind.ʒ.iij. fiat decoctio: diſs. in ℥.iiij. col. ſyr. de floribus Perſicorum vel Roſ. ſol. cum inf. Senæ ℥.i. vel de Pomis redol. fiat potio.

Tertia, ♃. Catholici ℥.ß. vel ʒ.vj. vel illius loco Diaſenæ tantundem, quæ in quartanis admodum laudatur, Confect. hamech ʒ.ij.ß. ſyr. de Bugloſ. de Fumaria an.℥.i. aquæ Bugloſ. q.ſ. fiat potio.

Vomitus etſi obuia tantum prima fronte educere videatur, & ſic ventriculum euacuare, is tamen ſæpè, naturâ motâ, ſiue à principio fiat, & poſteà in morbi progreſſu, cauſam coniunctam illam bilioſam è venis meſeraicis egregie excutiens, febrem mitiorem reddit, vel penitus tollit: atque ea ratione febres interdum mox curantur, vel ſi diuturnæ ſunt, vt quartanæ, & poſt multas purgationes non ceſſent, interdum repetitis vomitionibus per duos tresuè dies, ſanantur. Quod & ſæ-

& sæpè, si magna copia bilis per violentas vomitiones, quod tamen non adeo tutum, reiiciatur, accidit: cum materia biliosa febrilis in venis meseraicis contenta, sicuti cum circa intestinorum venas hæret per purgationes tandem euocatur, sic si in superioribus circa ventriculum venis meseraicis lateat, vomitionibus, vel pluribus, vel magnis educatur.

Probatur idcirco in omnibus febrium intermittentium speciebus vomitus, maximè si nausea, cardialgia, vti ferè fit, adsint, & vomere consueti sint, nec alia, inter quæ & ventris censetur constipatio, impediant: cum, nisi ea prius laxetur, vomitus noceat, aluumque magis, nisi vomitoria ob violentiam illam moueant, supprimat. Hunc tamen dum cruditas adhuc est in vẽtriculo, quod in quotidianis accidere putant, aliqui improbãt, nec volunt vt vomitus ante septem vel octo dies prouocetur: tutiusque concitari, si signa concoctionis adsint, docent, & pituitæ causa incidentia vt oxymeli scill. vomitoriis permiscent: in quo cũ pituitam febris causam proximam minime esse posse ostenderimus, nimis sollicite laborare videntur. In quartanis plures vomitu, quam ferè alio medicamento, liberatos scimus: vnde vomitum radicem curę febriũ Auicen. vocauit. Tempus autem vomitioni aptum interdum dies quietis est. Debetque ieiuno ventriculo si facilè vomant fieri: sin minus, ventriculo cibis pleno: idq; præsertim, si cibum adhuc vt in progressu quartanæ & tertianæ sæpè fit, sumere possint. Tunc

Vomitus quartanis [illegible]

& antequã vomant, vel iuſculũ Piſorũ, aut Cicerũ, aut Pulli affatim bibant. Raphanos & alias radices eſuales, Caules, Piſces ſalſos, ad abſterſionem comedant, vinumq; dulce bibant, & paruo poſt tempore vomitum actu vel potentia irritent. Sed & in principio acceſſionis vomitus factus, & aliquoties, cum paroxyſmi incipiunt, repetitus, plurimum iuuat, febriſq; inde mitior vel breuior fit, citiuſque ceſſat.

Proritatur autem leuioribus minuſque irritantibus, cum debiliores ſunt, & calor non magnus exiſtit: fortioribus vero in diuturnis febribus, vt quartanis, & pituitoſis ventriculis, qui validiſſima ferre poſſunt. Quod ſequentibus perficitur.

Actu ſi irritantur fauces digito vel penna, vomitio rectius ſuccedit: quod & ſine vomitorio exhibito in conſuetis ad vomitum mouendũ ſufficit: quando prius cibo impleto, vt dictũ, ſtomacho: alias poſt vomitoria exhibita hæc irritatio vomitum promouet: præſertim ſi poſt ſumptum vomitoriũ, quarta horæ parte, iuris Pulli ſcutellã ſuperbibat, poſteaq; fauces irritet & vomat.

Leuia. Vomitoria autem leuiora hæc ſunt, ℞. aquæ Endiuiæ poculum, bibat affatim, & digito in fauces intruſo vomat.

Vel ℞. Oxymel. ſimpl. (quod omnes in omnibus ſpeciebus probant ℥.i. vel ℥.i.ß. aut ij. vel iij. aquæ, vel Communis, vel Pluuiæ, vel decocti Hordei, inſignem portionem, bibat tepide.

Vel, ℞. Oxymel. ſ. ℥.ij. aquæ decoctionis Mellis,

lis, & seminis Raphani ℥.vj. bibat.

Item ♃. aquæ Nucum viridium cũ Aceto destillatæ, bibat ℥.iij. & vomat.

Vel, ♃. fl. Chamæmel. ℥.i. Anthos & Anethi an. ℥.ß. fiat decoctio in aqua stillatitia, vel decoctio Raphani, bibatq; initio. Quo multos liberatos fuisse testatur Rond.

Decoctum Lapathii, Atriplicis, & Portulacæ alii probant.

Vel, ♃. seminum Atriplicis, Anethi, Raphani an. ℥.i. fiat decoctio in aqua, dis. Oxymel. s. vel scill. (si crassus in ventriculo sit humor) bibat.

Fortiora hæc sunt, ♃. seminum Erucæ, Porri, Raphani an. ℥.ß. s. Atriplicis ʒ.ij. rad. Azari ʒ.i. fiat decoctio, diss. Oxymel. simpl. ℥.ij. bibat.

Azari seminis, & radicis, & Genistæ seminis decoctum magni facit Rond. addito Cinam. & Macere, decoctioneque in Vino facta, vt vult Diosc.

♃. rad. Palmæ Christi ʒ.i.ß. detur cum Vino Maluat. illius puluis.

♃. Azari cum radicibus ℥.ß. coquatur. decoctumque propinetur.

Vel, ♃. Phaseolorum p.ß. seminum Atriplicis, Anethi, & Raphani an. ʒ.iij. Calamenti sicci ʒ.i.ß. fiat decoctio, & in ℥.iiij. dis. Oxymel. s. vel scil. (si crassa pituita in Ventriculo sit) ℥.i.ß. fiat potio.

Stibio aliisque fortissimis exhibitis, vt Helleboro albo, plurimi fuerunt restituti: tunc enim

immensam copiam serosi humoris cum bile citrina vel porracea vomunt, fitque magna è venis meseraicis à natura, quæ tunc admodum irritata est, euacuatio. Sed quia non caret summo hæc vis periculo, non temere in quibusuis, sicuti alibi diximus, propinari hæc, vt Empirici faciunt, debent.

Repetuntur, si febres perseuerent, altera vice per aluũ expurgationes, pro diuersitate febrium variantes, hoc modo.

In tertianis exquisitis & duplicibus & acutioribus, corpore purgato, si non cessent: satis erit Clysmate deinceps ventrem laxum seruare, & naturam aliquo pacto, vt è venis meseraicis portionem huc excutiat, sollicitare. Quo nomine clyster supradictus repetẽdus, vel alter magis stimulans iniiciendus.

Vel sequens altero, vel tertio die dari poterit, ℞. Hordei, Cicerum an. p. i. Maluæ, Viol. Bliti, Betæ, Atriplicis an. m. i. fl. Chamęmel. p. i. ſ. Anisi ʒ. i. fiat decoctio dissol. Mell. Viol. Sacchari rub. an. ℥. i. ß. ol. Viol. ℥. iij. vitellum Oui n. i. Salis parum, fiat Clyster.

Purgans quoq; si febris non cessat, sed leuius, exhibendum. Veluti ius in quo Melta, Violaria, Spinachia, Malua, ebullierint. Vel potiones ex Rhabarbaro, Cassia, vti supra dictum, repetẽdæ.

In nothis, & longis febribus præsertim, de nouo præparare & purgare oportet. Idque vel repetitis supradictorum præparantium purgantiumque formulis: easque cum variæ illic explicatæ sint

ſint mutando, ita vt nouas hic adiicere non ſit neceſſe.

Inprimis verò hic ea quæ ſimul & præparant, & vias, & materiam, & ſimul euacuant, laudantur, ſi aliquoties illis vtantur, & poſtea nihilominus adhuc validiore medicamento purgentur. Quæ variis formis vſurpantur.

Apozema hoc illud præſtabit, ℞.rad.Cichorii, Aſparagi, Graminis, an.℥.i.ß.rad.Lapathii, Acetoſę, an.℥.i.radic.Petroſ.Fęniculi an.℥.ß.Liquiritiæ ʒ.vj.herb.Endiuiæ, Cichorii, Acetoſæ fol. rot.Capillarium, Bugloſ.an.m.i.Betonicæ, Pimpinel.an.m.ß.iiij.ſ.frig.mai.an.ʒ.ij.ſ.Anyſi ʒ.i.ß. ſ. Fæniculi ʒ.i. fl. Cord.an.p.i. fl. Chamæm.p.ß. Prunorum, Sebeſten an. n.x. Tamarind.ʒ.vj. ſ. Carthami congua ℥.i.ß. macerentur rad. in Vino acidulo, poſtea omnia decoquantur in aqua, & in colatura feruida adhuc q.ſ.infūde Agar.troch. ℥.ß. fiat iterum leuis decoctio, in fine addendo Myrob.citrin.℥.ß. Rhabarbari el.℥.ß. & in fine aromat. Cinam.ʒ.i. Spicæ ℈.i. diſſolue ſyr.Roſ. ſol.℥.iij.miſcendo. Vtatur alternis diebus, diu cō-tinuando: poculum vnum: augēdo vel minuendo doſim, prout prima potio operabitur, bibēdo.

Poteſt media illius pars addito plus Sacchari vel ſyrupi ad formam ſyrupi, vt diutius conſeruari citra corruptionem poſſit, decoqui. Et cum aliquoties Apozemate vſus eſt, ſyrupo dein vti. Et ſi totum apozema ad formam ſyrupi coquatur, tunc per ſe vel cum aquis conuenientibus, vel decoctio Hordei, aut Cicerum, aut cum Iuſculo

vnciæ illius aliquot exhiberi.

Ante cuius vſum, donec ille paretur, vel illius etiam loco, ſyrupus vſualis Diaſereos, vel de Roſis ſol. cum infuſ. Rhabarb. dari poteſt.

Vin. Infuſio in vino facta, noſtro ſæculo, quo abſinthite vino pleriq; delectantur, ægrotis magis grata eſſe ſolet: cũ & abſinthium plus quã quoduis aliud, ſenæ tetrũ odorẽ reprimat, & vna cum vino, purgantium, quã ventriculo adferre ſolent noxam, corrigat: & vinum cum aperiendum ſimul eſt, ſua vi penetrandi, illud egregie promoueat, cuius & calor, ſi vinoſum prætertim ſit vinum, aut dilutum, cum illud tantopere non calefaciat exiguo hoc illius vſu, illius vſum impedire minime poſſit.

Quod ad aperiendum & laxandum ſic parabitur, ℞. rad. Cichor. ℥. i. ß. rad. Graminis ℥. i. rad. Petroſ. Fæniculi an. ℥. ß. rad. Ireos ʒ ij. herb. Abſinthii ʒ. iij. Chamæd. Chamæpit. Capill. Ven. an. ʒ. ij. fol. Acetoſæ Hepaticæ, Eupatorii Meſ. an. ʒ. ij. fl. Cord. an. ʒ. j. ſeminum, Aniſi ʒ. i. ſ. Petroſ. ʒ. ß. fol. Senæ ℥. i. ß. conquaſſentur omnia, adde Rhabarb. ʒ. iij. cum Spicæ ʒ. ß. in nodulo ligati: Agarici ʒ. 4. cum zingib. ℈. j. ſimiliter ligati, affunde Vini albi vinoſi parum diluti aq. Endiuiæ lib. v. (quia bonam portionem abſorbet materia) ſtent per noctem infuſa, & mane bulliant parũ in duplici vaſe, ſenſim refrigeſcant: vtatur, vti de apozemate dictum fuit. Et ne corrũpatur, quod poſt dies aliquot interdum fit, rurſum calefaciendo poſt triduum vel quatriduum cauetur.

Electua-

Electuaria vſualia ad hoſce vſus, ſi qui illis delectẽtur, ſic parari poterũt, ℞. Caſſiæ fiſt. rec. ex. ℥.ij. pulpæ Tamarind. extr. cum aqua Endiuiæ ℥.i. ß. Mannæ gran. ℥.i. Catholiconis, Diaprun. ſimp. el. Lentiui an. ℥.ß. Rhabarb. el. infuſi in Vino albo donec molleſcat ʒ.ij. Spicæ ℈.i. Senæ ʒ.i.ß. irroratæ prius Vino, Cinam. ſ. Aniſi an. ʒ.ß. ſyrupi de quinque Radicibus & de Cich. cum Rhabarb. an. q. ſ. fiat electuarium: capiat prima vice ℥.ß. experiundi cauſa, poſtea augeat ſenſim doſim: idq; alternis diebus, vel per ſe, vel, ſi mauelit, liquore aliquo diſſolutum.

Pilulæ vſuales, horum loco, hæ ſumi poſſunt, ℞. Agar. troch. ʒ.ij. Turbith ʒ.i. zingib. ℈.i. Rhabarb. el. ʒ.iij. Spicæ ℈.ß. Diagrydii præpar: cum ſucco Roſ. ℈.i. extracti Abſinthii ʒ.i. cum ſyrupo de Roſis ſol. cum infuſionibus fiat maſſa. Capiat tertio die vel alternis: à ʒ.ß. incipiendo: mane ieiunus, parum ſyr. Viol. diluti aqua Endiuiæ ſuperbibendo.

Hiſce aliquãdiu ſi vſi ſint, nec febris remittat, & non nimium hæc remedia per vices vſurpata ægrum purgãdo fatigarint, rurſum paulò fortioribus hac potione purgabitur, ℞. rad. Liquirit. ℥.i. Paſſul. ℥.i.ß. Prunorum n. vj. Tamarind. ʒ.vj. ſum. Thimi ʒ.i. Polypod. ℥.ß. Senæ ℥.ß. ſ. Carthami ʒ. vj. ſ. Aniſi, Fæniculi an. ʒ.i. fiat decoctio, infunde Rhabarb. el. ℈.iiij. Spicæ ℈.ß. Agar. troch. ʒ.i.ß. fiat expreſſio diſſol. Diaph. ʒ.i.ß. fiat potus.

Vel, ℞. el. de ſucco Roſ. Diaphæn. conf. Hamech an. ℥.i.ß. ſyr. Roſ. ſol. cum inf. fol. Senæ

ʒ.i.diſſolue in vino Abſ.& aqua Endiuiæ, fiat potio.

Vel hiſce pilulis, ℞. pilul. Agregat. de quinque gener. Myrob. an. ℈.i. Sine quibus ℈.i. cum Vino albo od. fiant pilulæ n. viiij.

In 4t. …… In quartanis, perſeuerante morbo, cum ſit admodum diuturnus & pertinax, interdum quieſcere etiam per menſis vſque aliquando ſpatium oportet: poſtea rurſum concoquendo & purgando hac ratione procedendum.

Præparatur humor tenax & craſſus biliosus & fæculentus ſanguis hoc modo, ℞. ſyr. de Fumaria, de Epithymo an. ʒ.i. ſyr. Viol. Endiuiæ an. ʒ.ß. aquarũ Bugloſ. Fumariç, Endiuiæ an. ʒ.i.ß. arom. Santal. citr. bibat per 5. vel 6. dies.

Ineuntç vere cum herbæ haberi poſſunt, aut adhuc circa autumnum, ſic præparari poteſt, ℞. Bugloſſi vtriuſq; ſum. Lupul. Fumariæ, Criſii an. [illegible].i. recent. contundantur, addendo Aceti ʒ.ij. exprimatur ſuccus, addendo, ſucci Pomor. redol. lib.i. Sacchari q.ſ. miſce, vtatur per vices.

Purgetur poſtea vel eodem vt ſupra, vel validiore adhuc, quam in principio factum eſt, medicamento, ℞. Prunorũ Damaſ. n. x. Paſs. Iuiub. Sebeſten. an. n. xij. fl. trium Cord. p.i.ſ. Aniſi ʒ i. fiat decoctio in aqua & vino albo, infunde Myrobal. citr. Ind. confric. ol. Amygd. dulc. an. ʒ iij. Rhabarb. el. ʒ.i. Spicæ gran. vj. Senæ ʒ.ß. Epithymi & ſummitatum Thymi an. ʒ.i.ß. fiat expreſſio diſſolue ſyr. Roſ. ſol. ſ. ʒ.i.ß. Cathol. ʒ.ß. conf. Hamech. ʒ.i. fiat potio.

Vel

Vel hiſce pilulis. ℞. pilul. Agregat. de quinque generibus Myrob. an. ℈. i. Turbith puluerizati ℈. i. zingib. gran. v. cum Vino albo fiant pilulæ.

Vt verò ſimul præparetur & purgetur materia, tale fiat Apozema, ℞. rad. Aſparagi, Graminis, an. ℥. i. ß. rad. Apii. Petroſ. an. ℥. i. Liquirit. ℥. ij. cort. rad. Cappar. Fraxini, Tamaricis, Sambuci, an. ℥. i. macerētur omnia in Vino albo, herb. Borrag. Bugloſ. cum toto, Adianti, Polytrichi, Ceterach veri an. m. i. Chamæd. Chamepithyos, Betonicæ an. m. ß. Mercurialis recent. m. i. vel aridi m. ij. fl. Cord. Anthos. Geniſtæ an. p. i. ſeminum Aniſi, Petroſ. an. ʒ. ij. ſ. Cuſcutæ, Fænic. an. ʒ. i. iiij. ſ. frig. mai. an. ʒ. ij. Paſſul. ℥. ij. Prunorum n. x. fiat decoctio in colatura infunde rurſum ſ. Carthami contuſi ℥. i. ß. rad. Polypod. ℥. iiij. fol. Senæ ℥. ij. Agarici troch. ʒ. iij. Myrobal. Ind. Citrin. cōfricat. ol. Amygd. dulc. an. ʒ. ß. Epithymi, ſummit. Thymi an. ʒ. iij. ſtent in infuſ. feruenti: atque in fine parum bulliant, dein colentur, adde ſucci Pomorum redol. vinoſorū quartariū i. Sacchari quartariū i. ß. fiat apozema: vel decoquēdo ad ſpiſſitudinem iuſtam ſyrupus arom. ʒ. ij. Cinam. vtatur per vices, ab ℥. i ad plures, vt dictum prius de aliis, vel per ſe, vel diſſoluendo cum ſero Caprino, vel aqua Bugloſ. Borrag. &c. procedendo.

Vini infuſio ex iiſdē fieri poteſt: quæ & æque, vti dictum conueniens: contemperando interim parum vinum, ſi nimis potens ſit: & addendo abſinthium: cum vina amara magis, ſecus ac decocta, placeant.

Minus itaq; operoſa talis fiat ex aridis ſequentibus infuſio, ♃.rad.Graminis, Cichorii, Petroſel.Fæniculi an.℥.i. cort.Tamaric. Sãbuci an.℥.ß. herb. Abſinth.Chamæd. Chamæpit. Bætonicæ, an.ʒ.i.Fumariæ, Linguæ ceruinæ an.ʒ.ij.fl.Cord. an.p.i.Epithymi, ſum. Thymi an.ʒ.ij.ſ. Aniſi, Fæniculi an.ʒ.i. ſ.Petroſel.Coriand.an.ʒ.ß.rad.Polypod.ſicci ℥.ij.Senę ℥ ij.Agarici ʒ.iij.zingib.℈.ß. affunde Vini albi, vel per ſe, vel diluti q.ſ.vt ſuperemineat, maceretur: coquatur, vti de priore dictum, & vtatur. Non aromatiſatur autem, cum minus crudum propter vinum ſit, & abſinthii odor præualere debeat.

In forma electuarii ſic fieri poteſt, ♃.Catholiconis ℥.i.Diaſenæ ſol.conf.Hamech an.℥.ß.medul.ſ.Carthami bene piſtatę ʒ.vj. Turbith pulueriʒati ʒ.ij.zingib.infuſi in Oxymel.℈.j.fol.ſenæ mund.ſubtiliſ.pul.ʒ.ij.ß.ſ. Aniſi ʒ.ß. ſyrupi de Epithymo q.ſ.fiat electuariũ: capiat per vices, per ſe: à ʒ.vj.incipiendo: vel cum ſero Caprino diſſolutum.

Vel pilulis his vtatur, ♃.Myrobal. Ind.Citr. confricat. ol. Amygdali.an.ʒ.i. Rhabarb.el.ʒ.ij. Turbith ʒ.i.ß. Thymi, Epithymi an.ʒ.i.Senæ ʒ.i.ß.Tartari ℈.i.zingib.Spicæ an. gran.vj. irrorentur omnia ſero Caprino donec molleſcant, dein cum ſyr.de Epithymo fiat maſſa: capiat ℈.ij. augendo doſim, prout neceſſe erit.

Pilulæ ex Agarico, cum ſucco Eupatorii veri, & pauxillo Spicæ, in quartanis commendantur.

Hiſce ſi aliquandiu vſi fuerint, mox poſtea, vel

vel pauco poſt tempore iterum purgandi erunt: & tertiò quoque, ſi perſeueret febris, cura hoc modo, vti dictum, erit repetenda: quietem interim & inducias interpolatis vicibus ægro concedendo.

Sed & clyſmata per morbi progreſſum vſurpata plurimum competunt, ad materiam è venis meſeraicis continuo prouocandam, & ne aluus conſtipetur, vti ex decubitu, & propter calorem, & inediam fieri ſolet, cauendum. Quorum exempla in principio, ex ſtimulantibus & aperientibus parata, propoſita fuerunt.

In melancholicis febribus tale ſæpè iniici poterit. ℞.herb. Emollitiu.an.m.i. Meliſſæ, Fumariæ, Bugloſſi vtriuſque an.m.ß.Mercurialis, Thymi an.m.i.ß.fl. Chamæm.Meliloti,Geniſtæ, Sābuci an.p.i.ſ.Carui ʒ.i.ſ.Lini, Fæno græc.an.ʒ.ij. Furfuris p.i.ß.Cicerum p.i.fol. Senæ ℥.i. fiat decoctio diſſol.Mel. Viol. & Anthoſ.an.ʒ.ß.conf. Hamech.Bened.lax.an.ʒ.ij.ol.Viol.&Chamæm. an.℥.i.ß.Salis parum:fiat Clyſter.

In nothis febribus, & pituitoſis corporibus, tale enema vſurpari poteſt, ℞.rad.Liliorum, Altheæ an.℥.i.Liquiritiæ ℥.i.ß.herb.Emollit.Atriplicis, Mercurialis, Meliſſæ, Betonicæ an.m.i. Ficuum ping.p.vj.ſ.Anethi, Fæniculi an.ʒ.i.ſ. Carthami contuſi ʒ.vj.fol. Senæ ʒ. x. fl. Chamæm. Sambuci, Anthoſ.an.p.i.fiat decoctio diſ.in lib.i. col.Catholici, Diaphœn.an.ʒ.ij. Hieræ Gal. ʒ.iij. Mellis, Sacchari rub.an.ʒ.i. olei Viol.

Liliorum, Chamæmel.an.℥.i. Salis parum, fiat Clyster.

Inedia ad euacuationes quoque pertinet: per quam cum non tantum, ne noua causa accedat, impediatur, sed & ea quæ in venis meseraicis cōgesta est, ab intestinis & ventriculo rapiatur, febres quoque aliquando cessare possunt. Vti non solum Thessalus sua triduana inedia febres curabat, sed & Empirici quoq; nostro sæculo idem facere conantur. Verùm cùm per omnimodam cibi abstinentiam bilis admodum ferociat, & partibus enarratis, à quibus rapitur, ventriculo præsertim & intestinis, etiam si se substātiæ ipsorum insinuet, vnde colicam prodire alibi docuimus, incommodet, grauioresq; sæpè morbos excitet, non temere inediâ, in qua omnino nihil sumunt, cum sic etiam sudores & vrinæ impedirentur, febres sanare velle conabimur.

Tenuium humorum expurgationes, cum sero & ichoribus, per ea quæ per vias vrinæ, vna cū vrina, aut per sudores cum sero, aut insensilem transpirationem euacuant, fiunt. Quæ quidem si prius materia, quæ febres facit, purgatione aliquousque detracta, aut crassior illius portio ablata fuerit, remanente adhuc tenuiore illius parte, & ichoribus: si per dictas vias euacuent, febres hasce sanant, materiam eam quæ residua est, per vrinas aut sudores (cum vna cum sero quaquauersum excrementa corporis ferri possint) euacuantia. Quod natura sponte ferè facit, & per has vias, tum plerunque cum iam concocta & ad

excre-

excretiones habilis facta est, euacuat. Quam & Medicus naturæ minister imitari, eoq; tempore, quando signa concoctionis apparent, vti & circa declinationem, vt si quid remansit, tollatur, sequenti modo, præmissis, vti dictum, purgantibus, per vrinas, sudores, & insensilem transpirationem, excretiones instituere debet.

Per vrinas itaque euacuantia remedia, habita ratione febris, partim præparantibus, vti supra dictum, permiscemus: partim illis, purgatione iam facta, circa declinationem vtimur.

P vrinas.

In tertianis breuioribus & acutioribus, leuiora & quæ minus corpus accendant, exhibemus. Vt cum in iusculo semen Melonum cum Ciceribus rubris, addita rad. Petroselini decoquimus, illisque; vt mane per aliquot dies bibant, propinamus.

Quod & decoctum teneritatum Asparagorum, Ceruisia bibita, vel emulsio quatuor s. Frig. mai. cum lacte Amygdalino, inter potum data, præstant.

Vinum Granatorum medii saporis, quæ vinosa vocamus, valde vrinas bibitum mouet.

In tertianis nothis & longis febribus eadem competunt, & his quoque validiora. Vt decoctum Pulli cum rad. Petrosel. & Fæniculi, Borragine & Ciceribus: Aliisque, in victus ratione explicatis.

Vel hoc, ℞. Cicerum rub. p. i. Hordei p. ß. Liquiritiæ ℥. i. Passul. ℥. i. ß. rad. Fæniculi, Petros. an. ℥. ij. s. Melonum & Cucurb. an. ʒ. ij. fiat decoctio

in iure Pulli macro Vtatur aliquot matutinis.

Vel sic, ℞. decocti Hordei cum rad. Fæniculi lib.i. adde syrupi Capill. Ven. ℥.ij. misce.

Fortius hoc modo, si calor non metuatur, parabitur, ℞. rad. Rusci, Asparagi, an. ℥.i. rad. Fæniculi, Apii, Petros. an. ℥.ß. rad. Azari ʒ.i. herb. Endiuiæ, Hepaticæ, Capill. Ven. an. m.ß. Hyssopi tertiam partem m.i. seminum Fæniculi ʒ.ij. iiij. s. Frig. mai. an. ʒ.iij. Cicerum p.i. fiat decoctio, adde Sacchari q.s. vel Mel in senibus, Aceti tantillum, vtatur.

Decoctum ab aliquibus valde probatum, ℞ summit. Absinth ʒ.ij. Cicerum rub. ʒ.vj. coquantur, bibat patiens ℥.iiij. post inunctionem dorsi, vt infra dicetur.

Anethi decoctum cum Ruta & Melicrato: vel decoctum Hyssopi, idem præstat.

Aquæ Gentianæ, Absinthii, Centaurii: vel Graminis, Asparagi, Apii, Petrosel. Ligustici, Valerianæ, horum loco vsurpari possunt.

Pilulæ in obstructionibus magnis ad vrinas mouendas accõmodæ hæ sunt, ℞. troch. de Absinthio, de Rosis, de Eupat. an. ʒ.i. cũ aqua Gentianæ fiant pilulæ: capiat ʒ.i. diebus aliquot continuis, superbibendo decoctum Cicerum rubr. sem. Melonum & rad. Petroselini.

Vinum dilutum albũ tenue, vrinas mouet, & circa declinationem eo nomine conceditur.

Sed & medicamenti loco infusio in ipso facta, sic vsurpari potest. ℞. rad. Fæniculi, Asparagi an. ℥.i. herb. Absinthii, Hyssopi an. ʒ.i. ß. fl. Chamæ. Ane-

Anethi an.ʒ.ſ.Fœniculi ʒ.i.infundantur in menſ. i. Vini, & dilutum aqua cocta vel præparata, vel elicita, vt dictum bibat.

In quartanis longis, cum iam diu durarunt, leuiora iam deſcripta, atq; illis adhuc fortiora quoque cum non magnus amplius ſit calor, conueniũt. Vt ℞. Liquirit. Paſſul. an.℥.i.rad. Petroſ.℥.i.ß. rad. Azari ʒ.i.herb. Adianti, Polytrichi, Ceterach, Hyſſopi, an.m.ß. Lupul. p.i.ſ. Aſparagi ʒ.iij. ſ.Fæniculi ʒ.i.Melonum ʒ.ij. Cicerum rub.p.i.fl. Chamæm.ʒ.i.ß. fiat decoctio in lib.vj.aquæ: adde vini Granat.℥.iiij. Sacchari q.ſ. bibat aliquot matutinis.

Vinum maximè quartanariis confert, quare dilutum datur.

Vti & hæc infuſio, ℞. herb. trium Capillarium an.m.i.Hyſſopi m.ß.fl. Chamæm. p.ß. rad. Fæniculi: Apij, an.℥.i.rad. Azari ʒ.ij.ſ.Fænic.ʒ.i.ſ. Cuſcutæ ʒ.i.ß. fiat infuſio in Vini menſ.i. Vtatur, vt ſupra.

Pilulæ ſupradictæ quoque, vel tales competunt, ℞.troch.de Abſ.de Eupat.de Rhabarb.an. ʒ.i.cum ſyr.de Byzant.fiant pilulæ: capiat vt ſupra dictum, cum iure Cicerum, in quo radices decoctæ ſint.

Sudorum prouocatio, ſi eo maximè tẽdat critica excretio, vt naturæ motus iuuetur, & in declinatione ad reſiduum expellendum conuenit. Quod ſequẽtibus præſtabitur: inter quæ, ea quæ leuiora ſunt, ſi non ſudores mouent, ſaltem per inſenſilem tranſpirationem euacuant.

Per ſudo. res.

Frictiones eo nomine, tum ante paroxyſmum duabus horis, tum in principio paroxyſmi, cum incipit calere, vt vapores diſcutiantur, & calor per totum corpus diſpergatur, competunt. Quæ ſi validè fiant, ſudores quoque promouent.

Abſtergere ſudorem frequenter, ſudores validius elicit.

Aqua cocta cum pauco vino exhibita, ſudores elicit. Sed & ſola affatim bibita, ſudores potenter promouet. Vnde qui ægris potum adeo interdicunt, eoſque ſiti ferè enecant, cum ſic minus ſudent, & corpus ipſorum valde inflammetur, vnde hectica facilius ſequitur, temere illos affligunt.

Aqua Bugloſſæ bona quantitate bibita, ſudorem potenter elicit, & præſertim in quartanariis vtilis eſt. Vti & aliæ aquæ, vt Fumariæ, Scabioſæ Cardui benedicti illis appropriatæ ſunt.

Decoctum ſequens ad ſudores eliciendos laudatur: quod & vrinas mouet, ℞. Hordei p.i.rad. Apii, Petroſ. Bruſſi, Aſparagi, Vrticæ an.℥.i.rad. Ireos, Enulę an.℥.ß.baccarum Lauri n.xii.fl. Anethi, Chamæmel.an.p.i.Pulegii, Calamenti an. m.ß.ſem.Cymini, Aniſi, Fæniculi, Citri an.ʒ.i. bulliant in multa aqua, vtatur frequenter.

Theriaca quoque eo nomine exhibetur: Vti & alia: Quæ in iis, quæ paroxyſmos impediunt, explicabimus.

Inunctio ſpinæ ex oleis relaxantibus, aliaque illic quoque deſcribenda, idem præſtant.

Balneum in quartanis longis, tum quia ſudores

res prouocat, tum quia ſimul humectat & reficit, vtiliſſimum eſt. Proin & actu humidum ex Aqua dulci paratum eſſe debet: in qua nonnunquam Hordeum & herbæ emollientes, humectantes, coquuntur. Quo in die quietis, vel ſaltem quinque horis ante aduentum paroxyſmi, actu non nimis calido, vti debet. Et poſt illius vſum, corpore prius abſterſo, propinatoq; Mithridato vel Diaborraginato an.ʒ.i. in lecto ſudare, ſuperdormireque. Quo pacto multi à febre quartana diuturna liberati fuerunt.

Alterantia, morbi caliditati & ſiccitati reſiſtere, atque idcirco refrigerare & humectare in genere debent: ea quoque illis quæ cauſæ putridæ reſiſtunt: & vias aperiunt obſtructas: vireſq; roborant, permiſcendo. Quæ cum non adeò inter ſe differant, non ſecundum febrium genera, ſed formas potius diſtinguemus.

In potu quicquid eo nomine ęgrotantibus exhibetur, cum illis ſit gratius, hac forma potius illis alterando ſubueniendum: quâ non ſolum delectantur, ſed & refocillantur.

In Paroxyſmo autem quia magis ſitiunt, id præſtat Aqua cocta, ſi cruditas timetur: vel cruda, vt in continuis dictum eſt, vel in quo Hordeum coquitur: quæ tamen, ſi multum hordei addatur, quia multum nutrit, in paroxyſmo improbatur. Nec dum in paroxyſmo poſtquam rigor deſiit, à potu adeò, vti ferè fit, arcendi ſunt, cum ſicuti & Fernel. teſtatur, & Iubertus in paradoxis, æger calore accenſus & ſitibundus, ſi diutius ſitim per-

ferat,& ſic incendio non ſubueniatur, eo facilius corporis colliquatio, calore ſolidas corporis partes inuadente & depopulante, ſequatur: & ſudores quoque, ſicuti prius dictum, qui à potu materiam deſumunt, hac ratione impediantur, qui frigido potu copioſoque promouentur. In quo tamen ne nimium & affatim in refrigerando ſubitanea hac mutatione, viſcera lædantur, vndè hydrops, ſicuti in quartanis nõnunquam ob hoc peccatum accidit, facile ſequitur, moderatio quędam adhibenda erit: idq; præſertim ſi ventriculus à frigidę potu offendatur: tunc enim non tam largam, nec niſi correctam aquam concedimus. Conſuetudine non neglecta interim, & prout illa fuerit, potum augentes minuenteſuè.

Extra paroxyſmum verò ſi corpus minus bilioſum ſit, aut calor febrilis non adeo vehementer corpus accenderit, ſed illud integre ad ſe ſoluta acceſſione redeat: Vinum dilutum aqua communi vel Bugloſſi in quartanariis præſertim, & in nothis febribus, tenue, acidulum, quod nullo pacto accẽdere, cum potius refrigeret, poteſt, conceditur: cum & ſicuti dictũ vrinas quoq; moueat, & vti dicetur vires interim conſeruet. Quo nomine & tunc in ipſo calidiora quædam, vt Hyſſopum & Gal. iubente Piper: alii Caryophyllos, decoquunt. Alii Ceruiſiam, cum vrinam moueat, propinant.

Sed & extra paroxyſmum & in paroxyſmo, potentia refrigerãtia, & humectantia, præſertim in calidioribus febribus, viſceribuſq; appropriata, ſe-

ta, ſequenti forma liquida, in potu quoque, exhibentur. ℞. Aquæ Endiuiæ, Acetoſæ, Bugloſ. an. quart. i. vini Granat. ℥. ij. Sacchari q. ſ. fiat Iulepus, vel poteſt addi ſyrupus acidus, ſi bilis ferociat, vt de Pomis acidis, vel Ribes, vel Acetoſ. ſ. aut Oxyſacch.

Vel, ℞. Aquæ coctæ menſ. i. ſyrupi de Limonibus vel de acet. Citri ℥. ij. Viol. ℥. i. miſce.

Vel vtatur hoc ſyrupo Aceroſo appellato, ℞. Aquę lib. x. Aceti ℥. iiij. Sacchari ℥. iiij. decoquantur, & bibat.

Iulep Alexandrinum, ex aqua Roſ. & Saccharo, prodeſt. Aliaque multa in ſiti ſuo loco explicata: inter quæ ſuccus Portulacæ valde laudatur à Dioſc.

Electuaria mollia & ſolida variis modis dãtur.

Poſt catharrici aſſumptionem, ſequenti die ad roborationem hoc detur: ℞. conſ. Roſ. Viol. an. ʒ. i. pul. Triaſant. ℈ ß. cum Saccharo fiat bolus.

In nothis & quartanis, ℞. conſ. fl. Borrag & rad. Bugloſ. an. ʒ. i. cort. Citri condit ʒ ß. pul. Diamarg. frig ℈. ß. miſce.

Vel, ℞. Theriacæ ʒ. i. conſ Bugloſ. ʒ. ß. miſce.

In paroxyſmo etiam electuaria pro ſiti dantur, quæ tamen, ſi dulcia nimis ſint, ſitim potius excitant. Alterationis tamen cauſa talia fiunt.

Electuarium ſiccum, ℞. conſ. Roſ. Bugloſ. an. ℥. i. carnium Citri condit. corr. Citri condit. ʒ. ij. rob de Ribes ℥. ß. ſpec. Diamarg. ʒ. ß.

Sacchari Rof.tab.q.f.fiat mixtura.

Vel hæc mixtura, ♃. confer. Rof.rob de Ribes, Cerasorum acid.condit. Prunorum acid. cond.an.℥.i. conf.Buglof.℥.ß.misce, capiat tempore fitis.

Per morbi progressum sic alterandi & corroborandi erunt, Tabulis, ♃.spec.el. Triasant.duplicato Rhabarb.ʒ.i.Diarrhod.abb.℈.i.Diamarg. frig.℈.ß.conf.Rof.& rad. Buglof.an.ʒ.i.Sacchari diff.in aqua Rof.& Endiuiæ: cum pauco Aceto, si calor adfit, fiant tabulæ, capiat intermediis diebus, in die quietis.

Saccharum Rof.tab. per se & cum aliis permixtũ valde cõmendatur, vti & manus Christi vocatum & tab. Triasantali & Diacorallium.

Aliæ tabulæ in quartana & melancholicis, ♃. spec.Diarrhod.Triafant. an.ʒ.ß. Diamufci ℈.ß. sp. Lætitiæ Gal.℈.ß. facchari diffol. in aqua Rof. & Buglof.q.f.fiant tabulæ.

Mollia electuaria sic vsurpantur, ♃.conf.iiij. fl.Cord.an.℥.i.conf.Scolopend.Capill.Ven.Cirfii an.℥.ß.cort.Citri condit.ʒ.ij.spec.Diarrh.Diatrag.frig. Diamarg.frig.an.℈.i.cum fyr.cõf.cort. citri.

Vel,♃.Diabuglossati,Diaborragin.an.℥.i.Lętitiæ Almanf.ʒ.ij.spec.el.de Gemmis,Arom.rof. an.℥.ß.cum fyr.de pomis.

Vel in melancholicis,♃.iiij. conf.Cordial.an. ℥.i. spec.Cord.pro cibo, frag.Lap.pretioforum, Margarit.an.℈.ß.adde si vis ad formam folia Auri,cum fyr.de Ribes & Cerasorum acidorum,vel de

de Pomis acidis, qui mire gratus, fiat electuariũ.

Pilulæ valde à quibusdam ad refrigerandum commendatæ, ℞.troch. de Camphora ℈.ij.cum Aceto fiant pilulæ, capiat ℈.ß.

Clysteres supradicti laxantes per morbi progressum vsurpati, alterationis quoque vsum præstant.

Cibi alterationis causa humidiores, vt & in continuis dictum, quoque vsurpantur.

Carnes humidiores: Vt sunt iuniorum quadrupedum, vituli lactantis, porcelli, hædi, pullorum, elixæ potius, exhibentur. Item piscium saxatilium, quos Pipere in quartanis, aliis tamen de causis, condiunt.

Oua sorbilia, nisi facilè, vt in biliosis ventriculis fit, corrumpantur, conueniunt.

Vuæ suspensæ aliquãdiu valde ægros recreant. Rapæ laudantur à quibusdam. Vti & Persica, & Pepones.

Panis lotus cum iusculo datur. Et cremor Hordei.

Iuscula, Lactuca, Borragine, Buglossa (inprimis in quartanis) Endiuia, condiuntur: & aqua Buglossi brodiis permiscetur.

Condimenta ex Agresta & Aceto, Capparibus, Oliuis, bene à sale ablutis, vtilia sunt: vti & nostrum compositum quod *Gumpist* vocant.

Confectiones item fructuum acidorum: Et fructus hi recentes, nisi quid obstet, vel siccati potius, rursumque emolliti.

Acetaria ex Lactuca cũ Aceto, & pauco Oleo.

Item rad. Cichor. parum cocta, cũ Aceto & oleo comesta, prodest, vel teneritates ipsius.

Aër frigidiusculus, vt & in continuis dictum, naturâ talis, vel arte paratus eligendus.

Epithemata hepati refrigerationis causa, vbi magnus calor, hoc modo applicãtur, ♃. aquarum Cichor. Endiuiæ, an. ℥. iiij. aq. Absinth. ℥. ij. Santali citrin. Ros. an. ℈. i. Spicæ ℈. ß. aceti Ros. ℥. ß. fiat epithema.

Postea vngatur cerato Santalino, oleo Viol. lotis aq. frigida, an. ℥. i. Spicæ ℈. ß. misce.

Pro corde epithema hoc conuenit, ♃. aquæ Rosarum ℥. ij. aq. Botrag. Buglos. an. ℥. i. aq. Melissæ ℥. ß. aceti Ros. ʒ vj. spec. Cordial. vel Diamarg. ʒ. i. Croci ℈. i. misce.

Postea vngatur regio cordis vel pulsuum sequenti, ♃. Theriacæ ʒ. ij. vnguenti Nenupharini citrini ʒ. i. succi Limonum ʒ. ß. Croci, Camphoræ an. gran. v. fiat linimentum.

Renes, si incaluerint, refrigerationis causa inunguntur, ♃. mucilag. s. Psyllii, extractæ cum aqua Ros. ℥. i. Santali ʒ. ij. Camphoræ ℈. ß. olei Ros. Viol. an. ℥. i. Ceræ albæ q. s. fiat vnguentum.

Balneum alterationis causa & non tantum ad sudores mouendos, vti superius dictum est, in quartanis, humectando, ex humectãtibus paratum, commendatur: quod tamen extra paroxysmum, iam diu perseuerante morbo, tutius adhibetur. Licet vulgò in febribus intermittentibus omnibus madefacere adeo metuant, vt si vel

iuxta

iuxta flumina aut fontes ambulent, recidiuam ſe pati ſibi perſuadeant: eoque nomine, ne qui à febre liberati ſunt, pontes tranſeant, aut nauigia conſcendant, aut ſupra terram nouiter cultam ambulent, vehementer anili ſuperſtitione cauent: cum tamen madefactio illa in febribus illis diuturnis calore nonnihil remittente, præſertim ſi corporis adſit conſumptio, non improbetur.

Virium conſeruationis cauſa, vt æger, ſi acuta præſertim ſit febris, non ſuccumbat, vel ſi diuturna, ſufficere poſſit, viuendi ratio recta, per decentem victum, aërem, ſomnum, exercitia, inſtituitur.

Aër purus & liber eſſe debet, & nõnunquam odoratis efficax, fieri.

Cibus & potus, quatenus nutritionis cauſa inſtituitur, Tenuior in genere, in febriũ omnium intermittentium principiis eſſe debet. In quibus famem & ſitim prima ſeptima tolerare multum ad curam facere Auicen. docet. Et ſi diuturniores ſunt & chronicæ, vti nothæ & quartanæ, & in tribus primis ſeptimanis parcius viuant, citius ſanantur. Inde verò, vti & ſi bilis efferueſcat in tertianis & quartanis, cum inediam ægre ferant, plenior conceditur.

In acceſſione ipſa, ne natura in morbificæ materiæ concoctione impediatur, neuè calore præternaturali cibus corrumpatur, febriſque augeatur, cum & cibo ſumpto corpus magis incaleſcat, vt in hecticis priuatim fieri ſolet: cibum ferè

ſubtrahimus. Quo tempore & potum nutrientem ex decocto multi Hordei paratum, vti prius dictum, improbant, noſque eo nomine lac amygdalinum, ſpiſſius præſertim, quod tamen tantopere vſitatum eſt, longe minus concedere poſſumus. Interim tamẽ ſi bilioſus & valde attenuatus vel raræ texturæ ſit æger, ne bilis ferociat, aut hectica ſequatur; etiam in paroxyſmo nonnunquam aliquid cibi, vti & pueris ob conſuetudinem, permittitur.

Extra verò paroxyſmum, in bilioſis, in declinatione febris, ægri cibandi erunt: & rurſum ante inuaſionem paroxyſmi horis duabus vel tribus. In longioribus verò febribus, vt quartanis, die acceſſionis tota, ſi ieiunent, conſultum erit: cibuſque horis ſex vel ſeptem ante paroxyſmum, vel tanto tempore, vt prius cõcoctio, antequam paroxyſmus inuadit, abſoluatur, exhibeatur. Quod & in duplicibus febribus indies inuadentibus obſeruandum eſt, ſemper quietis tempus, quod febrẽ longius antecedit, eligendo, & proin mox poſt declinationem febris, cum morbus nõ det inducias longiores, cibando. Cibus autem facilis concoctionis, vt iam dictum, in alterantibus & continuis, eligitur.

Vinum inprimis cum reficiat, in quartanis & aliis ferè nothis cõuenit: ſed extra paroxyſmum, cum æger cibatur, nec dum adeò immoderate ſit exhibitum: cum ſi ſitis magna ſit, aqua tunc potius cocta propinari debeat. Hoc autem dilutum, tenue & album datur: nouumque antiquo melius

lius

lius, pręſertim in bilioſis erit, cum antiquum empyreumate ſuo vehementer accendat. Sed nec rubrum, ſi clarum & dilutum ſit, improbatur.

Somnus plurimum reficit, in declinatione & tempore quietis factus: cum per vigilias nimias lædantur. In principiis tamen paroxyſmorum nocet.

Exercitium moderatum, in quartanariis præſertim, valde eſt vtile.

Animi affectus immoderati & triſtes nocent. Moderati & iucundi proſunt.

Medicamentis quo pacto vires conſeruare & reſtaurare debeamus: partim in alterãtibus, partim alibi indicatum eſt.

Symptomata ſeu accidẽtia febrium intermittentium, curatione methodica iam explicata, vna cum morbo quoque mitigantur, tandemque penitus eo ſublato cum illo tolluntur. Si quæ tamen ex illis, grauiora cum ſint, potiſſimum vrgeant, adhæc quoque cura dirigitur. Idque vel omnibus in genere accidentibus eam accommodãdo, quod fit paroxyſmum febrilem impediendo: vel priuatim certis ſubueniendo, de quibus in fine dicetur.

Paroxyſmus ſeu acceſſio febrilis in febribus intermittentibus totius morbi decurſus eſt, in quo omnia febris accidentia, quæ à frigore & calore proficiſcuntur, ſe proferunt, eoque ceſſante, ceſſant. Qui paroxyſmus & per conſequens, febrium hæc accidentia, ſi impediantur, ne eueniãt: cura quoque, ſed illegitima eſt, qualis ſympto-

matis attribuitur, cum causa non auferatur, sed duntaxat illius euaporatio, vel motus cor accendens impediatur. Hæc autem quæ illud præstant, potissimum rigorem prohibent, qui principium est febrium intermittentium, quo impedito, cum hunc maximè vulgus respiciat, etsi calor aliquis leuis superueniat, nihilominus febrẽ cessasse vel mitiorem factam esse, existimat. Sed & fit, vt cum rigor, per quẽ materiæ febrilis corpus peruadentis rigoremq; excitantis, fit per corpus transitus, impeditur, cum tunc illa non per rigorem mota subsistat, tam rigor quam calor minimè superueniant, & febrilis paroxysmus sic illorũ vsu, quibus rigorem impedimus, penitus cesset. Quod tamẽ, nisi purgata prius & concocta sit materia, si fiat, tuto minimè aut rectè fieri potest, cum causa relicta, etsi febris desinat, grauiora tamen inde sequantur accidentia. Sicuti Empirici his tantũ intenti, vt mox ita febrẽ sanẽt, in colicos cruciatus, icteros, hydropes, vt alibi dictũ, ægrotantem inducũt. Fit tamen quoq; hoc interdũ etiam secundum rationem, si paroxysmorum multitudo vires vehementer prosternat, vt aliquando, licet causa penitus sublata minime sit, paroxysmũ hisce extraordinariis remediis cogamur mitigare, aut sistere, sed ita, vt nihilominus in cura methodica in causæ sublatione procedamus. Sed & fit, vt licet causa ablata sit, adeo habitum contraxerit febris, & naturam in consuetudinem pertraxerit, vt hac consuetudine mota, hunc ordinem deinceps aliquandiu nihilominus, vt sæpè accidit,

dit, feruet: tunc vt illum naturæ motum ſiſtamus, maximè eo tempore quo febris inuadere ſolet, vel cum iam præludia rigoris, oſcitatio, pandiculatio, aut frigus, incipiunt, vel etiam paulò ante horum aduentum, ad rigorem impediendum, & per conſequens ſic paroxyſmi partem aliquam, aut etiam vnà cum rigore calorem ſubſequentem, totumq; paroxyſmum retardandum, aut tollendũ, ea quæ rigorem mitigare, vel penitus ſummouere poſſunt, remedia vſurpabimus: quorũ mentio in motu deprauato, in praxi noſtra, in rigore quoq; facta eſt. Quæ id faciunt, vel materiam, quæ corpus ſenſim peruadẽdo cõcutiẽdoq; rigorem facit, per euacuationes diuerſas diuertendo: vel ſenſum nonnihil, vt minus irritationem partes ſentiãt, ſtupefaciendo: vel corpus ſubito in principio, antequã frigus & rigor ſuperueniant, calefaciẽdo. Quæ tamen omnia cautè, & non prius (ſi modo non aliquid aliud, vti dictum, hoc vrgeat) niſi materia præparata & aliquo modo purgata ſit, erunt adminiſtranda: & tũc primum ex vno aliquo horum, vel euacuante, vel ſtupefaciente, vel alterante, vel ex inuicem commixtis, vti iam dicetur, præparanda.

Victus ratione ſeu nutrimentorum exhibitione, cum natura à cauſa morbi ad cibum coquendum reuocetur, ſæpè fit, vt ſi largius ante paroxyſmum comedant, ille impediatur: hinc vulgo, *ſie haben Das feber abgeſſen*, Germ. dicere ſolent.

Euacuantibus idem, naturam alio reuocando,

in excretionibus ſurſum deorſumuè factis, perficitur.

Per vomitum, quem in principio paroxyſmi inſtituimus, cum veluti reuulſio quædam à venis meſeraicis, è quibus materia ad cor euaporat, ad ventriculum fiat; paroxyſmi impediri poſſunt: ſicuti & hoc ſæpè fit, vt cum per vomitum cauſa in ventriculum & inteſtina excutiatur, non tantum paroxyſmus impediatur, ſed & febris, vti ſuperius dictum, penitus ſanetur.

Purgantia paulo ante paroxyſmum hora ferè vna exhibita, non tamē fortiora, (quia cum ipſorum operatio in febris ſtatum tunc incideret, & plurimum ægrum debilitaret, & dum deiicere cogeretur, commoueret) ſed leuiora, quæ potius ſollicitando naturam quam purgando reuellunt, eo modo, vt dictum, ſæpè paroxyſmos præcauēt: quo nomine, agaricum, ſenam, aliaque dant: quibus quædam alterantia ob cauſam dicendam addunt. Ex pluribus autem compoſitionibus, quæ hoc modo illud præſtant, hæc vtiliora ſunt.

Decoctū ſequēs, ♃. Epithymi, Thymi, Polypodii, Senę, an. ℥. i. fl. Borrag. p. i. fiat decoctio, coletur: capiat per horam ante aduentum paroxyſmi, hauſtum, addendo interdum parum Vini. Hoc in quartana præſertim commendatur.

Vel puluis, ♃. Senæ ℥. iij. Turbith ℥. i. Piperis ℈. i. Zingib. ℈. ß. Cinamo. ℥. ß. Myrrhæ ℥. ß. Sacchari ad pondus omnium, fiat puluis, diuidatur in tres partes: detur vna pars ante acceſſionem cum Vino albo.

Agari-

Agaticus cum ſucco Fumariæ & Fæniculi datur ad ʒ.i. ab Helidæo.

Sunt qui Diagrydii ʒ.i. cum ſyr. Viol. ℥.iij. permiſcent, & ægrotãti, horâ vna ante paroxyſmum inſtar caſtaneæ exhibent.

Mercurii puluerem cum Aceto fortiſs. ad ʒ.i. cum Theriaca & Saccharo in robuſtis exhibebat Saporta.

Stupefacientia nõnihil, vti diximus, quia ſenſum partium minuunt, & interea ſudores mouent, vti alibi dictum, ante inuaſionem quoq; eo nomine exhibentur.

3. ꝫ Stupefac.

Vt Theriacæ ʒ.i.ß. vel paulò plus aut minus, cum Vino optimo data, ab omnibus, in perſeuerantibus febribus, laudatur. Aliqui eam cum vino Abſinthite, vel aqua Cardui bened. vel Menthæ, vel aqua Roſ. miſcent. Cui alii Diatrion pipereon, alii Myrrham, vt Dioſc. quoque addunt.

Sed & aliæ opiatæ, & Antidota, ſic commendantur: vt PanchYeſton Nicolai, cum vino quoquè exhibitum. Item Mithridatum, & cum liquore Cyrenaico, apud Glauconem.

Hyoſcyamum in hepialis laudat Dioſcor. dando folia tria vel quatuor. Seminis illius ʒ.i. cum Vino aromatico in principio paroxyſmi exhibita, iterãdo bis vel ter, pro certo habetur præſidio.

Alterantia variis modis exhibita paroxyſmos quoque ſiſtunt, intus foriſque admota: quibus & motus corporis iungitur.

4. ꝫ Calefac.

Intrinſecus & calefacientia & refrigerantia vſurpantur.

Calida, quia ſtatim corpus accendunt, frigus & rigorem, & ſic primam febris inuaſionem, arcere videntur, vnde nec calor poſtea, quem rigoris motus propellit, aut leuior ſaltem, ſequitur. Sed & quia bonam portionem febrilis materiei, tenuioris præſertim, diſſipant, calida illud præſtare aliqui putant. Vti & ſi ſudores mox moueāt, hoc pacto quoq; febrem præcipitant. Quæ tamen ſi vehementer calida ſint, nō ſtatim in principio febriū, donec materia concocta ſit, ſunt exhibenda, ne abſumptis tenuioribus materiebus, craſſiore manente, ex ſimplici duplex vel triplex fiat febris, vel in continuam tranſeat. Quod & in ſupradictis ſtupefacientibus ex theriaca cum calidis illis permixtis paratis, obſeruādum erit. Cæterum ex illis quæ calore operantur, hæc longa obſeruatione potiſſimum probantur.

Decoctum hoc, ℞. Zingib. ℥.ß. Piperis ʒ.i. membranarum Nucum interiorum, ſeu nauci ʒ.ij. bulliant in lib.ij. Vini ſtiptici: de col. ſume ℥.v. adde ſyr. Viol. ℥.j. Bibat horis duabus vel tribus ante acceſſionem: cooperiatur, & in lecto maneat & ſudet.

Aliud, ℞. rad. Gentianæ ℥.i. ſummit. Centaurii min. Serpilli an. ʒ.iij. bulliant in Vino: bibat hauſtum, vt ſupra.

Vel potio hæc, ℞. ſucci Calamenti ʒ.iij. vel illius loco ſyr. de Calamento ℥.i.ß. detur cum Vino & aqua Borraginis.

Vel hæc ex aquis parata, ℞. aquarum Gentianæ, Centaurii, Plantag. an. ℥.i.ß. bibat: Multi ol.

Vitreo-

Vitreoli guttam vnam addunt.

Alia, ℞. Plantaginis, quam febrifugam vocāt, recētis m.i. Acetosæ rec. m.ß. Aceti quart.i. Theriacæ quart.i. destillentur: bibat huius aquæ ℥.iij. dimidia horâ ante paroxysmum.

Vel puluis mirè in omnibus febribus vti & pestilentialibus commendatus, ℞. Sacchari candi ʒ. iij. Zingib. ʒ.ij. Camphoræ ʒ.i. fiat puluis: Datur ʒ.i. cum aqua calida, hunc & Crato laudat.

Pulueres.

Alter, ℞. pul. Cancrorum fluuiatilium, cranii Humani, rasuræ Eboris an. ℈.i. Cinam. ʒ.ß. Croci ℈.i. fiat puluis: detur ʒ.i. cum Vino.

Tertius, ℞. Myrrhæ ℈.i. Piperis gran. vj. Zingib. ℈.ß. Sacchari ʒ.iij. fiat puluis: detur ʒ.i. vel ex eo fiant pilulæ cum succo Gentianæ.

Electuarium, ℞. Rubiæ trochis. Nicol. ʒ.i. detur cũ Vino albo. Eodē modo datur electuarium ex Asa Mesuæi, Triomphyllon Nicolai, Elect. Petri Arnol. Villanouani.

Elect.

Vel, ℞. Cinamomi ʒ.ij. Piperis ʒ.i. Croci ʒ.ß. Myrrhæ, Styracis, Serapini an. ʒ.ß. Benzoini ʒ.iij. rad. Gentianæ ʒ.ij. cum Melle fiat elect. Datur à ʒ.ß. ad ℈.ij. duabus horis ante paroxysmum.

Refrigerantia nonnunquam id præstant, & febrilem paroxysmũ sistunt: sed cum magna refrigeratione vt id faciat sit opus, adeò subito cor refrigerare per assumpta non ita tutum est, atq; si hoc externis perficiatur, vti mox dicetur.

Refrigerantia.

Potu frigidæ affatim facto in ipso paroxysmo, vel extra hunc, multi paroxysmos sistunt, & dicunt communiter, *Das feber abdrincken*.

Vinum Granatorum ad ℥.ij.in principio paroxyſmi ſi bibatur, & poſtea pulſibus vnguenta, vti dicetur, admoueantur, febres ſanare poteſt.

Externa remedia febres curantia per exercitia, applicationes, iniectiones, amuleta, ſuperſtitioſaque interdum, adminiſtrantur.

Exercitium ſi ita inſtituatur, vt corpus ante inuaſionem paroxyſmi incaleſcat & ſudet, paroxyſmos diuturnarum febrium nonnunquam ſiſtit. Hoc autem, motu corporis, eundo, equitando, currendo ante aduentum paroxyſmi, donec corpus incaleſcat, perficitur.

Horum loco, ſi debiliores qui ambulare nequeunt, fricentur, & poſtea tegãtur & calefiant, pannis aliiſuè artibus, nonnunquam etiam vti dicetur, vngantur, eaq; omnia, antequam frigus incipiat, fiant, vt rigor minimè ſuperueniat, efficere poſſunt.

Applicationes, illic vbi pulſus arteriarum ſentitur, factæ, multum in hac re, vel ſolæ, vel vna cum cæteris adminiſtratæ, præſtare poſſunt, vt in vtriuſque carpi regione: interdum & in temporibus vtrinque, & pedibus iuxta malleolos. Hæc autem ex illis quæ vel materiam diuertere & reuellere à corde poſſunt, quod maximè acria præſtant, parantur: vel alioquin ex illis quæ cordis intemperiem nonnihil mutant, & ne facilè à vapore mox eleuando in paroxyſmo inflammetur, veluti muniunt, & proin, & ex acribus, & temperatis, & nonnunquam refrigerantibus, quibus multa penetrationem iuuantia adduntur, vt vir-

tus

tus ad cor vſque peruenire queat, componuntur.

Adurens & veſicas eleuans, applicatum ſic fiet, ℞. fol. Ranunculi, Pedis Columbini, recent. contundantur & applicentur cum Sale & Aceto.

Alia calefaciens, ℞. fol. Thlaſpi contuſa & ſimiliter cum Sale & Aceto applicata.

Idẽ præſtant Burſa paſtoris, Dentillaria Rond. Ruta, Saluia, Calendula, Angelica, Vrtica, ſimiliaque.

Vt hoc modo, ℞. fol. Sambuci, Rutæ, Calendulæ, Vrticæ an. m. i. contundantur cum Sale & Aceto, applicentur.

Item, ℞. Allii, Cæparum an. q. ſ. contundantur & applicentur.

Minus calefacientia & potius nonnihil refrigerantia, ſic fiunt, ℞. Plantag. Sonchi an. m. i. cõtundantur, adde fuliginis Furni parum, Salis & Aceti q. ſ. applicentur.

Vel hoc, quod maculam nigram parit, & erodit nonnihil, ℞. corticum interiorum Nucis ramorum, q. ſ. macerentur in Aceto, & applicentur, quo remedio fæliciter ſæpè vſus ſum.

Panis itẽ maceratus aliquoties in Aceto, pulſibus applicatus, prodeſt.

Remedium ſæpè à multis commendatum, ſæpeque expertum, ℞. vnguenti Populõnis portionem, ſubige cum telis aranearum mundis: fiãt pilulæ magnæ: de quibus duas brachiis, duas pedibus, duas temporibus cum folio Vitis ante inuaſionem paroxyſmi applicabis: repetendo aliis quoque vicibus.

Inunctiones similem ob vsum fiunt pulsuum, spinæ & extremitatum.

Ad pulsus, ℞.succi Rutæ, Vrinæ pueri an.æq. partes, misce: vnge vel laua omnes pulsus, paulo ante inuasionem paroxysmi.

Vel, ℞.olei Chamæmel. q.s. & in eo decoque Araneas: inunge pulsus & spinam.

Spinæ inunctiones multum quoq; præsertim ad rigorem compescendum, vti alibi dictum fuit, possunt. Vt, ℞.olei Chamæmel.ʒ.iij. Laurini ʒ. i. de Castoreo ʒ.ß. Araneas n.x. Lumbricos n.x. teste Dios. aquæ Vitæ ʒ.ij. coquantur ad aquæ vitæ consumpt. inungatur tota spina.

Oleo in quo pastilli ex Anthemidis floribus parati, dissoluti sint, si febrientes à vertice capitis ad pedes inungantur, sanari docet Matth.

Suffumigium de merda Cati laudat Saporta.

Anthemim per Clystere iniectā, alii probant.

Amuleta multa passim describunt. Inter quæ & hæc à multis certa esse prædicantur. Araneam in nuce Auellana collo appensam, Vel Limacis lapidem: aut Iaspidem, gestare: item Talpam manibus, donec moriatur, in ipso paroxysmo retinere.

Superstitiosa, Vt characteres certos, vel notas, aut scripta secum ferre, Febrem carminibus pellere, lustrare, vendere, aliaque incantamenta seu nugas, omittimus.

Reliqua priuata symptomata, quæ in febribus intermittentibus occurrunt, etsi suis singula locis in praxi nostra explicentur: tamen hic obiter

quomodo diiudicanda, tractandaque sint, dum adhuc æger febricitat, explicandum.

Vigiliæ, & Capitis dolor propter euaporationes, si nimium infestent, vapores impedimus, & soporem conciliamus. Si sopor profundus accedat, & huius ratio habenda.

Sitis, Linguæ ariditas, ob calorem & euaporationem maximè molesta sunt: quibus vti in alterantibus dictum, succurrimus.

Appetitum prostratum, euacuantia emendāt, & morbi diuturnitas sponte corrigit, ita vt tandem omnino fiant in declinatione & cum conualescunt famelici, vt ne nimium comedant, tunc potius cauendum sit.

Syncopę in febribus syncopalibus, inprimis prospiciendum. Et si syncope, bilis vitio, oris ventriculi, causa fiat, illius acrimonia infringenda: vt in ventriculi dolore dicetur: dein & roborantibus, vt in syncope dictum, muniendi.

Dolor ventriculi, si à bile vitellina, vel porracea excitetur: vel à flatibus cum rugitu, aut ob potum nimium fiat: ille illis quæ bilis acrimoniam retundunt: alter & roborantibus, & flatus discutientibus curatur.

Alui profluuium eiusdem bilis causa sæpè accedit, quo nomine, si nimis vrgeat; ea quoq;, quę in dolore ventriculi diximus, adhibentur: & clysmata abstersoria, Quale illud, quod ex decocto Hordei cū Sacchari rubri ℥ ij. fit, existit, iniiciēda.

Colicus dolor vna cum febre interdum inuadit, bile intestinis se insinuante, quod & sæpè, vt

dictum, febre cessante relicta causa, euenit, & vt in colico dolore in praxi dictum curatur. A pituita vitrea in Lipyria febre, quam quoq; ab eo humore prodire putãt, colicum dolorem nasci scribunt: verum ab hoc humore frigidissimo febrem fieri minime posse, iam ostendimus.

Cachexia, Hydrops: Durities hypochondriorum, Oedemata crurum, in febribus diuturnis sæpe accidunt, ob viscerum internorum naturalium læsiones: quorum cura suis locis explicabitur.

Marcor corporis in declinatione, interdum ex atrophia: interdum propter incipientem hecticam, post acutas & duplices hasce febres, superuenit.

Parotis alias quoq; in quartana erumpit.

Vermesq; quandoq; reiiciuntur. Quibus singulis sua adhibentur remedia.

Continuæ putridæ malignæ febris curatio.

Cõtinua putrida maligna solitaria febris, quæ epidemia plerunq;, rarius priuata est, quã Germ. propter insigne symptoma *hauptvve*, alii simpliciter Malignam, Arabes Male morigeratam, Itali propter maculas Petechiam vocant, & Rond: quia omnes symptomaticas febres malignas cẽsuit, Symptomaticam appellat: eandem curandi rationem, cum putrida maligna fere requirit. Quam & aliqui semitertianis sanandis, quia illas quoque malignas esse existimarunt, accommodarunt.

Prædict.

Prædictionem autem quod attinet, iisdem signis, quæ in putridis continuis prioribus descripsimus,

psimus, obseruatis, hæc facienda. Quæ tamen signa cum in putridis non malignis dubia sint, illarumque iudicium sit incertum, hic cum simul adsit malignitas, lõgè magis ambigua erunt: cum hæc malignitas adeo cordi insidietur. vt sæpè etiam apparentibus signis concoctionis, æger nihilominus inopinato extinguatur. Dein & cum criticos illos motus natura, quæ hic magis adhuc oppressa est, non eo ordine, vt in non malignis, perficiat: si in illis dubiè, hic sanè lõgè magis caute & ambigue, de salute vel morte, ex prædictorum obseruatione, prædicendum erit. Inter quæ, maculæ interdum erumpentes pulicum morsibus similes, vel fuscæ, Petechiæ dictæ, mortem plerunq; propinquam denuntiant.

Curatio malignarum febrium, vti & in aliis simpliciter putridis, hoc modo perficitur. Vt de causa morbi, quæ & putrida & maligna simul est, quæ illum facit vel auget, aliquid euacuare studeamus. Caloremq; putridum malignum, iis quę non tantum refrigerant, sed & putredini, inprimis malignis eorum seminibus, resistunt, alteremus. Virium, quæ præsertim hic plurimum labefactantur, habita ratione: Vti & quorundam aliorum accidentium.

Euacuationes autem tam sanguinis quam humorum aliorum, sequentibus modis vsurpantur.

Sanguinis detractio per phlebotomiam, scarificationes, vt in continuis putridis, consideratis iisdem quæ illic obseruari debere diximus, institui potest: inter quæ vires, quæ hic statim la-

buntur, præcipuæ ſunt æſtimandæ.

Humorum reliquorũ expurgationes, eodem modo, vt in putridis aliis inſtituẽdæ: additis ſemper quę malignitati reſiſtunt: qualia etiam in malignis febribus, ecthymata & exanthemata protrudentibus, deſcribentur.

Per vrinas, ſudores euacuantia medicamenta, vt in aliis quoque, locum habent.

II. Alterantia ſimilia quoque competunt. Exhibendo ea præſertim, quæ, præter quam quod refrigerant, putredini reſiſtunt: vt ſunt acida, additis ſemper cordialibus, illic quoq; explicatis. Vti & externa, quæ hic quoq; adhiberi poſſunt.

III. Vires etiam, obſeruata victus ratione, conſimili modo ſunt conſeruandę, aliis medicamentis cordialibus: quæ cũ in malignis citius & grauius quam in aliis putridis offendantur, eò magis reſtaurantia exigunt. Ita vt Vinum acidulum refectionis cauſa interdum illis permittatur.

IV. Acidentia eadem ratione, vt & illic, corriguntur.

Peſtilentis febris pręcautio & curatio.

Peſtilẽs febris ſeu peſtis, cũ ſit morbus contagioſus, ab externa peſtifera qualitate, de corpore in corpus, contagio, per contactum, vel etiam intermedio aëris, tranſeunte, procedens: Partim qua ratione liberi adhuc ab illa præſeruari; Vel eâ iam infecti curari debeant, explicandum.

Preſervã.

Præſeruatio autem, etſi ſeminaria peſtis abſcondita occultè alicubi lateant, nobiſq; ignorantibus in corpus penetrent: tamẽ in cauſa externa declinanda, vel corrigenda, Et corporis præparatione,

tioe, ne facile ab ea afficiatur, perficitur.

Declinamus verò causam, Fugiendo potissimum loca illa, vbi pestis grassatur. Quod fiet, si, quatenus vocatio, pietas & honestas non prohibent, ægros non accedamus: nec ipsorum vestes, tegumenta, aliaue, attingamus: domos, plateas in quibus decumbunt, vitemus. Et cum vbi nam causa hęreat, ignoretur, multiq; semina pestis, vti dictum, secum gestare, etsi ab illis nondum afficiantur, diu possint: loca vbi magna hominū esse solet congregatio, in concionibus, cōsultationibus & inprimis balnea publica, choreę, vbi citius, vti mox ostendetur, hæc contrahuntur, fugienda. Et cum ab aliis quoq; tam animatis quā inanimatis corporibus contagium hoc prodire possit: nihil tutius, quam vti vulgo fertur, cito & longè seu procul abire, tardeque reuerti.

Emendamus causam illam pestilentem alicubi latentem, ne aliquem possit inficere, aut vt penitus quoq; tollatur: Si ea quæ infecti attigerunt, integumenta, vestes, aliaque, aëri libero, antequā iis vtamur, prius aliquandiu perflanda exponamus, & lauemus: quo nomine & pecuniam, pestis tempore, antequam in manus accipiant, aliqui prius abluere solent.

Pleriq; autem, aëris infectionē pestis causam statuentes, eum emendare student. Quod & nos, licet in corporibus semina pestifera, potius, quam in aëre hęrere, probauerimus, non improbamus: cum iisdē quibus aër corrigitur, etiā corpora nostra, quæ aër continuo alluit, & per inspi-

rationem ſubit, aëris correcti intermedio, alterentur, & præſertim cum & per aëris medium ſeminaria peſtis de corpore in corpus, vti dictum, transferantur, hæc illius alteratio vim illius peſtilentem retundere poterit. Quæ aëris alteratio & repurgatio variis modis ſequentibus perficitur.

Inquinamenta primum omnia, è quibus aër impurus fieri, aut infici poteſt, auferēdo, à ſordidis, putridis, corruptis humoribus, corporibusuè expirantia, & fætorem exhalantia.

Et ſi aër purus, ſiccus, qualis ab ortu vel occaſu prodit in conclauia, quæ homines inhabitant, intromittatur: alius verò arceatur. Aues ſi in hypocauſtis aut cameris alantur, aërem purgare ſcribūnt, & pręſertim paſſeres: quos & circa loca, vbi peſtis regnat, minimè permanere, vulgus credit. Ignis luculentus accenſus, aërem purgat: quo Hipp. peſtem graſſantem ceſſare fecit.

Suffitus in locis publicis, priuatiſque ex quibusuis odoratis facti, aërem corrigunt. Quo nomine ligna Iuniperi, quod præ cæteris conſuetū, plerunque accenduntur. Et pomorum cortices ſicci in hypocauſto vruntur, reliquaque eiuſmodi ſicca, vt Sabinæ lignum bacciferæ præſertim, quod admodum odoratum eſt, vel Lauri, Roſmarini, Viticis, vſurpari poſſunt. Igniſque qui in foco accenditur, ex ligno Quercino, Vitium, Salicum, iniecta Ruta, Iunipero, aliiſque parari poteſt.

Carbonibus ardentibus baccas Iuniperi ſuffitus cauſa vulgò imponūt, vti & Maſticem, Thus, Succi-

Succinum, Caryophyllos, aliaq; innumera: quæ ſi vrantur, gratum odorem ſpirant.

Trochiſci ſequentes in eum vſum parati idonei ſunt, ℞. Benzoini, Styracis cal. an. ℥. ß. ligni Iuniperini, vel Sabinæ bacciferæ ʒ. i. rad. Angelicæ ℈. i. cum infuſ. gummi Tragac. in aqua Roſ. addendo Muſci gran. aliquot, fiant trochiſci pro fumo.

Vel fiant candelæ, quæ ignem concipientes, fumum, donec conſumantur, reddunt, ℞. Myrrhæ, Thuris an. ʒ. ij. Benzoini, Styracis an. ʒ. iij. Ladani ʒ. i. ß. Succini ʒ. ß. baccar. Iuniperi ʒ. ij. cort. Pomorum ſicc. ʒ. i. cort. Citri ſicci ʒ. ß. Santal. citrini ʒ. ß. ligni Iuniper. ʒ. i. lig. Aloës ℈. i. Caryoph. ℈. i. carbonum Salicis vel Tiliæ ad duplum ponderis, cum inf. gũmi Tragac. addendo Camphoræ gran. vj. fiant candelæ nigræ, ſeu aues cypriæ, vt vocant.

Odoramenta non accenſa, ſed per ſe bonum odorem ſpirantia, hoc modo fiunt. Si odoratos flores & herbas, inprimis Rutam, mala Citria, Limonia, Arantia & ſimilia, vel ſecum quis geſtet, vel cubiculum illis odoratum reddat.

Item ſi ſpongiam, vel linteum pannum ex Aceto & Aqua roſacea, vel Aceto rutaceo madefacta geſtet, naribuſq; ſæpè adhibeat.

Vel hoc modo, ℞. Rutæ contuſæ p. i. affunde Aceti optimi portionem aliquam, & ſuccum exprime, cui adde rad. Angelicæ ʒ. ß. Camphoræ, Croci an. ℈. ß. hæcque ſpongia ad vſum dictum excipiantur.

Vel hoc balſamo, vt vocãt, alas narium, aut labrum ſub naribus inungat. Quod fit ex oleo ſeminis vel rad. Angelicæ, per deſtillationem eliciti cum Cera alba: ſubigatur, vſurpetur.

Poma odorata manibus geſtare quoque conducit, ℞. rad. Angelicæ, Myrrhidis an. ℨ. ij. Zedoariæ ℨ. ß. Roſ. rub. ℨ. i. fl. Lauand. ℨ. ß. ſeminum Angelicæ, Nigellæ, Coriandri an. ℈. i. ſ. Ocimi ℈. ß. corr. Citri ſic ℈. ij, nucis Moſc. Caryoph. an. ℨ. ß. Cinam. ligni Aloes, Iuniperi, Santal. citri, an. ℈. ij. Ladani ℥. ß. Styracis cal. ℥. ß. Bẽzoini ℨ. ij. Myrrhæ ℨ. i. Cãphoræ gran. vj. cũ infuſ. gũmi Tragac. facta in aqua Angel. vel Roſ. fiat pomũ. Odoratius fiet, ſi pãcum olei Caryophyl. vel ſ. Angelicæ permiſceas, & in ſuperficie bõbace Moſcata inuoluas.

Faciem, manus, axillas, pudenda, odoratis lauare vtile quoq; eſt, veluti Aceto ſimplici vel roſaceo: aquis item Roſarum, Angelicæ, Lauandulæ, addendo aliquid Camphoræ: vel florum Citrangulorum, quam aquam *naffe* vocant.

In aures immittit olea deſtillata aromatum odoratorum Droetus.

Veſtes vapore vel ſuffitu odorato perfumare, vel aquis irrorare iam dictis, aut aliis additis odorem conciliare, prodeſt. Vel ſi cheirothecas perfumatas, vt vocant, odoratas induant, & geſtent, aut ſacculos in ſinu ferant. Qui ex pulueribus Cypri, Violarum, appellatis, aliiſque permultis ſimilibus, parantur.

Vel hoc modo, ℞. rad. Angelicæ ℥. ß. rad. Ireos od. ℨ. ij. ſeminis Coriandri ℨ. i. ligni Iuniperini ℨ. i.

Benzoini, Styracis an. ℥.ij. fiat puluis, addendo Muſcum vel Ambram, ſi velint.

Corpora autem ne facile hac lue inficiantur, præſeruabimus præcipue, ſi ne accendantur admodum, aut humores in iis vehementer commoueantur, caueamus. Et repletio, & impuritas in illis vitetur & emendetur. Si prophylacticis, quæ peſti aduerſantur, ipſa muniamus.

Ne corpora itaq; incaleſcant nimium, eo tempore, dũ peſtis viget, ſibi homines cauere debẽt: cùm ſupercalefacta faciliùs, vti febrẽ, ſic & qualitatem hanc malignam, hauriant.

Aërem igitur calidiorem, arte calefactum, vt in hypocauſtis, qui nimium incaluit, vitẽt. Et inprimis illum, qui in balneis ſiccis illos inflammat: vnde pleroſq; tempore peſtifero, ſi tunc iis vtantur, peſte correptos obſeruaui.

Motus quoq; nimius corporis, qui curſu, ſaltu & in choręis pręcipue obitur: vel animi, per iram, gaudium, vehemens commotio, eo quoque nomine obeſt.

Vti & aſſumptorum calidiorũ, vt aromatum, & potus, inprimis vini meracioris, immodicus & frequens vſus. Quæ proin tunc temporis, acidis frigidiſque corrigi, corpuſque eiuſmodi potius alterari debet.

Agitatio humorum, quia facilius illis commotis corpus ab externis cauſis afficitur, nocet. Vnde & metus, vt citius qui peſtem metuunt, minus qui animo quieto ſunt, ea corripiantur, facit. Imaginatione tamen hic quoque (quæ vt

vulgo fertur,facit casum) plurimum opitulante. Sed & Veneris vsus eo nomine improbatur. Atque intempestiue, vel nimium sanguinem detrahere, vel purgare, nocuum.

Repletio tamen omnis & vitanda, & si adsit, corrigenda erit; nam licet quælibet corpora pestem suscipere possint, facilius tamen plethorici & cacochymici inficiuntur. Ob quam causam corpora pura seruare, & si immunda sint, euacuantibus munda reddere oportet, hoc modo.

Venæ sectio, etsi nō temere, ne humores turbentur, præsertim in iunioribus, qui magis pesti sunt obnoxii, facienda sit: si tamen corpus plethoricum sit, in adultis, & præsertim, si huic assueti sint, iuuabit.

Clyster, si prauis abundent humoribus, alternis diebus iniectus, probatur.

Purgatio in cacochymicis, si modo non nimium corpus exagitet, conuenit: Tum ea, quæ in consuetis, veris & autumni tempore, præparatis prius humoribus redundantibus, biliosis, vel pituitosis, vel melancholicis, posteaq; expurgatis, instituitur: Tum ea, qua successiuè vt corpus purum seruetur, sæpè purgamus, ex leuioribus tamen parata. Quibus si ea, quæ pestiferæ qualitati resistunt, putredinem arcent, addamus: præstantiora erunt.

Inter quę pilularū forma cum amara, vt aloen, quæ optima est, recipere possit, primas tenet, eoque nomine pilulæ Pestilentiales, vel Communes, aliâs de Tribus, vel Rufi ab authore appella-

tæ,

tæ, tantopere commendantur. Quarum vetus hæc est descriptio, ℞. Aloes, Ammoniaci, Myrrhæ, æquale singul. pondus: cum Vino fragranti formentur.

Neoterici sic eas parant, ℞. Aloes ℥.i. Myrrhę, Croci an. ʒ.ß. cum Vino odorato: vel, in calidioribus naturis, cum succo Limonum vel Citri fiãt pilulæ. Quibus prophilactica varia permisceri possunt.

Efficaciores ad purgandum, addito Rhabarb. vel Agar. hoc modo fiũt, ℞. Aloes ʒ.ij. Rhabarb. ʒ.i. Myrrhæ ʒ.i. Zedoariæ, Croci an. ℈.i. cum succo acetos. Citri vel Limonum fiat massula.

Vel, ℞. Aloes ʒ.iij. Rhabarb. puluerizati aspersi aqua Cinam. ʒ.i.ß. Agar. troch. ʒ.i. Myrrhæ el. gummi Ammoniaci dissoluti in Aceto an. ʒ.ij. Croci ʒ.ß. Camphoræ ℈.i. olei rad. Imperat. gutt. ij. cum Aceto subigantur.

Quibus hisce leuioribus, frequenter, vt hebdomadatim semel vel bis vti possunt, & ʒ.ß. vel ℈.i. vel pil. i. mane, vesperi alteram sumere, quæ & infantibus, si illas deglutire possent, essent vtiles.

Hisce paulò fortiores in magis cacochymicis, sed rarius tunc vsurpari possunt. Vt, ℞. priorem Massam cum rhabarb. & agarico, addendo pilul. Aggregat. ʒ.i. Diagrydii ℈.i. cum syr. Ros. sol. fiant pilulæ.

Ex Terebinthina, loco pilul. Rufi, veteres pilulas exhibuerunt: cuius loco si illa desit, nos resinam lariceam æque vtilem, cũ egregie purget,

hoc modo ſubſtituere poſſumus, ℞. Terebinthinæ reſinæ, vel Lariceæ coctæ, vt pulueriʒari poſſit ʒ.ij. Rhabarb. optimi irrorati aqua Cinam. ʒ.ij. Turbith ʒ.i. Zingib. ℈.ß. cum puluere Liquirit. fiat maſſa, de qua ʒ.i. vel plus, ſi eas purgare volumus, dabimus.

Dilutum ex Terebinthinæ vel Laricee ʒ.i. cum vitello oui, & aqua Cardui bened. factum, loco pilularum datum, egregie purgat.

Potiones variæ in hunc vſum parari poſſunt hoc modo, ℞. Tripheræ Perſicæ (quam plurimū Meſues laudat) ab ℥.ß. ad. ʒ. vj. aquæ Acetoſæ, Scabioſæ, Cardui ben. q.ſ. miſce. Capiat ſingulis quinq; diebus talem potionem.

Infantibus, Māna in iuſculo diſſoluta dari poteſt, vel rhabarbarū hoc modo, ℞. extractū Rhabarbari, diſſoluatur cum ſucco Roſ. & cum Sacharo, diſſoluatur in aqua Acetoſæ, reducatur in tabulas, Cōditum Rhabarbari pro pueris Droetus parat.

Antidota multa prophylactica, atque inter illa opiata quoque, quibus Rhabarbarum præſertim, nonnunquam & Triphera admixta ſunt, deſcripta ſunt. Quæ tamen, cùm non tanquam purgantia, ſed quatenus antidota ſunt, compoſita ſint, eò potius referenda ſunt.

Fortiſſimè purgantia in ſummè cacochymicis probantur, & pro expertis habentur: qualia ex diagrydio, colocynthide, rad. Cucum. aſ. terra Armenia, ſtibio, quod & magnis compoſitionibus aliqui miſcuerunt, & ſimilibus, parantur.

Vt pul-

Vt puluis hic, ℞. trochisc. Alhandal, Diagridii, Turbith an. ℥. i. Euphorbii ℈. i. Masticis ℥. ß. Croci ℈. i. rad. serpent. Pimpinellæ, an. ℈. ß. fiat puluis: capiat ℥. ß. cum aqua aliqua conuenienti.

Vel electuariũ hoc, ℞. rad. Cucum. agr. Apii, Coriandri, Semperuiui foliorum, terãtur simul: adde Mellis q. s. & Piperis parum, fiat electuariũ, instar auellanæ vsurpandum. Quod miris laudibus, & ad præcautionem, & curationem pestis, ab Honorat. Castellano extollebatur.

Electu. purgans Castellani.

Prophylactica, quibus corpus, ne facile inficiatur, præparatur, multa sunt, experientia potius, quàm ratione inuenta: cum antidota vera, quæ huic veneno resistant, minimè, vti neque huius qualitatis pestiferæ vera natura, cognoscantur. Idcirco cum certa, quę huic pestifero veneno aduersentur, ignorentur: quæ in genere venenis resistunt, hic quoque vsurpantur. Quorum præcipua tãtum & à multis diu probata proponemus: Atque quatenus ea vel sumuntur, vel saltem in ore tenẽtur, vel extrinsecus pulsui, cordis regioni, adhibentur, vel alioquin pro amuletis habentur, primum distinguemus.

Pro phylactica.

Quæ assumuntur antidota, cùm præter proprietatem illam, qua venenis resistunt, alia insuper sint vehementer calida, alia minus, alia frigida potius quam temperata, habita ratione ætatis & constitutionis, hæc illauè potius eligenda, nec temere quæuis, calidissima illa præsertim vt euphorbium, & aquæ vitæ, quas sinistre vsurpatas aquas mortis nonnunquam faciunt, iunioribus

potissimum exhibenda. E quibus quędam in forma liquida dantur, quæ cũ diu asseruari nequeãt, cum magna vrget necessitas, & aliæ quæ ad vsum parantur, non sunt ad manum, illis pręsertim, qui in ædibus infectorum habitant, vel illos accedũt, propinantur. Qualia sequentia sunt.

Decoctum hoc, ♃. rad. Tormentillæ, Pimpinellæ an. ℥. i. rad. Valerianæ ʒ. ß. rad. Enulæ, Angelicæ an. ʒ. ij. fol. Galegæ, Sanguisorbæ an. m. i. decoquantur in Vino & aqua, addito pauco Aceto & Croco.

Vel vini infusum, quod magis ingrata & amara ferre potest, ♃. rad. Tormẽtil. Dictamni, Succisæ, Pimpinel. an. ℥. i. ß. rad. Valerianæ, Imperatoriæ, Angelicæ an. ℥. i. rad. Serpẽt. Gentianæ an. ʒ. ß. fol. Cardui bened. ʒ. i. ſ. Coriandri ʒ. i. Cinam. ʒ. iij. incidantur & infundantur in Vino albo & pauco Aceto vel Vino acido: bibat sæpè mane.

Lac ouinum ieiune bibitum, mire à quibusdam ad præseruationem commendatur.

Succi nonnunquam in condimentis, & præsertim acetariis, acidi exhibentur: veluti Acetum ipsum: vel succus ex pomis Citranguli, succus Ribes, Crespini, Vuæ crispæ, Punicorum, Cerasorum, Prunorum, Pomorum.

Item Caryophyllorum hortensium florũ succus, seu potius acetum, vt parant Germani, Galecus, seu potius acetum, vt parant Germani, Galegæ succus cum Theriaca datus à Matthiolo, Verbenæ succus cũ Vino vel brodio, Cæparum item succus, variis modis exhibitus.

Quæ asseruari diutius queunt prophylactica, cum

cum peſtis, vbi ſemel regionem inuadit, diu ſoleat ſubſiſtere, & proin ſemper ad vſum præſto eſſe debeant: variis formis hoc modo idonea fiunt.

Succi inſpiſſati, quos Rob Arabes, noſtri extracta vocant, ad hanc rem ex efficacioribus, vt Carduo benedicto, Verbena, aliisuè, vtiliter vſurpantur. Iuniperi extractum valde conſuetum eſt & vtile, quod & infantes, cum ingratum minime ſit, admittunt.

Syrupi quoque, addito Saccharo, vt gratiores ſint, præſertim infantibus, ſic parari poſſunt, ℞. Verbenæ, Scabioſæ, Galegæ an. m. i. gran. Iuniperi p. i. decoquantur in Aqua & pauco Aceto, addito Saccharo, fiat ſyrupus.

Vel ſucci Granat. ſucci Limonũ, an. ℥. ß. Aceti Roſ. ℥. ij. aquæ Roſ. ℥. iij. Sacchari q. ſ. fiat ſyrupus.

Conſeruata per ſe nonnunquam ſiccata, aliàs ſaccharo, melle, aceto, ſale, aliisuè permixta, aut aliter condita, præcautionis cauſa manduntur.

Vt Zedoaria inciſa, mane comeſta: vel cum Vino bibita.

Vel Caryophylli, in Aceto prius macerati.

Citriolum, Arantiorum genera, per ſe, vel prius condita, manſa.

Verbena, mane comeſta.

Tormentillæ radix, cum raſura Cornu ceruí, & Aceto ſumpta, vel ſaccharo condita. Vti & Pimpinella.

Acetoſa, Bugloſſum, Borrago, & radix Tapſi barbati, eodem modo præparata.

Radix item Petasitidis, in Aceto macerata, & rad. Myrrhidis.

Baccæ Iuniperi, in Aceto maceratæ.

Vel permixta hoc modo, ℞. fol. Rutæ, Saluiæ, Plantag. baccas Lauri, contunde, cum Aceto, misce: comedant mane cochl. vnum, cum Bolus interdum additur.

Remedium ex nucibus vsitatum, de quo mane toti familiæ detur, hoc modo paratur, ℞. Nucum nucleos, folia Rutæ & grana Iuniperi, contusa, & cum Aceto permixta.

Aliud ex iisdem Apollonii, vel Mithridatis, vt volunt, à multis laudatum præsidium, ℞. nucleorum Nucum ℥. iiij. Caricarum ping. ℥. iij. fol. Rutæ sicc. ʒ. ij. subige cum Aceto & Sale, vel Melle, si magis dulcibus delectantur.

Compositum magis sic fieri potest. Si supradictę cōpos. addatur rad. Tormentillę, Pimpinel. an. ℥. ß. Boli præp. ʒ. vj. Croci ℈. i. & cum Aceto, & Sale, & Melle subigatur. Ex sequentibus pulueribus aliqui huic compositioni quoq; addi possunt. Et Myrrha à quibusdam additur.

Confectiones variæ prophylacticæ ex pulueribus, & aliis, omnibus simul mixtis, in forma tragematum, vel tabularum, vel electuariorū, fiunt. Quæ primum, quatenus temperata, & gratiora, odoratioraque, vel ingrata, aut narcotica simul sunt, distinguuntur.

Temperatiores confectiones, minusque alterantes, nec adeò ingratæ, pro Infantibus, grauidis & delicatioribus, non nimium corpora exagi-

tantes,

tantes, aut continuo vſu lædentes, ex variis præparantur.

E quibus vſualia multa in hoſce vſus antidota & cordialia ſequentia parata inueniuntur. Diamargariton frig. Cordiale electuarium. De Nucibus & Angelica, quorundam compoſitio. De Hyacintho confectio Falconis ad peſtem maximè accommodata. Pulueres item varii Bezoartici & Prophylactici appellati.

Ex illis quæ de nouo parantur, confectio talis erit accommoda, quæ & ſi vermium ſit ſuſpicio, vt in iunioribus ſæpè euenit, eo quoque nomine proderit, ℞. Boli Arm. præpar. cum ſucco Limonum ʒ.ij. raſ. cornu Cerui ʒ.ß. ſ. Citri medullæ ℈.i. rad. Tormentil. ʒ.i. ſpec. Diamarg. ʒ.ß. Sacchari diſſoluti in aqua Acetoſ. & Portulacę, fiant tabulæ: vel cum ſyr. aut Melle electuarium.

Alia compoſitio efficacior adhuc ex pluribus additis ſic fit, ℞. ſeminum Citri, Acetoſæ an. ʒ.i. ſ. Ocimi ℈.i. rad. Tormentillæ ʒ.i. ß. rad. Angelicæ ʒ.ß. Boli præpar. ʒ.ij. Coralli ʒ.ß. Margarit. ℈.i. raſ. Eboris ℈.i. lap. Smaragd. Hyacinthi an. ℈.ß. Cinamo. ʒ.i. Santal. omnium ʒ.ß. Sacchari ℥.vj. fiat puluis, vel Saccharo diſſoluto in aquis conuenientibus, tabulæ vel electuarium.

Magis operoſus ex collectis inuicem pręcipuis ad hunc vſum pertinentibus, ſic à me An. 93. peſte graſſante, paratus fuit, ℞. Boli præpar. ℥.ß. Coralli ʒ.ij. Succini ʒ.i.ß. raſ. Eboris, & cornu Cerui an. ʒ. ß. rad. Tormentil. ʒ.i. ß. rad. Dictamni, Carlinæ, Pimpinel. an. ʒ.i. rad. Angelicæ,

Imperatoriæ, Myrrhidis, an.ʒ.i.rad.Ariſtol.rot. ʒ.ß.Zedoariæ ʒ.ß.cort.Limonũ ʒ.ß.Caryophyll. ʒ.ß.Cinamo.ʒ ij.ſ.Acetoſæ ʒ.i.ſ.Cardui ben.Angelicæ,Ocimi, Coriandri an.ʒ.ß.ſ. Citri medullæ ℈.i.Croci ℈.ß.Roſ.rub.ʒ.ß.fol.Verbenæ, Rutæ, Scordii, Cardui ben.an.ʒ.ß.Galegæ ʒ.i.ſp. Diamarg.frig. (loco multorum cordialium) ʒ.i.fiat puluis. Cuius ʒ.i.cũ Sacchari ℥.i.in formam pulueris, vel tabularum ſaccharo in aquis Acetoſæ, vel Angelicæ, vel Roſarum, vel Cardui ben.diſſoluto:vel electuarii, redigi poteſt. Si Camphoræ ℈.i.vel ʒ.ß. vel ʒ i.addatur pulueribus iã enarratis,vis ipſorum erit efficacior: tunc autem pueris & grauidis minus conuenit.

Ambra & Muſcus ſi illis addãtur,præterquam quod cordiales magis fiunt,odor ſuauis illis quoque conciliatur.

Pro Infantib. In infantibus ſimpliciores hi trochiſci ſic parãtur,℞.rad. Angelicæ ʒ.ß.Boli præpar.cum ſucco Limonum ℥.ß. Muſci grana aliq. Sacchari q.ſ. cum infuſ.gummi Tragac.fiant trochiſci.

Compoſitus ex multis puluis, muſco addito ſic fit, ℞.rad.Angelicæ, Myrrhidis,Imperatoriæ an.ʒ.ij.rad.Tormẽtil. Pimpinel.Dictamni,Scorzoneræ, Vincetoxici, Cruciatæ, Morſus diaboli, rad.Enulæ, Zedoariæ, Galangæ an.ʒ.i. rad.Ariſtol.Gentianæ,Aronis, vel Serpentariæ an.ʒ.ß. Santal.omnium ʒ.i. Cinam.ʒ.ij. ligni Aloes ʒ.ß. herb.Cardui ben.Scordii,Meliſſæ,Saluiæ,an.ʒ.i. Rutæ ʒ.ß.herb.Scabioſæ, Verbenæ, Acetoſæ, Lyſimachiæ an.ʒ.i. florũ Cord.an.ʒ.i. ſeminum

Acetosæ, Coriandri, Fæniculi, Cardui ben. an. ʒ. i. s. Citri, Ocimi, a. ʒ. ß. baccarum Lauri, Iuniperi, an. ʒ. ij. Nucis mosch. Maceris an. ʒ. ß. Succini ʒ. iij. ras. Eboris, cornu Cerui an. ʒ. i. Vnicornu ℈. i. lap. Pretiosorum ʒ. i. Bezoartici in magnatibus parũ, Margarit. ℈. i. Boli præpar. ℥. ß. Coralli ʒ. ß. Musci, Ambræ an. ℈. ß. Camphoræ (sed musci odorem retundit) ℈. i. puluerizẽtur omnia, Et ex ʒ. i. huius pulueris addita Sacchari ℥. i. fiũt, vel trochisci, vel tabulæ, vel cum Melle, vt illic dicetur, electuaria.

Ingrati ex myrrha, aloe & castoreo, qui valde efficaces sunt, parantur. Quæ tamen in forma pilularum, minori nausea, exhibentur.

Puluis sequens Hispaniarum regis secretum esse dicitur, ♃. Myrrhæ selectæ, Masticis, Boli Arm. terrę sigillatę, ligni Aloës, Caryophyll. Maceris, Croci, an. æquales partes, fiat puluis: capiat singulis matutinis.

Hisp. regis secretum.

Alius ex aloe & myrrha sic fit, ♃. seminum Acetosæ ʒ. ij. s. Citri mundi ℈. i. rad. Tormentillæ ʒ. i. ß Boli præpar. ʒ. iij. Aloes lotæ, Myrrhæ an. ʒ. i. Coralli rub. ʒ. i. cort. Citri sicci, Caryophyll. Cinam. an. ʒ. ß. Croci ℈. ß. sp. Diamarg. frig. & Triasant. an. ʒ. ß. fiat puluis.

Castoreum nonnunquam his permiscetur, quod tamen ob fætorem non nisi magnis compositionibus & parua quantitate, vt in theriaca fieri videmus, addendum erit.

Opiata antidota in vsu præcipua sunt, quæ tamen si nimium sumantur, propter opium tandem lædere possunt.

E quibus vſitata ſunt, Theriaca, Mithridatū, & inprimis antidotus illa magna Matthioli.

Elect. de Ovo.

¶ Electuarium de ouo valde probatur. Quod rectius, ne aduratur, ſic parabitur, ℞. vitellum vnius Oui, coctum ad duritiem, cui adde Croci contriti æquale pondus, agitenturque probè ſimul: addendo dein pulueris rad. Tormentil. Dictamni an. ℥. ß. rad. Angelicæ ℥. i. rad. Vincetoxici Succiſæ Zedoariæ an. ʒ. ij. ſ. Erucæ ʒ. i. Myrrhæ ℈. i. Theriacæ, Mithrid. optimi an. q. ſ. ad formādam maſſam ſatis duram. Cuius ʒ. i. cum Aquis, Vino, vel Aceto propinatur.

Electuario ſequenti An. 82. fæliciter vſi ſumus, ℞. rad. Angel. Imp. an. ʒ. ij. rad. Tormētillæ, Carlinæ, Vincetoxici, Pimpinellæ, Morſus diaboli, Phu Veri an. ʒ. i. Zedoariæ ʒ. ß. gran. Iuniperi ʒ. ij. bacc. Lauri ʒ. i. ſeminum Angelicæ, Acetoſæ, Cardui ben. an. ʒ. i. ſ. Citri mund. ʒ. ß. fol. Rutæ, Cardui ben. an. ʒ. i. Croci ʒ. ß. Piperis, Maceris an. ʒ. ß. raſuræ cornu Cerui & Eboris an. ʒ. i. Boli præp. cum ſucco Citri ℥. ß. Opii ℈. i. fiat puluis adde Camphoræ ℈. ß. nucleorum Nucum rec. Ficuum an. ℥. ß. Sacchari finiſſimi ℥. ij. Mellis ℥. xij. fiat electuarium. Ad tabulas formandas cape ʒ. i. pulueris, ad ℥. i. ß. Sacchari, cum aqua coueniẽti diſſoluti.

Quæ prædictæ omnes cōpoſitiones, vel perſe vſurpātur, deq; illis mane aliqua portio ſumitur, vel aliis permixtæ in nouas formas rediguntur.

Veluti ex mithridato communes hæ tabulæ ſic fiūt, ℞. Mithridati ℥. ß. Sacchari candi & communis

munis puri an. ℥.iiij. cum Vino maluatico fiant tabulæ.

Vel electuarium excellens hoc modo paratur, ℞. Theriacæ optimæ ℥.iij. rad. Tormentil. ʒ.ij. seminum Iuniperi, Cardui ben. Acetosæ an. ʒ.ij. Boli præpar. ℥.ß. ras. Eboris ʒ.i. Coralli ʒ.i.ß. sp. Diamarg. frig. ʒ.i. cum syr. de acetos. Citri fiat electuarium: capiat per se, vel cum Aquis, aut Vino.

Sed & supradictis confectionibus variis, vel speciebus prophylacticis si Theriaca addatur, opiatæ fiunt. Quibus & ingrata, & alia supradicta misceri possunt, & omnia veluti in vnum congeri.

Aquæ stillatitiæ prophylacticæ, quia omnes sudorem mouent, & ob id expulsiuæ dictæ sunt, in curatione pestis recensentur: vbi omnis generis tam prophylacticæ, quam curatiuæ, & vtrumque præstantes, explicabuntur.

In ore tenenda quædam quoq; præcautionis causa sunt, sic enim cum per aërem attractũ pestem corpus subire existimant, eum quasi in ipso ingressu corrigi autumant. Quod tum maximè cum in publicum prodeunt, vel loca suspecta, & inprimis cum ægros adeunt, erit faciendum.

Ex simplicioribus Angelicæ radix, ore retenta, valde iuuat, & bonum odorem simul ori conciliat. Vti & Zedoaria eodem modo efficax Enulæ item campanæ radix & Galanga, Citri cortex vel Arantiorum, & semina illorum, Fænículi semen aliqui similiter commendant. Reliqua inodora, vt Verbena, quæ valde probatur, Tor-

mentilla, Pentaphyllum, vel ingrata, cum difficulter diu in ore retineri possint, omittimus.

Trochisci vel formulæ, vt in ore hanc ob caussam contineantur, frequenter parãtur. Quæ nos, omissis multis inodoris, ex odoratis potius & validis, permiscendo grata quoque quædam, si illa simul deglutire debẽt, hoc modo componimus, ♃. rad. Angelicæ, ʒ. ij. Ireos ʒ. i. Zedoariæ ʒ. ß. cort. Citri sicci s. Coriandri an. ʒ. ß. Caryophyl. Nucis mosch. Santali citri, an. ʒ. i. Cinam. ℈. ij. Boli Arm. præp. cum succo Limonum, vel Aceto ʒ. i. ß. Sacchari ʒ. vj. cum inf. gummi Tragac. in aqua Ros. addendo gran. i. vel ij. Musci, vel Ambræ, fiãt trochisci, vel morselli.

Alii faciliores & grati, ♃. rad. Angelicæ ʒ. i. ligni Iunip. ʒ. ß. lig. Aloes ℈. i. Sacchari ℥. ß. cum infus. Muscata fiant trochisci.

Myrrham aliqui solam in ore tenent, vel aliis permiscent: sed quia valde ingrata est, si eam aliis permisceamus, muscum, cuius odorem tũc euincit, possumus omittere.

Muscati trochisci simplices ex solo Saccharo, Musco, & Bolo fiunt.

Externa remedia, variis applicantur partibus, Cordi autem præcipuè, quæ pulsantibus arteriis in carpo & alibi, & cordis regioni admouentur, & cum nisi cor pestifera illa qualitate afficiatur, pestem minime cõtrahat, nec febricitet: plurimũ prosunt. Proin cor cordialibus applicationibus, & venenatis quoq;, cum venenum venenum pellere credant, vt dicetur, muniunt.

Cordia-

Cordialia autem in forma ſacculi vel vnguenti, vt hæreant diutius, cum epithemata mox ſiccentur, potiſſimum adminiſtrantur.

Sacculus itaque ex odoratis efficacibus (omittentes ea quæ forinſecus inutilia ſunt, vt lapides) ſic poterit fieri, ℞. florum Cord. an. p. i. Anthos p. ß. fol. Scordii, Maioranæ, Meliſſæ an. m. i. rad. Angelicæ ℥. ß. cort. Citri ſicci ʒ. ij. rad. Ireos ʒ. i. ſeminum Acetoſæ, Coriandri an. ʒ. ij. ſ. Ocimi ʒ. i. ſ. Citri ʒ. ß. Santali citr. ligni Aloes an. ʒ. ß. nucis Moſc. Maceris an. ʒ. ß. Croci ℈. i. fiat puluis, E quo ſindone excepto, & cum bombace interpaſtato, ſacculi formantur: Quibus Muſcus vel Ambra addi poſſunt.

Illinuntur pulſuum & cordis ſedes variis modis. Veluti ex aceto ad id parato, hoc modo, ℞. rad. Angelicæ ℥. ß. fl. Cord. Caryophyll. hortenſ. an. p. i. cort. Citri ʒ. vj. Croci ʒ. i. Camphoræ ʒ. i. fol. Meliſſæ, Cardiacæ an. m. i. Theriacæ ʒ. ij. miſceantur, affunde aquæ Roſ. q. ſ. permiſcendo quartam partem Aceti roſ. Hoc aceto pulſus, nares & cor inungat.

Vel ſequenti linimento, ℞. Theriacæ opt. ʒ. ij. vnguenti Nenuphar. citrini ʒ. iij. ſp. Cord. ʒ. ß. ſucci Limonum q. ſ. fiat inſtar linimenti.

Aut balſamo hoc odorato, ℞. ol. Caryophyll. ol. ſeminis vel rad. Angelicæ per deſtil. an. gut. v. Ceræ albæ parum, addendo paululum Muſci, arteriæ pulſantes inungantur.

Vel ſequenti, ℞. ſucci Cardiacæ, Meliſſæ an. ʒ. ij. Camphoræ diſſol. in aqua Vitæ ʒ. ß. Croci ℈. i.

Mellis parum, fiat pro pulsibus linimentum.

Venenata, quæ cor à pestifero veneno munire existimant, non solùm ab empyricis, sed & à doctis quibusdam mirè commendantur, quæ tamen alii improbant.

Ex scorpionibus oleum, Matthiolus vehementer extollit. Quod minori labore sic parabitur, ℞. olei Scorpionum rectè parati ℥. ij. Theriacæ ʒ.i. misce & pulsuum regio inungatur, vel cum ægrè misceantur, cum panno applicentur.

Huic Rhabarbarum aliqui permiscentes, præstantius reddi credunt: quale oleum Scorpionum Clementis existit.

Ex arsenico aliqui tabellam hanc paratam magnis laudibus efferunt, ℞. Arsenici crystallini & rubri an. par. æq. fiat puluis, excipiatur albumine Oui, vel mucilag. Tragac. fiat tabella spissa, quæ serico duplici inuoluta, in cordis regione gestetur.

Nonnunquam & pulueribus cordialibus arsenicum permixtum, hoc modo gestatur, ℞. lap. fragment. Pretiosorum, Coralli, Margar. an. ʒ.i. cornu Cerui vsti ʒ.i. Ireos ℥.ß. Croci ℈.i. Arsenici albi ℥.i. Auripig. ℥.ß. fiat puluis pro sacculo, cui parum Ambræ quoque additur.

Bufonis exiccati puluerẽ ad ℥.ij. magno, vt inquiunt, successu aliqui permiscent.

Hepar, si vnguentis illud roborantibus & refrigerantibus vngatur, corpus à peste magis tutum reddere, aliqui existimant.

Emis-

Emiſſaria, vt alas, inguina, alii Aceto cum Benzoino, Styrace, Ladano, & Lithargyrio fricare docent, & pro ſecreto habent.

Vlcera externa caſu vel cauſtico inducta, ſi adſint, & aperta eo tempore, dum peſtis viget, diu ſeruentur, præcauere corpora quoque cenſetur.

Cauterium in brachiis & tibiis, ſi illis qui cum ægris verſantur, actu vratur, vel potentia inducatur, eos præmunire creditur.

Scrotum monachus quidam Lugduni An. 64. peſte regnante, perforabat, vulnerique rad. Hellebori, ſicuti equis in morbo *hunſchs* fieri ſolet, infigebat, ſicque viros à peſte tutos fore pollicebatur.

Amuleta, Periammata dicta, magni quoque fiunt. Vt Auellana perforata, eouſque vt nucleus eximi poſſit, repleta Argento viuo, obturataque, & in collo ſuſpenſa: quod mire iuuare, à Marſil. Ficino, exemplis adhibitis, probatur. Quam aliqui appenſam, ita vt cordis regionem attingat, eſſe volunt.

Idē Sapphirus, Hyacinthus, Smaragdus, Vnicornu, Ebur, collo geſtata, vt nudum pectus attingant, præſtare putantur.

Sicuti & Pētaphylli Dictamniq; radices, Betonica item cum radice, ſi manibus geſtetur.

Curatio febris peſtilentialis, variis modis à Practicis, prout eam ab hoc illouè humore natam exiſtimant, inſtituitur, illiſque euacuandis ſcopos accommodant. Nos verò qui eam

à pestifera qualitate corpus inficiẽte natã ostendimus, huic magis propellendæ & alterãdæ medendi scopum accommodamus. Aetatis interim, & an mulier grauida sit, cum illis quoque insidietur, vt & infantibus & iuuenibus, ratione habita.

Prognostico tamen prius præmisso, cum periculosa sit omnis pestis, eaque plures semper extinguantur, quã euadant. In qua nisi viginti quatuor horarum spacio natura venenũ totum, vel præcipuam illius portionem à corde extrorsum, vel alio, vbi minus nocet, propellat, nulla amplius spes, irritaque Medici opera erit. Maculæ si appareant, cum per illas nulla fiat critica, vti putarunt, expulsio, plerunque lethales sunt, mortemque iam imminere prænuntiant. Bubones quo plures erumpunt, & anthraces, sanari eos citius posse nobis spem aliquam facit. Virium subitanea & magna prostratio, Syncope præsertim superueniens, Extremorum frigus, pro malis signis habentur. Si mulier grauida, peste correpta abortiat, vti ferè fit, plerunque moritur.

Curatio autem vel à natura sola, cum multi sanentur, vel Medici opera adiuta, perficitur. Quã, morbo pellendo: Viribus seruandis, & Symptomatibus corrigendis, accommodamus.

Morbum, qualitatem venenatam, cordi & per consequens vniuersi corporis partibus similaribus, vna cum calore febrili præternaturali, impressam esse diximus. Cuius causa qualitatem hãc pestiferam à corde, & humores quoque, qui febrem

brem augent, euacuare primum studemus. Simulque venenatam illam vim alterare, eamque alexipharmacis, vt minus noceat, retundere. Et calorem quoque mitigare. Quod & simul & separatim variis modis tentatur.

Euacuantia autem hoc venenum, illudque à corde reuellentia, humoresque febrem augentes expellentia, hoc ordine, hisce modis, vsurpari debent.

Sanguinis detractio per phlebotomiam facta, primum consuetumq; remedium esse solet, cum per eam magnam veneni pestiferi copiam educi posse, plerique sibi persuadeant. Verum in iuuenibus ante ætatis tempus maturum eam minimè faciendam esse generalis est regula. In grauidis quoque, præsertim in pede, vbi alias, vti dicetur, fieri solet, propter metum abortus, tuto minime fit. In reliquis verò, quomodo ad pestiferam illam qualitatem à corde reuellendam, vel è corpore vna cum sanguine educendam, cum in eo minime contineatur, prodesse queat, non video; cum per eam, venis inanitis, vt lues hæc extrinsecus corpus subiens, spiritusque mox afficiēs magis introrsum rapiatur, potius promoueatur. Dein & naturæ motus, quo statim in prima inuasione per sudores & externas pustulas, bubones, extrorsum venenum nititur excutere, sanguinis hac profusione impediatur: Viresque tunc, quas hic ad propellendum illud venenum necessarias, omnino conseruare debemus, labefactētur. Neque sanguinis detractione ad causam morbi edu-

cendam, vel euentilandum calorem, qui hic adeò magnus non est, tantum emolumenti, quantum ferè nocumenti, ob causas dictas, accidat. Vnde magno mortalium malo, nō obseruatis hisce, vti neq; aliis circunstantiis, nisi quod ætatis sola habita ratione in iunioribus eam negligunt, in aliis omnibus, mox, siue morbus sudorem, bubonem, anthracem proferat, vt ferè in prima mox inuasione fit, statim in principio venam aperiūt, sanguinemq; copiosè sinunt effluere, & in omnibus etiamsi videant plerosq; nihilominus mori, hoc remedii genere incōsideratè vtuntur. Quod tamen non, nisi consideratione omnium diligēti facta, tentare, & tunc tantùm vsurpare deberemus, quādo febris pestilens corpora summè plethorica, vel cachectica inuadens, febrem in illis ob copiam sanguinis, vel putredinem, quæ simul accendit, non simplicem, sed synocham vel putridam facit, cuius causa posteà vena secta, si sanguinis copia vel putredo nōnihil tollatur, mitior febris euadit, tolerabilioraq; profert symptomata. Quæ tamen, vel tunc quoq; parce, viriū causa, fieri debet: &, si illæ statim in principio prostratæ sint, nec tūc, etsi iam dicta repletio eam requirat, facienda. Sicuti & experiētia plures ex adultis vena nō secta, quam ea aperta, euasisse toties comperimus. Licet aliqui extremum ex ea facientes remedium tam copiosa sanguinis emissione facta, vt animi inde sequeretur deliquium, se multos liberasse fateātur, & nullam aliam, nisi vehementem sanguinis detractionem probent.

Nos

Nos verò minùs peccati, si ea omittatur, quam temere vsurpetur, putamus: & si fiat, ratione febris aliquid potius, quã pestiferæ qualitatis, opitulari: cũ ea nõ in sanguine consistat, sed extrinsecus adueniẽs cor subito occupet, neq; ab eo per hãc possit reduci, aut expelli, existimanus. Tempus autẽ, si hæc fieri debet, conueniens huic, mox illius erit principium: in quo nisi mox ante diem naturalẽ absolutũ, hoc est, intra viginti quatuor horas fiat, postea nõ amplius cõueniet, sed naturã tantũ impediet. Quo tẽpore si sudor adsit, vti ferè accidit; donec ille perficiatur, differenda: nec enim ille vllo modo, vel sanguinis effluxu, vel motu corporis, seu denudatione, quod dum vena secari debet, requiritur, impediri debet, sed tũc primum postquã sudauit, & nõnihil refocillatus est, vel cibo, vel medicamento, paululũ æger, vena, si necessitas exigat, mox est aperienda. Quod & ante sudorem, si ille nõ mox adsit, fieri potest. Nec hic in alui laxatione, quæ alias venæ sectioni præmitti solet, cũ tẽpus nõ tam diu det inducias, tardandum. Vena autẽ cõmunis aliqua, si nil appareat: si verò dolor alicubi sentiatur, vena lateris dolentis eligitur. Si eruptio circa inferiora, vt in inguine circa pudenda fiat: in pede vena malleoli, saphena dicta, vel pedis aliqua insignis eiusdẽ lateris, aperitur. Si in superioribus, vena brachii, vel manus, eiusdẽ lateris: vbi etiã priuatim, si sub axillis sit, basilicã, si circa aures, vel axillã, cephalicam secãt: sed & in facie si aliquid appareat, sub lingua venã tundunt. Dein & anthraci, vel bubonibus

apparētibus cucurbitulas aliqui, prius antequam venam ſecent, imponere iubent, vt venenum eo loco, per naturam expulſum, maneat, neque per venæ ſectionem ad interiora reuocetur: quo nomine &, ſicuti ſupra dictum eſt, venæ ſectionem plerunque plus nocere quam iuuare comprobauimus. Verum ſunt & qui venenum per venæ ſectionis factum vulnus elici poſſe credentes, poſtquam ſanguis fluere deſiit, vulneri Scordium vel Alliariam, ſcordio viribus fortè non abſimilem, contuſa applicant. Alii Oſtrea viua apponunt: illiſque venenum allicere ſtudent.

Cucurbitularum applicationes aliquando venæ ſectionis locum ſupplent, præſertim in iunioribus: ſed & in adultis, cùm per eas nulla fiat ab interioribus venis ſanguinis extractio, vti per venam ſectam, vnde vires debilitari, & ad interiora peſtiferam qualitatem reuocari, eoque nomine minus conuenire diximus: tutius forte erit, & cucurbitulis ad exteriora mox ab initio quod corpus ſubiit venenum euocare, & naturæ motum ſtatim etiam ſudore & characteribus peſtiferis iam erumpentibus, ſic adiuuare. Proin & illis in locis, quo natura venenum propellere nititur, vt ſi character peſtilens circa ſuperiora prodeat, ſcapulis & collo, ſi circa inguina, natibus, ſuris & in poplite, cucurbitulæ affigi debent.

Scarificatio ante cucurbitularum vſum, iiſdem in locis prius facta, potentius ad exteriora elicit, nec adeò cum exterior tantum ſuperficiarius educatur ſanguis, vt ſi per venam ſectā euacuetur,

cuetur, debilitat, aut naturæ motum impedit.

Sanguiſugæ illis quoque in ſedibus admotæ, ſcarificationis locum ſupplere poſſunt.

Veſicatorium pollici pedis, aut annulari digito manus, ex Ranunculo, vel Flammula applicatum admodum deriuat, eoq; magis, ſi veſica excitata, filo traiiciatur, illudque vt ſaniem melius profundat, ſæpè trahatur, & ne pertuſa cito denuo coaleſcat, applicato deſuper folio Betæ, vel Braſſicæ, butyro iniuncto, caueatur.

Plantis pedum Columbus viuus per medium ſciſſus, ſuperligatus, valde diuertit. Quod & piſcis Tinca per medium ſectus: & Raphanus tritus: item Vrtica cum radicibus: & Hedera terreſtris contuſa, faciunt.

Capiti quoque pullus Columbinus viuus diſcerptus, ſi calidus adhuc applicetur, à quibuſdam laudatur.

Per habitum corporis, manifeſta euacuatione, per ſudores, vel inſenſili tranſpiratione, huius peſtiferæ qualitatis facta euacuatio: vel ſaltem à corde, ſeu interioribus ad exteriora, ſeu centro ad ſuperficiē euocatio, præcipua curationis pars eſt. Quam & natura ſponte ferè ſemper mox à prima inuaſione molitur: cuius motum Medicus iuuare debet, vel ſi nil tentet, eam ad expulſionem excitare.

Fitque hoc exhibitis plerunque per os: nonnunquam, ſed raro, ſuffitu, vel frictione. Exhibitis vero illud efficimus diaphoreticis, epiſpaſticis, quæ & expulſiua, quod venenum expellant, à

neotericis appellantur. Eligendo ea præſertim, quæ venenis reſiſtere longa experientia deprehẽſa ſunt. Ex quibus, vel ſolis, vel ſaltem reliquis permiſtis, hęc Expulſiua dicta remedia variis formis parantur.

Quorum remediorũ vſus ſtatim in prima huius febris inuaſione eſſe debet, vt ſi fieri poſſit, antequam qualitas illa venenata cor peſſundet, quod ſtatim niſi propellatur, facit, ſponte à natura, vel adiuta, exhibitis hiſce expulſiuis, vna cum ſpiritu & calore ad exteriora propellatur, illiuſq; malignitas antidotis hiſce infringatur. Itaq; quò citius hæc exhibentur, eò rectius hoc fiet: cum in ipſo præcipuus curationis cardo verſetur: & niſi intra viginti quatuor horarũ ſpatium, vel citius, (cum ſæpè etiam hoc breui tempore peſtis iugulet) exhibeantur, quæ poſtea fiunt, ad veram curationem parui ſunt momenti, neglectaque hac occaſione, niſi natura ſponte id faciat, fruſtra poſtea laboramus. Neque hic venæ ſectio, vti dictum, aut purgatio, ſi quando, vt mox dicetur, facienda eſt, illud impedire debet: etſi ſudorẽ multi poſt venam ſectam hiſce prouocare primũ male doceant, qui tamen, ſi forte nõ conſulto Medico vena ſecta ſit, nihilominus nõ omitti debet. Sed & altero die eadem repetuntur remedia. Quin & in progreſſu morbi, viribus conſtantibus, ſi natura rurſum eo vergat, repeti poſſunt. Nõ tamen ægri adeo ad ſudores per vim, niſi ſponte erumpat, impelli (cum & ſine illis, ex vſu horum, per inſenſilem tranſpirationem, fiat euacuatio, & pe-

ſtifera

ſtifera illa vis retundatur) debent.

Formâ autem variâ, humida præſertim, quæ & ad ſudores mouendos magis eſt accommoda: vel decocti, vel aquæ, vel infuſionis, vel potionis, vel electuarii, &c. hæc exhibentur.

Decoctum ſimplex nonnunquam, citra aliorum permiſtionem, paratur. Vel commune decoctum, quod in morbillis ad propellendas puſtulas & maculas in vſu eſt, vti illic explicabitur, hic quoque nonnunquam exhibetur.

Quod tamen rectius parabitur, ſi antipharmaca illi addas: ſicuti pro infantibus & iunioribus commodius hoc modo fit, ♃. Lẽtium, Hordei an. p. i. Ficuum n. x. Dactylorũ n. v. rad. Tormentil. Dictamni an. ℥ i. fiat decoctio, addendo parum Vini, detur.

Ex aliis verò antipharmacis, decoctum rad. Angelicæ, Bardanæ, Petaſitidis, Chelidoniæ, Tormentillæ, Dictamni albi, conuenit.

Itẽ ſi Acetoſa, Plantago, Tarracetũ, Verbena, Scordiũ, Ruta, aliaque plura vel pauciora in aqua & Aceto vel Vino, vel Aqua cõuenienti ſtillatitia decoquantur, hauſtuſq; de hoc decocto detur.

Allium in Hydromelite decoctum, & ad ℥. ij. vel paulò plus exhibitum, potenter ſudores & vrinas elicit.

Guaiaci decoctũ tale idem præſtabit, ♃. Guaiaci ℥. ij. Zarſæ parillæ ℥. i. fiat decoctio, in qua decoque granorum Iuniperi, bacc. Lauri an. ʒ. ij. rad. Angelicæ, Enulæ an. ʒ. ij. Cinam. parum, fiat decoctio.

Succi Succi per se vix dantur, sed potionibus vna cũ aliis permiscentur, Calendulæ succum ad ℥. iij. potum, multum conferre docet Rondel.

Aquæ simplices Aquæ exstillatæ, idem præstabunt: è quibus selectiores hæ sunt, Ex simplicioribus. Arantii florum aqua, *naffe* dicta: & quæ ex succo Limonum, vel foliis quoq;, cum odorata sint, elicitur. Angelicæ item fol. aqua, cum pauca aqua Vitæ data, mire sudores, vti sæpè expertus sum, conciliant.

Quernorum foliorum, Lentis palustris, Sanguisorbæ, Acetosæ, Torm̃etillæ, Dracuntii, Pimpinellæ aquæ, idem præstant.

Chelidoniæ item sublimatio, cum Vino & Aceto facta.

Vel hæc magni vsus aqua, ℞. rad. Personatæ mai. seu Bardanæ lib.i.cort. medii Fraxini tenerioris m.ij. eliciatur aqua: cuius ℥.iij. propinentur.

Nucum viridium aqua summopere etiam laudatur.

Composita magis sic fit, ℞. Nucum nondum omnino, sed penè, maturorum, minutim incisorum q. vol. adde recentes has herbas, Acetosæ, Scabiosæ, Verbenæ, Rutæ, an.m.i. Solani, Semperuiui an.m.ß. destillentur. Hisce si prius antequam aqua elicitur, Acetum addatur, facilè vomitum mouebit, sed nihilominus sudores mouet.

Citria mala vel limonia, sic destillantur, ℞. Limonia mala, vel Citria minora n.x. si maiora sint, duo

duo vel tria sufficiant, incidãtur, adde, herb. Borrag. Acetosæ an. m. ij. vel iij. Vini albi odorati lib. iij. destillentur, Dosis ℥. ij.

Ex variis concinnatæ aquæ selectiores, probatæque sunt sequentes. Quarum prima hæc est, ℞. rad. Angelicæ, Imperatoriæ, Tormentillæ, Valerianæ, Dictamni, Succisæ, Pimpinellæ, Bistortæ an. ℥. i. herb. Verbenæ, Scabiosæ an. m. i. Aquæ vitæ, vel Vini optimi mens. i. destillentur, Detur ℥. i.

Secunda, ℞. fol. Rutæ, Calendulæ, Saluiæ, Verbenæ, Scabiosæ an. m. i. rad. Bardanæ, Succisæ an. ℥. ij. in Vino albo macer. destillentur, Dosis ℥. i.

Tertia hæc existit, ℞. ligni Guaiaci lib. ß. rad. Angelicæ, Imperat. Gentianæ an. ℥. i. Ireos, Zedoariæ an. ℥. ß. fol. Cardui ben. Rutæ, Scordii an. m. ij. Ocimi m. i. poma Limonia incisa n. vj. Destillentur ter, Quantitas ℥. ß.

Quarta, qua sæpè fæliciter vsus sum, ℞. rad. Valerianæ, Pentaphylli, Dictãni albi, Apii, Pimpinel. Serpentariæ, Tormentillæ an. ℥. i. Gentianæ ℥. ß. rad. Ebuli, Aristoloc. Angelicę an. ʒ. ij. Galangæ ʒ vj fol. Valerianæ, Apii, Chelidoniæ an. m. i. Rutæ m. ß. bacc. Lauri & Iuniperi an. ℥. ß. ligni Aloes ʒ. ij. Cinam. ʒ. vj. incidantur & contundantur, adde Aquæ vitæ mens. i. aquarum Borrag. Buglos. Acetosæ, Scabiosæ an. m. ß. destillentur, Dosis ℥. ij.

Quinta ex pluribus & efficacioribus, sic parabitur: in qua studio ea quæ terrea, dura, lapidosa

ſunt, cum ab illis vis hac ratione elici nequeat, omittimus, ℞.rad. Tormentil. Pimpinellæ, Dictamni, Vincetoxici, Pentaphylli, Bardanæ, Petaſitidis, Succiſæ, an.℥.i.rad. Angelicæ, Imperat. Enulæ, Myrrhidis, Valerianæ, an.℥.ß.rad. Gentianæ, Ariſtolochiæ veræ, licet & vulgaris bona ſit, an.ʒ.iij. Zedoariæ, Galangæ, Zingib.an.ʒ.ij. rad.ſerpentariæ, Aronis, Allii, Cæpæ an.ʒ.ij.cort. Laureolæ ʒ.i.herb. Scabioſæ, Verbenæ, Calendulæ, Chelidoniæ, Lyſimachiæ, Scordii, Rutæ, Tanaceti, Saluiæ, Meliſſæ, Plantaginis, Veronicæ maris, Cardui ben. Abſinthii an.ʒ.ij. fl. Roſarum, Bugloſ. Borrag. Nympheæ, Violar. an.ʒ.i. Croci ʒ.ß.ſeminũ Coriãdri, Ocimi, Citri, Angelicæ an.ʒ.i.ſ. Acetoſæ, Cardui ben.an.ʒ.ij. gran. Iuniperi, Lauri an.℥.i. Nucis moſc. Maceris, Caryophyll.an.ʒ.i. Limonia mala inciſa n.v.nucleorum Nucum n.xv. Boli Arm.præp.℥.i.incidantur omnia minutim, & affunde Vini præſtãtiſ.q.ſ. vt ſuperemineat, Aceti roſ.℥.ij. Aquæ vitæ quart.i. macerentur, deſtillentur. Poſſet & infuſio horum ſola, ſi in ſpiritu Vini fieret, cum tunc non corrumpatur, vſurpari.

Camphoram ſi prędictis cõpoſitionibus, quas deſtillare volumus, addamus: aquas illas odorem illius ſpirantes, admodumq; efficaces reddemus. Quod & fieri poterit, ſi Camphoræ portionem addendo, vel in ea maceremus: vel diſſolutam prius cum Aqua vitæ illi permiſceamus.

Theriaca quoq; vel Mythridatũ, vel alia antidota, vt electuariũ de Ouo, ſi enarratis compoſi-

tioni-

bus, antequã destillẽtur, addantur: aquæ fiunt ad hosce vsus accommodæ, Theriacales dictæ.

Quæ & hoc modo fieri possunt. Inter quas Prima hæc admodum excellit, ℞. Theriacæ optimæ ℥.v. Myrrhæ sel. ℥.i.ß. Croci ℥.ß. Aquæ vitæ ℥.x. destillentur, Dosis ℥.ß. cui nonnunquam de spiritu Vitreoli guttulam addunt.

Secunda hæc sæpius quoq; ~~experta~~ probata est, ℞. Cæparum albarũ mund. incisarum n.vj. Allii mundati n.iij. herb. Rutæ, Chelid. Plantag. an. m.i. Theriacæ optimæ ℥.i.ß. Aquæ vitæ ℥.ij. Aceti ℥.i. Vini ℥.ij. destillentur: valde est efficax, & proin ℥.ß. pro vna vice fortè sufficiet.

Tertia, quam peste An. 94. sæuiente, cum in vsum pauperum potissimum composuissem, tam vtilis & tantum profecisse deprehensa est, vt tunc alio remedio vix dum vterentur, multiq; eâ restituerentur, ℞. rad. Tormẽtillæ, Bardanæ, Pimpinellæ, Succisæ, Phu veri hort. recentium an. ℥.iiij. rad. Imperat. Angelicæ, Dictamni albi, Gentianæ, Serpentariæ an. siccarum ℥.i. Cæparũ recent. excort. ℥.vj. Nucum recentiũ nondum plene maturar. ℥.vj. fol. Rutæ, Acetosæ, Cardui ben. rec. an. m.ij. incidantur omnia, addendo Camphoræ ʒ.i.ß. (dissolutę in Aquæ vitę ℥.i.) adde Mithridati ℥.i.ß. Vini albi præstantis. mens. i.ß. Aceti ros. ℥.ij. eliciatur aqua: cuius dosis summa ℥.ij. est. Cui syr. Acetos. simpl. vel de Limonibus in delicatioribus vtiliter permiscentur.

Quarta à veteribus ex helleboro parata, hoc modo correcta est, ℞. rad. Angel. ℥.ij. Zedoariæ

Aq. Theriacales. 1. 2. 3. NB. 4.

ʒ.ß.rad.Hellebori nigri ʒ.ij.Succisæ, Tormentil. Dictamni, Chamæleontis albi, Gentianæ an.ʒ.i. Theriacæ ʒ.iiij.Nucum immat.n.xx.aquæ Veronicæ lib.iij.Aceti lib.i.ß.destillentur, Dosis ʒ.ij.ß.

Infusio. Infusiones aquarũ loco vsurpari possunt: quibus & viribus minimè cedũt, sed potius eas exuperant. Quales tum ex supradictis, vti dictum, parari possunt; tum sequentes.

1. Prima ex camphora infusio, ℞. Camphoræ ʒ.ß.Zingib.albi ʒ.i.Caryophyl.ʒ.i.ß.Sacchari cãdi ʒ.i. Aquæ vitæ mens.i. stent diu infusa, Dosis ʒ.ij.homini adulto.

2. Altera ex antidotis opiatis, ℞. Antidoti Matth. rectè præpar.vel illius loco Mithridati, vel Theriacæ optimæ ʒ.ij.vel amborũ ʒ.i. Aquæ vitæ optimæ ʒ.x.syr.de succo acetoso Limonũ, vel Citri ʒ.v. stent in infusione per mensem, vel in Bal. Mar.Dosis ʒ.i.

3. Tertia, ℞.aquæ Vitæ ex vino generoso quater destillatæ lib.i.ß. Vini maluatici ʒ.ij. syr.de succo Limonum, vel Citri ʒ.ij. Antid.Matth.vel Theriacæ, vel Mithridati ʒ.x. rad.Angelicæ ʒ.ß. Zedoariæ ʒ.ij.Camphoræ ʒ.i.Croci ʒ.ß.pulueris alicuius Liberantis, (sicuti mox describentur) ʒ.i.ß. spec.Diamarg.frig.ʒ.i. de Gemmis ʒ.ß.Cinamo. ʒ.ij.Musci ℈.ß.infundantur, vt dictum, Dosis ʒ.i.

4. Quarta, ℞.rad.Angelicæ domest.Imperatoriæ, Zedoariæ, an.ʒ.ij.rad.Angel.sylu.Pimpinellæ, Phu veri, Vincetoxici, Tormentillæ, Personatæ, Carlinæ, Enulæ (nam sudores mouet) an. ʒ.iij.bacc.Iuniperi, Lauri an.ʒ.i.sem.Angelicæ ʒ.i.

fol.

fol.Rutæ ʒ.ij.fol.Calendulæ, Verbenæ, Scabiosæ an.ʒ.i.Cinam.ʒ.i.ß.Piperis longi ℈.ß.Croci ℈.i.Myrrhæ ʒ.ß. fiat puluis: affunde ſpiritum Vini recte prępar.q.ſ.vt trium vel quatuor digitorum ſpatio ſuperemineat: adde ſyr.de ſucco acetoſo Limonum, vel Citri, ad calorem contemperandum, vel de Acetoſa ℥.ij. ſtent bene obturata in vaſe vitreo, in ſole, vel, ſi ſtatim vtendum eâ, in bal.Mar.vel vtrinque. Et quando opus erit, da ℥.i. cum electuario aliquo, vt Theriaca vel Mithridato, vel Antidoto Matth.ʒ.i. Si iunior & calidior ſit, da minus, & diſſolue cum aqua Calendulæ.

Poſſunt & alii pulueres, qui in prophylacticis expoſiti ſunt, ſimili ratione infundi, & liquor exhiberi. Vel pulueres, à quibus aquas deſtillari iuſſimus, non deſtillari, ſed tantum macerari, infuſumque dari.

Syrupi formâ interdum hæc exhibentur. Qui ex multis ſupradictorum decoctis, vel ſuccis fieri poteſt, ſi hæc Saccharo addito, vt diutius aſſeruari queant, inſpiſſantur. Syrupi.

Vel ſic, ℞.rad.Angelicæ, Tormentil. Dictamni, Pimpinel. Cruciatæ an.℥.i.rad.Imperat. Zedoariæ an.℥.ß. fol.Cardui ben.Verbenæ, Rutæ, Chelidonii, Calendulæ cum floribus, Saluiæ an. aridorum ʒ.iij. gran.Iuniperi ℥.ij. bacc.Lauri ℥.i.ß.fiat decoctio in Vino, col.adde Sacchari quart. i.decoquantur in formam ſyrupi, capiat ℥.i.per ſe vel diſſol.in Aquis conuenientibus.

Extracta dicta, inprimis Angelicæ, Verbenæ, Enulæ, competunt: quæ & ferè cũ aquis dantur. Extracta.

Vti & rob de Sambuco, quod quoque probatur.

Oleum Vitreoli ℈.i. pondere cum Aquis dat Matthiolus.

Puluerés. In substantia pulueres dantur vix per se, sed in potionibus dissoluti, vel electuariis, opiatisuè permixti: nisi forte ex illis infantium causa, qui alia respuunt, tabulas formemus: quales superius enarratæ fuerunt.

Tabulæ. Vel sequentes tabulæ, quibus & in grauidis vti possumus, ℞.rad. Angelicæ ʒ.ß.rad. Tormentil. Dictamni an. ʒ.i. Theriacæ ʒ.ß. spec. Diamarg. frig. ℈.ß. Sacchari dissoluti in aqua Acetosæ ℥.iij. Dos. ʒ.ij.

Ex pulueribus verò, in potionibus dissoluti exhibentur, sequẽtes, Primus hic erit pro imbecillioribus, ℞.rad. Tormẽtil. Petasitidis, an. ʒ.ß. fiat puluis tenuissimus, adde spec. Diamarg. vel alt. Cordialis ℈.i. cum aqua Acetosæ & syr. de Limonibus, sumat.

2. Secũdus, ℞. Boli arm. præp. ʒ.ij. rasuræ cornu Cerui ℈.i. Margarit. ℈.ß. succi Limonũ ʒ.ij. aquæ Acetosæ, vel Cardui ben. q. s. mis.

3. Tertius amarus est, ℞.rad. Tormentil. Dictamni, Gentianæ, fol. Cardui ben. pul. an. ʒ.ß. Boli præp. Coralli an. ʒ i. detur cum aqua Acetosæ.

4. Quartus, ℞. Succini albi, Coralli an. ʒ.i. Margarit. ℈.i. vngulę Alcis ℈.ß. Eboris ℈.ß. fiat puluis: detur cum aqua Portul. vel Scabiosæ, Qui & infantibus vtilis, præsertim si in tabulas redigatur, cum ægrè pulueres bibant.

5. Quintus nonnihil ingratus, ℞. spec. Cordial. vel Dia-

vel Diamarg. ℈.ij. ras. cornu Cerui ℈.i. s. Ocimi ℈.ß. s. Acetosæ ℈.i. medullæ s. Citri gran. vj. Myrrhæ ℈.ß. Aceti q. s. fiat potio.

Ex camphora facti pulueres, valde in peste cōmendantur, quos & refrigerare credunt. Præsertim hoc pacto exhibitus, ℞. troch. de Camphora ʒ.i. syr. de acetos. Citri ʒ.i. aquarum Scabiosæ, Acetosæ, q. s. fiat potio.

Alius puluis, qui omnes febres curare, & in peste valde vtilis quoq; esse censetur, ex camphora paratur: cui calida, cū camphoram frigidam esse existiment, addunt, ℞. Camphoræ ʒ.i. Zingib. ʒ.ii. Sacchari candi ʒ.iij. fiat puluis, Dosis ʒ.i. cum aquis Cardui ben. vel Scabiosæ, vel Calendulæ.

Hunc paulisper immutatū, infundunt, illiusq; dilutum, vt superius dictum exhibent. Alii cum Theriaca, vt infra dicetur, permiscent.

Ex euphorbio, cui in hoc casu multum tribuūt Itali, puluis sic paratus admodum est efficax, ℞. Euphorbii ℈.ß. Masticis ℈.ß. Croci gran. v. Sacchari candi ʒ.i. fiat puluis, dissol. cum aquis Acetosæ, & Aceto ros. ℥.ß.

Vel sic, ℞. Euphorbii, Masticis an. ℈.ß. gummi Eleni ℈.ß. rad. Tormētil. Angelicæ an. ʒ.ß. Camphoræ ℈.ß. fiat puluis: aquarum Acetosæ q. s. Aceti ros. ℥.ß.

Alii quoque compositi pulueres ex variis concinnantur, quos Liberantes vocant, quorum variæ sunt descriptiones, hinc inde in Practicis inueniendæ.

Salia sua Chymici quoque extollunt, quæ &

Crato valde laudat, vt ſal Angelicæ, Scabioſæ, Scordii, Cardui ben. Zedoariæ, Fraxini, Guaiaci, Abſinthii: quorũ gran. 10. vel 12. cum conſ. Roſ. vel aqua Citrii mali, aut aliis, dantur. Salis Polypodii ʒ.i. cũ Vino data, mire à quodã probabatur.

Diaſulphur, ſi rectè præparatum detur, validum expulſiuum eſſe dicit Crato.

Antimon. Antimonium diaphoreticum ex multis fuſionibus cum Sale nitro paratum, tãquam validum expulſiuum, hic quoque non tamen ſatis tutò, vſurpant chymici.

Electuaria. Electuaria in hunc vſum variis modis fiunt, quæ per ſe interdũ, frequẽtius puluεribus mixta, vel ſine illis diſſoluta, exhibentur. Fiunt autem ex ſuperius explicatis in aquis & infuſionibus ſimplicibus: quibus ea quoque, quæ in ſubſtantia data operantur, in infuſione verò vel deſtillatione minime permiſcere poſſumus.

Qualia ſunt ſi electuarium præſeruãs, vel aliæ compoſitiones in prophylacticis explicatæ, cum & in curatione ſimiliter valeant, exhibeantur. Vel ſi puluerem in aquis curatiuis explicatum, compoſitum quartum vel quintum ſumamus, illique ſpecies Cordiales, Margaritas, lap. Pretioſos, & ſimilia, permiſceamus, & cum Melle, vel ſyrupo in formam electuarii redigamus, ita vt nouas compoſitiones hic explicare non ſit opus.

Mixtura illa ex rad. Cucum. aſini. cũ fol. Apii, Semperuiui, &c. vt in prophylacticis dictum, curatiua quoq; inſignis eſt, ab Hon. Caſtel. & Cratone etiam commendata.

Opiata

Opiata antidota, cum ficuti in omnibus venenis alexipharmaca, fic & in pefte effe cenfeantur, præfertim in vfu funt. Quæ interdum per fe, interdum diluta, interdum additis pulueribus vfurpantur, vti & aquis & infufionibus ea permixta exhiberi oftendimus. Opiata antidota.

Ex vfitatis autem antiquorum antidota funt Theriaca & Mithridatum, quæ ʒ.i. pondere, per fe, vel diluta aquis conuenientibus, dantur: Philônium Gefnerus quibufdam quoque permifcet. Recentiorum verò funt Diafcordium Fracaftorii, Antidotus Matthioli prę cęteris laudata. Aliaque multa, à variis (vbi quilibet fuam compofitionem extollit) prodita: inter quæ electuarium illud de Ouo, feu Diacroceũ tantopere ab omnibus æftimatur. Vel parentur fequentibus modis.

Primo, ℞. Theriacæ, vel Mithrid. vel Antido. Matth. vel elect. de Ouo ʒ.i. ß. diffolue cum decocto Zedoariæ, addè fyr. Acetof. fimp. ℥.i. fiat potio.

Secũdo, ℞. Theriacæ ʒ.i. fucci Scabiofæ, Cardui ben. an. ℥.i. diffoluatur cum vino.

Tertio, ℞. Theriacæ, vel Mithridati ʒ.i. rad. Angelicæ, f. Acetofæ, raf. cornu Cerui an. ℈.i. aquarum Angelicæ q.f. mifce.

Quarto, ℞. Theriacæ ℈.ij. pul. Verbenæ ʒ.i. Croci gran. vij. aquæ Nucum recent. ℥.iiij. potetur calidum, Helidæus.

Quinto, ℞. Theriacæ ʒ.i. Boli præpar. ʒ.ß. fpec. Diamarg. frig. fp. Liberantis an. ℈.i. aquarum Scabiofæ, Acetofæ, Cardui ben. an. ℥.i. fyr. de fucco

acido Limonum vel Citri ℥.ß.fiat potio.

Sexto, ℞. Theriacæ, Mithridati an. ℥.ß.el. de Ouo ʒ.ij.sp.Liberantis ʒ.i.Boli præpar.℥.ß.misce cum syrupo de acetos. Citri fiat electuarium, Dosis ʒ.ij.

Septimo fit addita camphora, ℞. Theriacæ ʒ.i. Verbenæ ʒ.ß. Croci, Camphoræ an.℈.ß. aquæ Nucum q.s. Aceti parum, fiat potio.

Octauo, ad formam pulueris supradicti ex camphora curatiui, mixtura quorũdam, ℞. Theriacæ ʒ.iij. Camphoræ, Zingiberis, Sacchari candi an.℥.ß.fiat mixtura: detur cum aquis, el.per se, Pondere ʒ.i.

Nono, camphorata quoq; compositio, ℞.rad. Tormentillæ, Dictamni, Angelicæ, an.ʒ.ij. Zedoariæ, Gentianæ an.ʒ.i. Scordii ʒ.ij. Verbenæ ʒ.i. Zingib. ʒ ß. Camphoræ, Croci an.ʒ.ß. fiat puluis, & cum Theriacæ, Mithridati an.℥.ij. fiat electuarium. Datur ʒ.i.ß. per se, vel cum aquis.

Decimo, cum cæpa à multis probatum remedium, in qua cum coquant theriacam, nos rectius sic parabimus, ℞. Cæpam parum coctam infunde in Aceto & postea succum exprime, cui adde Theriacæ ʒ.i. syr.de acetos. Citri vel Limo. ℥.i. bibat. Ex Allio, vel allio & cæpa simul, simili modo fit in robustioribus efficax medicamentum.

Vndecimo, cum castoreo, ℞. Castorei ℈.ß. rad.Arist.Gentianæ an.ʒ.ß. Theriacæ ʒ.ß. detur cum Aceto acerrimo, & aqua Acetosæ.

Duo-

Duodecimo, aliud mirificum ex ſuccis, Elect. Lupi Monſpeſſuli vocatum remedium, ℞. ſuccorum Rutæ, Saluiæ, Pimpinellæ, Centaurii, Pulegii, Abſinthii, Valerianæ, Matricariæ, Nucum iuglandium immaturarum an. part. æq. Mellis ad medietatem totius: decoquantur ad conſiſtentiam ſyrupi, ſume huius cõfectionis ℥.i. Theriacæ ℥.ß. Boli Arm. terrę Sigill. an. ʒ.ij. cum Aceto, vel cum Vino, ſi non magna adſit febris, ſumat ſtatim correptus.

Decimo tertio, cum ſulphure tale fit, ℞. Sulphuris ℈.i. Croci ℈.ß. Thuris ʒ.ß. Theriacæ ʒ.i. cum aquis detur conuenientibus.

Decimo quarto, oleo Vitreoli addito, ℞. Theriacæ ʒ.i. el. de Ouo. ʒ.ß. ol. Vitreoli gut. 7. Aceti fortiſ. ℥.i. aquę Acetoſæ, Borrag. an. ℥.i. fiat potus.

Decimo quinto, ex calidiſſimis & cauſticis, ℞. rad. Ari, vel Serpentariæ ʒ.i. vel an. ʒ.ß. rad. Ang. ʒ.i. fol. Rutæ, Verbenæ an. ʒ.ß. Croci ℈.i. Camphoræ ℈.ß. fiat puluis: detur ʒ.i. cum Theriacæ ʒ. i. diſſol. in Aceto & aqua Scabioſæ.

Decimo ſexto, ex laureola tale paratur, quod cũ valde vrens ſit, aceto in præparatione corrigitur, ℞. antidoti Saxonicę cõtra venena, Theriacæ an. ʒ.ß. diſſolue in aqua Acetoſæ, addendo Aceti roſ. ʒ. vj. ſyr. de Limonibus ℥ ß. fiat potio.

Suffitus aliqui ad ſudores prolicicndos quoq; hoc modo adhibentur, ℞. Acetoſæ, Rutæ, Scabioſæ an. m. i. cũ Aloe, Myrrha, Maſtice, Croco, in Aqua & Aceto macerata prius, calenti lapidi iniiciantur, fumuſque toto corpore excipiatur.

Quidam ad ſudores eliciendos, in decocto Guaiaci, radices Tormētil. Ebuli & Bardanæ decoquebat, illique parum ſublimati addebat, eoq; linteamen madefaciens, peſte laborātes, eo madido calidè inuoluebat.

Sunt qui Cinnabaris fumo, eadem ratione vt in Venerea lue, ſudores ægrotis, additis etiã fortioribus, vt Antimonio, commouent.

Frictiones. Frictiones ad exteriora quoque euocant, ſudoreſque promouent, & ſic per illum, vel ſaltem inſenſilem tranſpirationem, per habitum corporis euacuant: vti & alii corporis motus, qui cum ob imbecillitatem obiti nequeant, frictio quę ab aſtantibus fit, illorum vices obibit. Hæ autem ante ſudoris eruptionem fieri debent, & ſurſum deorſumq; corpus fricari: Quod & commodius, ſi manus aqua calida prius madefiant: aut ſi panno rubro ſcarlato fricentur, præſtatur: eatenuſq; melius humores euocantur. Quo facto corpus calido lecto inditum, linteaminibus, vel panno rubro, vt aliqui volunt, inuolutum, ad ſudores diſponi, & quietum eſſe debet. Sed & maculæ ſi erumpere incipiant, vt melius prodeant, frictio inſtituitur.

Vomitus . . . Vomitio inter euacuantia remedia interdum locum habet: non tantum, quãdo ſponte ad eum inuitantur: vel quando propter hoc ſymptoma, vt illud emendemus, vomitu vomitum curamus: ſed & ad venenatæ illius qualitatis propulſionē, quod per hanc violentam corporis commotionem fieri quoque poſſe creditur, bubonesque citius

tius, vna cum vomitu erumpere, vomitoria exhibent. Quod alii mox ab initio: alii prius iniecto clysmate: alii prius antidoto exhibita facere iubent: alii primum post sanguinem missum vomitoria exhibent, atque se miracula fecisse prædicant.

E quibus leuiora ex relaxantibus & incidentibus acidis, vt syr. Acetoso parãt. Vel ex succi Erysimi ℥.ij. cum aquis Scabiosæ, Cardui ben. & Buglossi, potionem propinant. Quidam vomitorio ex aqua Acetosæ syl. Aceto & tantillo ol. Vitreoli parato, mira se expertum in peste infectis scribit. Sũt qui Azanum, nucem Indicam, Ricinum, eo nomine exhibent.

Fortissima quoque dant Empirici, aliquique ex Medicis, seque multos hoc pacto sanasse gloriantur. Ex chalcãtho præparato, vomitorio parato chyrurgum mira effecisse scribit Droetus, quod mox post venam sectam propinabat.

Stibii grana quinq; cum electuario Liberantis porrigit Matthiolus; Quem & empiricus quidam An. 64. hic apud nos imitabatur.

Argentum viuum præcipitatum ex Rhodosaccharo exhibet Matth.

Deiectiones per aluum hoc modo, per clysmata, tum per exhibita instituuntur.

Clysmata venæ sectioni, si illa locum habet, præmitti solent. Quorum loco & suppositoria indi possunt. Sed & si, vena minime aperta, ante expulsiuum clystere iniiciatur, vt melius & rectius antidotus operetur, facit. Vnde quidam se

tribus hiſce auxiliis, clyſtere, venę ſectione & antidoto exhibito, mature vſurpatis, certò peſtem ſanare ſolere gloriatur. Ob quam cauſam, cum per enema ſubita fiat operatio, nec illud reliquorum vſum remoretur, in impuris præſertim corporibus, ante omnia, vel etiam poſt ſudores, & in morbi progreſſu, cum non debilitet, eo vti poſſumus.

Et quod laxando ſimul abſtergat, putredinique reſiſtat, eligendum. Veluti commune in cuius decocto Caſſia, Catholicum, Triphera diſſoluuntur. Decoctum Veronicæ cum Butyro bene ſalito iniicit Crato. Alii cremorem Hordei, ad humores, vt inquiunt, contemperandos infundunt.

Purgatio per cathartica exhibita, cum ſeminarium peſtis nõ expellat, ad curationem vix aliquid facit, niſi fortè ex fortiſſimorum ſupra infraque deiicientium medicamentorum exhibitione, ſtatim ab initio propinatorum, natura commota, aliquid etiam de hac noxia qualitate propellat: quod tamẽ periculoſum admodum, cum vires ſic vehementer, quæ alias hic mox debilitantur, deiiciantur, exiſtit. Dein & quia alioquin ad alui fluorem propenſi ſunt, metuẽdum, ne eo concitato, nec ceſſante, æger intereat: ſicuti cuidam ex noſtris, cui Empiricus ſtibium, quod præſentaneum remedium vocabat, dederat, accidiſſe vidi, qui ex immoderata ſubſecuta vomitione & diarrhoea, in ipſa ſella deiectoria adhuc ſedens expirauit. Diligenter itaque ante om-

te omnia ad pestis purum aut impurum corpus inuaserit, considerare oportet: & si purum sit, non temere catharticà exhibenda, cum illud sine vsu, sed cum noxa potius (cum nec febris alia tunc sit, quam synochæ simplicis instar) fieret. Sin vero impuro corpore peste correptus existat, vnde febrem putridæ instar, pestilentem, tunc fieri diximus, non veneni, sed febris putridæ pestilentis nomine, purgantia aliquo pacto conferre possunt. Omni tamen cura virium interim rationem habentes, quæ si prostratæ mox sunt, eam omittere satius erit, & ad declinationem morbi, cum iam status præteriit, differre. Quod si verò constent, ab initio facta aliquomodo prodesse potest. Licet & tunc plerique, si bubones vel alia, vti consuetum ferè est, erupe-rint, à purgantibus tunc abstinere iubeant: quibus tamen si vtamur, sic instituendæ erunt, ne præcipuorum remediorum, quæ expulsiua esse diximus, vsum retardent: cum illa aliis omnibus præmitti semper debeant, naturaque mox in prima febris inuasione sponte eo vergat, quo & ducẽda erit. Postquam vero iam per sudores (quod cito sæpè, vel saltem primo die fit, & per horam vnam aut alteram durat) facta fuerit euacuatio, viresque constent, & videamus febris putridę accidentia, veneni noxis præualere: medicamẽtum catharticum, sed leue, ad putredinis aliquam portionem quæ in corpore continetur, febremque auget, exturbãdam, exhibere possumus: vt sic ea expurgata, natura validius morbum euincere

queat. Neque hic longa ante purgationem præparatione, vt verò aliqui docent, vti, tempus patitur: nisi quatenus in processu morbi alterantia, vti dicetur, ad putridos humores contemperandos, & simul cor roborandum, exhibentur, & postea quoque etiam discussa iam venenata qualitate, relicta interdum febre putrida, ad febrem illam putridam exacte sanandam, præparantia & euacuantia repetimus, eodem omnino modo, sicuti in febre putrida ea exposuimus.

Purgant. Ergo cũ necessitas exigit, habita ratione ætatis, corporisque constitutionis, talia purgantia ex vsu præsertim erunt. Tripheræ, (quę ab omnibus commendantur) Persicæ vel Sarracenicæ, quæ melior hic quibusdam esse cẽsetur ℥.i. cum aquis Acetosæ, Scabiosæ, Buglossæ propinata.

Vel sic. ℞. Myrobal. citrin. chebul. an. ʒ.i.ß. Tamarind. ℥.i. fl. Cordialium & Scabiosæ an. p.i. fiat decoctio, infunde in col. Rhabarb. el. ʒ.i. Cinam. ʒ.ß. fiat expressio: dissolue Tripheræ Persicæ ʒ.ij. syr. Ros. lax. ℥.ß. fiat potio, quę optima est & tuta.

NB. Potionem Rufi, quam nunc in forma pilul. dant, exhibere, etiam in ipso mox principio, non inutile erit: qua data, anthracem statim postea erumpere, aliquoties obseruaui.

Extractum Rhabarbari, cum & proprietate veneno rhabarbarũ resistat, quo nomine antidotis inditur, vtile quoque erit.

Quæ violenter ex Stimmio & pręcipitato parata purgant: in vomitoriis, cum vomitum simul moueant, fuerunt descripta.

Alte-

Alterantia, quæ venenatæ qualitati resistunt, antipharmaca, cum nō tantum vim illius infringant, sed & venenum euocēt, & propellant: iam in illis quæ per habitum corporis euacuant, proposita fuerunt. Quæ verò febris calori & putredini interdum, quæ nonnunquam in corporibus impuris, vt dictum fuit, accedit, contraria sunt: in aliis febribus putridis quoque explicata sunt. In quibus tamē hic maxime ea, quæ præter quod calorem contemperant, putredinem arcent, veneno quoque resistunt, & cordi maxime, quod hic præsertim patitur, appropriata sunt, quæ & ad virium conseruationem plurimum faciunt: eligimus. Illisque intrinsecus, extrinsecusque vtimur.

Intrinsecus variis ea formis, modisq; hoc modo exhibentur.

Aqua frigida, in qua rasura cornu Cerui vel Eboris, vel Aurum macerantur, vel decoquuntur, vel in qua aurum extinguitur, loco potus sumpta proderit.

Vel decoctum rad. Acetosæ, vel Tormentillæ in aqua, pro potu vsurpatum.

Senecionis decoctum, si in Ceruisia fiat, valde commendat Crato.

In ferculis, Acetosa, Borrago, Portulaca, Lactuca, Scabiosa, Cichorium, Endiuia, decoquuntur.

Succi acidi, Limonū, Citri, Arantiorum, Granatorum, Acetum, Agresta, Ribes, Berberis, iusculis induntur, & potui permiscentur.

Aquæ item Acetosæ, Rosarum, fl. Labruscæ, Scabiosæ & similes.

Syrupi acidi varii, præscripti in febribus continuis, hic quoque conueniunt.

E quibus syrupis aquis & succis, iulepi fiunt. Primus hoc modo, ℞. syr. de aciditate Citri vel Limonũ, de Acetosa an. ℥. ij. de Granatis ℥. i. aquarum Acetosæ, Buglossi an. ℥. v. fiat iulep.

Secundus, ℞. syr. de Ribes, vel vini Granat. ℥. ij. succi Pomorũ acid. ℥. i. aquæ Acetos. Scabiosæ, Melissæ, Buglossi an. ℥. iiij. fiat iulep.

Tertius, ℞. succi Acetosæ, Borrag. Pomorum redol. Scabiosæ, an. ℥. i. ß. Aceti ros. ℥. ß. aquarum Cardui ben. (loco succi, quia nimium amatus) Rosarum, Scordii an. ℥. iiij. decoquantur, fiat Iulep. claris. & aromat. Santalis, addendo Camphoræ gran. v. vtatur frequenter.

Quartus, ℞. aquarũ Ros. Acetos. Borrag. an. ℥. ij. aquæ Cinam. ℥. i. Vini albi od. ℥. ß. syr. de acetos. Citri vel Limon. ℥. i. ß. Manus Christi perl. ℥. ß. Boli Arm. ʒ. i. ras. cornu Cerui ʒ. ß. bulliãt parum, colentur, vtatur.

Vel cum decocto sic miscentur, ℞. rad. Tormentillæ ℥. i. rad. Angelicæ ℥. ß. Zedoariæ ʒ. i. fl. Cord. & Scabiosæ an. p. i. fol. Acetosæ rotundo folio m. i. Santal. omnium ʒ. i. fiat decoctio, & in col. adde syr. Acetosæ, de acetos. Citri vel Limonum an. ℥. i. misce vtatur. Vnicornu pro magnatibus addunt.

In substantia pulverizata varia commixta, diuersimode propinantur. Primo, ℞. Boli præ-

præpar. Lotæ ter in aqua Rof. Coralli an.ʒ.i. rafuræ cornu Cerui, Eboris an.ʒ.ß.Cinam.ʒ.ß.Manus Chrifti ℥.i. fiat puluis, capiat per fe vel cum Vino, vel iufculis.

Secundo, ℞.confect.Alkermes, fi non adfit fluor alui, ℈.i. fpec. Diamarg. frig. raf. Eboris, cornu Cerui an. ℈.ß. Boli præpar.℈.i.fyr.de Limonibus ℥.ß.aquarum Acetofæ, Scabiofæ an.q.f. fiat potio cordial.

Tertio, ℞. confect.de Hyacintho, quæ huic morbo peculiaris ℈.i. fyr.de Limonibus ℥.i. cum aquis.

Quarto, ℞. fuccorum Scabiofæ, Verbenæ, depuratorum an.℥. i. fyr. de acetof. Citri vel Limonum ℥.ß.fp. Diamarg. frig. el. de Bolo, de Gemmis an.℈.ß. aquarum Rof.Buglof.Acetofæ q.f.fiat potio.

Aquæ deftillatæ, Inftauratiuæ dictæ, huc quoque referuntur, quæ hic huic veneno accommodandæ funt, ℞.fol. Scabiofæ, Meliffæ, Acetofæ, Verbenæ an. m.i.rad. Tormentil.Dictamni an. ℥.i. fl.Rof.Viol.Bugloffi vtriufque, Scabiofæ an.p.i. f.Acetofæ ʒ.ij.f. Citri ʒ.ß. fiat decoctio in iure Pulli, quod poftea fume, addendo fpec. Diamarg. frig.el. de Gemmis, Bezoartici, vel de Bolo an.ʒ.i. fucci Pomorum redol.℥.iij.Cinamomi ℥.ß.Santal.omnium ʒ.i. deftillentur in bal.Mar.detur de illa aqua cum iufculis, vel aliter.

Aliter ex capone fic fit, ℞. Caponem præparatum:coquatur, addendo, micæ Panis albi lib.ß.

Limonia mala incisa, duo, fl. Borrag. p. i. seminis Citri ʒ. ß. s. Coriandri ʒ. i. ras. cornu Cerui ʒ. ij. puluerizentur, adde Vini generosi ℥. iiij. conser. Cordialium an. ℥. i. destillentur: detur aqua per se vel in iusculis, vel cum aqua Cinamo. iulep. Rosaceo aut Oxysaccharo.

Instaurans nutriens

Instaurans magis nutriens, & roborans, ℞. caponem euisceratum, & à pinguedine mundum, incidatur cum ossibus, adde carnis Vitulinæ frustum: incisis, permisce Salis parum, addẽdo spec. Diamarg. frig. ʒ. i. conf. Acetosæ, Nenuph. & Buglos. an. ʒ. i. Cinamo. ʒ. iij. aquę Ros. ℥. i. Vini odorati ℥. i. decoquantur in vase duplici, effundatur liquor, fiat congelatum.

Cõser.

Ex conseruis & cõdituris, laudantur cons. Rosarum, Viol. Buglossi vtriusque, Nenupharis, Acetosæ, florum Caryophyl. hortensium, Scabiosæ, Melissæ Anthos: Plantago condita. Conditura item cort. Citri, Fructuum acidorum, Fragorum.

Boly.

Quæ per se dantur, vel aliis commixta, in forma boli: Vt conserua aliqua permixta Theriacæ, vel Mithridato, per vices, tertio semper die.

Elect.

Vel additis pulueribus. syrupis cõuenientibus, aliisuè electuariis fiat electuariũ. Vt ℞. conseruarum Cordialium iiij. an. ℥. i. con. fl. Scabiosæ ℥. i. ß. cort. Citri cond. ℥. i. Boli Arm. præp. ʒ. i. Coralli ʒ. ß. ras. Eboris ℈. i. Sãtali rub. ʒ. ß. spec. Diamarg. frig. ℈. i. pul. Bezoartici ℈. ß. s. Citri, Acetosæ, an. ℈. i. cum syr. aliquo, vt de Limonibus fiat electuarium.

Aliud

Aliud valde cordiale, ℞.conſ. Cordial.iiij. Acetoſæ an.℥.i.ß.conſ.Meliſſæ ℥.ß.cort.Citri cond. ℥.i.Boli præpar. Coralli præpar.an.ʒ.i. Margarit. præp.℈.i.raſ.Eboris, cornu Cerui, vel Vnicornu in magnatibus an.ʒ.i.ſ. Citri, Coriandri præpar. Acetoſæ an.ʒ.ß.fragm. lap.Pretioſorum ℈.i.lap. Bezoar. ℈.ß. fol. Auri n.x. Camphoræ gran.v. miſceantur omnia, fiat electuarium.

Tabulę interdum ex vſitatis ſpeciebus, vt Diamarg. frig. de Gemmis, puluere Bezoartico, de Bolo aliiſque paratæ dantur. Et ad Hepatis alterationem tab. Triaſantali & Diarrhodon.

Vel hæ, ℞.Santali rub.& albi, cort. Citri an. ʒ.ß.Cinam.℈.ij.Coralli, Boli præpar.an.ʒ.i. Margarit.℈.i.Roſ.rub.℈.i. lap. Sapphiri, Smaragdi, Granati, Rubini an.℈.ß. Auri limati ℈.i. raſ.Eboris, cornu Cerui an.℈.ß. fiat puluis, & cum Saccharo albiſs. q.ſ.diſſoluto in aqua Roſ. & ſucco Limonum fiant tabulæ.

Formulæ ſequentes in fine iuſculorum bullitæ, illa efficacia reddunt, ℞.ſeminum Acetoſæ ℥.ß.ſ.Melonum ʒ.ij.ſ. Citri ʒ ß. Santal.omnium ℈.ij.Coralli ʒ.i.Boli ʒ.i.ß.ſpec.Diamarg.frig.ʒ.ß. fiant formulæ.

Pilulæ ex trochiſcis de Camphora, cum ſyr. Limonum, Cordiales ſunt, & veneno reſiſtunt: quarum duæ vel tres aliquãdo exhiberi poſſunt.

Aurum potabile Chymici vehementer extollunt.

Oleum Scorpionum ad ℥.ß. infecto Crato porrigit.

Extrinſecus cordis, pulſuum, hepatis, renum, cerebri, ventriculi regionibus, teſtibus item, & extremitatibus, varia applicantur: atque aër quoque, qui attrahitur, corrigitur.

Cordi & pulſibus epithemata ſtatim poſt ſudores & morbi progreſſum applicantur, hoc modo, ℞. aquarũ Acetoſæ, Scabioſæ, Meliſſæ, Verbenæ, Roſarum an. ℥. ij. Aceti roſ. ℥. i. ſucci Limonum ʒ. ß. Vini maluat. ʒ. i. Santali rub. & albi ʒ. i. cort. Citri ℈. i. troch. de Camphora ℈. i. ſpec. Diamarg. frig. ʒ. i. miſce, fiat epithema.

Vnguentum, quo cordis regio, & pulſuum, inungi debet, vel peria ex ſcarlato vel carmaſino, & bis in die applicari, ℞. Theriacæ ℥. ß. ſucci Limonum, vel Citri ʒ. ß. Aceti roſ. ʒ. ij. Camphoræ ℈. i. Croci ℈. ß. Muſci gran. iij. miſce, fiat inunctio.

Vel vngatur Aceto, in quo rad. Angelicæ macerata fuerit.

Emplaſtrum hoc idem præſtabitur, ℞. Roſas rubras pulueriſatas: coquantur in aqua Roſarum ad conſiſtentiam: addendo parum ſucci Pomorum, & Aceti, adde cort. Citri, Santalos: applicetur emplaſtri inſtar pulſibus.

Oleo Scorpionum compoſito contra venena, pulſus inungit Matth.

Quod & Balſamis dictis, ſicuti in prophylacticis dictum eſt, fieri poteſt.

Sacculus loco epithematum, vt illic quoque oſtenſum, cordi & pulſibus apponitur.

Hepati epithemata & vnguenta refrigerantia, roborantia, vt in febribus putridis explicatum,

adhibebimus. Vti & renibus, si illi nimium incalescant.

Cerebri causa, capiti Oxyrrhodina, si incaluerit, imponuntur.

Ventriculi quoque habetur ratio, eum inungendo si debilitatus sit.

Testibus etiam ad moderandum calorem & refocillationem, cum magnum consensum cum principibus partibus habeant, aliqua admoueantur: Vt, ℞. aquæ Rosſ. ℥. iiij. Aceti rosſ. ℥. ß. Vini generosi ℥. i. ſucci Granat. ℥. ß. madefiant panni & applicentur.

Aëris locique emendatio plurimum ad alterationem facit. Quod fit, si ab aliis ægris infectis in locum salubriorem separentur. Aër salubris intromittatur. Indusia, linteamina, lecticinia, culcitræ, conclauia, sæpè permutentur. Atque cubiculum Aceto rosſ. aqúa Lauandulæ, Rosarum, Citrangulorum, irroretur, illisque fornax hyemis tempore conspergatur. Vti æstate, si herbis & fructibus illud fiat. Suffumigeturq; vt in prophylacticis dictum fuit. Et suauia æger, vt illic quoque ostensum, odoret.

Virium autem conseruandarum causa, viuendi ratio talis instituitur.

Cibus (secus ac in aliis febribus continuis acutis) sæpè illis exhibendus, idq; propter vires, quæ subito restaurari debent. Parum tamen per vices, ne grauet, offerendo. Etsi comedere nolint, eos cogendo. Euchymus autem, & qui parua quantitate multũ nutrire & roborare possit, dandus.

Velutiiusculum & caro pulli, hœdi, auium nemoralium perdicum, Vituli: è quibus varia fercula & inprimis cõgelata, vt superius dictum est, fiunt. Oua cum facilè corrumpantur, vti & pinguia, rectius omittũtur. Fructus aliaque, vt in febribus putridis dictum, conceduntur. Cibique aceto, succis acidis, & aliis, condiuntur & corriguntur.

Potus ipsorum Aqua præp. Iulepi, decoctum vel aqua Caponis, viriũ causa esse debet. Vinum bene dilutum eadem ratione conceditur, quod tamen temperate bibant.

Somnus, dum sudant, inhibendus. Quem aliqui ante viginti quatuor horarum spatium, præsertim anthrace apparente aut bubone, non concedunt. Qui tamen cum vires restauret, & in somno ad exteriora potius quam interiora calor, vt alibi ostensum, feratur: non vltra modum inhiberi debet.

Lætetur & bene speret, spe vitæ præsentis retinendæ diutius, vel æternæ recuperandæ.

Symptomata, quorum in febribus pestilentibus potissimum est habenda ratio, sunt sequẽtia. Bubo & Antrax: quæ duo, qua ratione gubernari, & in ea loca, vbi hæc se manifestant, venenum trahi, & postea curari debeant, suis locis explicabitur. Lib. 3. [illegible] p. 849.

Virium prostrationi inprimis, sicuti in alterantibus & viuendi ratione explicatum, subueniendum. Et si Syncope superueniat, vel Cordis palpitatio, cordialia enarrata, intus forisque admini-

ministranda. Quod si syncope stomachi causa accidat, ventriculus inungendus, fouendusque. Vinumque laudatum exhibendum. Panisque in succo Granat. Agrestæ & Vino intinctus propinandus. Manusq; & pedes in aqua calida immergenda. Extremaque, & facies fricanda.

Delirium & Vigiliæ, catulo applicato, Opiatis, Extremitatum lotione, aliisque, corriguntur. Somnus si profundus sit, cum obsit impediri & Oxyrhodinum applicari debet.

Sitis, potu, iulepis, aliisque iam dictis corrigitur: quod & iulepus hic præstabit, ℞. aquæ ex Acetosa, & Pane è Rocka recenti destillatæ, quæ valde dulcis & suauis an. ℥. vj. aquæ Ros. Scabiosæ an. ℥. iiij. aquæ Verbenæ, Buglossi an. ℥. ij. fiat iulep. cum Saccharo: detur tempore sitis.

Vel conditum, ℞. conser. Acetosæ, Rosarum an. ℥. i. rob de Ribes ℥. i. ß. spec. Diamarg. frig. ʒ. i. Sacchari ros. tab. q. s. fiat conditum.

Diarrhoea si accedat, cum periculosa sit, Clyster abluens ex aqua Hordei cum Saccharo iniicitur.

Et ℞. rad. Tormentillæ ʒ. ß. Boli Arm. cum Vino stiptico, datur. Vti & aliæ confectiones ad hanc rem vtiles, Venterque stipticis inungitur.

Abortus mulieribus grauidis peste laborantibus facillimè superuenit: quem, cum lethalis ferè sit, cauere oportet.

Reliqua symptomata, vt Linguæ & Faucium vitium, aliaue, hic nihil peculiare, ab illis, quæ in febribus putridis accidunt, in emendatione requirunt.

Delirium. Vigiliæ.

Sitis

Diarrhoea.

Abortus.

Venenatarum febrium curatio.

Venenatæ febres, quæ à veneno, per morsum virulentę bestiæ cor inflammante accidunt, paucis horis vel primo die, sæpè, nisi suppetias feramus, interficiunt.

Curatio autem harum præcipua in eo consistit, vt venenum illic, vbi corpus subiit, & plaga apparet, retrahere variis artibus studeamus. Atq; antidoto, prout venenum fuerit, illius vires infringente vtamur. Sicuti hæc alibi in venenis copiose explicata sunt.

Febris autem occasione, si ea magna sit, Alterantia, Virium animique defectus causa, cordialia extra intusque vsurpata, sicuti iam sæpè ostensum est, conueniunt.

Hecticæ febris curatio.

Hectica febris solitaria, siue febres continuas, diarias, vel putridas diuturnas, ardentes (non ea quæ colliquans dicitur, & ardentis febris est symptoma, non noua febris) vel intermittentes, aut hæmitritæos sequatur, sitq; iam simplex & sola, & à febre, quæ eã præcessit atq; excitauit, libera, (nam de alia in compositis febribus agemus) tũc prout vel non ita pridem incepit, vel aliquousq; progressa, vel iam confirmata est, prædictionem & curationem instituere oportet.

τελ[?]ωσις.

In iunioribus adhuc & infantibus, vti facile cordis ipsorum, vti dictum, temperamentum, etiam leuioribus de causis alteratur, & mutabile est, ita & facilius in illis alteratum ad temperiem rursum reducitur. Ob quam causam & hectica in illis, nondum tamen confirmata, sæpè quoque sanatur. Quæ in adultis longè difficilius, atq; ea tantum

tantum quæ vel incipit, vel nondum diu perstitit, sanatur. In senibus vero quocunque modo se habeat, incurabilis ferè existit.

Curatio tamen in omnibus tentanda. In qua morbi causa, cum sit temperamenti cordis, & solidarum partium in calidius & siccius permutatio permanens, nec humor aut excrementũ illud amplius foueat, corpusque iam à febre prægressa inanitum exiccatumque sit: euacuantia hic prodesse non possunt, catharticaq; proin locum minimè habebunt, nisi fortè excrementorũ & cruditatum in hoc longo morbo prouentus id exigant, tũc enim leuiora clysmata vel laxantia tantum id præstabũt. Sed alterantibus intemperiem hanc corrigere vel reducere studebimus: Viresq; quę labuntur, sustentare: Et accidentia, si quæ accedunt, grauiora corrigere.

Alteratio in principio præcipuè humectantibus siccitatẽ illam partium & cordis, leuiterq; simul refrigerantibus, cũ calor tam intensus minimè sit, & moderate frigidis vel tẽperatis contemperari quoque possit, perficitur. Proin & narcotica, quæ maioris refrigerationis causa aliqui exhibent, nos verò cum minime frigida esse, & potius corpus inde incalescere, alibi ostenderimus, studio, nisi vigiliæ vrgeant, omittimus. In progressu vero cum iam consumptio incipit, reficientibus, tunc maximè opus erit. Quod alimentosis, humectãtibus potius quam aliis vehementioribus remediis præstatur, cum illa ad partes nutriendas tracta vndique in corpore suas vires

rectius exserant. Hæc autem internis, externisq; remediis hoc modo fieri poterit.

In cibis commodè hæc, quæ exhibentur, dantur: cùm & alimẽta quædam, præter quam quod reficiunt, simul humectant. Quæ proin hic eligimus, illisque interdũ, quæ humidiora magis sunt restaurantque permista, propinamus. Qui elixi magis humectant, sed assi humiditatẽ substantificam magis augent.

Cibi.

Caro vitulina, hædina, & porcellorum laudatur. Cerebrum item porcellorum.

Capi vel pulli gallinacei si nutriantur hordeo, vel saginãtur pasta intrusa forma pilularum, quæ paratur ex carne cancrorum fluuiatilium, & ranarum cum farina tritici, vel hordei subacta, in hoc casu vtilissimi.

Aues quoque competunt, elixæ potius vel leuiter assæ, nam in bilem, si nimis torrentur, facile conuerti Gal. testatur, quod ego tamen lardi caussa potius euenire puto.

Pisces saxatiles conueniunt, Cancri fluuiatiles, Testudines nemorales, Ranæ præsertim, hecticis accommodati sunt cibi, Limaces quoque aliqui probant: alii, nec immerito, cùm tenacissimi sint, improbant. Contusum Carthusianorum ex caudis Cancrorum fluuiatilium, Hordeo, Amygd. & saccharo paratum, mire commendatur.

Oua probantur, & inprimis cum Vino & Saccharo cocta, vti nostrum *Vveinvvarm*. Caseus item recens & Recoctum non improbantur.

Ex cerealibus, Panatella dicta vtilis, quæ ex

Pane

Pane loto, expreſſo coctoque in brodio paratur. Vel tale ferculum, ℞. medullæ Panis lotæ in lacte, & poſtea cum Lacte amygd. aqua Roſ. & ſaccharo permixtæ. Ptiſana item ſeu cremor Hordei, Qui ſi ex auena datur, cum decocto carnis, vt humidior ſit, miſceri debet.

Amygdalæ, Pinei nuclei, Piſtacia, per ſe, vel cum Lacte, vel Saccharo prius obducta, comeſta, aut alio modo ferculis permiſta.

Ex oleribus in cibis, rad. Eryngii, Satyrionis, & Tragopogi flore purpureo, Portulaca, Buglosſum, Malua, Violaria, Endiuia, ſpinachia, Beta, Caules, fructuſq; humidi varii: diuerſimodè præparata, vſurpantur, aliiſque ſupradictis permiſcentur.

In Potu, quo ægri magis delectantur, & reficiuntur, & recreantur, cum & ſitim illis perferre ſit noxium, hæc commode exhibebuntur.

Vinum vinoſum, hoc eſt medium inter dulce & acidum, quia temperatum eſt, & inter omnia reficientia præſtantiſſimum, conſuetis conceditur. Si fortius ſit, diluẽdo cõtemperamus. Quod dulce eſt, ſæpè nimium bibitum corpus accendit, nec in hac ſpecie, vt ſi cum phthiſi hectica copulata eſt, tuſſiſque adſit, vti & alia dulcia competunt.

Lac, vbi manifeſta iam apparet conſumptio, & nulla ſuſpicio amplius ſeminum relictorum putridæ febris adeſt, vtiliſſimum eſt. Exhibetur autem longo tempore, indies: primum ℥.iiij. & ab illis ad lib.i. ſenſim aſcendendo. Muliebre, ſi à

muliere, quæ à partu menses quatuor superauerit, desumatur, optimum est. Inde primas tenet asininum, quo si vllo modo hectica sanari potest, sanari posse creditur. Caprinum deinde, butyro prius detracto, præ cæteris laudatur: in quo si corruptio timetur, addito Saccharo præcauetur. Si alui profluuium metuitur, chalybeetur: Reliqua in phthisicis, quibus potissimum conuenit, explicabuntur.

Lac Amygdalinum, præstantissimum est remedium, additis interdum Pineis, s. Cucurbitarum & Melonum emulsionibus: vel etiam seminis Papaueris.

Vel si decoctum Capi, colatum à pinguedine, continuo bibāt. Vt ex pulpa Capi & caudis Cancrorum decoctum in vsu habeant.

Decoctum Hordei in iure Pulli factum, vtile.

Iulepus talis exhiberi potest, ♃. aquæ Violarum, Ros. an. quart. i. Sacchari albis. lib. ß. aquæ Buglos. ℥. ij. coquantur in formam iulepi, vtatur cum aqua Cocta, vel iure non pingui, vel Hordei decocto.

Vel sic, ♃. succi Portulacæ (quem mirè in hoc casu extollunt) ℥. iij. succi Buglossi ℥. i. depurati prius, coquantur cum Saccharo ad formam iulepi mediæ consistentiæ, cuius bonam portionem frequenter capiat.

Pimpinellę & Raparum succos, sunt qui commendant.

Syrupus alius, ♃. rad. Buglos. Eringiorum rec. an. ℥. ij. Satyrionis ℥. i. Liquiritiæ recent. ℥. iij.

Lactucæ, Portulacæ an. m.i. florum Viol. Buglossæ, Borrag. an. p.i. Iuiub. Sebesten ana.p. viij. seminum Cucurb. conquas.ʒ.ij. fiat decoctio & colatura: adde Sacchari q.s.arom.ʒ.i. Sãt. rub.fiat syrupus, decoctus ad consistentiam, vt diu asseruari possit, vel bibat illum per se vel dissolutum.

Aquæ Portulacæ & Scabiosæ, infantibus præsertim, cum ægrè medicamentosa sumant, dãtur. Limacum & Cãcrorum fluuiatil.aquæ, & è Sanguine humano recenti extracta, valde quoq; cõmendantur: quæ si confert, & illa quæ è Lacte recenti elicitur, æque erit vtilis.

Vel cõposita hæc, ℞.iuris Caponis bene cocti, de pulposa ipsius carne, mens.i.adde carnium Testud.nemoralium vel Cancrorũ, vel Ranarũ an.p.i. cons.Ros.Borrag.Buglos.Scabiosæ, Violarum an.℥.i. spec. Diamarg.frig. Diatragac.frig. an.ʒ.i.Cinam.ʒ.ij. eliciatur aqua sec.art.Aurum & alia inutilia hic omittimus.

Confectiones variæ restaurantes potissimum fiunt, quas gratas quoque, cum diu illis in hoc morbo diuturno vti debeant, quoad fieri poterit, parabimus.

Martius panis dictus, & gratus, & conueniens illis erit. Qui & sic fieri poterit, ℞.pastæ, ex quo Martius fieri solet.lib.i.adde nucleorũ Pinearum [illegible].ß.& semina Cucurb.mundata ad ℥.i. in Lacte prius macerata, & postea cõtusa, spec. Diapenid. Diatragac. frig.an.ʒ.i. Diamarg. frig.ʒ.ß. misce, formetur placenta, coquatur sec.art.

Vel ſic, ℞. pulpę Caponis, pulpę coxarum Ranarum, pulpæ caudarum Cancrorum fluuiatil. coctarum in aqua Portulacæ & Roſarum an. ℥. quart. ß. contundantur optime, addendo Amygd. dulc. mũdat. ℥ ij. nucleorum Pinearũ & Piſtaciorum macerat. parum in Lacte prius, an. ℥. i. ſ. Cucurb. mudat. ℥. ß. Amidi ℥. ij. Sacchari albiſ. quart. i. Margarit. contuſ. ʒ. ß. irrorentur paucâ aquâ Cinam. fiat paſta cũ Lacte, & vitellis ouorum duorum, coquantur in clibano, fiant parui panes, vtatur.

Vel hoc modo, ℞. pulpæ coxarum Ranarum, & Cancrorum fluuiatilium an. iiij. ß. vel Teſtud. nemoral. ſi haberi poſſunt, coquantur in aqua Portulacæ & Hordei mundi, addendo quatuor ſeminum Frig. mai. rec. mund. an. ʒ. i. ſeminis Papau. albi rec. ʒ. ij. Paſſul. enucl. Sebeſten an. ℥. i. dein hiſce pulpis permiſce, ſpec. el. Reſumptiui, Diatragac. frig. Diapenid. ſine ſpeciebus an. ʒ. ß. nucl. Pini & Piſtac. an. ℥. ß. Sacchari penid. candi, an. ℥. ij. cum inf. gummi Tragac. facta in aqua Roſ. (ſic enim minus corrumpuntur) fiant tabulæ, vel pandalia, vel aliæ placentæ ad vſum.

Saccharum Roſatum tabulatum in frequenti vſu habere debent, vel illius loco ſaccharum in aqua Violarum, Portulacæ, coctum in tabulas, vſurpare.

Condito hoc quoque vti poſſunt, ℞. conſer. Viol. Portulacæ an. ℥. i. cõſ. Roſ. ℥. ß. ſp. Diamarg. frig. ʒ. i. Sacchari q. ſ. fiat mixtura.

Externa. Inter externa remedia. Aër vdus nonnihil, & gelidus magis illis quã calidus & ſiccus conuenit.

Balnea

Balnea corpus humectantia & leuiter refrigerantia, cum hecticorum partes aridiores & calidiores ſint, relaxantiaque, vt ſic nutrimentum melius eò peruenire poſſit, eaſque alere, valde hecticis conueniunt. Quæ veteres tribus modis hoc ordine adminiſtrabant. Primumque ex aqua calida, vt relaxaret: ſecundum ex tepida tantum, vt humectaret: tertium ex frigida, vt poris condenſatis humiditas attracta minus expiraret, parabant: vel aqua frigida illius loco poſt balneum corpus perfundebant.

Noſtro verò ſæculo, ex Aqua fit fluuiali, vel pluuiali, quæ melior cenſetur, eouſque calefacta, vel ſi nimium incaluit, rurſum ſponte refrigerata, vt illius vſu, nec corpus vltra ſuum naturalem calorem incaleſcat, aut æger ſiti corripiatur, nec ſudet, quod hic minimè requiritur. Quo & non longius quam hora vna ſemel aut bis in die, ante cibum corpus reficiendum erit, aut ſi illud bene ferre poſſit, paulò diutius in eo moram trahere ſinemus. Sed & vaporem balnei per pannum linteum vt excipiant, antequam corpus balneo immergant, aliqui vtile eſſe cenſent.

Artificiale balneum ex rad. Althææ, Malua, Violaria, Portulaca, Bugloſſo vtroque cum radicibus, flor. Chamæmel. in decocto pingui vel Inteſtinorum, & capitis Vituli, vel Veruecis, decoctis præparatum, accommodum erit. Cui in diuitibus, Lac, Oleum, Butyrum permixta, illud efficacius reddent.

Thermas Sulphureas, ſi ad manum eſſent, ſuc-

cessiue & per horas, vti dictum, vsurpatas, cum admodum corpus inungant, sicuti experientia comperi, non improbarem.

Inunctiones post balneum, vel etiam extra hoc tempus mane & vesperi, eiusdem vtilitatis causa instituuntur. Sic spinam dorsi hypochondria, ventrem, oleis relaxantibus vngimus.

Vel sequenti, ℞. mucilag. seminis Psyllii, Cyton. an. ℥. ß. gummi Tragac. infusi in Lacte ʒ. ß. Butyri rec. ℥. i. axungiæ Gallinæ, pulli, quæ alba est, & Anatis an. ℥. i. olei Amygd. dulc. ℥. ij. ol. Violacei ℥. ij. Ceræ albæ parum, fiat linimentum.

Pectoris & cordis regio hoc modo inungi potest, ℞. ol. Violar. ex semine Cucurbit. Amygd. dul. an. ℥. ß. axung. Anatis ℥. i. vngatur pectus, quod & vnguento Resumptiuo commode præstatur.

Hepar n[illegible] vnge[illegible]

Sunt & qui hepatis regionem iisdem inungũt, quod tamen, cum hic multum iuuare non possit, vti vero ventriculum nimis laxando plus noceat, omittimus. Multò minus carnes, vti aliqui fecerunt, vnguentis permiscemus.

Epithemata pectori vniuerso, & cordis præsertim regioni, & pulsibus quoque, cum & arteriæ calidiores sint, vtiliter adhibentur. Quale hoc est, ℞. emuls. Amygd. factę cum decocto Hordei & Portulacæ, & Viol. q. s. adde Butyri rec. axung. Capi portionem, & in eo intincti panni tepide pectori applicentur.

Cordiale epithema. ℞. aquæ Viol. Ros. Portulacæ,

tulacę, Scabiosę, Borrag. Buglos. an. ℥.ij. succi Pomorum ℥.i. succi semperuiui, vel Lactucæ ℥.ß. Vini albi ℥.i. succi Limonum ℥.ß. (acetum propter illius siccitatem omittitur) misce.

Ventriculo Portulaca contusa si applicetur, à multis iuuare in hectica censetur.

Frictiones extrinsecus, post balnea, sed leues, vt corpus melius nutriatur, prosunt.

Virium causa iam enarrata quæ exhibentur alimentosa, illas simul restaurant. Inprimis verò in victus ratione sæpè & parum eum sumere, vti omniũ qui imbecilles sunt, & restauratione opus habẽt, & quorum corpus absumitur, sic & hecticorum est conueniens regula.

Verum & per clysmata iniecta, in extreme debilibus, præsertim si ob cibi fastidiũ, aut aliud incommodum, eum difficulter sumant, nutriri eos posse persuasum multis est, hoc modo, ℞. Lactis lib.ß. brodii Caponis ℥.ij. vitellos Ouorum n.ij. iniiciatur, diuque retineat, & sæpè repetat.

Præcipuè verò quæ vires deiiciunt, vitanda. Vti inedia, cum & famem tolerare malum sit. Item motus validi corporis & animi. Omnisque inanitio; coitus inprimis nocet.

Accidens præcipuum, cuius ratio habetur, si superueniat, alui fluxus est, qui si perseueret mortem accelerat: cui symptomati inunctione ventris, aliisque prospicimus.

Interim tamen constipatio alui, si consueta sit, illis negotium quoque facessit: cui medebimur clysmate iniecto, quod & simul humectet &

leniat, hoc modo, ♃. brodii Pulli, vel intest. Vernecis, bulliant in eo fol. Lactucæ & Maluæ, dissolue in col. Cassiam vel pulpam Tamarind. ad ℥. i. ol. Violarum, Nenuph. an. ℥. ij. Mellis ℥. i. detur.

Vel lenis exhibetur potio: vt Manna cum Pulli brodio, vel Cassia, vel syrupus Ros. sol. aut Violarum.

Compositas febres eas potissimum esse diximus, si diuersi generis febres simul ægrum occupent. In quibus etiam præcipue cura variat: Nam si ex illis quæ vnius sunt generis putridæ duæ, vel tres etiam febres, vt duæ continuæ, vel duplices intermittentes, aut triplices inuicem concurrãt: cum ratione causæ non aliter, quam quod diuersis in locis in iisdem tamen vasis, putrescens, diebus non iisdem exacerbetur, febres hæ inter se differant, pluresque proin potius quam compositæ tunc se offerant febres: curatio quoque eadem, ac si vna tantum esset, vti iam in putridis intermittentibus & continuis dictum fuit, adhibetur.

Dupliciũ & tripliciũ febriũ putridarũ curatio.

Diuersi verò generis si febres inuicem componantur, quod duobus præcipue modis fieri diximus: Cum nimirum putrida continua, cum putrida intermittente copulatur: Vel putrida continua aut intermittẽs cum Hectica iungitur; cum causæ diuersæ admodum concurrant: curatio vtrisque tunc accommodanda est, & à simplicium curatione nonnihil eatenus differt.

Hemitritæi siue Semiter-

Continua namque putrida si intermittenti, in Hemitritæo dicto iuncta sit, cuiuscunque speciei ea sit,

ea ſit, cum cauſa gemina adſit, & putredo tam in vena caua quam in venis meſeraicis conſiſtat, & non ſolum indeſinenter ægrum grauiter affligat, ſed & altero tertiouè die, nouo horrore ſuperueniente, caloreque, illiuſque ſymptomatis, magis augeatur, periculoſam eam omnem eſſe prædicere poſſumus. Præſertim ſi graue ſymptoma, vt ſyncope, in ea quoque quam Syncopalem vocāt, tunc quando febres concurrunt, ſe offerat. Sed & eo nomine hemitritæus noxius, quod in hecticam ſæpe couertatur, vel hydropem poſt ſe relinquat, eſſe ſolet.

tianæ febris curatio.

Curationem verò hemitritæi eandem quam in reliquis febribus (in fæcibus communibus primum educendis: venæ ſectione: concoctione vtriuſque materiei; purgatione: & per vrinas ſudoreſq; euacuatione, vna pluribuſq; repetitis vicibus) Practici inſtituunt, & humoribus ſingulis, vel biliofis, vel pituitoſis, vel atrabiliariis, prout febrē ab illis naſci putant, accōmodant. Inprimis verè ad ſyncopen emendandam omnes remedia deſcribunt, & cordialibus etiam, quæ venenis reſiſtunt, & peſtilentiæ antidota ſunt, permiſcent.

Nos verò, cum hoc ſymptoma vrget, inprimis quoque huic attendendum cordialibus remediis, vt in ſyncope aliarum febrium dictum fuit, intus foriſque admotis, cenſemus. Et quod febrem attinet, pro ratione corporis conſtitutionis, & humoris prædominantis, ſic remedia, euacuantia, præparantia, alterantia, dirigenda, vt prout vel paroxyſmi vrgent vel ceſſant, ſicuti in continuis

& intermittẽtibus dictum fuit, remedia ea, qualia illis quoque locis dicta fuerunt, disponamus. Et si reliqua quoque præter animi defectionem accedant symptomata, ea, sicuti in fine singularum febrium, tam continuarum quam intermittentium dictum fuit, corrigamus.

Hecticæ cum putrida febre copulatæ cura.

Hectica, si febrem, à qua prodiit, adhuc comitem habeat, vix synochus pura, cum illa non supra triduum aut quatriduum perseueret, erit. Sed vel putrida quædam continua diu perseuerans: (cui hecticam copulatam esse, ex consumptione corporis maiore, quam aliàs fieri solet, cognoscimus) vel intermittẽs potius aliqua diuturna tertiana, vel quartana: tuncque non solum ex marcore, sed & ex pulsu febrili, paroxysmo cessante, hecticam deprehendimus. Quod cum fit, vtriusque ratio habebitur, sequenti modo.

In cõcoquenda materia, obstructionibus aperiendis, hecticæ causa quædam adiiciuntur, hoc modo, ℞. syr. Endiuiæ Viol. an. ℥. i. aquæ Endiuię, Portulacæ an. ℥. ij. misce. arom. sp. Diamarg. frig. capiat per aliquot dies.

Purgetur leuioribus hòc modo, ℞. Rhabarbari el. ʒ. i. infunde in aqua Endiuiæ, Portulacæ, exprimatur, adde syr. Ros. sol. ℥. i. Mannæ ℥. i. fiat potio.

Quæ præparantia & purgantia, si febris illud exigat, nec hecticæ obsint, reiteranda quoque erunt.

Alterãtia egregie hic humectare, propter cordis intemperiem, in hectica debent, Ob quam causam

causam potus liberalior in illis conceditur. Lac vero propter putridam febrem, in qua lac, vti & capite dolentibus dare malũ, vt inquit Hipp. non conceditur, nisi fortè ob consuetudinem extra paroxysmum aliquid illis permittatur.

In iulepis, conseruis, aliisq; formis exhibendis, humectantia in hectica explicata, illis quæ ratione febris cõtinuę, vel intermittentis, obstructiones soluere debent, vel putredini resistere, & refrigerare, permisceri, sicq; vsurpari debent.

Epithemata inprimis, tum cum metuitur hectica in febribus, & cũ iam adest, cordi, pulsibus, & hepati, eò frequentiora, magisq; refrigerantia & humectantia apponi debent.

Balneum quoq; si nihil aliud impediat, pręsertim in quartanis, eò citius, iniungere conueniet.

Comitatæ febres alio aliquo morbo, siue primariæ sint & morbũ præcedãt, siue symptomaticæ & morbũ sequãtur, cura quoq; potissimũ differunt: quatenus, vel cum erysipelate, vel bubonibus, vel cum morbis aliis calidis, vel cũ ecthymatibus aut exanthematibus, vel cum pustulis aliis, vel cũ phthisi, aut cachexia, vel cũ aliis accidẽtibus retentorum in corpore, hæ febres se produnt. Sicuti singulis sex generibus comitatarum febrium curationes hoc ordine subiiciemus.

Cum erysipelate, vel bubonibus quæ se offert febris, si adsit, quam synocham seu ephemeram hisce comitatam appellauimus, nostrique *Carfunckel* vocant: eodẽ modo quod febrem attinet, vti solitariæ, nisi quoq; permutentur, finiuntur:

Synocharum & ephemerarum febrium, bubones & erysipelata

externa producentium Carfunckel dictarum præcautio & curatio.

nec aliter affectus hic, nisi hoc tumorum, quos produxit, causa fiat, vti mox dicetur, periculosus. Eo tamen nomine, quod sæpè in quibusdam naturis: quibus vti podagra familiaris, annuatim, vel etiam frequentius redire soleat, quod eo sæpè affligãtur, debilitenturque, præsertim si etiam podagra illos infestet, vti sæpè fit, molestus grauesque existit: idque in senibus presertim, quibus & hic affectus infensus esse solet, eosq; frequenter inuadere.

Quorum causa & quia grauius accidens metuitur, non solum ob tumores quos protrudit, verum & quia inflammationes internas etiam proferre posset, inprimisque vti obseruaui, peripneumonias & pleuritides: vt illa declinemus, tum antequam inuadit, febrem hanc præcauere, tum quando inuasit, eam decenter curare, sicuti breuiter declarabitur, oportet.

Præcautio.

Præcauebimus autem hãc febrem synocham comitatam, si sanguis redundet, prouẽtum illius impediendo: si calidus & feruidus, eum contemperando: si tenuis, illum incrassando: si impurus, eum ab ichoribus, serositate, aliisuè excrementis repurgando. Quod sequentibus præsidiis perficitur.

Venæ sectio in plethoricis facienda annuatim Veris & autumni, & si opus sit, intermediis quoque temporibus.

Scarificatio ad præcautionem à Germ. nostris singulare censetur esse præsidium. Vnde singulis mensibus ad impediendum hunc affectum in scapu-

ſcapulis ſcarificatione, adhibitis poſt eam cucurbitulis, vti ſolent.

Purgationes hoc nomine, bis quoque anno, poſt & ante hyemem, inſtituũtur, quibus corpus ab excremẽtis ſupradictis mundum reddere ſtudebimus: atq; etiã, ſi cacochymia adſit, frequentius. Intempeſtiuas autem & violentas purgationes, haſce febres promouiſſe potius, cõmota materia, quam impediuiſſe ſæpe obſeruaui.

Serum caprinum, in quo tenneritates Lupulorum, Fumariæ, Sãbuci germina noua, Sena, Epithymum, Polypodium decocta, quantitate conuenienti fuerint, toto Maio menſe, vel aliquamdiu vſurpatum, niſi aliud impediat, in robuſtioribus & ieiunioribus valde conuenit.

Apozemate hoc illius loco diu vti poterit, ℞. Polypodii quer. rec. ℥. iij. vel ſicci ℥. i. ß. fol. Senæ ℥. i. ß. ſ. Carthami ℥. i. Thymi, Epithymi an. ℥. ß. Tamarind. ℥. ij. rad. Lapatii ℥. i. Liquiritiæ ℥. i. ß. rad. Cichoreæ ℥. ij. herb. Viol. Endiuiæ, Lactucæ Bugloſſi an. m. i. Prunorum, Sebeſten an. p. xx. Paſſul. p. x. ſ. Aniſi ℥. ß. fl. Cord. an. p. i. ſ. Cucurb. ℥. ß. fiat decoctio, & in lib. i. col. diſſolue ſucci Roſ. & Bugloſſi an. ℥. i. ſucci Pomorum redol. ℥. iij. vel Sapæ ex pomis ℥. i. Sacchari q. ſ. fiat ſyr. clarif. & arom. pauco Cinam. coquatur ad mediam conſiſtentiam vt diutius remaneat. Capiat ab ℥. i. ad maiorem quantitatem aſcendendo, per ſe, vel cum ſero, aut alio liquore.

Acidarum aquarũ potus aliquamdiu cõtinua-

tus, vti consuetum est, septimanis aliquot, nisi quid obstet, multos ab hoc affectu, prius illis familiari, præseruauit.

Quarum loco & aliis quæ assumuntur, hepar calidius, aliaque viscera, spiritus & sanguinem contemperantia, præcautionis loco, vti possunt.

Sudores frequenter & decenti tempore mouere, hic vtilissimum, quibus sanguinis massa à tenuioribus præsertim excrementis, bene repurgatur. Quod exercitiis & stuphis, nonnunquam & exhibitis eos promouentibus, molimur.

Victus inprimis decenti quantitate & moderatione obseruata. Cauendoq; ab omnibus quæ sanguinem, spiritusque facile accendunt, illiusque fluxum concitant.

Curatio sudoris.

Curatio autem huius affectus, partim febri, partim morbo comiti accommodatur. Et quod febrem attinet, quod natura in hac febre sponte mox ab initio tentat, per transpirationem sudoresuè, euaporationes illas sanguine accenso eleuatas discutere, & per corporis habitum occulte manifesteuè expurgare: illud idem nos tentare, naturæque hunc motum iuuare, studebimus: vt sic aliqua portione de causa morbifica detracta, nulla, vel non ita magna sanguinis in adenes, aut cutis superficiem, & præsertim in alia loca interna, quod grauius esset, effusio fiat: inprimis vt per hanc viam causa morbi potius resoluatur, quam in alias, in quibus nouum damnum adferret & morbum, propellatur. Ob quam causam, si natura

natura, quod alias in ſynocho ſolitaria tardius facit, hic mox aggrediatur, & ad ſudores corpus inclinare videatur, ſtatim ab initio quæ illos euocant, non tamen violenter, ne corpus iam prius ſupercalefactum magis accendatur: aut quæ vt facilius ſaltem ſudent, adiumentum præbent, adhibebimus.

Quo nomine æger quietus & tectus eſſe debet, & ne aëri frigidiori ſe exponat cauendum: in quo ſi peccetur, cum in periculum magnum aliquos adduxerit; tantopere frigida & madida in hoc affectu extrinſecus adhibere noſtri metuũt; nec etiam vt eryſipelati adhibeãtur, permittunt.

Decoctum Hordei vt affatim bibant, aliqui docent, & vt materia melius euocetur, Lentes in eo decoquunt, & ſicuti in ecthymatum febribus ad ſudores eliciendos exhibent.

Aquæ variæ ſtillatitiæ propinatæ idem præſtant. E quibus tamen hic temperatiores ratione febris potius ſumendæ ſunt: vt Violæ tricoloris, quæ mire in hoc caſu commendata eſt. Fumariæ item, Cardui ben. Calendulæ, Cerefolii, quæ etiam quando an peſtis ſit dubitatur, cum ſimili modo, ſicuti dictum, hæ febres inuadant, cum in vtriſque conueniant, certius exhibentur.

Quibus aquis interdũ rob Sambuci, vel Ebuli vulgo, & nonnunquam ſyrupus de Ambroſia, Theriacaque permiſcentur. Interea tamen dum ſudant, nonnihil quoque & præſertim eo peracto refici debent.

Sanguinis emiſſio non tantopere hic vt in ſolitaria neceſſaria eſt, niſi plethora & metus grauioris internæ inflammationis ex illius præludiis quibuſdam conceptus, eam ſuadeat, cum quæ in emunctoria corporis & extremitates hic fit ſanguinis profuſio, non adeò ſit metuenda, vt ſanguinis detractione impedienda ſit.

Aluus verò ſi conſtipata ſit, eo modo, vt in ſynocho ſolitaria lenienda erit, & nonnihil quoq; ſi cacochymia adſit, ſed lenibus, vt Caſſia, Manna, ſollicitanda.

Exhibenda quoq; alterantia eadem, & ſi magnus calor ſit, extrinſecus etiam adhibenda, quæ in ſolitaria expoſita fuerunt.

Accidentia febris alia, vt illic quoque explicatum, corriguntur.

Bubones quod attinet, ſponte plerunque iterum diſſipantur, nec illis aliud quid applicatur, niſi quod ſi in nudis locis, vt collo erumpant, pannis aut pellibus inuoluuntur, & ab aëre muniuntur. Non recte tractati aut irritati nonnunquam in abſceſſum, ſicuti in bubonibus in praxi noſtra explicabitur, vertuntur. pag. 824. lib. 3.

Eryſipelas quod concernit, illud quoque, vel mox poſtquã febris deſiit, aut paulo poſt, remittit, diſcutiturque. Quod ſi verò admodũ dolore ardoreue vrgeat, vti ſuo loco explicabitur, ſanatur. Sæpe male curatũ in eryſipelas exulceratum, indeque in deteriores affectus, aliquando & in gangrenam, conuertitur. Quæ & cauſa, vt tam

ſolliciti

ſolliciti in hoc ne quid peccetur, exiſtant: & quicquid illis, vel diu poſtea accidit, præſertimque externa vlcera, tumoresuè, & lepra ipſa ſe offerant, à male curato eryſipelate, vel madefacto, vulgus hoc prodiiſſe ſibi perſuadet.

Cum morbis calidis, & præſertim inflammationibus, illorumque accidentibus, ſi ſe febris ſynocha dicta aliquando (neque enim ſemper adeſt) offerat: ſitque externa aliqua inflammatio cum tumore, vel contuſione, vel vulnere, aut ictu ſclopeti ſe manifeſtans, febremque inducens: Si leuis duntaxat ſit febricula, illius cauſa, non aliquid ſingulare tentatur, niſi quod quæ tumorum horum cauſa vſurpantur, febribus quoque accommodantur. Qualia ſunt venæ ſectio, quæ reuulſionis cauſa, inflammationis nomine facta, hic quoque competit. Vti & alui lenitio, Aliaque alterantia variis formis modiſque propinata & adhibita, è quibus aliqua in aliis febribus deſcripta hic quoque conueniunt.

Synocharum vel ephemerarũ febriũ, ab Inflammationibus externis productarum, cura.

In internis verò inflammationibus, & præſertim pulmonum, in pleuritide, peripneumonia, vel hepatis, lienis, aliorumue viſcerum, ad inflammationes potius, quam febrem, remedia diriguntur, cum febris hic non adeo, vti hæc, vrgeat, ſponteq; morbo declinante, niſi, vti in cauſis dictum, recrudeſcat, ceſſet. Ita tamen hæc adminiſtrãtur, vt & febris nihilominus habeatur ratio, ne eam augeant. Quę & ſi, & morbo, & febri ſimul contraria ſint, eo efficaciora erunt. Quod

Synocharũ febriũ, Inflammationes internas producẽtium, curatio.

in ſequentibus maximè obſeruatur.

Sanguinis miſſio vtriuſque nomine ſummè conuenit, cũ & in febre ſynocha præcipuum illius ſit remedium, & inflãmationis incremẽtum, cum à parte nobili ſanguinem reuellat, impediat. Ob quas commoditates minimè negligitur, ſanguiſque copioſe extrahitur, & phlebotomia interdum, niſi quid impediat, reiteratur.

Aluus ſi laxa ſeruetur, & clyſmate aliiſque leuioribus laxãtibus, & in inflammationibus eiuſmodi, & febribus, vtile. Validiora verò cathartica vtriſque noxia ſunt, cum præter quam quod de cauſa morbi nihil educant, interea tamen corpus inflamment, ſanguinemque fluentem in inflammationibus amplius cõcitent, vireſque, quæ hic maximè requiruntur, deiiciant: eoque magis fugienda, ſi illorum vſu diarrhoeam, quæ in internis inflammationibus periculoſa & lethalis, ne ſuperueniat, metuamus: Ab illorum itaq; vſu, in quo tamen empirici plerunque delinquunt, cauendum.

Quæ exhibentur frigida, etſi & febri, & inflãmationi contraria ſint, hic tamen habita ratione partis ſic dirigenda, ne dum vni proſint, alteri noceant. Et ſi enim potus aquæ frigidiſſimæ febris ſynochæ ſit conueniens remedium, in internis tamen inflammationibus ſubitanea repercuſſione noceret, ob quam cauſam minus frigida exhibetur, ſicque præparata, vt parti ſimul appropriata ſit: vt cum in pectoris affectibus expectorantia,

tia, in hepatis, obſtructiones ſoluentia, illi permiſcemus. Ita & quæ acida ſunt, etſi & febri, & pleriſque internis inflammationibus competãt, tamen in pectoris affectibus maximè ſi vim aliquam aſtringendi & auſteritatem habeant, locum minime habent. Quod non ſolum in potu, ſed & in aliis medicamentis, iulepis, ſyrupis, conſeruis, &c. obſeruandum.

Extrinſecus adhibita remedia, ſic quoque vt vtriſque vtilia ſint, inſtituuntur: inprimis verò inflammationi non obſint: vti epithemata, etſi in aliis omnibus febribus, cordis regioni adhibita proſint, in pulmonum tamen inflammationibus obeſſent.

Victus ratio quoque, quæ febris nomine tenuis eſſe debet, inflammationis cauſa, præſertim dum materia adhuc fluit, talis quoque requiritur, vt ſic dum partes ieiunæ alimẽti loco ſanguinem ad ſe rapiunt, minus ille in partem affectam fluat.

Verum qua ratione inflammationes internæ, vt & alii morbi, quos febris comitatur, eoſq; vel præceſſit, vel ſequitur, tractari debeant, plenius in horum ſingulis affectibus in praxi noſtra explicabitur.

Synocharum purarum, putridarum, malignarum, peſtilentium febrium, Ecthyma-

Cum ecthymatibus, vel exanthematibus quæ ſe manifeſtant febres, quas Synochas, rarius non putridas, frequentius putridas, frequentiſſimè putridas malignas, aliàs etiam peſtilentes, hiſce eruptionibus ſeu efflorefcentiis comitatas eſſe diximus, pro diuerſitate cauſæ, atq; etiam ægro-

ta, & Exãthemata producẽtium cura.

tantis ætatis, & iudicantur, & tractantur.

Minus periculosæ sunt, si non à maligna causa prodierint: & tunc eundem decursum, vti synochus solitaria putris, aut nõ putris, seruant. Quod si maligna insuper accedat causa, nondum tamen sit pestilens: neque hæ febres in infantibus per se sunt exitiosæ, si natura causam, quæ in sanguine est putris & maligna, egregie per hasce eruptiones, maturè & copiosè erumpentes, in exteriora propellat: vti verò si hoc non fiat, periculo non carent, & præsertim si morbilli dicti, fauces, pulmones, oculos infestantes, hisce partibus noceãt. In adultis verò, siue pustulas siue maculas protrudens sit febris, cum semper maligna subsit causa, eaque quæ diu sæpè ante in sanguine latuit, primisque annis aut nunquam in illis, qui non in iuuentute hæc passi sunt, vel non sufficienter in aliis fuit expurgata: periculosa omnis existit, processumque malignarum febrium populariter aliquando grassantium seruat: licet hic affectus rarius & priuatis tantum accidat. Ex pustulis tamen quoque signa prognostica desumentes, si signis concoctionis apparentibus in vrinis, pulsu meliore existente, & reliquis febris accidentibus nonnihil remittentibus, erumpant, bonum, è contra malum. Febris autem pestilens si talis, quæ hæc potius quam alia externa vitia proferat, quod tamen rarum, regnet, plerunque exitiosa existit: qua ratione multa millia infantium aliquando è viuis sublata diximus.

Cura-

Curatio præcipuè in eo versatur, vt cum febris inuasit, & de illis efflorescentiis suspicio ex eo nascitur, vel quod tunc in locis vicinis inter infantes regnet, aut iam vestigia quædam illarum apparere incipiant, vt naturæ propellentis motum, eas quoque euocando, eoque magis, si maligna subsit causa, expulsiuis dictis remediis exhibitis, admotisq; adiuuemus, aliisque & euacuantibus atque alterantibus febrem decenter regamus, viribus prospiciamus; & si quæ grauiora impendent symptomata, corrigamus. Quod hoc ordine ferè perficitur.

Expulsiua dicta medicamenta exhibenda, quę & putrem, & malignam materiam à centro ad superficiem propellunt, statimque à principio vsurpanda: pro ratione causæ variantia, prout illa vel putris, vel maligna, vel pestilens esse iudicatur: ætatis causa in iunioribus mitiora, in adultis efficaciora: Hoc modo, à leuioribus exorsi.

Ex ficubus, lentibus & hordeo decoctum loco potus propinatum vtile est, hoc modo, ℞. Ficuum sicc. n. xij. Hordei, Lentium an. p. i. decoquantur: bibat.

Vel, ℞. Lētium excort. Hordei an. p. i. Ficuum sicc. n. xij. Iuiubarum n. xv. Dactylorum n. iiij. Passul. p. xx. rad. Liquir. ℥. ß. fiat decoctio, cui addi potest Saccharum, interdum Croci parum.

Vel, iam dictæ materiei, adde se. Fæniculi ʒ. ij. ſ. Cyton. ʒ. i. gummi Tragac. ʒ. i. Laccæ ʒ. i.

Croci ʒ.ß. fiat decoctio, bibat.

Arabes hoc modo parare solent, ℞. Ficuum pinguium sicc. ʒ.vij. Lentium excort. Laccæ an. ʒ.iij. gummi Tragac. ʒ.ij. ſ. Fænic. ʒ.ij. decoquantur in aqua ad tertias.

Si obstructiones adſint, & corpus cacochymicũ existat, hoc modo exhiberi poterit, ℞. rad. Graminis, Aſparagi, Fæniculi an. ℥.i. Liquir. ℥.i.ß. fol. Acetoſæ, & Capill. Ven. an. m.i. fl. Cord. p.i. Ficuum n.xx. Paſſul. enucl. p.xij. ſ. Fæniculi ʒ.i. fiat decoctio. In doſi vna diſſolue ſyr. de acetoſ. Citri, vel Limonum ℥.ß. Mithridati ℈.i. vel plus, cum aquis Acetoſæ, Calendulæ, detur.

Item, ℞. ſeminum Cardui ben. ʒ.i. ſ. Napi ℈.i. ſ. Citri ℈.ß. ſ. Acetoſ. ʒ.ß. cõtundantur, adde aquæ Cardui ben. Acetoſæ, Veronicæ an. ℥.i.ß. exprimatur emulſio, adde ſyr. de acetoſ. Citri, vel Limon. ℥.i. cornu Cerui vſti ℈.i. Margarit. ℈.ß. Boli præp. ʒ.ß. ſp. Diamarg. frig. ℈.ß. fiat potio.

Vel, ℞. decoctionis Hordei & Lentium q.ſ. adde ſ. Acetoſæ ʒ.i. gran. Paradiſi ℈.i. ſ. Citri ʒ.ß. decoquantur: adde Terræ ſigil. ℈.i. bibat.

Vel detur puluis noſter Prophylacticus, ſi non magnus adſit calor.

Vel ſic, ℞. rad. Myrrhidis (quæ nunquã omittitur ſi haberi poteſt) inciſæ ℥.ij. rad. Tormentil. Fraxinellæ an. ʒ.ij. fl. Cord. an. p.i. Acetoſæ m.i. Lentium m.ß. Terræ Lemniæ ʒ.i. bulliãt in aqua ad lib.ij. arom. Santal. citrin. adde Sacchari ℥.v. bibat ſæpe ad libitum.

Sed

Sed detur ſequens, quod valde conuenit, & cuius vſu, ſtatim erumpunt maculæ vel puſtulæ, ℞. Rhapont. veri, rad. Tormentil. Fraxinellæ, Graminis an.ʒ.i.aquæ Fontis menſ.i. maceretur, poſtea bulliant ad conſumpt. tertiæ partis, adde Sacchari ℥.iij. Aceti ℥.i.vel ſucci acetoſ. Citri ℥.i. vel ſyr.illius ℥.i.ß.bibat per biduũ, vel triduum.

Vel ſi febris magna adſit, ℞.ſyr. de acetoſ. Citri,vel Limonum,de Acetoſa:vtatur cum aqua cocta, vel aliis aquis,vt Acetoſæ,addẽdo Bolum, vel puluerizatum Bezoarticum.

Inunctiones ſpinæ, quas & reliquo corpori aliqui adhibent,morbillos quoque euocant, hoc modo, ℞.olei Amygd.dulc.℥.i.ß. ol. Chamæm. ℥.ß.vnguenti reſumpt.℥.i.vngatur ſpina.

Fotus interdum eo nomine adhibentur calidi, ℞. fl. Chamæm.Meliloti, an.p.i.Maluæ m.i. fiat decoctio pro fotu partium.

Sed & in lecto ſe contineant: aërique frigido minimè exponant.

Scarificationes,adhibitis cucurbitulis, in dorſo, puſtulis & maculis etiam apparentibus, ea prouocat.

Frictiones panno,vt volunt,rubro,egregie illa elicit.

Intuitum rerum rubrarum exanthemata rubra admodum prouocare vulgo creditur, eoque nomine rubris quoque integunt pannis: inter quæ ex ſcarlato tincta efficaciora eſſe creduntur.

Sãguinis detractio per venę ſectionem in bra-

V.S. q̃n̄ & quib. utilis.

chio facta ab initio, si synochæ hæ fient febres, cuiuscunque generis, ad sanguinis accensi, vel simul putridi, vel maligni etiam portionem educendam, causamque sic minuendam, in adultis, plurimum competet. Quæ & in infantibus maioribus, cum in minoribus natu non liceat, non inutiliter administraretur. Quæ tamen, si iam maculæ & pustulæ eruperint, ne naturæ motus impediatur, omittenda erit.

Cura pustula. in febrib. pest. & malignis.

Si maligna admodum sit febris, vel etiam pestifera, quæ eiusmodi eruptiones exitiosas & contagiosas proferat, & præsertim in adultis, sequentia exhibere possumus.

Aluum tum ante venæ sectionem: tum si ea non fiat, in principio si illa astricta sit, ne fæces calorem augeant: sed leuibus tantum laxamus. Idque vel Clysmate iniecto.

Vel exhibita potione, qualis hæc exempli loco erit, in adultis, & infantibus quoque, sed minori quantitate, conueniens, ℞. fl. Viol. p. i. Sebesten, iuiub. an. n. x. Tamarind. ʒ. iij. fiat decoctio dissol. Mannæ ℥. i. Cassiæ ʒ. x. fiat potio.

Fortioribus si vtendum est, quod in adultis interdum conuenit, nec ea tamen fortius operari debẽt, ne diarrhoea, vel dysenteria quæ metuuntur, superueniant: addendo illis semper quæ malignitati huic resistant.

Quale hoc est, ℞. Rhabarbari el. ℈. iiij. Spicæ ℈. ß. Scordii ʒ. ß. Myrobal. citrin. ʒ. i. ß. infundantur simul in aqua Acetosæ, & Cardui ben. & in ex-

in expreſſione diſſolue ſyr. de floribus Perſicorum, & Roſ. ſol. cum inf. Senæ an. ℥.i. miſce.

Vel, ℞. Tripheræ Perſicæ, quæ valde laudatur, ʒ.vj. Mannæ ℥.i.ß. ſyr. de Limonibus ℥.i. ſyr. Viol. Roſ. ſol. qui omnes cordiales ſimul ſunt an. ℥.i. aquæ Acetoſæ, Scabioſæ, Cardui ben. q.ſ. fiat potio.

In forma pilul. hoc modo, ℞. Aloes ℈.ij. Rhabarbari ℈.i. Myrob. ℈.ß. Agar. ℈.i. cum ſucco Acetoſ. fiant pilulæ.

Clyſmata per vices iniiciuntur, vti priora, vel hoc huic febri accommodatum. ℞. Maluæ, Betæ, Mercurialis, Acetoſæ, Bugloſſæ, Botrag. an. m.i. Meliſſæ m.ß. fl. Cord. p.i. Furfuris, Hordei an. p. i. fiat decoctio, diſſolue in col. ſ.q. Tripheræ Perſ. ℥.i. Caſſiæ ʒ.vj. Mellis ℥.i. olei Viol. ℥.iij. Salis parum, fiat Clyſter.

Alterantia quod attinet. Refrigerantia & putredini ſimul & maligoitati reſiſtentia, eadem quæ in putrida febre continua & maligna deſcripta ſunt, hic quoque competunt. Extrinſecus verò frigida, actu præſertim, applicare, ne fiat repercuſſio, non ſatis eſt tutum.

Vires reficiuntur iiſdem. Et in cibo Lentes & Hordeum quoque competunt, Vinumque non niſi in declinatione conceditur.

Accidentia quod attinet potiora. Quo pacto puſtulæ gubernari debeant, maculęque, alibi dicetur.

Diarrhoea ſi nimium moleſtet, præſertim in

principio (cum in fine ſæpe morbum ſoluat) vel etiam Dyſenteria, malignis & pernicioſis humoribus ad inteſtina detruſis, ſequatur: priuatam quoque curam requirunt. In qua trochiſci de ſpodio expulſiuis eo nomine permiſcentur.

Colicus dolor, Clyſteribus, vel exhibitione ol. Amygd. dulc. mitigatur.

Vomitus vehemens, cruſta panis in aceto intincta, exhibita, adhibitaque compeſcitur.

Syncope ſi infeſtet, Cordialia vſurpantur. Inter quæ & hoc iuuat, ℞. Margarit. ℥.ß. Boli ℥.i. Auri limati, Vnicornu an. ℈.i.ſ. Citri ℥.ß. frag. Lap. pretioſorum an. ℈.i. Sacchari albiſ. diſſoluti in aqua Roſ. q.s. fiant rotulæ.

Somnus profundus, ſi attonitos reddat, Frictionibus, Ligaturis, Cucurbitulis pellitur. Reliqua ſuis locis explicabuntur.

Synocharum purarum, putridarum, malignarum, Anthracē producētium cura.

Cum puſtulis aliis, vt Anthrace nondum peſtilentiali (de illo enim in peſte egimus) ſi febris ſe offert Synochus non putrida, vel putrida ſimpliciter, vel maligna ſimul, non tamen peſtilens, de qua in peſte agemus: Nec tunc quod febrem attinet, aliter quam in iam prius dictis, puſtulas quoque proferentibus febribus comitatis, procedimus. In illorum vſu quæ cauſam, ſi præſertim peruerſa ſit, euocant; quo nomine & anthracì ea, quæ virus hoc alliciant, imponuntur. Dein & venam aperimus, Aluum lenimus, Atque internis, externiſque cordi admotis refrigerantibus

bus, putredinem & malignitatem arcentibus, corroborantibus, vtimur, Viribus proſpicimus, Accidentiaque grauiora emẽdamus, Atque anthracem, ſicuti aliud docebitur, ſanamus.

Lentarũ & Hecticarũ febriũ, Phthiſim & Cachexiam comitãtium curatio.

Cum phthiſi aut cachexia quæ ſe offert febris Lenta ſymptomatica, ſi in Hecticam ſymptomaticam conuertatur, vt in phthiſi plerunque fit: non alia ratione, quam vt hectica ſolitaria tractari debet, quæ tamen incurabilis, cum & altè impreſſa ſit, & morbus qui eam excitat, non deſinat, exiſtit. Quod ſi verò in principio, & antequam in hecticam conuertantur, hæ febres adſint, cum lentæ ſint, & proin calor in illis exiguus, illiuſque accidentia leuia, illorum cauſa priuatim vix quid tentatur, ſed tota cura morbo comiti cuius ſymptomata & noxæ magis vrgent, vti in hiſce morbis alibi explicabitur, accommodatur, ita tamen vt febris interim habeatur ratio.

Cuius tamen cauſa, ſi ſanguis morbi cachexiam producentis nomine detrahendus eſt, nec plus, nec minus educitur.

Purgãtia verò ſi in cachecticis neceſſaria ſunt, febris occaſione ne nimium corpus accendant, mitiora & leuiora exhibentur.

Alterantia quoque, ſi calidiora forte morbi comitis cauſa requirerentur, minus calida propter febrẽ, ne ea augeatur, eligimus. Et in phthiſi eadem quæ in hectica humectando potius quam vehementer refrigerando, febris cauſa vſurpan-

tur, vti illic dicetur, hic quoque etiam antequam hectica perfecta sit, competunt.

Lentarum febrium à Secúdinæ, Fætus mortui, Sanguinis concreti retétione prodeuntium cura.

Cum reliquis accidentibus retentarum secundinarum: fætus mortui: sanguinis concreti, febris si iuncta sit, Lenta quoque symptomatica: nec in ea aliter, quam iam dictum, procedendum erit. Nisi inflammatio aliqua iungatur: tunc enim sicuti in febribus cum inflammatione copulatis cura instituitur.

HISTORIÆ VIGINTI, CVRATIONES FEBRIVM PRAECIPVORVM GENERVM, MORBORVMQVE QVORVNDAM FEbres comitari, ſubſequiq́ue ſolitorum, deſcribentes.

Veluti:

EPHEMERAE FEBRIS, HISTORIA I.

QVÆDAM balneo ſicco vſa, lotioneque capitis, aëri frigido, capite adhuc madente, ſe exponens, horrore primum correpta, mox adeo incaluit, vt decumbere cogeretur.

Pulſus citus febrilis erat: dolebat in lateribus colli, vbi glandulas nonnihil intumuiſſe deprehendi. Alioquin nec ſitiebat, nec alia caloris vehementioris indicia aderant.

Carfunckel German.

Prædixi itaque febrem ephemeram eſſe, Carbunculi conſueto nomine eam appellans; breuemq́; eam fore, quæ mox ſudore ceſſatura ſit, ſi quieta & tecta in lecto maneret: quod & fecit.

Dedi, vt citius liberaretur, ſudoresq́ue prodirent, rob de ſambuco ℥. ij. (gratum enim magis eſt, ſi per ſe ſumatur) & vt ſuperbiberet aquę violæ tricol. & fumar. an. ℥. j. ß. iulep roſ. ℥. j. inuicem permixta, iuſſi.

Collum, ne nudum eſſet, panno cannabeo, iam prius vſo, (ſic enim cum minus rigidum ſit, quam quod modo lotum eſt, rectius ſe accommodat, minusq; premit) inuoluere iuſſi. Quod prius maſtice & ſuccino, prunis ardentibus iniectis, ſuffumigatum eſſet.

Sudor mox erupit, & poſt horas circiter ſeptem febris euanuit. Tuncq; cibo refecta tenui & potu, quod reliquum erat noctis, ſomno quieto peregit.

Syno-

Synochæ simplicis febris,

HISTORIA II.

IVVENIS nobilis, bene habitus, rubens, sanguineus, mense Maio post meridiem pila palmaria ludens, seq; vehementer exercens; adhæc cum agenotheta contendens atq; excandescens, adeo vt ad certamen res rediret; postquam ab inuicem separarentur, domum ille reuersus, cum à calore, quem conceperat, se, etsi quiesceret, minime liberari videret, citamque omnino respirationem duceret, viribusq; insuper deiectis esset, caputq; doleret, & sitiret: me vocauit.

Quem mox febre synocha correptum, ex pulsu magno, pleno ac cito, iamq; enarratis circumstantiis & causis, à quibus sanguinem ipsius spiritusq; accensa esse cognoui, prædixi. Et vt pareret, facile in putridam eam conuerti posse, cum intemperanter diu vixisset; vel hecticam, cum causæ tam multæ caloris concurrissent, explicando, metumq; nonnihil incutiendo, præmonendo effeci.

Itaq; Chirurgo accersito, vena brachii dextri circa cubiti plexum, in medio præ cæteris turgens, hora pomeridiana aperta, sanguinisq; vnciæ octo detractæ fuerunt.

Statimq; ad sanguinis feruorem exstinguendum, iulepum hunc propinaui: ℞. syr. de ribes, de agrest. an. ℥. j. iulep viol. ℥. j. ß. suc. limon. ʒ. j. aq. endiu. & acetos. an. ℥. ij. misc. capiat mediam partem statim à vena secta, alteram sub noctem.

In cœna iusculum hordei mundi, aceti rosacei tantillo acidulum factum, exhibere iussi: & vt aquam fontis, quam summe expetebat, iniecta tamen prius crusta panis, affatim biberet, concessi.

Nox inquieta fuit, turbulentaq; insomnia, in quibus adhuc litigare sibi videbatur, sese quando obdormiebat offerebant: orisq; aderat ariditas; capitisq; dolor præ cæteris vrgebat.

Ob quam causam oxyrrhodinum capiti tale adhibui: ♃. aq. ros. ℥. iiij. aq. plantag. viol. & lactuc. an. ℥. ij. aceti ros. ℥. j. album. ou. nu. j. ol. ros. ʒ. j. agitentur, & temporibus frontiq; applicentur, renouenturq; aliquoties.

Pulsus cum nihilo remissior esset, circa horam octauam sanguis ex sinistro brachio, è vena magis apparente, denuo per phlebotomiam bona quantitate extractus fuit.

Iusculo ex hordeo, hesterna die exhibito, addita lactuca cocta, & foliis borraginis tenerioribus, post venam sectam refectus fuit.

Dein iulepum sequentem cum aqua fontis, loco potus ea die bibere iussi: ♃. syrup. de ribes, de ceras. domest. acid. an. ℥. iij. vini granat. acid. ℥. j. ß. aceti ros. ʒ. j. aq. ros. ℥. iiij. misc. permisceat ʒ. j. vel plus poculo vno aquæ fontis, & bibat tempore sitis.

Epithema sequens hepatis regioni admotum fuit: ♃. aquarum endiu. ʒ. iiij. aq. acetos. lactuc. an. ℥. ij. suc. pomor. acid. redol. ℥. j. ß. aceti ros. ℥ j. troch.

troch.de camph.ʒ.j. ſantali rub.ʒ.ij.miſc. & cum ſindone rubra intincta applicetur.

Sub veſperam, quia aluus non reſpondebat, & vt calor magis reſtingueretur, qui hactenus in eodem perſeuerare videbatur, Synochusque eſſe Homotonos; Clyſter, quod vix admiſiſſet, niſi periculo grauioris febris, quæ ſequi poſſet, illi perſuaſiſſem, iniectum fuit tale: ℞. herb. maluæ, violariæ, acetoſ. lactuc. endiu. rec. an. m. j. fl. viol. nymph. an. p. j. ſ. cucurb. conq. ℥. ß. ſ. pſil. ʒ. ij. fiat decoct. & in ſ. q. col. diſſolu. ſacch. rubri ℥. j. caſſiæ ex. ℥. ß. ſuc. lactuc. ℥. ß. ol. viol. ℥. ij. ſalis parum, fiat clyſter. Huius vſu bis, ſed communia tantum excrementa ſicca & dura eiecit.

Poſt mediam noctem facies & pectus madere cœperunt, indeq́; ſomnus ſubſequi, moxque inter dormiendum egregie ſudare.

Quod cum mane audirem, pulſumq́; remittere in magnitudine & celeritate explorasſem, etſi vrina valde adhuc accenſa eſſet; febrem declinare, & ſub veſperam, vel ad ſummum quarto die ceſſaturam prædixi.

Vt tamen reliquiæ euaporationum, à ſanguine accenſo ſuſcitatæ, per ſudores melius euacuarentur, poſtquam mane iuſculum ſumſiſſet, atq; aquam bibiſſet, hora ſecunda poſt meridiẽ dormiturienti ſequentem aquam exhibere iuſſi: ℞. aq. fumar. endiu. cardui ben. ſcabioſ. an. ℥. j. ß. aq. roſ. ℥ j. ſacch. albiſſ. ʒ. j. ß. coq. parum, colentur, fiat iulep, bibat frigidum.

Dein ſpinam dorſi oleo viol. & amygd. dulc. inungat. Quibus factis noctu denuo ſudauit, febriſque eum matutino tempore dereliquit penitus.

Continuæ putridæ febris breuioris,

HISTORIA III.

STATIM poſt celebratas nuptias, vir iuuenis adhuc admodum, hoſpes, ob intemperantiam, dolorem vehementem circa veſicæ regionem cum vrinæ ſuppreſſione paſſus eſt.

Vrinæ ſuppreſsio.

2. Iulii, hoc decoctum præſcripſi: ℞. rad. liquir. ℥. j. paſſul. ℥. j. ß. rad. Anonidis ℥. ß. cicer. rub. p. j. herb. maluæ, pariet. an. m. j. fl. chamom. p. j. fiat decoct. dulcoretur addito ſaccharo, & bibat.

Inſeſſione quoque in decocto maluæ pariet. chamom. tepide vtatur.

His factis vrinam denuo reddidit, dolorque quieuit.

Verum 7. Iul. horrore correptus in febrē continuam incidit, vehementer calens & æſtuans.

Venam brachii aperui.

Epithema hepati applicui: ℞. aq. endiu. lactuc. an. ℥. ij. aq. roſ. ℥. j. aceti roſ. ℥. ß. ſuc. limon. ʒ. ij. pul. triaſant. ʒ. j. fiat epithema.

Faucium ardor.

Altero die, febris in augmento erat. Ob colli ardorem & linguæ ſiccitatē gargariſmo hoc vſus eſt: ℞. diamor. ℥. j. mellis viol. ℥. j. ß. aq. ſolani, plātag. an. ℥. ij. ſuc. cyton. ℥. j. miſc. gargarizet.

Iulepum etiam exhibui: ℞. Iulep. viol. roſ. an. ℥. ß. aq. bugl. viol. an. ℥. j. bibat vno hauſtu.

Tertio

Tertio die, Electuario hoc per vices vtatur: ℞. conſ. fl. cichor. viol. nenuph. bugl. roſ. an. ℥. ß. rob de ribes. ℥. j. pul. triaſant. ʒ. j. cum ſyr. viol. fiat elect.

Quarto, febris in vigore erat. Perrexit vſu epithematis atq; electuarii.

Quinto, Iulepum ordinaui pro quatuor doſibus: ℞. oxiſacch. ſimpl. ſyr. de endiu. de acetoſa an. ℥. ij. aq. endiu. cichor. bugl. an. ℥. iiij. aq. roſ. ℥. j. aceti albi gutt. vi. ſuc. citri ʒ. j. fiat iulep. capiat mane & veſperi, & ſequenti quoq; die bis.

Sexto, cum adeſſet magna conſtipatio, de clyſmate monui; ſed recuſabat: qua de cauſa ſyrupũ laxantem exhibui: ℞. ſyr. roſ. lax. ſympl. ℥. ij. diaſereos ℥. ß. ſyr. viol. ℥. j. miſc. cum aqua cocta, bibat.

Sequenti die, qui ſeptimus erat, deiecit ter: inquietus admodum noctu.

Octauo, mane ſudauit; vrina tincta, hypoſtaſis laudata: ex quibus criſin ea nocte fuiſſe cognouimus. Iuſſi vt pergeret in vſu electuarii & iulepi.

Ab eo tempore, ſyrupo de bugl. & de limon. cum aqua cocta vtebatur. De faucium tantum dolore conquerebatur: labia exulcerata quoque erant. Gargariſmate colluebat os: & labia illinebat mucilag. ſ. cyton.

Duodecimo febris die, appetitus rediit. Et ſic reſtitutus eſt. Durauitq; hic febris proceſſus per dies duodecim.

Continuæ putridæ febris longioris,

HISTORIA IIII.

CVM anno Christi Saluatoris 1568. ætatis annum superassem trigesimum primum, praxeosq; Medicæ causa à pluribus accersitus, in varia me loca sæpissime conferrem, victuque vterer inordinato & vario; tandem vltimo Martii, in castrum vicinum vrbi nostræ equitans, cum frigus repentinũ irrueret, ventusq; frigidus flaret ningeretq;, egoq; nihil tale suspicatus leuiter indutus essem, adhæc flumẽ equo transiens profundum admodũ, pedes madefecissem & refrigerassem: quo nomine toto die horrore concutiebar, frigoreq; domum rediens afficiebar, post cœnam oscitatio & pandiculatio insolita me exercebant, horrorq; inuadebat, quem calor præternaturalis noctu, cum capitis dolore, subsequebatur.

Altero die, qui primus erat Aprilis, etsi toto corpore lassus, & membris veluti conquassatis essem, tamen vt ægros inuiserem, domo egressus sum: verum mox à prandio febris, illiusque accidentia manifeste se exerebant, noxque secuta admodum inquieta fuit.

Tertio die, calor intensus, capitis dolor, sinistri lateris vehemens dolor, & in dorsi regione immensus, summaque inquietudo.

Clystere admisi, quod tale fuit: ℞. herb. emollitiu. an. m. j. beton. m. ß. betæ m. ij. fl. cord. chamom. an. p. j. s. fœnic. ℥. j. furf. p. j. fiat decoct. diss.

diss. in lib. j. suc. mercurial. ℥. j. cassię cum sena. ℥. ß. mellis viol. ℥. j. ol. viol. ℥. ij. salis parum, fiat clyster. Verum cum illud diutius retinere minime possem, citra fere excrementorũ permistionem denuo redditum fuit.

Quarto die, perseuerante febre, de venæ sectione consultabatur. Verum cum nunquam venam aperuissem, potius vt clystere repeteretur consensi: vnde deiectio per aluum mediocris subsequuta.

Quinto, febris augebatur, sub vesperam exacerbatio illius manifesta.

Sexto, nulla febris remissio. Accedebat summa debilitas, ita vt ex leui commotione animus etiam deficere inciperet.

Septimo, paroxysmus denuo febris se prodebat, præsertim in siti intolerabili, & calore adurente, à quo etiam cuticula findebatur, & in multis locis abscedebat. Mens quoq; in quibusdam functionibus aberrabat.

Octauo, febris illiusq; accidentia in eodem persistebant.

Nono, ante lucem redibat paroxysmus, calore, inquietudine, doloreq; dorsi admodum affligens. Quo peracto, febris nonnihil remisisse videbatur: dolores tamen capitis & dorsi non cessarant, illisque iam cardialgia, & frequens ex defluxione accedebat exspuitio, & sub vesperam summa imbecillitas. *Defluxio.*

Decimo, mane somnus breuis: circa meridiem denuo paroxysmi indicia, quæ tamen circa

horam tertiam pomeridianam mitigabantur; maculæ tamen pulicum morſibus non abſimiles hinc inde erupiſſe conſpiciebantur, & me aſtanteſque Medicos terrebant. Iniectum ſub veſperam clyſtere fuit ſupra ſcriptum, in quo bened. lax. ℥. ß. cum cæteris diſſoluta fuit: poſt cuius operationem admodum vires proſtratæ erant, ſed ſomnus ſubſecutus placidus, ad nouam horam veſpertinam vſque durauit: poſt quem nox erat quietior.

Vndecimo, mane inquietus, inſomnis: vrina intenſe rubra, & craſſo ſedimento. Sub noctem denuo febris aderat exacerbatio: ſitisq; me ſupra modum affligebat.

Duodecimo, vires deiectæ: hora decima ante meridiem, ſanguis è naribus fluebat: paroxyſmus poſt meridiem reuertebatur, cum ſumma inquietudine. Nocte appropinquante clyſtere denuo repetitum fuit, à quo frequens deiectio, noxq; paulo moderatior.

Decimotertio, ſomnus ad vndecimam horam matutinam vſq; perſeuerans. Sub veſperam rediit Exacerbatio omniũ grauiſſima, cui acceſſit delirium, cum prius mens fere ſemper conſtaret: ſed leue, in quo ſiniſtrum latus, capitisq; ſiniſtra ſedes, quæ toto morbi progreſſu ſolummodo dolebat, tantum affecta, eaq; à ſana amputari, ſicq; morbũ ſanari poſſe mihi videbatur, illud à me referebatur. Quæ animi abalienatio, cum inquietudine ſumma copulata, magnum terrorem aſtantibus incuſſerat: cum tamẽ paro-

xyſmo

xyſmo remittente, quem criticũ fuiſſe ſuſpicor, quod reliquum erat noctis quietè traduxerim.

Decimoquarto, dormiui ad decimam vſque, omniaq́; hoc die accidentia meliora erant, vrinæq́; concoctæ nonnihil, admodumq́; copioſæ: etſi calor adhuc perſeuerans, imperfectam criſin fuiſſe demonſtraret, qui ſub veſperam quoq; mitior erat. Cum flatus multi erumperent, venterq́ue murmuraret, ſuppoſitorium commune ex melle & ſale intruſum fuit, quod vehementer angebat, nihilq́; quàm ſcybalon duram promouerat: nox quietior, nec inſomnis.

Decimoquinto, laſſa & conquaſſata erant membra, febrisq́; vix amplius grauiora alia apparebant indicia. Sub veſperam Enema iterum iniectum. Somnus mediocris ea nocte.

Decimoſexto die, poſt ſomnum matutino tempore erupit ſudor; diesq́ue & nox ſequens moderatæ ſe habebant; vti & diebus ſequentibus. Quibus vt aluus reſponderet, clyſtere aliquoties repetitum fuit, cum ſuppoſitoria ægre ferrem: Remiſerat quoq; capitis dolor, ſed in grauedinem conuerſus erat, cum auditus difficultate, & tinnitu aurium. Corpusq́; admodum conſumebatur, adeo vt etiam vnguium radicibus exſiccatis, veſtigia impreſſa, in vnguibus poſtea creſcendo emergentibus apparerent. Femoris quoq; exterius latus ſtupebat, ſtuporq; illius loci poſtea nunquam integer deſiit.

Vigeſimo primo morbi die, aluus ſponte ſoluta eſt, ſudoresq́; frigidi poſt ſomnum, ſed in ſi-

nistro tantum latere: quo loco etiam caput prius semper doluerat, diebus aliquot erumpebant, vnde magna sequebatur totius corporis imbecillitas. Quintoq; ab hoc die è naribus sanguis fluxit, & screatu fœda exspuebatur materia. Qua perseuerante, duobus diebus postea syr. diaser. ℥.j. cum syr. ros. simpl. sol. ℥. j. permixti assumsi. Cuius vsu primo scybalon durissimum, quod diu substitit, magnoq; conatu vix reddi potuit: dein alia multa, quatuor vicibus excreui. Et postquam diem vnum quieui, rursum syr. diaser. ad ℥. j. ß. sumsi: vnde dura quoque excrementa ab initio, mox vero pituitosa etiam copiose vndecies reddita fuerunt.

Sequenti die, qui trigesimus morbi erat, penultimusq; Aprilis, appetitus cibi denuo rediit, adeoque inualuit, vt vix quater in die cibum sumendo satiari posset. Vinum, quod paulo ante bibere tentabam, cum prius aquam coctam, lacque amygdalinum toto morbi decursu tantum bibissem; & cum primum gustaram, non sapiebat, paulatim denuo placere incipiebat. Corpus, quod hactenus continuo lecto instratum erigi nequibat, sensim attollere cœpi: dein &, sed primum adminiculo astantium suffultus, mox solus etiam, incedere, tandemque rursum ambulare; donec septimanis in morbi huius decursu & declinatione absumtis sex, circa Maii medium denuo ad templum primum Deo gratias acturus, quod anno *64*. in sæuissima peste regnante me præseruarit, & nunc ex grauissimo

morbo

morbo liberarit, prodirem, & ad consueta munia laboresq; Medicos redirem.

Ardentis seu causonis febris,

HISTORIA V.

NOBILIS quidam, à teneris crapulæ deditus, hac æstate ex Alsatia in Thuringiam profectus, illicq; aliquamdiu genio indulgens, ab eo loco iterum discedens cum suo comite alio Nobili, donum accepit à quodam terram quandam; quam qui sumeret tutus à veneno esset, is qui donum dederat, prędicabat. Domum ambo reuersi, & vim terræ illius experiri volentes, quilibet portiunculam, sicuti edocti fuerant, certo liquore dilutam biberunt, amboq; in febrem acutissimam inciderunt; qua alter mox exstinctus est; ille vero capitis dolore cum furore & æstu diuexatus, & insomnis penitus, consilio meo missa vrina & literis 19. Iulii vsus est.

Cum iam diebus aliquot ægrotasset, venam non aperuit: sed missi soporiferi sumsit mei ℈. j. dissoluti in aq.ros. Ex cuius vsu dormiuit, paululumque quietior factus, sicuti postea scriptis vxor semper de successu me commonefecit. Item ℞.syr.de cerasis domest. de fragis de ribes, meę compos.an.℥.iij.aq.ros.℥.ij.aceti pomorum ℥.ß. misce vtatur per se, & cum aqua cocta loco vini, à quo illum abstinere iussi.

Misi quoque saccharum ros. tab. vt loco manus Christi, quod vxor petebat, vteretur.

Epithema sequens cordi & pulsibus vt appli-

caret, scripsi: ♃.aq.ros.℥.iiij.aq.scabios.℥.ij.aceti ros.℥.j.ß.suc.pomor.℥.j.misce.

Sexto die postea, 25. Iulii, nihilo melius adhuc habebat in enarratis symptomatibus: vrina tincta, crassa; aluus constipata. Misi itaq; ♃.condit. citri purgantis ʒ.j. sumat. Et deiecit sine omni molestia. Item ♃.syr. de cerasis, de ribes an. ℥.ij. diacodii ℥.ß. aq. papau. ℥.j.ß.misc. capiat indies bis ad ʒ.j.

Vnguento populeonis noctu tempora inungat.

Quinto die postea, 30. Iulii, iterum misi Purgans citri vt prius: cum illud tantopere vxor commendasset.

Et quia primo Iulepo destituebatur, reiteraui: presertim cum se eo delectari & refici diceret: bonamq; illius quantitatem misi.

Vti & saccharum ros. tab. de nouo ordinaui.

Tertio post die 2. Augusti, remittente nonnihil calore, vrinæq; rubedine, cum de siti conquereretur & cardialgia, misi ♃. hydromel. acetosi ʒ.iiij. syr. de cerasis ʒ.j. permisce cochl.j. vel ij. cum aqua cocta, & bibat.

Item ♃.conf. ex ros. rubris siccis, in morsellos redacte, & cum spiritu vitreoli tinctæ, & aciditatem adeptæ. Item conditum cort. citri, vt illis frequenter vteretur.

Quinto deinde die, 7. Augusti, febris remiserat, sed superuenit catarrhus & tussis vehementissima; sicuti hæc frequenter in declinationibus febrium, præsertim versus hyemem in corporibus

Catarrhus. Tussis.

ribus

ribus cacochymicis, in quibus non licuit propter febrem acutam corpus sufficienter purgare; superuenire solent: eratq; omnino adhuc viribus prostratis.

Denuo itaque confectione de citro eum purgaui.

Tab. diatrag. frig. vt noctu cubitum iturus in ore contineret, misi. Item alias cum oleo anisi paratas.

Et victus ratione reficiente illum restaurare iussi: præsertim iusculo ex vino & ouis. Vinum quoque concessi.

Duodecimo postea die, non remittente adhuc tussi, misi hydromel maluaticum, vt aliquando de eo biberet, tum confortationis, tum excretionis causa.

Iussique vt tempore somni Diacodii compos. mei cochl. j. sumeret: & si non cessaret tussis, nec dormiret, media nocte alterum sumeret. Quod, sicuti vxor postea multis laudibus prædicauit, prima nocte tussim sustulit. Fuitq; sic ex periculoso morbo, ad trigintaquinque dies perseuerante, integre restitutus.

Tertianæ intermittentis febris breuioris,

HISTORIA. VI.

ALTERNIS diebus febrili paroxysmo corripiebatur Puella nobilis, iam nubilis.

Purgaui illam die quietis hoc pacto: ℞. rad. cichoreæ, dentis leon. an. ℥. j. rad. rhapont. ℥. ß.

absinth. chamædr. chamæpyth. an. ʒ.j.ß. fl. cord. p.j. fol. senæ ℥.j. s. anisi ʒ.j. infund. in aqua & vino, coq. parum in duplici vase: colaturæ denuo infunde rhab. ʒ.ij. cinam. ʒ.j. exprimat: bibat vnam dosin: alteram tertia post die, qua apyretos est.

Cum non remitteret, iussi in principio paroxysmi aquam sequentem bibere: ℞. aq. cichorii, centaur. min. gentianæ an. ℥.j. misc.

Denuo die febris transacto repetii potum aquæ huius.

Et pulsibus applicare iussi in vtroq; carpo sequens: ℞ cort. inter. nucis arboris, maceretur in aceto forti, & ligetur supra pulsus. Vnde nigra macula, & postea cutis excoriatio secuta.

Paroxysmus postea mitior fuit. Iussi tertio aquam bibere, & pulsibus sequens apponere: ℞. fol. thlaspi, bursæ past. plantag. contundantur cum sale & aceto, & applicentur.

Vix dum bis hoc facto, febris cessauit, ipsaq; sana facta est.

Tertianæ intermittentis febris longioris,

HISTORIA VII.

VIR, nondum quadragesimũ ætatis annum attingens, qui ante triennium quoq; febre tertiana laborauit, nunc iterum hoc mense Iulio eadem febre correptus est: quæ tunc in summo æstu plures inuadebat, & vehemens satis erat, non tamen diuturna.

Quarto itaq; Iulii, sub vesperam frigus sensit, & lassi-

& lassitudinem: noctu inquietè dormiens: post mediam noctem excitatus, calore præternaturali calebat, qui tamen matutino tempore remisit.

Altero die melius se habuit, prodiit è domo, nec dum de febre aliquid amplius suspicabatur.

Tertio die, in medio noctis paroxysmus nonnihil anticipans rediit, cum horrore aliquo, & subsequente calore illiusque accidentibus: eoq; finito sudauit.

Quarto, vocatus, cum liber à paroxysmo esset, mannæ ℥. j. ß. in iusculo pisorum exhibui: octiesq; deiecit.

Quinto, paroxysmus anticipans horas quatuor, illius initia hora decima vespertina inceperunt.

Sexto die, venam brachii aperuit: sanguis, qui primo effluxerat, inæqualis & impurus.

Septimo, præparatiuum iulepum hunc sumsit: ℞. syrup. de cichorea simpl. de endiu. simp. de absinth. an. ℥. ß. aq. cichoreæ, buglos. plantag. an. ℥. ß. fiat iulep. arom. puluere triasantali. Vesperi hora quinta paroxysmus incepit, cum horrore vehementiore & calore: ob quam causam multum bibit, & durante toto paroxysmo horis circiter septem, eo absoluto sudauit.

Octauo, denuo iulepum pro secunda vice assumsit.

Nono die, clystere summo mane ante paroxysmi aduentum iniectum fuit: ℞. rad. alth. ℥. j. ß. herb. maluæ, betæ, violariæ, endiu. lactuc. an. m.

j.hord.p.j.ſ.fœnic. ʒ.j. fiat decoct.diſſ.in col. lib. j.mellis viol.caſſiæ cum melle an.℥.j.ol.viol.ʒ.ij. ſalis parum.fiat clyſter. Bis deiecit. Cibum ſumſit. Hora prima pomeridiana quintus ſuperuenit paroxyſmus, qui paulo mitior fuit: eoq́; finito ſudauit.

Decimo, purgatione hac vſus eſt: ℞. caſſ.rec. extr. ʒ.vj. ſyr. roſ.ſol. cum infuſ.rhab. ℥.j.aq.endiu. & bugl.q. ſ. fiat potio. Copioſe excrementa ſubnigra, liquida, multis vicibus eiecit.

Vndecimo paroxyſmus mane exſpectabatur: verum nec horror, nec calor aut ſitis ſuperuenerunt; alteratus tamen nonnihil, & magis proſtratis erat viribus.

Duodecimo, vrina minus tincta: meliusq́; ſe habebat, noxq́; quieta magis fuit. Bibit vinum album aqua dilutum, ſicuti & prius ſemper in die quietis: in paroxyſmo vero aquam coctam, citra adiectionem aliquam.

Decimotertio, quia denuo alterationem leuem ſentiebat, Clyſtere reiteratum fuit: cuius vſu tamen parum deiecit.

Decimoquarto, quiete dormiuerat. Ne aluus conſtiparetur, iuſſi illum horis tribus ante cœnam ℥. j. ß.ſyr.roſ. ſol. ſimpl. recentis, cum aqua cocta diſſolutam bibere.

Decimoquinto, aluus ſemel reſponderat; appetitus rediit: bene dormiuit. Quia tamen vrina adhuc tincta erat: ℞. rad. cichoreæ ℥. j. rad. fœnic. ℥. ß.herb. abſint. ʒ. iij. chamædr. fl.bugl. borrag.an.ʒ.ij.ſ.aniſ.fœnic: an ʒ.j.ſummit.cen-

taur.

taur. ʒ. j. senæ ℥. j. agar. ʒ. iij. Zing. ℈. j. conq. infundatur in vino, stent per noctem sine decoctione: bibat sequenti mane. Quia sudores leuiter tantum prodibant, iussi, si hoc die prouenirent, bibere aquam endiu. & fumariæ.

Decimosexto, bibit vini illius haustum, & bene purgatus fuit, torminaq; aliqua sensit.

A decimoseptimo ad vigesimum vsq;, semel denuo vinum bibit, sudauit; lassus tamen nondum è domo prodire potuit, & die præcedenti ante cœnam paroxysmi denuo accidentia quædam in calore sensit. Ob quam causam vigesimo die iterum vinum sumsit, cui ℥. j. syr. cich. cum rhab. permixta erat. Excreuit biliosam materiam, & sub noctem calore denuo pręter naturali, leuiter tamē, correptus. Repetiit tertio ab hoc die eandem potionem, & ter iterum deiecit.

Verum cum nondum perfecte sanus, de capitis dolore & lassitudine conquereretur, vrinæq; biliosæ cernerentur: ad præparationem materiæ obstructionesq; soluendas, iulepum hunc duabus matutinis bibit: ℞. syr. de duabus radd. de endiu. simp. de cich. cum rhab. an. ℥. j. aq. centaur. endiu. bugl. an. ℥. ij. bibat duabus vicibus. Dicebat huius vsu calorem & sitim, quibus adhuc nonnihil molestabatur, cessasse.

Vt purgaretur, post præparationem sumsit seq. potionem ℞. rhab. ℈. iiij. spicæ ℈. ß. infund. in vino prius præscripto purgante, & in expressionis. ℥. iiij. diss. el. de suc. rosᷓ. ʒ. j. misc. bibat.

Deiecit ante prandium sexies, & sub vesperam bis, & sequenti die natura denuo aliqua corporis commotione, & veluti cum paroxysmo febrili, vti sæpe fieri vidi, ternas sedes valde inquinatas excreuit. Postea cum adhuc caloris preternaturalis vestigia aliqua hærerent, iussi conditum rad. cichoreæ mane sumere. Et ventriculi offensi causa, vinum absinthites interdum cum floribus buglossi bibere. Sicque paulatim restitutus, tertio postea die aëri publico se commisit.

Tertianæ intermittentis febris diuturnæ,

HISTORIA VIII.

ANNVM ætatis cum pene attigissem quinquagesimum, anno Christi 1586. quo febres passim regnabant, etsi ex spontanea lassitudine, & ad dormiendum interdiu intempestiua quadam inclinatione, multis exscreationibus, ardore ventriculi, quibus per æstatem infestabar, illuuiem aliquam in corpore redundare cognoscerem: quia tamen nimium tribuebam naturæ meæ roboti, adeoq; in aliis sanandis occupatus eram, vt propriam sanationem negligerem; accidit mense Augusto, vt in sæuam & diuturnam febrem inciderem; quæ hoc pacto incepit, meq; diu exercuit, peneq; confecit.

Augusti die duodecimo, cum ad generosum quendam ægrum proficiscerer eques, in itinere piscibus vsus cœnum redolentibus, nauseam inde contraxi, ructusque eundem cœnosum odorem

rem redolentibus frequentes edidi. Æſtu quoque bidui illius, quod antequam eò peruenirem, confeci, percitus, vehementer incalui: ita vt deinceps per dies octo, quibus generoſo ægrotanti adfui, male habuerim, appetitusq́; & cibi & vini deficeret, mihiq́; cardialgia aluiq́; profluuium, per quod cibus ſemicoctus, excrementaq́; ſubcinericia copioſe reddebantur, moleſta eſſent. Febrem itaq;, ne me apud exteros inuaderet & detineret, metuens, domum feſtinanter in ipſo calore meridiano propero; vnde ſitim contrahens, aquam frigidam in pago affatim bibi, ſequentiq́; die domum reuerſus, calens adhuc & laſſus, in labrum aquæ tepidæ, vt nonnihil reficerer, me confero: vnde ventriculum amplius affici, meq́; debilitari ſenſi. Quæ tamen per ſomnum nocturnum nonnihil leuata ſunt.

Verum ſequenti die, qui Auguſti erat 21. ſub veſperam, cum in horto arantias arbores inocularem, denuoq́; ex illo opere incaleſcerem, ne calor labori meo obſtaret, thoracem exui: ex qua repentina caloris repreſſione, præſertim flante vento frigidiuſculo, dolor in dorſi regione ſubortus, adeo moleſtare cœpit, vt à cœna ſurgere, & in lectum decumbere cogerer. Vbi ſtatim horror me corripuit, ſequente calore febrili, qui per totam noctem capitis & dorſi dolore, & ſiti inprimis me afflixit. Donec diluculo appropinquante paroxyſmus, qui primus erat, iterum ceſſaret: remanente tamen totius corporis laſſitudine, dolore capitis & ſiniſtri lateris, qui diebus

aliquot durabat; sequentiq; nocte, quæ nonnihil quoq; inquieta fuit, sudor paucus & tenax cum molestia potius, quam leuamine prodiit.

Secundus paroxysmus, tertia nocte, à prima, qua primus paroxysmus inuasit, eã supputando, rediit, & cum oscitatione & pandiculatione sine manifesto horrore incepit; sed calore illiusq; accidentibus, grauius adhuc quam prior me affecit. Sequentiq; primum die, horis duabus ante meridiem, cessauit; sudorq; mox erupit, sinistri præsertim lateris: (qua parte & caput tantum dolebat, & coxa sinistra stupebat: sicuti prius, cum febre continua ante decem & octo annos laborassem, idem mihi in sinistra parte accidisse, in illo casu describendo ostendi) qui & sequenti die adhuc perseuerauit, copiosiusq; inter dormiendum profluebat.

Tertius paroxysmus, quinto die noctu denuo reuertebatur, immitisq; admodum erat, & ad sequentis sexti diei horam octauam matutinam vsq; perdurabat. Quo finito, sudor emanabat adeo copiose, vt decies & octies indusiũ madens detractum mutatumq; sit. Cuius copiam potus aquæ coctæ in paroxysmo, mensuram vnam excedens, sine dubio quoq; procurarat.

Quartus paroxysmus, die septimo nocte media inuasit, cæterosq; præcedentes sæuitia adhuc amplius superauit, & ad octaui diei horam septimam matutinam vsq; perseuerauit. Quo finito, post somnum sudor tanta copia hoc die & sequente nono profluxit, vt vigesies linteamina indu-

indusiaq́;renouata sint. Nec mirum, cum ad sitim pellendam duæ aquæ mensuræ in paroxysmo, vt & postea aliquoties, exhaustæ fuerint. Licet autem sudor vix inducias daret, clystere tamen iniectum fuit: quod duas deiectiones admodum biliosas promouit. Ab eoq; tempore cephalalgia, quæ à principio morbi ad hunc vsq; diem, non solum in paroxysmo, sed & extra hunc adeo punctionibus sæuis infensa erat, vt caput (quod leuamen aliquod adferre videbatur) arcte fascia continuo vinctum esset: tunc adeo euanuit, vt reliquo morbi tempore, nunquam dolore aliquo insigni se amplius manifestarit; nec in sudoribus diuturnis, in quibus, ne impedirentur, caput bene tectum & obuolutum esse oportuit, aliter quam pulsu arteriarum in auribus & temporibus sonante, citra doloris sensum tamen, molestiam aliquam præbuerit.

Quintus paroxysmus, die nono in principio noctis, hora nona, cum rigore iam apertè corpus concutiente, vti & deinceps, præcedente semper oscitatione & pandiculatione, incepit, & ad quintam horam matutinam diei sequentis vsq;, qui decimus erat, permansit; eumq́; sudor more solito, totum corpus madefaciens, excepit: qui & tunc, vti & prius, & postmodum aliquot paroxysmorum vicibus, fere ad id tempus, quo paroxysmus denuo appropinquabat, perdurare solebat; & cum eum facile perferrem, nullã offensam parere. Licet adeo prostratis essem viribus, vt nec in die quietis diutius erectus sedere aut stare

aliquo modo possem, sed tunc quoq; lecto prostratus iacerem.

Sextus paroxysmus, die vndecimo, hora quarta pomeridiana incepit, priorem horis quinque anticipans, & ad horas septem perseuerauit, mediaq; nocte desiit: cui quies & sudor postea successerunt. Die sequenti duodecimo morbi, qui primus erat Septembris, purgans hoc pacto sumsi: ℞. rhab. infusi in aq. endiu. & exp. ʒ. j. syr. ros. sol. simp. ℥. j. ß. misc. fiat potio: cuius vsu septies biliosas lenta pituita permixtas egestiones reddidi.

Septimus paroxysmus, die decimotertio, horas quinq; denuo anticipans, circa meridiem superuenit, & ad septimam horam vespertinam vsque sæuiit: sequente mox somno, sudoribusque consuetis.

Octauus, decimoquinto die, nona hora matutina principium sumens, iam quatuor horis tantum præcurrebat, & septem quoq; horis circuitum perficiens, quinta hora pomeridiana finem habuit; tempusq; quietis somno sudoribusque, vt & prius, consumebatur. Quo tempore pituitæ copia à capite defluens, screatu multo reiiciebatur, & sicuti prius, victus tenuis, cum appetentia prostrata esset, exhibebatur: potusque loco nunc aqua, nunc lac amygdalinum propinabatur. Decimosexto die vndecim deiectiones per aluum sponte subsequutæ, plus alleuiarunt, quam debilitarunt.

Nona accessio, decimoseptimo die sexta matu-

tina

tina hora inuadens, tresq́ue ſolum horas antici-
pans, horasq́; non plene ſeptem adimplens, cir-
ca meridiem ſoluta eſt; ſudoresq́ue ſequuti ſunt.
Decimooctauo die, ob biliosi humoris copiam,
ex pręgreſſa alui ſpontanea ſolutione excretam,
conſilium capiens, plus illius ſupereſſe, denuo ſic
me purgaui: ℞. rad. cichoreæ ℥. j. abſint. ʒ. ij. fl.
cord. an. ʒ. j. fol. ſenæ. ℥. j. rhab. el. ʒ. ij. infund.
in vino albo tenui. Cuius infuſi cum portionem
tantũ aliquam ſumſiſſem, ſexies bilioſam lentam
& viſcoſam excreui materiam.

Decima acceſſio, decimonono die, hora ter-
tia matutina, tres horas, vti & prior, anticipans
ſuperuenit, ſeptemq́; horis, remiſſiore quidem
calore, ſiti tamen non minore quam prius, cur-
ſum ſuum perfecit, horaq́ue decima ante meri-
diem deſiit. Vires hoc die ob morbi diuturnita-
tem admodum deiectæ erant, donec ſudore die
ſequenti copioſe emanante, ſe parum iterum re-
colligerent.

Vndecimus paroxyſmus, vigeſimo primo die,
circa medium noctis reuerſus hora prima, tresq́;
iterum horas præcurrens, ſeptem peractis horis
ſeptima hora matutina deſiit. Calore & hic mi-
tius, etſi ſitis minime remitteret, ſe habuit. Poſt
meridiem denuo infuſi prioris hauſtum ſumſi,
terq́; deieci.

Duodecimi paroxyſmi principium non in
tertium diem, vti hactenus factum, ſed ſequentis
alterius diei vigeſimi ſecundi finem, horam ſcili-
cet noctis vndecimam, incidit; tot anticipatio-

nibus eo vſq; progreſſa febre, vt iam in fine alterius diei paroxyſmus inciperet, antequam principium tertii diei attingeret: in quo tamen horis quinq; peractis deſiit. Quo circuitu febris eo vſq; facto, vt in idem tempus, quo ab initio inceperat febris, rediret; mutatio quoque illius in eo, quod in calore mitior, quam prius vnquam fuerit, patuit.

Et deinceps quoq;, licet paroxyſmorum aliqua indicia, præter paroxyſmos abſolutos duodecim iam enarratos, decies & nouies adhuc, ad diem morbi vſq; ſexageſimum, quo febris integre deſiit, tertio fere, interdum, ſed bis duntaxat, mox altero die, ſe proderent: imperfecti tamen leuesq; hi erant, qui nullo rigore caloreve eum excipiente inſigni, nec ſiti magna, quæ in prioribus omnibus paroxyſmis intenſiſſima erat; ſed ſola oſcitatione, pandiculatione, frigore extremitatum, ſubſequente leuiuſculo interdũ calore, accidentibus hiſce in principio magis conſpicuis tandem vix apparentibus, ſenſimque remittentibus & ceſſantibus, ſe manifeſtabant. Quos tamen ſudores, ad extremam vſq; febris ſolutionẽ perſeuerantes, ſemper ſequebantur. Adhæc, nec febris hæ reliquiæ horam aliquã certam amplius in inuaſione, vel anticipando, vel cunctando, vel eandem horam attingendo, vti prius dum perfectæ eſſent acceſſiones, ſeruabant. Quod vt in hac mea febre diligenter, ſic & in aliorum innumeris febribus, tertianis & quartanis, plerunq; accidere obſeruaui, febrium paroxyſmis, mani-

manifestis cessantibus, eiusmodi febrium rudimenta aliquoties redire; interdum & diu, sicuti & mihi accidit, qui paroxysmos integros mutilatosq;, antequam febris hæc autumnalis tertiana, quam periculosam & longam Hipp. quoq; esse testatur, cessaret, triginta & vnum sustinui, perseuerare: & quo minus æger, licet non amplius decumbat, integre ad se redeat, impedire: nonnunquam & vt recidiuam patiatur, vel aliis morbis tentetur, procurare.

Quod & mihi ex parte hoc tempore, quo febris reliquię supererant, accidit, vt licet tunc è lecto assurgere, & sedere aliquamdiu, mox etiã in conclaui deambularę, tandẽ etiam legendo, scribendo, munia aliqua obire possem; cibum quoq;, quem prius respuebam, nunc admitterem, etsi quæ solidiora erant, ab initio magna difficultate deglutirẽ: mox verò auidissimè, fame insatiabili laborans, expeterem assumeremq;: tamen defluxione à capite in fauces delabente, screatũq; excretionemq; pituitæ continuò mouente, ventriculiq; dolore semel atq; iterum infestabar, orisq; sæpe accedebat siccitas & gustus ingratus; membraq;, & inprimis pedes, non solum lassa & conquassata erant, sed & dolebant, totumq; corpus marcore cõtabescebat. Quibus, sicuti & cæteris febris remanentiis, vt obuiã irem, etsi natura per sudores cõtinuos, ad extremũ vsq; morbi, suũ egregie faceret officiũ, aluusq; sponte plerunq; responderet: tamen vt naturę suppetias, ad illuuiẽ quæ in venis meseraicis restabat tollendã, ferrę,

Defluxio.

post paraxysmum decimumquartum, Infusum vini, quod post nonam & vndecimam accessionem biberam, tertio nunc repetii: vnde quater ea die, & sequente bis, biliosam acremq́;, quæ & podicem adurebat, deieci materiã. Quæ & sponte duabus vicibus post paroxysmum decimumsextum, sequentique die iterum bis egesta fuit. Cumq́; post decimum septimũ paroxysmum aluus constricta esset, syr. ros. sol. ℥. ij. aqua dilutas bibi, aluusq́; bis excrementa, tamen minus tunc bile diluta, sed lutum referentia, reddidit. Et cum deinceps quoq; purgatione opus esse viderem, post vigesimum paroxysmum haustum sequentem sumsi: ℞. syr. ros. sol. cum infus. rhab. agar. & senę ℥. j. syr. ros. sol. simp. ℥. j. ß. diluantur aqua. Sedes sequutę copiosę septem, quę & plurimum profuerũt, naturaq́; sic excitata die paroxysmum vigesimum sequente, quatuor spontaneas, & post vigesimum secundum tres alias mouit deiectiones. Quæ & post modum per se, nullius medicamenti opera, alternis diebus naturaliter procedebant, in fine tamen morbi difficilius, ob excrementorum duritiem, quæ conualescentibus talia fieri solent, reddebantur.

Sed & cum post trigesimum vnum, eumq́ue postremum, & qui vix cognoscebatur, paroxysmum, nullius amplius illius nota sequeretur, nec quidquam residui amplius deprehenderetur, corpusq́; prius emaciatum, iam denuo ad pristinam integritatem rediret, habitiusque fieret: tamen distentio ventris, pedum tumor, lassitudo vehe-

vehemens, domi adhuc me continebant. Donec corpore prius rursum purgato, sudoribusq; non solum spontaneis, sed etiam assumptione rob de samb. & stuphis bis repetitis, coactis excrementis tenuioribus ex habitu corporis elicitis absumtisq;, penitus sanitati restituerer: quod circa principium Decembris primum, cum à 12. Augusti febri correptus, decem septimanarum spatio ægrotassem, Dei optimi gratia, per bonum regimen, & diligentem nec nimis operosam curam, me regente, tandemq; liberante, accidit.

Quartanæ intermittentis febris,

HISTORIA IX.

ADOLESCENS, annos 24. natus, mense Augusto horrore febrili correptus, sentiebat circa hypochondria tensiones, vrinæ crudæ erant.

Vocatus, iussi inungere regionem sub vtroq; hypochondrio, atq; vniuersum ventrem, ol. nardino & chamom. Finito paroxysmo vrinæ nigricabant. Suspicabar mox itaque Quartanam esse febrem.

Dein sequenti die constipatio aderat, rugitus sub hypochondriis, & distentiones. Dedi itaque sequentem potionem: ℞. cathol. ℥. iiij. diaphæn. ʒ. ij. confect. hamech. ʒ. j. syr. de cich. cum rhab. ℥. j. syr. ros. sol. ℥. j. cum aq. bugl. & absint. fiat potio. Bibit tantum mediam partem, me inscio: quare nihil deiecit.

Tertio die, cum venam incidere vellem, impeditus fui: cum enim à prima potione non deiecisset, iam alterã sumserat, quæ nihil quoq; promouit. Cum autẽ torminibus angeretur, sub noctẽ suppositorium indere iussi: cuius vsu bis deiecit.

Quarto die, febrilis paroxysmus rediit. Itaq; quartanam esse iam certo pronunciaui, diuturnitatem morbi, nisi obtemperaret, prædicens: quæ nisi ante solstitium hyemale tolleretur, ad Veris tempus vsq; durare soleret.

Finito paroxysmo, sequenti die clystere ordinaui: ℞. maluæ cum toto, violariæ mercurial. an. m. j. ß s. lini. ℥. j. s. anisi ʒ. iij. flor. chamom. p. j. hord. cicer. rub. an. p. ß. fiat decoct. & in lib. j. dis. mellis viol. ℥. j. bened. lax. ℥. ß. ol. chamom. ℥. iij. salis. ʒ. ij. fiat clyster: detur summo mane.

Et mox totus venter ol. chamom. & nardino inungatur.

Cum diutius clyster moram traheret ad horas aliquot, anteaquam redderetur, suppositorio exhibito illius excretionem promoui.

Quo facto, venam lienarem dictam aperuit, bonaq́; sanguinis portio educta fuit.

Altero die hoc modo eum restauraui: ℞. cons. bugl. vtriusq; an. ʒ. j. capiat.

Aduentante tertia accessione, quæ anticipabat, & grauior cæteris, vti solet, erat, dedi initio paroxysmi: ℞. aq. fl. centaur. & rad. gentia. an. ℥. j. iulep. ros. ℥. j. ß. misc. bibit, & finito paroxysmo plurimum sudauit.

Cœperunt altero die hæmorrhoides intume-

scere;

sere; quod ille suppositorio indito acceptum ferebat. Et quia constipatus erat, & causam mali in meseraicis esse (prout ego eam illic latere docui) scirem, clysteribus potissimum vtendum censens, denuò tale præscripsi: ℞. maluæ, violariç cum toto, an. m.ij. mercurial. betæ an. m.j. s. lini ʒ.j. fl. chamom. p.j. s. anisi. ʒ.iij. furf. macri p. j. hord. integri p. ß. fiat decoct. in col. lib. j. diss. suc. mercurial. ℥.ij. bened. lax. ʒ. vj. mellis viol. ℥.j. ol. communis ℥.ij. salis ʒ.iij. misc. fiat clyster. Huius vsu maximam scybalorum copiam deiecit, mireque fuit alleuiatus.

Cum dies paroxysmi quarti instaret, qui grauissimus alias solet esse, in illius initio rursum iussi Iulepum priorem bibere, & spinam dorsi oleo chamom. & aneth. inungere. Fuitq; ille paroxysmus mitissimus, vt vix dum se febricitare cognosceret: circa finem tamen vehementer sudauit.

Sequenti die hoc exhibui Purgans: ℞. cathol. ℥. ß. conf. hamech. ʒ. iij. diss. cum iure cicer. addendo piperis gr. iiij. bibat. Purgatus optime fuit, multaq; flaua & fœtida deiecit excrementa.

Die paroxysmũ præcedente, sedit me iubente in balneo aquæ dulcis tepidę & bene postea dormiuit: donec post mediã noctem rudimenta saltem aliqua paroxysmi sese manifestarent.

Altero post die quieuit. Sequenti vero, qui paroxysmũ anteibat, clystere denuo sumsit prius ordinatum, deiecitq; purulentã & sanguinolentam materiã. Postea pulsibus applicui vnguentũ

populeonis cum telis aranearum. Et si forte paroxysmus superueniret, vt denuo iulepum biberet, iniunxeram: Verum cum non venisset, non eo opus fuit. Neq; postea amplius, febre penitus sublata, eum repetiit.

Iussi tamen, vt aliquando conf. rof. & bugl. vteretur. Sicq; præter spem sex tantum accessiones habens, à quartana liberatus est.

Tertiana duplicis intermittentis febris,

HISTORIA X.

INVADEBAT mulierem, quæ tempus, quo menstrua fluere solēt, iam prętergressa erant, sub vesperam compressio quædam circa ventriculi regionem, cum frigore extremitatum, subsequente calore, & dyspnæa, qua valde horarum duarum aut trium spacio augebatur; ita vt erectà sedere cogeretur. Vrina tincta, crassa; Pulsus intercidens, qui ad sex aut septem ictus aliquamdiu subsistebat. Hepar obstructum, & pulmones à defluxione infarctos iudicaui; adesseq; febrem, quæ sub vesperam in dies inuadebat; duplicem proin tertianam, quarum vna longe mitior altera fuit & breuior.

Empirici consilio venam aperuit, & purgans sumsit; à quibus tamen nihil alleuiata fuit. Et cum in peius omnia vergerent, appetitu prostrato & viribus; vocatus tertia primum morbi septimana, sequenti modo curam institui.

Venam aperiens, 13. Nouemb. incidens & pur-

purgans, bibere incepit: ♃. rad. cich. fœnic. lapatii mai. rotundi folii, an. ℥. ß. cort. tamaric. ʒ. ij. herb. absint. chamædr. an. ʒ. ij. summ. centaur. min. ʒ. j. fl. bugl. ʒ. j. ß. sem. fœnic. petrosel. an. ʒ. j. fol. senæ. ℥. j. ß. agarici ʒ. v. zing. ʒ. ij. turbith. ʒ. ij. conquass. pro mens. j. vini, bulliant parum in duplici vase.

Bibit per triduum mane, & sponte, nullo iubente, bis quoq; sub vesperam: & bene feliciterque in dies fuit purgata, biliosam & pituitosam egerens materiam.

15. Nouemb. ventriculi regionem iungere iussi cuius dolorem sentiebat: ♃. ol. de absint. nardin. an. ℥. ß. inungat.

Oris amaritudo. Et quia de oris amaritudine & calore conquerebatur: ♃. syr. de cyton. de ribes, an. ℥. j. ß. de agresta ℥. j. misc. capiat frequenter cochl. j.

19. Nouemb. vt melius purgaretur: ♃. vini præpar. vt supra, dosin vnam, quę adhuc restabat; infund. rhab. per noctem ʒ. j. cinam. ʒ. j. ß. express. bibat cras mane.

Cardialgia. Dyspnæa. 20. Nou. vehemens erat paroxysmus, in quo de summa cardialgia & dyspnæa conquerebatur. Iussi itaq; fomentare regionem ventriculi ante cœnam: ♃. absinth. m. ß. rad. gal. cyper. an. ʒ. iij. maior. spicæ celt. an. m. j. ß. fœnic. ʒ. ij. s. coriand. ʒ. j. ß. conquass. decoq. in vino & aqua pro fotu.

Quia stertor audiebatur in pulmonibus: ♃. oxymel. scyllit. & simp. an. ℥. j. capiat freq. cochl. j.

21. Nou. iussi quoq; pectus inungere: ♃. vng. resumt. ℥. ß. ol. amyg. d. ℥. ß. misc.

Quia iam alternis diebus paroxysmus se tantum manifestabat, vnam febrem cessasse, alteram remansisse colligens, vt de nouo præpararetur, ord. 22. Nou. hunc Iulepum: ♃. oxym. e. simpl. syr. capill. ven. an. ʒ. vj. aq. tussil. & beton. an. ℥. j. misc. capiat mane & sero.

23. reiteretur Iulepus. Incepit melius habere, vrinæ in melius mutari. Paroxysmus febrilis anticipabat: iussi mature & parum admodum cibi ante noctem sumere.

26. Nou. in principio paroxysmi bibit hanc aquam: ♃. aq. tussil. centaur. min. an. ℥. j. suc. limon. ʒ. ß.

27. Nou. præparata materia, vt adhuc purgaretur: ♃. syr. ros. sol. cum inf. rhab. ʒ. vj. aq. ros. ℥. j. ß. aq. cinam. ʒ. ij. aq. fontis ℥. j. bibat vno haustu. Deiecit. Noctem quietam & sequentem diem habuit.

29. Vrina fere naturalis: mitior paroxysmus.

1. Decemb. quia alternis diebus adhuc exacerbabatur malum: ♃. syr. ros. sol. cum inf. rhab. ʒ. vj. el. de suc. ros. ʒ. j. ß. aq. cinam. Vini albi an. ℥. ß. aq. ros. & bugl. an. ℥. j. pro vno haustu. Deiecit aliquoties, & semel vomuit. Paroxysmus leuior: nox quietior.

Atq; ita sensim remittentibus omnibus conualuit.

Semi-

Semitertianæ, seu Hemitritæi,

HISTORIA XI.

ADOLESCENS nobilis Gallus, febre continua correptus est; non tamen adeo violenta, & indies nouo horrore superueniente, febris sentiebat exacerbationes. Vnde duplicem intermittentem febrem continuæ copulatam esse in hac hemitritæi specie, iudicaui. Præsertim vero dolor circa præcordia illum vehementer angebat, & singultus perpetuus molestabat, appetitu prostrato, & viribus deiectis.

Quorum causam circa præcordia, in venis mesaraicis & venę cauę ramis hęrere, vnde febris atque enarrata symptomata prodirent, ostendebam.

Dedi 20. Maii tabulam vnam el. diarrhod. purgantis meæ compos. Vnde bis deiecit.

Singultus

Sequenti die 21. Maii, cum singultus non cessaret: ℞. ol. amyg. d. ℥. j. ß. bibat cum iusculo. Postea clystere hoc iniiciatur: ℞. maluæ, atripl. violariæ, mercur. an. m. j. furf. p. j. s. lini ℥. ß. fl. cord. p. j. fiat decoct. in col. lib. j. diss. cathol. ℥. ß. mellis ℥. j. ol. viol. ℥. ij. salis parum: fiat clyster.

Tertio die, 22. Maii, cum singultus perseueraret & cardialgia, dedi potiunculam purgantem: ℞. syr. ros. sol. cum inf. rhab. ℥. j. ß. el. de suc. ros. ʒ. ij. cum aq. ros. & bugl. & pauca aqua cinam. fiat potio.

Nec post purgationem remittebat singultus:

dedi itaq; ſub veſperam vomitorium: ℞. rad. raph. ℥. ij. ſ. atripl. aneth. an. ʒ. j. fiat decoct. & in ℥. iiij. diſſ. ſyr. acetoſ. ſimp. ℥. j. ol. oliu. ℥. j. bibat, & fauces irritet digito vel penna. Vomuit: nec dum ſingultus remiſit.

Iuſſi ventriculi regionem fomentare, decoctione abſinth. in vino, addito pulu. garyoph. Item cruſtam panis madefacere in vino, & aſpergere pulu. garyoph. & ventriculo appol.

23. Maii, longioribus iam interuallis ſingultiebat. Dedi iterum tale vomitorium: ℞. ol. amyg. d. ℥. j. ß. ol. aneth. ʒ. ij. aq. nucum virid. ℥. iij. miſc. Bibit, & denuo vomitio ſequuta eſt.

Poſtquam ventriculũ inunxit ol. nucis moſc. Et ſumſit conſ. roſarum.

24. Maii, acceſſio febris ſatis valida: ventriculus adhuc inquietus. Dedi cubitum ituro ad ventriculi ſenſum nonnihil retundendum, & quia vigiliis vexabatur: ℞. ſyr. de papau. ʒ. iij. Iulep. viol. roſ. an. ℥. ß. aq. bugl. ℥. ß. fiat potio, bibat. Dormiuit, & ceſſauit tandem ſingultus.

25. Maii rurſum adeſt ſingultus, & acceſſio denuo ſuperuenit febrilis. Repetii clyſtere.

Et 29. iterum dedi potionem purgantem, quam 22. Maii ſumſerat. Bibit. Aqua purgatus melius habuit, ceſſante ſingultu; & febris acceſſio remiſſior erat.

Cæterum 29. Maii, febrilis paroxyſmus denuo ſuperuenit. In cuius principio vt ſudores mouerem, exhibui Iulepum: ℞. aq. fumar. & bugl. an. ℥. ij. adde parum ſacch. roſ. tab. Bibat. In de-

In declinatione febris ſudauit, beneque ſe habuit.

Verum 2. Iunii, non reuerſa eſt febrilis acceſſio, & pulſus remiſſior continuam quoq; ceſſaſſe demonſtrabat, ſed ſingultus iterum ſuperuenit, atq; immenſus tumor in ſiniſtro hypochondrio apparuit: quem ex inflatione ventriculi profectum dixi, & vt inungeret iuſſi: ♃. ol. maſtic. & menth. an. ʒ. ß. ol. nucis moſc. per expreſſ. ʒ. j. ol. ſ. fœnic. per deſtill. ℈. ß. inung. locus tumens bis aut ter in die.

Tumor in ſiniſtro hypochondrio.

Mediocriter cum iam haberent ſe omnia, niſi quod tumor perſiſtebat, & interdum adhuc ſingultiebat, 8. Iunii pilulas dedi: ♃. pill. aggreg. ʒ. ß. coch. ℈. ß. cum aq. cinam. fiant pill. Quæ egregiè profuerunt, ita vt non fuerim vocatus deinceps.

Ad 17. vſq; de tumore illo conqueſtus, qui non cedebat, & durus erat. Ordinaui itaq; hoc cataplaſma: ♃. rad. alth. ℥. ij. rad. lil. ℥. iij. abſinth. menth. cort. citri ſicci, an. ℥. j. maior. m. j. fl. chamom. melil. roſ. rubr. an. p. j. ſ. carui ʒ. ij. decoq. in vino, & piſtentur addendo far. ſiligin. ℥. ij. ol. de abſinth. nard. an. ℥. j. ß. fiat catapl. tepidum appl. tumori, & reiteretur bis in die.

Vinum hoc quoq; bibat: ♃. rad. enul. ʒ. ij. abſinth ʒ. j. ß. maior. ʒ. j. ſ. coriand. ʒ. ij. fœnic. ʒ. iij. conquaſſ. pro menſ. vini: bibat mane cum iuſculum ſumit.

21. Iunii, quia ſingultus denuo infeſtabat iterum purgaui: nam quoties purgabatur, remitte-

bat: ♃. pil. aggreg. & de rhab. an. ℥. ß. cum vino albo fiant pil.

Et sic postea conualuit.

Maligna continua febris Epidemia,

HISTORIA XII.

INTER morbos populariter grassantes, & in plures eodem tempore sævientes, non solum Basilea nostra, annis elapsis quibus vixi sexaginta, sexies peste, vti illic recensui, infestata fuit; sed & insuper ter, diuersis annis, dum Medicinam facio, (prius enim si quis fuit, non amplius memini) morbus, quem vulgus cephalalgiam, *Hauptvvehe*, à præcipuo in omnibus occurrente symptomate sic denominatus, quam-plurimos, & viros præsertim, atque inter eos robustiores potissimum, & qui crapulæ & ebrietati operam dabant; rarius mulieres, vix dum iuniores aut infantes, quibus tamen pestis magis insidiatur; inuadens, magnam cladem, sublatis fortissimis viris, præsertim anno septuagesimo secundo, quo triginta eodem fere tempore, & plerique ex illis post commune conuiuium eadem nocte, hac lue correpti è medio sublati sunt, vrbi nostræ attulit.

Qui morbus omnia febris continuæ putridæ secum adferens symptomata, sicuti in præcedenti libro expositum fuit: ab ea tamen virium subitaneo lapsu, & quod vti dictum, plures simul corripiebat, & plerosq; interficiebat, & quod macu-

culæ

culæ in multis ante mortem erumpentes perniciem morbi prodebant, & quod per contagium in vicinos, ſed tamen diſpoſitos tantum, ſerpebat, diſtinguebatur. Vti & à peſtifera febre, quod grauius quàm illa caloris accidentibus affligeret, nullus bubo vel anthrax in eo appareret, nec ſicuti dictum adeo vti peſtis in quoſuis, ſed intemperanter tantum viuentes, ſæuiret.

Qui hac lue peribant, ſecunda plerunq; ſeptimana, die morbi frequentius decimo, vndecimo, duodecimo; vix decimumquartum attingentes, extinguebantur. Qui euadebant, ſex ſeptimanarum ſpatio, anteaquam integre ſanarentur, opus habebant: in cuius medio fere tempore febris ſoluebatur, reliquum medium in ſuperuenientibus aliis accidentibus occupabatur, & ad recolligendas vires requirebatur.

Qui ſibi ab hac lue metuebant, hi meo conſilio præcauebantur purgationibus leuioribus ſæpe repetitis: adhæc ſanguinis detractionibus rite adminiſtratis: atq; exhibitis illis quæ putredinem arcent, & malignitati humoris reſiſtunt. Quorum exempla paſſim in libro Febrium inueniuntur. Adhibita ſimul viuendi ratione decenti, & in primis cibo potuq; moderato, temperato, nec vario.

Modum curationis, etſi in libro Febrium quoq; expoſuerim, exemplum tamen vnum curæ perfectæ in hoc quoq; caſu adiiciam.

Vir primarius quadragenarius, regnante

hac febre epidemia, postrema ante hoc tempus vice, anno octogesimo octauo, mense Iunio, horrore correptus media nocte; cum vehementer mox accenderetur, capiteq; doleret, summo mane me vocauit.

Anteactam ipsius vitam considerans, & quod febres tunc eiusmodi regnarent, & quod adeo deiectis esset subito viribus: Epidemium hunc morbum esse, periculosum ob id, astantibus amicis prædixi, & de delirio subsequuturo præmonui; illisque ægrum, si dies decem superare possit, victurum, sed tamen ante sex septimanas, vix citius ad pristinam sanitatem rediturum, exposui.

Cephalalgia.

Cum vrgeret dolor capitis, ipseq; ea nocte placentam rosaceam, qualis post extractionem aquæ rosatum in fundo alembici remanere solet, capiti apposuisset, iussi eam oxyrrhodino prius madefactam expressamq; sic applicare.

Vomitu infestante & nausea, vt iusculum biberet, quod vxor ad manum habebat, suasi, & digito immisso rursum illud paulo post euomeret: quod & factum est.

Volui Clystere iniicere; verum cum illud renueret, ne purgante exhibito venæ sectionem, quæ maturanda videbatur, cum plethoricus esset, retardarem, suppositorio communi aluum sollicitare iussi: vnde dura excrementa reddita sunt.

Nona hora matutina, vena brachii sinistri, quia eo latere caput dolebat, aperta fuit, & insignis

ſignis ſanguinis quantitas extracta. Poſtea iuſculum hordei ſumſit, aquamq; coctam loco potus bibit.

Sub veſperam, præparare materiam, & malitiam humoris retundere, maturare cæpi, cum in eiuſmodi morbis, quibus cor laceſſitur, non diu exſpectandum ſit, hoc modo: ℞. ſyr. de acetoſ. citri ℥. ij. ſuc. limon. ʒ. j. aq. ſcabioſ. ℥. j. ß. ſp. diamarg. fr. ʒ. ß. colentur bis terue, fiat Iulepus, bibat. Nox inquieta fuit, dolor capitis ſummus, in fronte & temporibus punctiones.

Altero die mane, vrina tincta, fœtida, parum confuſa, vt hypoſtaſis non diiudicari poſſet. Pulſus citus, magnus. Calor corporis acris vrens. Repetiit Iulepum mane, eundemq; tertio ſub veſperam.

Cephalalgię cauſa Frontale tale adhibui: ℞. fl. roſ. viol. nenuph. an. p. j. fl. lauand. p. ß. pul. tem. myrti, lactuc. an. ʒ. j. papau. albi. ℥. ß. farin. fabar. ℥. j. coq. in lacte, & contund. adde ol. roſ. & chamom. an. ℥. j. applicetur, ter in die renouando.

Supra pulſus in vtroq; carpo applicabatur Theriaca, addito pauco croco, garyophyllis, & granis iuniperi contuſis, & cum aceto roſaceo ſubactis. Ea nox grauis quoq; erat, augebaturq; morbus adhuc in dies.

Tertio die ſic purgatus fuit: ℞. rad. acetoſ. cichor. an. ℥. ß. ſcordii m. j. fl. cord. quatuor, & ſcabioſ. an. p. j. fol. ſenæ ʒ. iij. epith. ʒ. ij. ſ. aniſ. ʒ. j. fiat decoct. infunde in col. rhab. el. ʒ. j. ſpicæ

ʒ.ß. fiat expressio, dissolu. tripheræ persicæ ℥.ß. syr. de flor. persic. ʒ. vj. fiat potio. Qua operante, vt facilius perferret, iusculo refocillatus fuit: deiecitq; sine labore successiue quinquies. Licet quotiescunq; è lecto surgeret, animo fere deficeret. Nocte sequenti, vigilans, multa præter rationem loquebatur, corpusque hinc inde volutabat.

Delirium. Quarto die manifeste delirare cæpit, cum furore aliquo, vt etiam astantibus minaretur, quos tamen nouerat, vti & me; quem ac si armatus illum accessissem accusabat, è lecto continuo surgere, seq; induere conabatur: & nisi impediebatur, impetu quodam assurgens per fenestram vociferabatur.

Venam sub lingua aperuissemus: sed illud minime patiebatur; atque oxyrrhodinum capiti frequenter admotum detrahebat continuo; & abiiciebat.

Nihil quoq; præsertim medicamentosi, admittere volebat amplius, sed vinum omnibus modis efflagitabat, vt propinaremus. Itaq; vt eum falleremus, in aqua radix acetosæ decocta fuit: quæ præter qualitatem conuenientem sub rubro colore eam tinxit, ex quo vinum esse credidit. Verum falsus colore etsi pro vino biberet, mox tamen vinum minime esse deprehendit, nec amplius bibere voluit, donec permistione vini granatorum, & syrupo ribes, vinositatem aliquam aqua, coloremque magis rubrum acquirens,

quirens, illi placeret, eamq́ue pro vino sumeret.

Iuscula, & quæ illi offerebantur, nunc subito deuorabat, nunc effundebat, vel partem illorum abiiciebat.

Hac paraphrenitide quinto, sexto & septimo agitatus, hisce diebus nihil aliud assumere voluit, aut vt illi applicaretur, permisit. Ob quam causam cum dies noctesq́ue vigilaret, & inquietus esset, sexto die circa mediam noctem, ipsius aquæ, eo quo diximus modo præparatæ, syr. de papau. ℥. ß. permiscere iussi, & tunc sitienti exhiberi. Vnde cum mane sequenti dormiret, cucurbita interim magna cum multa flamma ceruicis regioni fuit adhibita; quam tamen mox excitatus excussit.

Septimo die, cum syrupum hunc repetere iuberem, & nocte media ℥. vj. sitibundo cum aqua propinarent, mane sequenti diei octaui somno iam magis obruto iacenti, pullum gallinaceum per medium sectum, cruentum & tepentem adhuc placide vertici capitis apposuimus; quem aliquamdiu anteaquam excitaretur, retinuit, moxq́ue excitatus cum terrore magnoq́ue clamore eum arripiens, cum manus cruore commaculatas cerneret, abiecit: qui veluti tostus erat, ab eoq; vapor, vti & à capite, manifestus effumabat. Quæ applicatio ita profuit, vt sub vesperam iam ad se redire, & rationi consentanea loqui, obtemperareq; monitis Medicorum animæ & corporis cœperit.

Sed quia ſupra modum debilis erat, atque ita deiectis viribus, vt vix moueri poſſet, quin animus deficere inciperet, febriſq; nihil adhuc remitteret: Iulepum frequenter illi propinandum hunc preſcripſi: ℞. aq. ſcabioſ. acetoſ. bugloſſ. an. ℥. j ß. aq. cinamomi, elicitæ cum aqua, non cum vino, ℥. ß. iulep. roſ. & viol. an. ℥. j. manus Chriſti perlati ℥. ß. miſc. capiat frequenter cochl. iij. vel iiij. per ſe, vel cum aqua cocta.

Quia iuſcula & cibos reſpuebat, lac amygdalinum vt biberet interdum conceſſi.

Hæc eadem nono die repetita fuerunt, qua fœdam materiam ſponte excreuit in lectum, ita vt diarrhœam, ne ſuperueniret, quæ plerumque in hoc morbo, ob malitiam humoris eo delati, dyſenteriam lethalem inducere ſolet, metuerem.

Epithema hoc cordis regioni admotum fuit, & pulſibus: ℞. aq. roſ. ℥. v. aq. acetoſ. ſcabioſ. bugloſſ. an. ℥. ij. aceti fl. garyoph. hortenſ. ℥. j. ſuc. citri ʒ. ij. pul. diamarg. frig. ʒ. j. garyoph. ʒ. ß. croci ℈. j. miſc. applicetur cum panno rubro chermeſino.

Plantæ pedum aceto & ſale frequenter fricabantur, atq; vniuerſa crura panno aſpero.

Decimo die, vt natura vel per vrinas, vel ſudores, criticam excretionem moliretur, manè ſequens propinaui. ℞. ſyr. de byzant. capill. veneris, de buglo. an. ℥. j. aq. polytrici cardui ben. an. ℥. ij. miſce.

Sub veſperam ſanguis è naribus fluxit, ipſeq; ſumme

ſumme inquietus & imbecillis, vti & tota nocte: in qua excitatus cum illum adirem, criſim adeſſe dixi, quam Hippo. teſtimonio nox grauis ſolet præcedere. Et licèt plerique mortem appropinquare crederent, egóque de euentu criſis eſſem dubius, cùm pulicares rubræ maculæ hinc inde diſperſæ, ſed latæ apparerent:

Verſus diluculum tamen vndecimi diei, cum iam eum animam agere putarent, placido ſomno obrutus obdormiuit: ſudorque, etſi detecto corpore nudus ferè iaceret, ex vniuerſo corpore promanauit, fœtido & hircoſo odore præditus: vti & vrina, quæ craſſam copioſamque in fundo vaſis deponebat hypoſtaſin, ſæpeque fuit reddita. Sudore aliquandiu manante, contuſis iuſculis, quibus iam non inuitus vtebatur, reficiebatur. Ad hæc congelata varia, aliaque reſtaurantia exhibita fuerunt, ſequētibus quoque diebus, quibus ſudores continuò ferè perſeuerabant, febriſque illiuſque accidentia à die duodecimo remiſerant.

Septimanæ tamen adhuc tres, anteaquam integrè reſtitueretur, vireſque priſtinas reciperet, abſumtæ fuerunt: quibus etiam in aliis accidentibus de nouo ſuperuenientibus vt defluxionibus, tuſſi, alui conſtipatione, emendandis occupati fuimus.

Pestilentis febris,

HISTORIA. XIII.

BASILEA inclyta, in qua ante annos sexaginta natus sum, & Medicinam annis iam pene quadraginta exerceo, Poliatriq; & Professoris Medici munus annis viginti septẽ obeo; etsi tum ob sitũ, tum structuram, tum munditiem, aere puro & salubri perfletur: sexies tamen peste, aliquandiu grassante, singulis fere decenniis, nunc citius nunc tardius redeunte, me viuente in eaque versante, infestata fuit. Cuius causam non minimam esse puto, quod, cum alibi, in vicinia præsertim, pestis viget, in nostram hanc vrbem, quæ nemini hospitium denegat, transfugere soleant; & per contagium, sicuti hactenus obseruaui, in ea hospitia vbi diuerterunt, eam primum transferre.

Prima, cuius ego recordor, anno Domini post millesimum, quingentesimum quadragesimum, quo æstas illa adeo ardens, quæ tantam vini copiam produxit, fuit: quo anno, vti & sequenti, pestilentia regnans multos depopulata est, ædesq; parentis inuadens sororem quoque meam è viuis sustulit.

Secunda, anno quinquagesimo minoris numeri incepit, & penè triennium durans, innumeros, & inter reliquos sororem alteram, aliosque quinq; ex familia nostra abripuit.

Tertia pestis, anno Christi sexagesimo quarto, quatuor annis supra decimum primum inuadens,

dens, quo tardius quam priores aduenit, eo & breuiori tempore, cum vix annum durarit, maiorem quam illæ, quæ diu regnarant, ſtragem edidit, aliquotque millia iugulauit. Quo tempore, cum iam annis ſeptem Medicæ praxi operam dediſſem, aliquot centenis peſte infectis adfui: quorum plurimi, inter quos & pater, mater, prouectæ ætatis, peſte ſæuiſſima correpti, tresque alii ex familia noſtra liberati & ſanitati reſtituti fuerunt.

Plerunq; tum aquis theriacalibus, mox eas ab initio ad ſudores mouendos exhibens, vſus. Quibus & Oſualdus Berus, octogenarius Medicus, & Promotor meus, piæ memoriæ, multa ſingularia tunc præſtitit: quas ex theriaca ſua, cui loco trochiſcorum de tyro, carnem ſerpentum noſtrorum vulgarium cœcorum putatorum, *Blindenſchleich* appellatorum, addebat, parabat.

Cumq; in variis antidotis experiundis, quid poſſent efficere, communicato quoque conſilio cum magno Geſnero, qui anno ſequenti peſte quoq; infectus obiit, ſicuti in epiſtolis ipſius ad me ſcriptis patet, multa tentarem; antidotusq; magna illa Matthioli à me quoq; rite, ex ſelectiſſimis ſimplicibus vndiq; acquiſitis pararetur: ea potiſſimum inde ad curationem multorum, felici ſucceſſu vtebar, illiusque præſertim infuſionem, ex antidoto iſta, cum aqua vitæ & ſyrupo citri paratam, vti in febribus dictum fuit, vnciæ vnius menſura in prima mox inuaſione exhibere, ſequentique die interdum repetere

ſolitus eram. ſicuti multis exemplis curationum, ſi ea retinuiſſem, demonſtrare poſſem: quod tamen ſuperuacaneum ferè eſſet; cum curatio in libro Febrium, quemadmodum in hac & ſequẽtibus peſtilentiis, à me vſurpata fuerit, ſufficienter propoſita ſit.

Quarta peſtilentia, annis duodecim tertiam ſequuta anno ſeptuageſimo ſexto, circa medium Auguſti incepit, & ſequenti anno ſeptuageſimo ſeptimo toto, & ſeptuageſimi octaui initio perſeuerans, nunc potentius, nunc remiſſius agens, damnum quoque non paruum attulit.

Quinta, paucis annis poſtea, anno ſcilicet octogeſimo ſecundo, in menſis Iulii medio inuadens, breuius, hoc ſaltem ſemi anno, & menſe Ianuario anni ſequentis regnans, pauciores, cum prior non ita diu antegreſſa vrbem noſtram admodum repurgaſſet, ſuſtulit.

Sexta, decennio poſt hanc, in fine anni nonageſimi tertii inchoans, & nonageſimo quarto toto anno vrbem peruadens, ad mille quingentos omnis ætatis homines interemit. Euaſerunt tamen quoque quamplurimi: quorum multi non alia cura, quàm quòd aquam theriacalem, quam in libro Febrium, in curatione Peſtis, tertiam vocaui, (quam tunc temporis in pharmacopolia omnia, vt ad manum ſemper eſſet, præſcripſeram) biberunt, vſi ſunt. Cuius ſucceſſum in peſte correptis in hoſpitali cum experirer, poſtea in cæteris quoque ſanandis ea plerunque vtebar. Quæ & ita innotuit, vt tunc vix

vix aliud in peste sananda adhiberetur remedium.

Cui tamen & aliæ quoque curandi methodicæ rationes in ægris, qui me accersiuerunt, aut mea opera vsi sunt, adhibitæ fuerunt. Inter quas vnam saltem exempli loco adiiciam.

Puellam nubilem, mense septẽbris peste correptam, vigesimo nono die accessi; quę cum horrore eam invaserat. Calebat admodum, pulsus febrilis, vrina nihil mutata, prostratis tamen subito viribus erat.

Propinaui illico sequentem potionem: ℞. aquæ theriacalis supradictę ℥.ij. el. de ouo ʒ.j. misc. Bibit, nec eam vomuit: quod pro bono signo habetur, multumque postea sudauit.

Sudore peracto, iussi vt cochleare vnum vel duo syrupi de limonibus, cum æquali portione syrupi de acetositate citri permixti, per se, vel cũ aqua cocta diluti, biberet, sæpeque vt reficeretur, repeteret: Iusculaque efficacia, contusa & congelata sumeret: lacque amygdalinum biberet.

Sequenti die bubo in inguine apparebat, anthraxque paulo subtus in femore erupit. Denuo igitur expulsiuam hanc potionem illi propinaui: ℞. aquæ theriacalis prædictæ ʒ.vj. Iulep. rosl.℥.j syr. de limon. ℥.ß. de agresta ʒ.ij. (ad robur ventriculo addendum, & vt haustum facilius retineret) misc. Bibit, rursumque sudauit.

Sudore peracto, tab. diamarg. frig. sumsit, moxque repetiit.

Epithema pulſuum & cordis regioni tale cum ſerico chermeſino admotum fuit: ℞. aq. roſ. ℥. ij. aq. ſcabioſ. acetoſ. an. ℥. j. aq. meliſſ. aceti roſ. an. ℥. ß. pulu. diamarg. frig. ʒ. ß. ſuc. pomor. ℥. ß. miſc. applic. ſæpeq; iteretur.

Anthrax.

Anthraci cataplaſma hoc impoſitum fuit: ℞. fol. ſcabioſ. pulpæ ficuum an. ℥. ß. contund. adde ol. lil. ℥. ß. miſce.

Tertio die, cataplaſmati pro anthrace, qui dilatabatur, laricea & vitellũ oui admiſta fuerunt.

Faucium ardor.

Et quia de ardore colli conquerebatur, hoc gargariſmate vſa eſt; ℞. aquarum plantag. ſolani caprifol. an. ℥. ij. vini granat. ℥. j. ß. ſyr. viol mellis roſ. an. ℥. j. miſc.

In vſu cordialium propinatorum admotorumque perrexit. Victuq; ſæpe & parum exhibito reſtaurabatur.

Quarto, cum adhuc periclitaretur potionem cordialem, & quæ veneni vim infringeret, talem exhibui: ℞. aquæ theriacalis vt ſupra, aquarum bugloſſi, ſcabioſ. calendulæ ſyr. de agreſt. an. ℥. ß. pulu. diatrag. frig. ʒ. ß. miſce.

Bubo.

Bubo interea admodum increuit, accedente rubore & mollitie: quem cum ad ſuppurationem tendere viderem, cataplaſma hoc, vt chirurgus applicaret, præſcripſi: ℞. herb. maluæ m. j. fl. chamom. p. j. ficuum ℥. ij. coq. piſtentur, adde pulu. rad. alth. ℥. ß. farin. ſem. lini & fænogr. an. ʒ. ij. vitell. ouorum numero ij. empl. diachyl. diſſoluti in ol. lil. ℥. j. ſalis ʒ. ij. fiat cataplaſma.

Ab eo

Ab eo tempore melius habere cæpit. Porrexit in vſu prædictorum remediorum, & ſequenti Iulepo: ℞. oxyſacch.ſimpl.ſyr.de limo.an.℥.j. ſyr.acetoſ.℥.ß.iulep.roſ.℥.j.ß.aq.cinam.℥.ß.ſpiritus vitreoli gutt.iij. camph. gr.iiij. miſc. vtatur frequenter.

Septimo die, quia pulſus erat debilior, rurſum hauſtum hunc bibit: ℞. aq.theriac. vt ſupra,℥.ß. aq. ſcabioſ.℥.j.iulep.roſ.℥.j.ß. bibat. Poſtea ſenſim cæpit conualeſcere.

Cura Anthracis, qui amplus erat, lobumque carnis nigræ continebat; & Bubonis, qui in abſceſſum, dein in vlcus conuertebatur, chirurgo commiſſa fuit.

Hæc ſufficiant exempli loco in medium protuliſſe: cum diuerſi curationum modi in libro febrium copiosè tractentur. Multos tamen, Deo per media operante, in quatuor peſtilentiis graſſantibus, quibus dum Medicus eſſem interfui, ægriſque innumeris adfui, tutuſque diuino numine euaſi, liberatos fuiſſe, bona conſcientia affirmare poſſum.

Hectica febris,
HISTORIA XIIII.

PVELLA generoſa, annorũ octodecim, febre cõtinua putrida aliquamdiu periculoſè laborarat: qua ceſſante, in declinatione morbi, etſi nulla febris amplius, vti prius, apparerent indicia, ipſaque cibos iam non inuita aſſumeret, &

circumire posset, vrinæque laudatæ essent; tamen non reficiebatur, sed lassa & prostratis erat viribus, corpusque emaciatum febre acuta, non in integrum restituebatur, sed potius consumebatur amplius, & cum scalam asscendebat, vel alioquin se exercebat; vti & post cibum sumptum statim incalescebat, corque arteriæque circa iugulum, colli latera & hypochondria pulsabant: reliquo quoque tempore pulsus concitatior naturali, citus, sed paruus erat. Quibus indiciis he-cticam febrem adesse, cordis temperamento à priore febre in calidius conuerso, deprehendi exposuique, & diuturnitatem periculumq; morbi, præsertim cum tenella prioríque morbo attrita esset, prædixi.

Signa hectic.

Ab initio mox occurrendum, cum si diutius perseueret, corpusque absumat, incurabilis sit, docui.

Et quia multis prius vsa erat medicamentis, dum febre acuta laboraret, eaque proin fastidiret gratioribus & delicatioribus vti coactus fui.

Victus rationem ab initio talem instituens; vt indies ter, hora scilicet decima matutina, tertia & septima pomeridiana, cibus illi exhiberetur, duorum saltem vel trium generum pro vna mensa: de quibus tantum solùm, quantum ventriculus optime ferre digerereque posset, assumeret.

Hæc autem erant quæ concedebantur. Caro caponis non antiqui, gallinæ iunioris, vituli, hædi, agni, percæ piscis & lucii iunioris; ritè præpa-

rata,

fata, nunc elixa, nunc aſſa: Oua elixa tremula: cancrorum fluuiatilium caudæ coctę: Leuiter omnia ſalita, & vixdum, vel tenuiſſimè ſaltem, aromatibus condita. Martius panis: amygdalæ: pineæ: excorticatæ & in aqua roſarum infuſæ. Paſſulæ, pro ſecunda menſa. Et poma, pyra, pruna, matura, ſiccata, prius cocta. Ex lacte amygdalino puls, cum butyro recenti parata. Panis ex farina tritici pura piſtus, non ſalitus. Oriza in iure cocta.

Iuſculis ex capone, additis caudis cancrorum aliquibus, paratum, bugloſſum tenerum adhuc, & portulacæ folia incoquebantur.

Vinum in prandio & cœna bibebat tenue, album maturum, ſaccharo addito dulcoratum, & aqua recenter deſtillata bugloſſę & portulacę dilutum.

Emulſionem ſeu lac ex amygdalis dulcibus additis pineis & ſeminibus aliquibus cucurbitæ recentibus, contuſis, expreſſum ad ℥. iiij. diſſoluti in eo ſacchari roſ. tab. ʒ. ij. alternis matutinis tepidum ieiuna bibebat, in eoque ad ſeptimanas vſque quatuor perſeuerabat. Neque enim lacte animalium vt vteretur, cum pulmo non affectus aliter eſſet, aut ipſa tantopere adhuc conſumta, neceſſarium eſſe duxi.

Altero die, quo lac amygdalinum non bibebat, confectione ſequenti vtebatur: ℞. conſ. fl. violarum, bugl. vtr. roſ. nenuph. ſcabioſę an. ℥ j. caulium lactucæ carnis cucurb. & citri ſaccharo conditarum, & ſiccat. vt ſolent an. ʒ. vj. ſp. diatra.

diamarg. frig. & diapenid. an. ʒ. j. ſyr. de portul. rectè præp. ex ſucco, ℥. ij. miſc. capiat ʒ. ij. pro vice.

Superbibendo ℥. ij. ſequentis Iulepi: ℞. ſyr. de portul. & de bugl. an. ℥. j. ß. iulep. viol. ℥. ij. aq. portul. bugl. & limacum & lumbricorũ terreſtrium, an. ℥. iij. miſc. vtatur.

Cordis regioni & pulſuum in vtroque carpo, ſequens ante ſomnum indies adhibitum fuit: ℞. ſuc. portul. buglo. violariæ, lactuc. ſimul expreſſ. an. ℥. j. ſuc. ſcabioſ. ℥. ß. ol. roſ. & nenuph. an. ℥. iiij. coq. ad ſuccorũ conſumptionem, addendo in fine ſucci citri vel limon. ℥. ß. adde mucil. ſ. pſilii, factæ cum aq. roſ. ℥. ß. ceræ albæ parũ permiſcendo: ſp. el. de gemmis, diamarg. fr. an. ʒ. ß. coral. cryſtalli ſubtiliſſ. pulu. an. ʒ. j. fiat vnguentum, quo cordis regio & pulſuum inungatur: vel fiat ceratum, & ſic applicetur.

Ne illuuies aliqua excrementorum congeſta nouum morbum aut febrem efficeret, mannæ ℥. j. cum iuſculo cicer. rubr. addito ſacch. cando, diſſolutam ſeptimanatim bibit.

Et diebus tribus poſtea clyſtere hoc ſemper iniectum fuit: ℞. iuris gallinæ, in quo flores cord. quatuor, & portul. recens decocta fuerint, lib. ß. lactis caprini quartarium j. diſſ. mannæ ℥. j. butyri rec. ℥. j. ß. vitel. oui j. miſc. fiat clyſter.

Peracto menſis ſpatio, cum non in deterius morbus vergeret, nec conſumeretur: iuſſi denuo per dies quatuordecim curam continuare.

Quo tempore abſoluto, cum vegeta eſſet, nec ſiti

ſiti præternaturali premeretur, inſeſſione in balneo humido eam menſis ſpatio, cum æſtas tunc eſſet, vti, vtile futurum dixi. Quod ſic parabatur: ℞. aq. pluu. vel fluu. ſi ea deſtitueretur, q. ſ. in qua decoq. maluam, bugloſſ. vtr. portul. violariam, fl. item chamom. Sedeat indies ante cænam horis duabus in eo tepidè.

Poſt balneum ſpina dorſi ol. amyg. dul. & violarum inuncta fuit.

His peractis, cum bene haberet, beneque colorata & habita eſſet, diſceſſit. Verum reuerſa ſub hyemem, neſcio quomodo ſe abſens gubernarit, in febrem, quæ tunc graſſabatur, pernicioſam incidit, menſeq; Nouembri exſpirauit.

Synochæ febris; defluxione in thoracem & pulmones comitata,

HISTORIA XV.

QVIDAM variis & multis negotiis iam ſenex inuolutus, diutius in aere frigido, & ventoſo moram trahens, 5. Martii horrore correptus & tuſſicula, nihilominus ſequenti die prodiit: vnde defatigatus & laſſus denuo horrore correptus, in febrem incidit, moxque de punctionis dolore in latere dextro conquerebatur: quem tamen tantum, cum tuſſiebat, ſentiebat, ſed admodum grauem & intolerabilẽ. Spumoſa primum exſcreabat: decubitus in latus ſanum vel dorſum conueniens illi, in ægrum vero latus moleſtus, & quem ferre, doloribus & tuſſi tunc concitatis, nõ poterat: erectusque ſedere cogebatur.

Defluxionem à febre synocha commotam, à capite in thoracis intercostales musculos decubuisse iudicaui, falsamque esse pleuritidem. Verum quia sequenti die subflaua nonnihil quædam exspuere, sed pauca atque admodum difficulter, cœpit partem humoris in pulmones quoque decubuisse iudicaui, & crudam peripneumoniam adesse quoq; dixi.

Catarrhus.

Altero die, cum primum incepisset catarrhus, & coryza quoque adesset, iussi noctu cucuffam gestare, sic paratam: ♃. rad. ireos ℥. ß. angel. ʒ. ij. maioran. rof. rubr. an. ʒ. j. f. coriand. ʒ. j. f. nigell. ʒ. ß. storac. cal. benzoin. an. ʒ. j. misc. fiat puluis. Pedes item noctu lauare decoctione saluiæ & chamom. in lixiu. sacculum item ex furfure, milio & fl. cham. cum vino lateri applicare.

Tertio manè illum inuisens, pulsus febrilis, vrina admodum tincta, ipseque admodum debilis & prostratus vti ex sua natura quoque imbecilliore constitutione præditus: & quia rugitus aderat ventris, dedi mannæ ℥. j. in iusculo dissol. & semel, sed copiosè deiecit.

Iussi decoctum ex passul. maioribus enucl. loco potus bibere, illique frequenter hunc syrupum permiscere: ♃. syr. de iuiub. de violis an. ℥. j. iulep. viol. ℥. ij. oxim. simpl. ℥. ß. misc. Venam, quia sanguinem nō spuebat, febrisque non adeo magna fuit, non aperui.

Lateris dolor.

Quarto, latus dolens hoc vng. inungebat: ♃. ol. chamom. amygd. d. an. ℥. ß. ol. irini. ʒ ij. vng. resumpt. ℥. ß. misc. Et quia vehementer debilis

erat,

erat, iulepum hunc dedi. ℞. iulep. viol. ℥. ij. oxysacch. simpl. ℥. j. aq. cinam. ℥. ß. manus Christi ʒ. ij. misc. Item pulsibus hoc epithema applicatum fuit: ℞. aq. ros. ℥. iij. bug. scab. an. ℥. j. aceti ros. ℥. ß. suc. limon. ʒ. ij. ß. fiat epith.

Tussis.

Quinto, licèt rarius, admodum tamē difficulter & cum dolore tussiebat. Dedi illi: ℞. dactyl. num. v. iuiub. sebest. an. p. x. rad. liquir. ℥. j. ß. capill. ven. m. j. sacch. q. s. coq. ad aliquam spissitudinem & continuò vtatur. Comedat hordeum mundum bene coctum, additis guttis tantum aliquot aceti; & pruna damasc. Item consummatum caponis propinaui. Tabulis item vsus diatra. & paratis ex succo violarum.

Sexto, remiserat febris; vrinæ tamen vehementer tinctæ. Et quia dolores punctorii in thorace & humero per vices acerbi aderant, & venter admodum fugitum ederet: dedi iterum mannæ ℥. j. cum iusculo: atq; octies deiecit ante prandium, sed citra laborem, & nonnihil alleuiatus, sumsit oryzam cum brodio coctam. Iussi pergere in vsu syrupi & inunctione pectoris. Nox quietior.

10. Martii, sine febre, dolorq; remiserat punctorius, solaq; restabat tussis. Continuabat syrupum & tabulas.

11. Tussis noctu molesta fuit: constipatio aderat. Dedi ℥. j. mannæ tertio cum iusculo. Eclegma item hoc ordinaui: ℞. pulu. diatrag. fr. ʒ. j. sacch. candi ʒ. ij. syru. de liquir. q. s. fiat loh.

Sensim ad se rediit.

Synochæ febris eryſipelate œdematoſo comitatæ,

HISTORIA XVI.

Rothlauff German.

Arthriticam hanc mulierem vetulam, de qua alibi, quæ toto biennio decumbebat, horror inuaſit menſe Decemb. ſubſequente calore febrili, cum delirio & virium proſtratione.

Altero die cruris dextri pars inferior rubebat, & nonnihil tumebat. Quare eryſipelas œdematoſum à febre ſynocha exortum eſſe dixi. Iuſſi more ſolito, cum ægrè remedia eryſipelati admoueri concedant, veteri linteo, intincto in croco, in aq. roſ. prius infuſo, crus inuoluere. Remiſit mox & febris & tumor.

Poſt octiduum rediit febris, ſubſequente vtriusq; cruris eryſipelate, maiori adhuc cum tumore. Illis quoq; ſenſim remittentibus.

Tertia vice denuo inuaſit febris, & crus ſiniſtrum (quod cum arthritide laboraret, ſemper magis altero afficiebatur) tantum tunc eryſipelate corripiebatur. Quod tamen mirum in modum totum, vna cum pedis ſuperficie, intumuit, & circa inferiora pedis vehementer inflammatum erat, cum intenſo ardoris & punctionis dolore: Ita vt neceſſitate adacta, topicorum vſum tandem ſponte efflagitaret.

Eryſipelas.

Iuſſi itaque illinere locum rubentem hoc linimento: ℞. ſuc. ſolani, plantag. an. ℥. j. ol. viol. roſ. an. ℥. ij. aceti roſ. ℥. ß. coqu. ad ſuccor. conſumpt. add. vng. popul. & de ceruſ. an. ℥. ß. camph. ℈. j.

ceræ

cerę albæ parum, fiat linim. illinat crus vbi rubet, & postea inuoluat corio canino.

Mitigabatur dolor & rubedo: sed post biduũ vehementer iterum recruduit malum. Itaq; quia spissius adhęrebat prius vnguentum, aliud præscripsi: ℞. suc. solani, plantag. an. ℥. ij. aceti ros. ℥. j. lariceæ dis. in vitello oui, q. s. album. oui num. j. ol. ros. viol. de nenuph. an. ℥. j. agit. probe, & illinat locum affectum.

Interea bibit cereuisiam loco vini. Atq; interdum de hoc Iulepo sumsit: ℞. iulep. viol. ros. an. ℥. j. ß. suc. limon. ʒ. ij. misc.

Quarto die, aperta sponte vena in imo cruris, vbi tumor maximè protuberabat, maxima copia sanguinis & saniei effluxit: idque aliquot diebus sequentibus, etiam in aliis vicinis locis tanto fluore, vt ab vniuerso corpore materiam per hanc viam expurgari cernere esset. Pedis tumor sensim subsedit, & continuato vnguento inflammatio cessauit.

Sanguinis fluxus è crure.

Pruritus admodum illi molestus erat. Et cum ex fricatione vnguium recidiua metueretur, nec tamen sibi temperare posset: ad eum mitigandum iussi in vino permiscerę camphoram, coctam donec dissolu. in pauca quantitate aquæ vitæ, & parum alum. & litharg. permiscere, atque eo madefacere sæpe crus. Vnde minui cæpit pruritus, & locus vnguibus scalptus siccari.

Pruritus.

Post aliquot dies, dolor ex fricatione subortus est in illo crure nouus. Nam sentiebat in

Dolor.

profundo, non ardentes in ſuperficie dolores, ſed lancinantes: ſicuti prius, dum arthritide laborabat, ſenſerat circa genu.

Et cum ſponte iuſſiſſet illinere crus totum postremo linimento, ſtatim ea nocte dolor, qui per biduum durauerat, remiſit.

Synochæ putridæ malignæ, febris Ecthymatibus comitatæ.

HISTORIA XVII.

PVER ſexennis, regnante anno nonageſimo ſexto inter infantes febre ſynocha maligna, ecthymata protrudere ſolita 6. Februarii, horrore præeunte, calore præternaturali correptus decumbebat. Accerſitus pulſum febrilem plenum & citum deprehendi: facies oculíque rubebant, proſtratus iacebat, nec de dolore aliquo conquerebatur.

Suſpicatus febrem eam, quæ tunc infantibus conſueta erat, eſſe, eam prædixi. Moxque antequam ecthymata erumperent, vt purgaretur, ſequens medicamentum propinaui: ℞. ſyr. roſ. ſol. cum inf. rhab. ſyr. de flor. perſic. an. ℥. ß. diagrid. gr. ij. bene permixta, ſumat per ſe, vel cum iuſculo. Vnde aliquoties fœda excrementa deiecit.

In hypocauſtum, vbi decumbebat, ne aër frigidus intromitteretur, feneſtras clauſas teti. `ri, & ianuæ velamen rubrum obtendi iuſſi. Cibum cum reſpuerer, ne inuito nimium iuſcula obtruderent, monui.

Altero

Altero die, cum iam hincinde pustulas, sed paucas adhuc, & rubras, necdum eleuatas, in facie, pectore & brachiis apparere obseruarem, illeque decoctum sumere, vti & dulcia, fastidiret; aquam hanc propinaui: ℞. aq. portul. & fumar. an. ℥. j. aq. scabios. ℥. ß. bibat, & sub vesperam eundem potum repetat, additis suc. limon. ʒ. ij.

Tertio, quarto & quinto die, pustulæ magna frequentia prodibant, atque vniuersum corpus replebant.

Iussi vt ficus, passulas, cum granis aliquot hordei & lentium, in aqua decoquerent, hocque decoctum clarificatum potus loco continuò, ad sitim sedandam biberet frigidum. Verum cum mox fastidiret, syrupo de ribes addito, acetositatem illi conciliaui, & tunc magis placuit.

Sumsit quoque de sequenti syrupo cochl. j. frequenter, & hoc & sequentibus diebus: ℞. oxysacch. simp. syr. acetos. simpl. de limon. an. ℥. j. ß. misc. vtatur.

Sexto die admodum erat debilis, ecthymataque latescentia adeò palpebras & nares oppleuerant, vt oculos aperire minimè, nihilque penitus videre, nec aerem per nares attrahere posset, oreque aperto respirare cogeretur. Quo incommodo alios aliquos infantes excęcatos vidi; & puellæ cuidam nares, cum sanitati restitueretur, penitus coaluisse

Cum aluus nō responderet, clystere tale iniectum fuit: ℞. maluę. mercur. fol. acetos. recēt. an. m. j. fl. cord. p. j. lent. hord. cicer. rubr. an. p. j. fiat

decoct. in iure gallinæ: dissl. in col. q. s. tryph. persic. ʒ. ß. diasen. ʒ. ij. mellis viol. ʒ. j. ol. viol. amygd. d. an. ℥. j. fiat clyster. Deiecit subnigram & tenacem materiam.

Decoctum prius cum nollet amplius bibere, iussi rasuram cornu cerui atq; vnicornu, quod ipsi habebant, & cui multum tribuunt, in aqua decoquere, & sic ea vti.

Et quia conuulsio metuebatur, aq. pæon. ℥. j. porrexi. & nucham oleo amyg. dulc. etsi & hæc pustulis occupata esset, inungere iussi.

Septimo die, cum extremè prostratis esset viribus, cordiale hoc exhibui: ℞. sp. cordial. el. de gemmis an. ʒ. ß. aq. pæon. scab. an. ℥. j. colentur aliquoties: bibat.

Easdem species cord. ad ʒ. j. cum s. citri & acetos. an. ʒ. ß. coral. pulu. ʒ. ij. in nodulo ligata, iusculis incoquere mandaui.

Cordis regioni, etsi quoque pustulis scateret, theriac. ʒ. ij. cum pulu. rad. pæon. & sp. diam. an. ʒ. j. permixtam, addito succo citri, adhibui.

Sub vesperam, cum eum iam animam agere existimarent, & ad preces confluerent; pulsus tamen, quem ægre propter copiam pustularum explorare poteram, responderet: bono animo esse iussi, nihil adesse periculi. Quod & euentus, cum statim ad se rediret, meliusque postea haberet, sensimque se recolligeret, comprobauit.

Nam postea sponte biliosa & nigra, pessimeque olentia, octauo die per aluum reddidit excrementa.

Nec

Nec ſolum iuſcula, verum & cibum ſolidiorem ſenſim admiſit, atq; etiam expetiuit: quibus & egregie reficientibus ſucceſſiue vſus eſt.

Cœperuntq; puſtulæ, partim ſponte ſuppuratæ; partim quia illas vnguibus prurituu laborans ſcindebat, apertæ fluere, cruſtaq; nigra obduci. Vnde tam horrendus totius ipſius corporis erat aſpectus, vt nulla ſcabie, nec lepra ipſa infectos, miſeriores & turpiores viderim, quam hunc puerum, qui prius pulcerrimus erat; aliamque nobilem puellulam, & fæminam quandam iuuenem, eo ipſo anno ſimili modo laborantes defædatasque. *Puſtulæ.*

Conualuit tamen mox, relictis ſolis in facie paruis, certis duntaxat in locis foueis, variolarum veſtigiis.

Tertianæ intermittentis febris cum Ictero copulata,

HISTORIA XVIII.

MVLIER, quę iam ſecundo pepererat, poſtquam ablactaſſet infantem, febriles paroxyſmos tertianæ paſſa leues; illis ceſſantibus, ſenſim flaueſcere, in oculis primum, mox & in facie, collo, reliquoq; corpore, cœpit: vrina penitus crocea. Nec alioquin decumbebat, & ſaltem de vehementer alui conſtipatione querebatur; cum per plures ſæpe dies nihil deiiceret. Compreſſiones tamen circa præcordia quoque aliquas ſentiebat.

Bilis ad inteſtina naturalem, per porum cholidochum, expurgationem impeditam eſſe, facilè coniicere potui: proin nec inteſtinis irritatis aluum moueri, ſed eam ſero dilutam per venas, vna cum ſanguine in vniuerſum corpus diffundi: illiusq́ue cauſam, obſtructiones circa viſcera iſtarumq́; viarum, exiſtere.

Obſtructio. Quas vt ſoluerem, cum ſuſpicio eſſet illam cōcepiſſe, leuioribus id primum tentare aggreſſus ſum. Vino, quod ſic parabatur: ℞.rad.aperit. an.ʒ.ij. cichor.℥.ß.abſint.ʒ.iij.fol.ſenæ ℥.j. ſ.aniſ. fænic. an. ʒ.j. conquaſſ. pro vini infuſione: vtatur per triduum loco præparationis. Verum illius vſu aluus minimè mota fuit.

Quarto die hoc exhibui purgans: ℞.rhab.el. ʒ.j.agar.ʒ.ß.ſpicæ ℈.j.infund. in vino abſint. expreſſionem bibat. Nec hoc medicamento aluus reſpondit.

Vt clyſtere ſumeret ſuadebam. Verum cum illa omnino recuſaret, viderem q́ue iam diu illam nihil deieciſſe, nec facilè moueri, præſertim cum adhuc de conceptu dubitaret: fortius hoc exhibui medicamentum: ℞.rad. cichoreæ ℥.j.ß. fænic.℥.j. cort.ſamb.ʒ.vj.fol.ſenæ ℥ß..ſ. aniſ.ʒ.ij. ſ.petroſel.ʒ.j.cuſc. .ß. fiat decoct. In fund.rhab. el.℈.iiij.agar.troch.ʒ.j.fiat expreſſ.diſſ.el. de ſuc. roſ.ʒ.j.ß. fiat potio. Hac ſumta deiecit, ſed parum.

Et quia tunc, quod aluus reſponderat, contenta erat, per dies aliquot non iterum ad me miſit; licèt ab eo tempore nunquam deieciſſet.

Quo

QVO casu Tandem impulsa consilio meo, pilular: aggreg.ʒ.j. sumsit: quæ aluum quoq; soluerunt, nulla tamen insigni facta euacuatione.

Et quia non grauius afficiebatur, vsum remediorum negligens, in febrem incidit. Dedi itaque: ℞. syr. de endiu. simp. de cichorea dupli rhab.an.℥.j.ß.de radd.℥.j.aq.endiu.cichorii,bugl. an.℥.iij. fiat Iulep.bibit tribus vicibus. Febr.

Cessauit febris: sed tota erat icterica, aluusq; penitus constipata. Persuasi itaq; vt vino sequenti alternis vteretur diebus:℞.rad.aperit.an. ℥.ß. cort. rad. samb. ʒ. vj. rad. asari.ʒ.ij. absinth. ʒ.iij. summ. centaur. ʒ.ij.fl. cord.an.ʒ.j.sem.fœnic.petros.cuscut.an. ʒ. j.fol.senæ℥. iij.turpet.ʒ. iij.agar.℥.ß.Zing.ʒ.ß.tartari vini albi, limat.chalybis in nodulo ligatæ an.℥.ß.infund. in vino: coq.in duplici vase parũ, & vtatur. Deiecit egregie huius vini vsu:in quo aliquamdiu permansit, sensimq; flauities minui cæpit, vrinæq; ad naturalem calorem redire,aluusq; respondere.

Postea quoq;, vt viscera simul roborarentur, obstructionesq; soluerentur,elect. hoc præscripsi: ℞. cons. fl.cichorii, fl. bugl. capill.ven.an.℥. j.pulu. pellic. stom. & intest. galli. ʒ. j. troch. de eupat.℈.j.limat. chalyb. præpar.ʒ.ij.cum syr. de bugl. fiat elect. capiat alternis diebus, superbibendo parum vini diluti aqua endiuiæ.

Sic restituta fuit. Et licet grauida tandem esse deprehenderetur, nihil horum vsu mali passa est, sed filium mox sanum & bene habitum peperit.

Tertianæ intermittentis febris cum Colico & Nephritico dolore copulatæ,

HISTORIA XIX.

POST febrem tertianam, Iuuenis vigesimum annum superans, in colicum morbum, non sine suspicione ilei morbi, incidit. Adeoq; doloribus torquebatur, vt hinc inde per lectum se volutaret, & sursum deorsumq; ferretur, nec loco aliquo diutius posset quiescere. Aluus obstructa omnino erat, è qua neq; flatus prodibat. Biliosam colicam esse, quæ adeo frequens est in nostris regionibus, à paucis descripta, tum ex oculis ictericis, tum vrina tincta, tum in primis ex prægressa febre tertiana, quæ aliquamdiu illum afflixerat, & cuius indicia adhuc altero die se aliqua manifestabant, cognouimus. Cum in febribus hoc sæpe eueniat, vt febrilis causa, in venis mesaraicis contenta, nec dum per paroxysmos febriles penitus absumta ad intestinorum fibras deriuata, tales casus producat; febrisq; tunc cesset, aut mitior euadat. Sicuti & in synochis febribus, sanguine inflammato è venis excusso, placidiorem quidem febrem fieri, sed grauiorem morbum inflammationem scilicet subsequi, alibi ostendimus. Verum & dolorem nephriticum aliquem colico coniunctum esse, dolor fixus in lumbis, arenularum mictus, torsionibus ventris accidentia, innuere videbantur.

Colicus dolor.

Vigesimo sexto itaq; Iunii, dolore vrgente summo, statim sequens bibit: ℞. ol. amyg. d. rec.

rec. ℥. ij. ß. ſyr. de papau. vini maluat. an. ℥. ß. miſce.

Inde clyſter iniectus fuit: ℞. lactis lib. j. diſſ. ſuc. betæ, mercurial. mellis, an. ℥. j. ß. Laricæ diſſ. in vitellis ouor. duobus, ʒ. ij. ol. aneth. chamom. an. ℥. j. fiat clyſter.

Fotus abdominis regioni fuit adhibitus: ℞. rad. alth. lil. petroſel. an. ℥. j. ß. herb. parietar. maluæ, beton. puleg. an. m. j. fl. chamom. melil. ſamb. an. p. j. ſem. lini, fænogr. an. ℥. j. ſ. carui ʒ. iij. coq. in aq. & vino, infund. in veſicam bubulam, eaque ſemiplena calens loco dolenti applicetur.

Melius poſt horum vſum habebat. Sed dolores mox, cum à fomentatione ceſſaretur, redibant. Ob quam cauſam clyſter ſequenti die repetitus: qui, vti & prior, copioſam materiam bilioſam, educebat. Sub noctem narcoticum conſuetum meum illi cum bono ſucceſſu exhibui.

Tertio die bibit laricæ ʒ. iij. diſſ. cum vitello oui, melle & vino, adiecta ſyr. roſ. ſimp. ʒ. j. Poſt duas horas ſuperbibit iuſculum, moxq; magnam in abdomine pulſationem ſenſit; de qua admodum conquerebatur. Cæpit & animo nonnihil deficere, ita vt oculi illi obtenebrarentur, nec aſtantes amplius, niſi ex voce, poſſet diſcernere. Donec tandem ſubiectum clyſtere, aſſumto pharmaco, commotisq; excrementis, & circa anguſtias hærentibus; viam patefaceret: vnde copioſiſſima bilis ſequuta eſt excretio. A qua melius ſenſim habere cœpit, adeo, vt fotum ne

intestina nimium incalescerent, relinqueret.

Nondũ tamen penitus cessante malo, sequenti die, qui quartus erat, clystere tale iniectum fuit; ℞. rad. alth. lil. an. ℥.ij. rad. apii ℥.j. herb. maluæ, viol. atripl. parietar. beton. an. m.j. fl. chamom. melil. samb. an. p.j. s. lini, fœnugr. an. ℥.j. carui ʒ. iij. fol. senæ ʒ.ij. furf. p.j. fiat decoct. in lacte, & in lib.j. diss. mellis ℥.ij. suc. betæ j. ℥.ß. bened. lax. ℥.ß. ol. chamom. viol. an. ℥. j. salis parum, fiat clyster.

Semicupium quoq; paratum fuit, si dolores non cessarent, vt in eo sederet. Verum cum remitterent, illud neglectum fuit. Clysterq; quinto die iterum repetitus.

Sexto die, qui primus erat Iulii, etsi iam sublati essent dolores colici & nephritici; tamen adeo circa articulorum regionem, & membra totius corporis dolebat, ac si fustibus confractus esset, vti & in abdominis exterioribus: ita vt contactum vix ferre posset. Ob quam causam, & quia conuulsio metuebatur, quæ sæpe hosce colicos dolores sequi solet, spina dorsi oleo chamom. & amyg. d. & nardino inuncta fuit.

Et vt aluus responderet, quæ per se semper astricta erat, suppositoriis cautum fuit.

Hacq; ratione sensim ad pristinam sanitatem rediit: nec dum postea aliud quid mali passus est; nisi quod febris quędam reliquiæ alternis diebus adhuc pullulabant. Quæ tamen alterantibus euacuantibusque leuibus adhibitis mox sublatæ sunt.

Lenta

Lenta febris cum obstructionibus viscerum copulatæ,

Historia XX.

PVELLA famula, annos viginti superans cachectica iam longo tempore, de cardialgia, cordis & arteriarũ palpitatione, & lassitudine omnium membrorum, conquerebatur; adeo vt iam seruire amplius minime posset, sed domi cum parentibus manere cogeretur. A quibus rogatus, cum pulsum ipsius tangerem, febrilem esse deprehendi citissimum, nimirum, sed paruum: etsi vrina cruda esset, & non alioquin caleret, nisi ex leui exercitio, aut post cibum sumptum. Sicuti in obstructionibus viscerum eiusmodi lentæ febres eas nõnunquam diu comitari solent, & cum cachexia, vti in libro febrium dictum est, copulari.

Itaq; obstructionibus potius soluendis intentus, quam febri, sic eam restitui. Sumsit 9. Aprilis pil. aggreg. ʒ. ß. cum suc. ireos formatas: Quarum vsu deiecit, sed admodum commota fuit, vt torsiones & lassitudines vehementer sentiret.

Postea Iulepum hunc duobus matutinis exhibui: ℞. syr. de duabus rad. de endiu. an. ℥. j. ß. s. capill. ven. ℥ j. aq. cichoreæ & absinth. an. ℥. ij. ß. misc. pro duabus vicibus.

Quarto die rursum pil. aggreg. ʒ. j. cum suc. ireos formatas deglutiuit: meliusque purgata fuit.

Poſt biduum vino aperiente & purgante vti cœpit, ſic parato: ♃.rad. aperit. an. ʒ.iij. rad. cich. ℥.ß. fol. abſ. ʒ.iij. ſumm. centaur. ʒ.ij. ſ. aniſ. ʒ.j.ß. ſ. petroſ. ʒ.j. limat. chalyb. præp. inſtar nucis moſc. fol. ſenæ ℥.j.ß. agar. ℥.ß. Zing. ʒ. j. conquaſſ. pro infuſ. in vino facta, coquendo parum in duplici vaſe. Quod bibit aliquot vicibus, beneq; purgata fuit, & melius habere cœpit.

Menſes duodecimo die poſtea leuiter ſe patefecerunt, ſed per diem vnum tantum: quas prius toto anno non viderat. Vnde valde recreata, de ſalute, de qua prius diffidebat, ſperare cœpit.

Vt, ſi fieri poſſet, amplius fluerent, iuſſi ſtatim altero die exhibere ad naturam mouendam pilulas: ♃. mirrhæ ℈. ß. pil. aggreg. ℈. ij. cum aqua artemiſ. fiant pil. ſumat. Deiecit: ſed menſes non amplius fluxerunt.

Vrinam ad me denuo miſit 5. Maii, anne præterea aliquibus vti deberet quærens: recte enim ſe nunc valere dicebat. Quod intelligens, & vrinam laudatam, quæ prius aquea penitus cernebatur, videns; iuſſi eam tempus menſium exſpectare, atq; interea vinum in menſæ principio, in quo abſinth. & meliſſa macerata eſſent, aliquando bibere: & ſi inſtante tempore menſium menſes minus decenter fluerent, pilulas poſtremas denuo ſumere, venamque in pede aperire.

Sicq; reſtituta ex longo morbo, denuo ad familiam, cui inſeruiebat, reuerſa eſt.

FINIS.

Decoctio florum & fructuum Lapathi. pag. 123.
Vomitoria. p. 166.
Vrinas moventia 177.
Pilulae Rufi 209.
Electu. de ovo. 218.
Electu. Lupi Monspessulani. 243.